

เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

จตุรงค์ บุนนาค

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2563

เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

คุณฉันทิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

สำนักบริหารและพัฒนาระบบราชการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

จตุรงค์ บุนนาค

ดุชนิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ กังวล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิโรจน์ สิ้นณรงค์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตวิทย์ อัจฉริยะพานิชกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิโรจน์ สิ้นณรงค์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอภาสพัฒน์กิจ)

รักษาการแทนรองอธิการบดี ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว
ชื่อผู้เขียน	นายจตุรงค์ บุณนาค
ชื่อปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ กังวล

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว 2) วิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 กลุ่มๆละ 10 คน และ 6 คน และการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยแบบจำลอง Vector Error Correction Model (VECM) โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือน ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561 และมีตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ 7 ตัวแปร ได้แก่ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทย ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของลาว และดัชนีราคาผู้บริโภคลาว

ผลการศึกษามุ่งเน้นบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว จากการศึกษาเอกสาร พบว่า เงินบาทเริ่มมีบทบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นช่วงที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวยกระดับดีขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2537 ไทยและลาวได้เปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เงินบาทเข้ามามีบทบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่า 1) รูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้ถูกแบ่งออกเป็น การค้าในระบบ และการค้านอกระบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 โดยการค้านอกระบบมีมูลค่ามากกว่าการค้าในระบบ 1-2 เท่า เพราะสินค้าที่นำเข้าจากการค้านอกระบบมีราคาถูก จึงทำให้ผู้ประกอบการนำเข้า เลือกรูปแบบการค้าแบบผสมผสานทั้ง 2 รูปแบบ 2) บทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว พบว่า มีการใช้เงินบาทมากกว่าร้อยละ 60 ของการค้าในระบบ และใช้เงินบาทมากกว่าร้อยละ 80 ของการค้านอกระบบ นอกจากนี้ภายในลาวยังมีการใช้เงินบาทมากกว่าร้อยละ 50 ของระบบการเงินลาว และบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ร้อยละ 75 ของเจ้าหน้าที่รัฐเห็นว่าเงินบาทมีบทบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และร้อยละ 75 ของผู้ประกอบการเห็นว่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมีบทบาทต่อเงินบาท และร้อยละ 50 ของ

ผู้ชำนาญการค้าชายแดนเห็นว่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมีบทบาทต่อเงินบาท

การวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว พบว่า ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคแต่ละตัวแปรต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีขนาดที่ไม่เท่ากัน โดยที่ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย และอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยดัชนีราคาผู้บริโภคไทยมีขนาดผลกระทบมากที่สุด

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว พบว่า ในส่วนของบทบาทเงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาวมีความสัมพันธ์กัน โดยเงินบาทมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้แก่การค้าชายแดนไทย-ลาว และการค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้บทบาทของเงินบาทมีการเปลี่ยนแปลง ในส่วนแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทเพื่อให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มสูงขึ้นมีแนวทางที่สำคัญดังต่อไปนี้ 1) ส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว เช่น ลดขั้นตอนด้านศุลกากร 2) พัฒนาช่องทางการเงิน เช่น การชำระค่าสินค้าโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์และ 3) ส่งเสริมการลงทุนของไทยในลาว เช่น รัฐบาลไทยควรรหาแหล่งเงินทุน อัตราดอกเบี้ยต่ำให้แก่การลงทุนไทยที่จะเข้าไปลงทุนในลาว

คำสำคัญ : มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว, การวิเคราะห์ด้วยวิธีการ VECM, ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค

Title	THAI BAHT AND THAILAND-LAOS BORDER TRADE
Author	Mr. Jaturong Bunnag
Degree	Doctor of Philosophy in Applied Economics
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Surachai Kungwon

ABSTRACT

The objective of this research is 1) to study the role of the baht on Thai-Laos border trade, 2) to analyze the impact of macroeconomic variables on the value of Thai-Laos border trade, 3) to study guidelines for promote the role of the baht in Thai-Laos border trade. We used the mixed method between qualitative research by studying from documents and in-depth interviews from 2 target groups of 10 and 6 people each. We used quantitative research by using the Vector Error Correction Model (VECM) to conduct our study. We used the monthly time series data from January 2007 until December 2018. There are 7 variables for analysis, namely, the value of Thai-Laos border trade, Exchange rate Baht per US Dollar, Thai loan interest rates, Thai Consumer Price Index, Exchange rate Kip to US Dollar, Lao loan interest rates and Lao Consumer Price Index.

The results from the study of the role of the baht on the Thai-Laos border trade found that the baht began to play a role in the Thai-Laos border trade since 1988, when the relation between Thailand and Laos have improved. Until in the year of 1994, Thailand and Laos opened the 1st Thai-Laos Friendship Bridge, increasing the value of the Thai-Laos border trade. As a result, the Thai baht has increasingly played a role in Thailand – Laos border trade. The interviews of the target group show that in the year of 1988, the Thai-Laos border trade model has been divided into formal and informal trade. The informal trade is worth 1-2 times more than the formal trade because of the imported goods from the informal trade are cheap. Therefore, the importers choose two mixed trade forms. As for the role of the baht in border trade, it was found that more than 60 percent of the baht was used in the

system and spend more than 80 percent of the baht in informal trade. Moreover, within Laos, more than 50 percent of the Thai baht is used in the Lao financial system. Regarding the role of the baht in Thai-Laos border trade, it was found that 75 percent of government officials agree to that the baht had an important role in the Thai-Laos border trade and 75 percent of the entrepreneurs accept that the Thai-Laos border trade had The role of the baht and 50 percent of border trade specialists agree to that the Thai-Laos border trade has a role to the baht.

The results of the analysis of the impact of macroeconomic variables on the value of Thai-Laos border trade showed that effects of each macroeconomic variable on the Thai-Laos border trade value are not the same size. In conclusion, the Thai consumer price index and the exchange rate of baht to US dollar have a statistically significant effect on the value of the Thai-Laos border trade, and the Thai Consumer Price Index has the greatest impact size.

The results of the study on guidelines for promoting the role of the baht on Thai-Laos border trade found that the role of the baht and Thai-Laos border trade is related. The baht plays a key role in facilitating the Thai-Laos border trade and Thai-Laos border trade is a key factor in changing the role of the baht vice versa. Regarding the guidelines for promoting the role of the baht in order to increase the value of the Thai-Laos border trade, the guidelines are as follows: 1) Promote Thai-Laos border trade 2) Develop financial channels 3) Promote Thai investment in Laos.

Keywords : Value of Thailand-Laos border trade, VECM Model, Vector Error Correction Model, The Macroeconomic Variables

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎิณีพนธ์นี้ผู้วิจัยมีความตั้งใจมุ่งมั่นและใช้เวลาในการศึกษาหาข้อมูล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2563 เพื่อทำความเข้าใจและนำเสนอความสัมพันธ์ของเงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ในฐานะที่ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งประธานสภาธุรกิจไทย-ลาว ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการค้าการลงทุนไทย-ลาว เพื่อให้งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการ และผู้ประกอบการ ที่สนใจและเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้รับประโยชน์จากผลการศึกษา

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุรัชย์ กังวล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิโรจน์ สิ้นณรงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตวิทย์ อัจฉริยะพานิชกุล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาชี้แนะแนวทางการทำวิจัย และตรวจแก้ไขงานดุษฎิณีพนธ์มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิสิต พันธมิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช กาญจนการุญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย วิสุทธีศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ไชยบุญศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระ บุรีคำ ที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยทั้ง 2 ชุดคำถาม จนได้คำถามที่มีความสมบูรณ์แบบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย

ขอขอบคุณ คุณดำรง ไคร์ครวญ คุณดารณี แซ่จู้ คุณมนตรี มหาพฤกษ์พงศ์ คุณนิยม ไวยรัชพานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เดชวิทย์ นิลวรรณ ดร.บุญทรัพย์ พานิชการ ดร.สุวิทย์ มังคละ คุณปวีตรา ม่วงสกุล คุณพันละคร สีบุญเรือง คุณอัมมรี สุริยวงศ์ คุณจิราภรณ์ พินนาพิเชษฐ คุณอภิชาติ วรรณกุล คุณวันเฉลิม จิระประพัฒน์ คุณทำนอง พลทองมาก คุณชดาพร อรรถฉัตร คุณอดิศักดิ์ อุปถัมภ์ และคุณสุเทพ ราตรี ที่กรุณาให้ข้อมูลที่สำคัญ และให้การสนับสนุนงานวิจัย

ขอขอบคุณ กรรมการบริหารสภาธุรกิจไทย-ลาว ดร.ปราโมทย์ บุญตันจิ้น คุณปิยรัฐ แก้วประเสริฐ (ผู้ช่วยผู้วิจัย) คณาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้ให้การสนับสนุนข้อมูลและช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดทำงานวิจัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณทวีติยา บุณนาค และครอบครัว ที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจ จนทำให้งานดุษฎิณีพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ขอมอบความดีและคุณประโยชน์ ที่เกิดขึ้นจากดุษฎิณีพนธ์ฉบับนี้แด่คุณจิตต์โรจน์ บุณนาค และคุณเยาวภา บุณนาค ผู้เป็นบิดาและมารดา และหากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยต้องขอภัยและขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย.....	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.5 ขอบเขตของการทำวิจัย.....	6
1.6 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 แนวคิดการพัฒนาของสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-ลาว....	11
2.2 แนวคิดพัฒนาการของรูปแบบค้าชายแดนไทย-ลาว.....	14
2.3 แนวคิดพัฒนาการรูปแบบการชำระเงินการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	17
2.3.1 การชำระเงินโดยผ่านคนกลาง.....	18
2.3.2 การชำระเงินโดยผ่านตลาดแลกเปลี่ยนเงินนอกระบบ (โพยก๊วน).....	19
2.3.3 การชำระเงินผ่านระบบตัวแทน.....	20
2.3.4 การชำระผ่านบัญชีเงินบาท.....	21

2.3.5 การชำระค่าสินค้าด้วยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต LC (Letter of Credit).....	22
2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	24
2.4.1 ทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP).....	24
2.4.2 ทฤษฎีการค้าของสำนักคลาสสิก : ทฤษฎีการได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Theory of Comparative Advantage).....	26
2.4.3 ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก (Classical Theory).....	26
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว	27
2.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา.....	42
2.6 สมมุติฐานของงานวิจัย	54
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	55
บทที่ 3 ระเบียบ วิธีการวิจัย.....	59
3.1 การศึกษาบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1.....	59
3.2 การวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	63
<u>ขั้นตอนที่ 1</u> ทดสอบความนิ่งของตัวแปร (Unit Root Test).....	65
<u>ขั้นตอนที่ 2</u> การทดสอบระยะเวลาตัวแปรในอดีต (Lagged Length) ที่เหมาะสม	68
<u>ขั้นตอนที่ 3</u> การทดสอบความสัมพันธ์ในระยะยาว (Cointegration)	70
<u>ขั้นตอนที่ 4</u> สร้างแบบจำลอง VARs.....	71
<u>ขั้นตอนที่ 5</u> การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse Response Function : IRFs).....	73
<u>ขั้นตอนที่ 6</u> การวิเคราะห์การแยกส่วนของความแปรปรวน (Variance Decomposition). 74	
<u>ขั้นตอนที่ 7</u> การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร (Granger Causality Analysis)75	
3.3 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ตาม วัตถุประสงค์ข้อที่ 3	76

บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	80
4.1 ผลการศึกษาบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	80
4.1.1 ผลการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)	80
4.1.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมาย.....	86
4.2 ผลการศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	111
4.2.1 ทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test).....	111
4.2.2 การทดสอบความเหมาะสมของความล่าช้าจากช่วงเวลา (Lag Order Selection) ..	114
4.2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test).....	115
4.2.4 การวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้วยวิธี Vector Error Correction Model (VECM).....	116
4.2.5. การวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปร (Impulse Response Function).....	119
4.2.6 การวิเคราะห์การแยกส่วนของความแปรปรวน (Variance Decomposition).....	134
4.2.7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของตัวแปร (Granger Causality).....	141
4.3 แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	143
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	160
5.1 สรุปผลการศึกษา	160
5.1.1 สรุปผลการศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	160
5.1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	164
5.1.3 สรุปผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว	168
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	169
5.2.1 การอภิปรายผลการศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	169

5.2.2 การอภิปรายผลการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	176
5.2.3 การอภิปรายผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	178
5.3 ข้อเสนอแนะ	182
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	182
5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงการนำผลวิจัยไปประยุกต์.....	183
5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	185
บรรณานุกรม.....	187
ภาคผนวก ก เครื่องมือการทำวิจัยและกระบวนการทำวิจัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 1	193
ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1	194
ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญตามวัตถุประสงค์ที่ 1	195
แบบสัมภาษณ์ เรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว	198
หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการทำดัชนีนิพนธ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ 1	200
ภาคผนวก ข เครื่องมือการทำวิจัยและกระบวนการทำวิจัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 3	205
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3	206
ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ ตามวัตถุประสงค์ที่ 3	207
หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการทำดัชนีนิพนธ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ 3.....	211
การสัมภาษณ์เจาะลึกตามวัตถุประสงค์ที่ 3.....	212
ประวัติผู้วิจัย.....	215
บรรณานุกรม.....	217
ประวัติผู้วิจัย.....	218

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	แสดงมูลค่าการค้าของไทยกับโลก อาเซียน สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา	1
ตารางที่ 2	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
ตารางที่ 3	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีและตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา	50
ตารางที่ 4	การสรุปบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว จากการศึกษาเอกสาร.....	85
ตารางที่ 5	การสรุปแนวทางที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว	106
ตารางที่ 6	การสรุปแนวทางที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท	108
ตารางที่ 7	การสรุปแนวทางที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว	109
ตารางที่ 8	ผลการทดสอบ Unit root test ด้วยวิธีการ Augmented Dickey-Fuller.....	112
ตารางที่ 9	การทดสอบ Unit Root ด้วยวิธีของ Phillips-Perron test.....	113
ตารางที่ 10	สรุปผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล	113
ตารางที่ 11	การทดสอบความเหมาะสมของช่วงเวลาของข้อมูล	114
ตารางที่ 12	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคลยภาพในระยะยาวของแบบจำลอง	115
ตารางที่ 13	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของทุกตัวแปร.....	117
ตารางที่ 14	สรุปผลของการตอบสนองของตัวแปรที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	120
ตารางที่ 15	สรุปผลของการตอบสนองของตัวแปรต่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ.....	122
ตารางที่ 16	สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่ออัตราดอกเบี้ยไทย.....	124
ตารางที่ 17	สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่อดัชนีการบริโภคไทย	126
ตารางที่ 18	สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่ออัตราแลกเปลี่ยนกับต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	128
ตารางที่ 19	สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่ออัตราดอกเบี้ยลาว.....	130
ตารางที่ 20	สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว	132

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของมูลค่าการค้าชายแดน ไทย-ลาว.....	134
ตารางที่ 22 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของอัตราแลกเปลี่ยนบาท ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ.....	135
ตารางที่ 23 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของอัตราดอกเบี้ยไทย	136
ตารางที่ 24 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของดัชนีราคาผู้บริโภค ไทย.....	137
ตารางที่ 25 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของอัตราแลกเปลี่ยนกีบ ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ.....	138
ตารางที่ 26 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของอัตราดอกเบี้ยลาว	139
ตารางที่ 27 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของดัชนีราคาผู้บริโภค ลาว.....	140
ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของตัวแปร.....	142
ตารางที่ 29 ลำดับความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	154
ตารางที่ 30 การสรุปแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	156
ตารางที่ 31 สรุปผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	165
ตารางที่ 32 การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร.....	167

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าของไทยกับอาเซียน ยุโรป และสหรัฐอเมริกา.....	2
ภาพที่ 2 แสดงมูลค่าการค้าของไทยกับกลุ่มประเทศ CLMV	3
ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบของการชำระเงินโดยผ่านคนกลาง.....	19
ภาพที่ 4 แสดงรูปแบบของการชำระเงินโดยผ่านโพงก๊วน.....	20
ภาพที่ 5 แสดงรูปแบบของการชำระเงินโดยผ่านตัวแทน.....	21
ภาพที่ 6 แสดงรูปแบบของการชำระเงินผ่านบัญชีเงินบาท	22
ภาพที่ 7 แสดงรูปแบบของการชำระเงินโดยการเปิด LC	23
ภาพที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย	58
ภาพที่ 9 การตอบสนองต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	120
ภาพที่ 10 การตอบสนองต่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ.....	122
ภาพที่ 11 การตอบสนองต่ออัตราดอกเบี้ยไทย.....	124
ภาพที่ 12 การตอบสนองต่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย.....	126
ภาพที่ 13 การตอบสนองต่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ.....	128
ภาพที่ 14 การตอบสนองต่ออัตราดอกเบี้ยลาว.....	130
ภาพที่ 15 การตอบสนองต่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว.....	132
ภาพที่ 16 แนวทางการส่งเสริมบทบาทเงินบาท	180
ภาพที่ 17 สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว.....	182

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่กลุ่มประเทศสมาชิก ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศ มาเลเซีย เมียนมา กัมพูชา ลาว สิงคโปร์ เวียดนาม บรูไนดารุส-ซาลาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย ได้รวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC (ASEAN Economic Community) เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคนี้ ในหลายด้านเช่น ความร่วมมือทางการค้าภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC (ASEAN Economic Community) มีมูลค่าสูงขึ้น ในขณะที่มูลค่าการค้าของไทยกับสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา เริ่มมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจภายในของสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ดังปรากฏในตารางที่ 1 และภาพที่ 1 โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ CLMV (Cambodia Laos Myanmar Vietnam) ประกอบไปด้วยประเทศ กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน และมีลักษณะทางภูมิประเทศที่โอบล้อมไทย เป็นตลาดใหม่ที่นิยมบริโภคสินค้าไทย มีทรัพยากรแร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์ มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความต้องการในเงินบาทของไทย โดยเฉพาะที่ลาว ซึ่งเงินบาทมีบทบาทเป็นสื่อกลางการชำระค่าสินค้าและบริการในการค้าชายแดนไทย-ลาว และเงินบาทยังมีบทบาทควบคู่กับเงินสกุลท้องถิ่นของลาวเป็นสื่อกลางชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาวอีกด้วย

ตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าของไทยกับโลก อาเซียน สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา

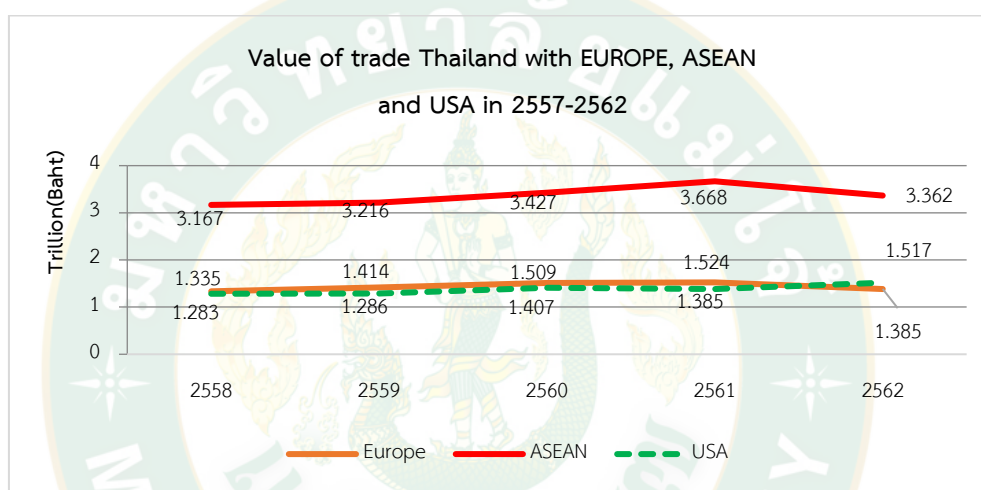
รายการ	มูลค่าการค้า : พันล้านบาท					อัตราการขยายตัว(ร้อยละ)				
	2558	2559	2560	2561	2562	2558	2559	2560	2561	2562
ไทย-โลก										
มูลค่าการค้า	14,131.80	14,443.89	15,559.38	16,172.34	15,064.97	-3.96	2.17	8.00	3.71	-6.85
การส่งออก	7,225.72	7,550.70	8,006.27	8,108.30	7,627.66	-1.17	4.50	6.03	1.27	-5.93
การนำเข้า	6,906.09	6,888.19	7,587.12	8,064.04	7,437.31	-6.72	-0.26	10.15	6.29	-7.77
ดุลการค้า	319.64	662.52	419.15	44.26	190.53	444.39	107.27	-36.7	-89.44	330.07
ไทย-อาเซียน										
มูลค่าการค้า	3,167.12	3,216.50	3,427.73	3,668.30	3,362.17	-2.34	1.56	6.57	7.02	-8.35
การส่งออก	1,858.98	1,920.46	2,018.31	2,198.55	1,948.15	-2.62	3.31	5.10	8.93	-11.39
การนำเข้า	1,308.14	1,296.04	1,409.42	1,469.75	1,414.02	-1.93	-0.92	8.75	4.28	-3.79
ดุลการค้า	550.85	624.42	608.90	728.80	534.13	-4.20	13.36	-2.49	19.69	-26.71
ไทย-สหภาพยุโรป										
มูลค่าการค้า	1,355.86	1,414.10	1,509.27	1,524.48	1,385.93	-1.96	4.30	6.73	1.01	-9.09
การส่งออก	739.75	772.66	805.37	802.38	729.95	-1.39	4.45	4.23	-0.37	-9.03
การนำเข้า	616.11	641.45	703.90	722.10	655.98	-2.63	4.11	9.74	2.59	-9.16
ดุลการค้า	123.64	131.21	101.47	80.29	73.96	5.24	6.12	-22.67	-20.88	-7.87

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, 2562

ตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าของไทยกับโลก อาเซียน สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา(ต่อ)

รายการ	มูลค่าการค้า : พันล้านบาท					อัตราการขยายตัว(ร้อยละ)				
	2558	2559	2560	2561	2562	2558	2559	2560	2561	2562
ไทย-สหรัฐอเมริกา										
มูลค่าการค้า	1,283.37	1,285.76	1,407.35	1,385.47	1,517.47	3.34	0.19	9.46	-1.56	9.53
การส่งออก	811.35	858.39	898.82	899.15	971.07	5.67	5.80	4.71	0.04	8.00
การนำเข้า	472.03	427.37	508.83	486.31	546.37	-0.44	-9.46	18.99	-4.37	12.35
ดุลการค้า	339.32	431.03	390.29	412.84	424.71	15.52	27.03	-9.45	5.78	2.87

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, 2562

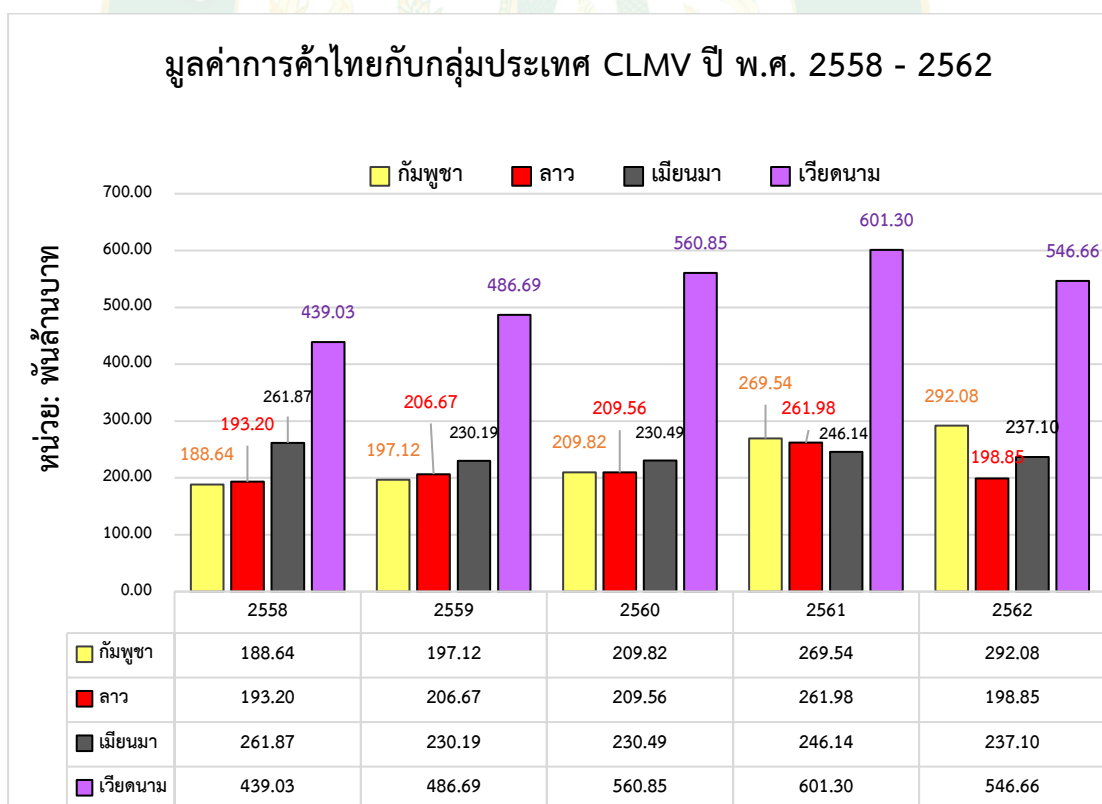

ภาพที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าของไทยกับอาเซียน ยุโรป และสหรัฐอเมริกา

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, 2562

จากตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการค้า ทั้งการส่งออก และนำเข้าของไทย โดยในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มต้นการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่าประเทศสมาชิกได้เพิ่มบทบาททางการค้า ด้วยการทำการค้ากันเองภายในกลุ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการนำเข้า และส่งออก อันเนื่องมาจากการมาตรการลดอัตราภาษี และมาตรการขจัดการกีดกันทางการค้าระหว่างกัน ทำให้ภาครัฐและภาคธุรกิจของไทยปรับนโยบายทางการค้า หันมาให้ความสำคัญทางการค้ากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC : ASEAN Economic Community) มากขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวพบว่ามูลค่าการค้า ทั้งการส่งออก และการนำเข้าของไทย ภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC : ASEAN Economic Community) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีมูลค่าการค้าสูงกว่าสหรัฐอเมริกา และยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศ CLMV (Cambodia Laos Myanmar Vietnam) เพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดต่อกันล้อมรอบไทย และเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นที่สนใจต่อนักลงทุน มีอัตราการขยายตัวของ GDP (Gross Domestic Product) ที่ค่อนข้างสูง ในปี พ.ศ. 2560 กัมพูชา มีอัตราการขยายตัว

ของ GDP ร้อยละ 6.8 ลาว มีอัตราการขยายตัวของ GDP ร้อยละ 6.9 เมียนมา มีอัตราการขยายตัวของ GDP ร้อยละ 8.5 และเวียดนาม มีอัตราการขยายตัวของ GDP ร้อยละ 6.3 ในขณะที่ไทย มีอัตราการขยายตัวของ GDP ร้อยละ 2.4 (World Bank Group, 2018) นอกจากนี้แล้วในปี พ.ศ. 2562 มูลค่าการค้าของไทยในกลุ่มประเทศ CLMV (Cambodia Laos Myanmar Vietnam) มีมูลค่าการค้ารวม 1,274,686.58 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 37.9 ของมูลค่าการค้ารวมทั้งหมดของไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจำนวน 3,362,172.54 ล้านบาท โดยมีมูลค่าการค้าของไทยในกลุ่ม CLMV (Cambodia Laos Myanmar Vietnam) ในปี พ.ศ. 2562 เทียบกับปี พ.ศ. 2561 ดังนี้ กัมพูชามีมูลค่าการค้า 292,076.68 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 และไทยได้ดุลการค้า 149,873.08 ล้านบาท ลาวมีมูลค่าการค้า 198,850.96 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 8.35 และไทยได้ดุลการค้า 39,412.97 ล้านบาท เมียนมามีมูลค่าการค้า 237,095.92 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 3.67 และไทยได้ดุลการค้า 33,265.98 ล้านบาท และเวียดนาม มีมูลค่าการค้า 546,663.92 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 9.09 และไทยได้ดุลการค้า 203,791.07 ล้านบาท ดังปรากฏในภาพที่ 2 แสดงมูลค่าการค้าของไทยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แสดงมูลค่าการค้าของไทยกับกลุ่มประเทศ CLMV

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, 2562

ไทยเป็นคู่ค้าที่สำคัญของลาว โดยไทยได้ตุลการค้ำลาวมาตลอด และเงินบาทเป็นที่ต้องการในการค้าชายแดนไทย-ลาว นอกจากนี้แล้วเงินบาทยังมีบทบาทสำคัญที่ใช้เป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว มากที่สุดในอาเซียนคิดเป็นร้อยละ 59.6 ของการค้าในระบบ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) และ ลาวยังเป็นประเทศเพื่อนบ้านเพียงประเทศเดียวที่เงินบาทมีบทบาทสำคัญด้วยการเป็นเงินสกุลหลักที่ใช้เป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการภายในประเทศควบคู่กับเงินกีบ ซึ่งเป็นเงินสกุลท้องถิ่นของลาว จากรายงานธนาคารแห่ง สปป.ลาว ได้แสดงว่าข้อมูลเงินฝากในระบบสถาบันการเงินของลาวในปี พ.ศ. 2558 มีสัดส่วนเงินฝากสกุลกีบร้อยละ 38 และอีกร้อยละ 62 เป็นเงินสกุลอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินสกุลบาท และดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ (ธนาคารแห่ง สปป.ลาว, 2558) ปัญหาดังกล่าวทำให้ลาวได้ออกมาตรการรณรงค์การใช้เงินกีบ “อยู่เมืองลาว ใช้แต่เงินกีบ” และการกำหนดมาตรการบังคับใช้เงินกีบ ควบคุมการใช้เงินบาท และเงินตราต่างประเทศภายในประเทศ เช่น การออกกฎระเบียบให้ติดราคาสินค้าเป็นเงินกีบ หรือการออกกฎระเบียบจากธนาคารแห่ง สปป.ลาว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน และควบคุมการใช้เงินบาท ทำให้ผู้ประกอบการในลาวประสบกับปัญหาการหาเงินบาทได้ไม่เพียงพอต่อการชำระค่าสินค้าและบริการให้กับผู้ประกอบการไทย จึงส่งผลให้เกิดการลักลอบขนเงินดอลลาร์สหรัฐฯจากลาวข้ามมาแลกเงินบาทที่ไทย แล้วขนเงินบาทข้ามกลับไปยังลาวมากขึ้น ดังเห็นได้จากการดำเนินการจับผู้กระทำความผิดลักลอบขนเงินโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรไทย ที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง เฉพาะในคดีการลักลอบกระทำความผิดที่มีมูลค่าตั้งแต่ 30 ล้านบาทขึ้นไปในช่วง 6 เดือนนับตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560–เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 166 ล้านบาท แสดงให้เห็นว่าเงินบาทนั้นมีบทบาทที่สำคัญต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเป็นสกุลเงินที่มีความต้องการสูงในการเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาวอีกด้วย ดังรายงานธนาคารแห่ง สปป.ลาว (2558) ที่ระบุสัดส่วนของเงินกีบมีเพียงร้อยละ 38 ของระบบเงินฝากของสถาบันการเงินของลาว ส่วนที่เหลือเป็นเงินตราต่างประเทศ โดยมีเงินบาทและเงินดอลลาร์สหรัฐฯเป็นหลัก

งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ในประเด็นของบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อที่จะหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งปัจจุบันเงินบาทกลายเป็นเงินสกุลหลักที่สำคัญในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้หมุนเวียนภายในลาว ควบคู่ไปกับเงินกีบที่เป็นเงินสกุลท้องถิ่น และเงินดอลลาร์สหรัฐฯที่ใช้เป็นเงินลงทุนขนาดใหญ่

เพื่อให้รู้และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของ เงินบาทและการค้าชายแดนไทย-ลาว ในประเด็นของบทบาทในการเป็นสื่อกลางการชำระค่าสินค้าและบริการของเงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงต้องทำการศึกษาพัฒนาการของการชำระค่าสินค้าและบริการบริเวณชายแดนไทย-ลาว ตั้งแต่อดีต

จนถึงปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการศึกษาพัฒนาการของการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้การที่เงินบาทเป็นเงินสกุลหลักที่ใช้หมุนเวียนในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้หมุนเวียนภายในลาว อาจถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการสนับสนุน และส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว เพราะคู่ค้าทั้ง 2 ประเทศ สามารถลดความเสี่ยงจากความผันผวนจากอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลกลาง (ดอลลาร์สหรัฐฯ) กับเงินสกุลท้องถิ่นของคู่ค้าทั้งไทยและลาว และไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยนจากเงินสกุลท้องถิ่นเป็นเงินสกุลกลาง (ดอลลาร์สหรัฐฯ) เพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างกัน โดยสามารถใช้เงินบาทเป็นสื่อกลางในการซื้อ-ขายระหว่างประเทศได้โดยทันที แต่ในทางกลับกันการใช้เงินบาทหมุนเวียนในการค้าชายแดนไทย-ลาว และการใช้เงินบาทหมุนเวียนภายในลาว ก็อาจเป็นภาระที่สำคัญที่ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องสำรองสินทรัพย์ของประเทศให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 30 เพื่อหนุนการออกพันธบัตรเงินบาทที่ใช้หมุนเวียนในการค้าชายแดนไทย-ลาว และหมุนเวียนใช้ภายในลาว ซึ่ง ณ สิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผลิตธนบัตรออกใช้ทั้งสิ้น 6,331.8 ล้านฉบับ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 4.7 โดยมีมูลค่ารวม 1,809,484.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 5.8 นอกจากนี้แล้ว ได้ทำการศึกษา และวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีอิทธิพลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อหาแนวทางทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ต่อไป

ดังนั้น การศึกษาเรื่อง **เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว** ในประเด็นบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐที่กำกับและส่งเสริมการค้าชายแดน หรือหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ได้ใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นต่อไป

1.2 คำถามในการวิจัย

ดุชนินพนธ์ เรื่อง “เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว” ได้กำหนดหัวข้อคำถามของงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยไว้ทั้งหมด 3 ประเด็นคำถาม ดังนี้

1. บทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นอย่างไร
2. ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคอะไรบ้าง ที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว
3. แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว” ประกอบด้วย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งที่เกิดจากความต้องการของสภาธุรกิจไทย-ลาว และสมาคมนักธุรกิจไทยใน สปป.ลาว ซึ่งเป็นองค์กรที่สนับสนุน และส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว และสอดคล้องกับความพยายามที่จะผลักดันนโยบายการใช้เงินสกุลท้องถิ่นตามตะเข็บชายแดนไทย-ลาว ของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันยังไม่บรรลุข้อตกลงกับธนาคารแห่ง สปป.ลาว โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความเข้าใจบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว
2. เพื่อให้หน่วยงานและผู้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการค้าชายแดน มีความเข้าใจตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ทำให้กำหนดนโยบายการส่งเสริมการค้าชายแดนได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว สำหรับหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

1.5 ขอบเขตของการทำวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ได้แก่ งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ควบคู่กับงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อที่ 1 จึงทำการศึกษารูปแบบบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ในการชำระค่าสินค้าและบริการ ซึ่งทำการศึกษาทั้งรูปแบบการค้าชายแดนในระบบ และรูปแบบการค้าชายแดนนอกระบบ โดยทำการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เช่น จากหนังสือหรือรายงานราชการ สื่อ

สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการหาข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัย (Literature Review) นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ชำนาญการค้าชายแดนไทย-ลาว และผู้ประกอบการค้าชายแดน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญไว้จำนวน 10 คน ซึ่งจะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว มาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพียงพอที่จะรู้และเข้าใจถึงบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ดำเนินการหาข้อมูลแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญได้แก่ ผู้บริหารภาครัฐระดับสูงที่ควบคุมนโยบาย ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งได้แสดงไว้ในขอบเขตด้านตัวแปรนั้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จะทำการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิรายเดือน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550-2561 จำนวนข้อมูล 132 เดือน จากรูปแบบการค้าในระบบเท่านั้น โดยจะหาข้อมูลมาจากกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย (กระทรวงพาณิชย์, 2560) ธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารแห่ง สปป.ลาว ส่วนข้อมูลรูปแบบการค้านอกระบบ ไม่อยู่ในขอบเขตของการทำวิจัยนี้

1.5.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว จะทำการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งได้มาจากการทบทวนทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ (Reviewing Relevant Theories) การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical data) และจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) แล้วนำมาออกแบบการวิจัยที่เน้นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความสำคัญ ได้แก่ ตัวแปรที่ให้ความสนใจ คือ มูลค่าการค้าชายแดน ซึ่งประกอบไปด้วย มูลค่าการส่งออก และมูลค่านำเข้า ของกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย และตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ดัชนีราคาผู้บริโภครายเดือนของไทย อัตราดอกเบี้ยธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราแลกเปลี่ยนกับต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ดัชนีราคาผู้บริโภครายเดือนของลาว และอัตราดอกเบี้ยของธนาคารแห่ง สปป.ลาว ซึ่งจะใช้อัตราการเปลี่ยนแปลงรายเดือนระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ. 2550 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561

1.5.3 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง หรือมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีความชำนาญการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อให้เข้าใจบทบาทของเงินบาทที่เกิดขึ้นจริงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้ชำนาญการจากองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว และผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว

สำหรับการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อที่ 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว สำหรับหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาวนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จำนวน 6 คน ซึ่งจะเป็นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ ผู้บริหารภาครัฐ ผู้บริหารจากองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว และนักวิชาการ

1.6 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ในงานวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัย จึงได้กำหนดนิยามศัพท์ไว้ดังต่อไปนี้

การค้าชายแดนไทย-ลาว หมายถึง การค้าระหว่างไทยกับลาวที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยการส่งออกและนำเข้าสินค้าผ่านจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับลาวอย่างเป็นทางการ มีการเสียภาษีการค้าอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และมีการจัดบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์เท่านั้น

การค้าผ่านแดนลาว หมายถึง การค้าระหว่างไทยกับประเทศที่ 3 ที่ไม่มีพรมแดนติดกับไทย ซึ่งลาวยินยอมให้ไทยขนส่งสินค้าผ่านอาณาเขตของตนเอง เพื่อส่งออกไปยังประเทศที่ 3

การค้าระหว่างไทย-ลาว หมายถึง การค้าชายแดนไทย-ลาว รวมกับการค้าผ่านแดนลาว ไปยังประเทศที่ 3

ตลาดสินค้าชายแดนท้องถิ่นไทย-ลาว หมายถึง แหล่งซื้อขายสินค้า และบริการ ที่ตั้งอยู่บริเวณจุดผ่านแดนของไทย และลาว เพื่อให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งจะเปิดและปิดตลาดตามเงื่อนไขของประเภทจุดผ่านแดน

มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว หมายถึง มูลค่าของการส่งออกและนำเข้า สินค้าผ่านจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับลาวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากกระทรวงพาณิชย์ แห่งราชอาณาจักรไทย

อัตราแลกเปลี่ยน

- อัตราแลกเปลี่ยนไทย หมายถึง ราคาของเงินสกุลบาทเมื่อเปรียบเทียบกับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ ที่กำหนดและประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

- อัตราแลกเปลี่ยนลาว หมายถึง ราคาของเงินสกุลกีบเมื่อเปรียบเทียบกับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ ที่กำหนดและประกาศโดยธนาคารแห่ง สปป.ลาว ทั้งนี้การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนลาว จะมีกรอบการควบคุมดังต่อไปนี้

ธนาคารแห่ง สปป.ลาว ควบคุมมิให้อัตราซื้อกับอัตราขายมีความแตกต่างกันเกินร้อยละ 0.5 สำหรับ กีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และ ร้อยละ 0.75 สำหรับ กีบต่อบาท และการแลกเปลี่ยนเงินสกุลบาทมาเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ หรือการแลกเปลี่ยนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ มาเป็นสกุลเงินบาท จะต้องทำการแลกเปลี่ยนโดยผ่านเงินสกุลกีบก่อนเสมอ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2563) ดังนั้นจึงทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในลาวมีความแตกต่างกับไทย

อัตราดอกเบี้ย

- อัตราดอกเบี้ยไทย หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดี MRR (Minimum Retail Rate) ต่อปี ที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

- อัตราดอกเบี้ยลาว หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น 1 ปี ที่กำหนดโดยธนาคารแห่ง สปป.ลาว

ดัชนีราคาผู้บริโภค หมายถึง เป็นตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการที่ใช้ในปัจจุบันทั้งไทยและลาว โดยเปรียบเทียบราคาในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ กับราคาสินค้าและบริการอย่างเดียวกัน ในช่วงเวลาปีฐาน (Base Year) ซึ่งกำหนดให้ดัชนีมีค่าเท่ากับ 100 หากราคาเฉลี่ยสูงขึ้นเพียงครั้งเดียวและไม่ต่อเนื่อง จะไม่ถือว่ามีการเงินเฟ้อ แต่ถ้าราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงก็จะถือว่ามีการเงินเฟ้อที่มีความรุนแรง

- ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย หมายถึง ตัวเลขดัชนีที่แสดงระดับราคาของสินค้าและบริการที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคในช่วงเวลาที่พิจารณา ต่อราคาสินค้าและบริการดังกล่าวในปีฐาน ซึ่งถูกจัดทำและประกาศโดย กระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย

- ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว หมายถึง ตัวเลขดัชนีที่แสดงระดับราคาของสินค้าและบริการที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคในช่วงเวลาที่พิจารณา ต่อราคาสินค้าและบริการดังกล่าวในปีฐาน ซึ่งถูกจัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และประกาศโดยธนาคารแห่ง สปป.ลาว

การค้าในระบบ หมายถึง การค้าระหว่างไทยกับลาว โดยการส่งออกและนำเข้าสินค้าผ่านจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับลาวอย่างเป็นทางการ และมีการจัดทำรายงานบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย

การค้าอกระบบ การค้าระหว่างไทยกับลาว ที่ไม่มีการจัดทำรายงานบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย เช่น การค้าผ่านคนกลาง หรือโพงก๊วน เป็นต้น

โพงก๊วน หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคล ที่อยู่ในแวดวงการค้าชายแดนไทย-ลาว มานาน และมีเครือข่าย ญาติพี่น้องที่ลาว จนเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ ในกลุ่มพ่อค้า ผู้ประกอบการค้าชายแดน ให้ทำหน้าที่เสมือนเป็นธนาคาร ดำเนินการรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โอนเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งเป็นคนกลางในการรับชำระค่าสินค้าและบริการให้

บทบาทของเงินบาท 1) เป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดน ไทย-ลาว 2) ช่วยลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาท และเงินกีบ กับเงินดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นเงินสกุลกลาง 3) ลดความเสี่ยงจากความผันผวนของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ 4) เป็นเครื่องมือสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้แก่การค้าชายแดนไทย-ลาว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการวิจัยโดยอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวกับพัฒนาการของบทบาทของสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการนับตั้งแต่การแลกเปลี่ยนสินค้าจนถึงการใช้เงินกระดาษ พัฒนาการของรูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว และพัฒนาการรูปแบบของการชำระเงินของการค้าชายแดนไทย-ลาว ควบคู่ไปกับการนำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ หรือการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยนำมาใช้อธิบาย และสนับสนุนในงานวิจัยเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้อย่างละเอียด และสามารถตอบคำถามงานวิจัยได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์เพียงพอ เพื่อให้เกิดความรู้ และเข้าใจเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยจะทำการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการพัฒนาของสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-ลาว
2. แนวคิดพัฒนาการของรูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว
3. แนวคิดพัฒนาการรูปแบบการชำระเงินการค้าชายแดนไทย-ลาว
4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. สมมุติฐานของงานวิจัย
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดการพัฒนาของสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-ลาว

ในอดีตผ่านการค้าชายในแถบภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จะใช้รูปแบบการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือ Barter Trade การซื้อขายแลกเปลี่ยนจะทำกันในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งจะมีพ่อค้าหรือเกษตรกรในพื้นที่ จะเป็นผู้รวบรวมผลผลิตที่มากเกินความต้องการ บรรทุกเกวียนในช่วงว่างเว้นจากการทำไร่ทำนา เดินทางไปยังชุมชนใกล้เคียง เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าที่ชุมชนตัวเองขาดแคลน การตกลงแลกเปลี่ยนไม่ได้มุ่งหวังผลกำไร หรือการสะสมทุน เป็นเพียงแค่การดำรงชีพ ต่อมาการค้าชายแลกเปลี่ยนระหว่างภูมิภาคเริ่มมีการพัฒนาขึ้น มีพ่อค้าฮ้อจากยูนนานได้นำผ้าแพร เครื่องเหล็ก จานชาม พ่อค้าลาวชาวหลวงพระบางได้นำ ผ้าไหม งาช้าง ครั้ง พ่อค้าล้านนาจากเมืองน่านได้นำเกลือสินเธาว์ พ่อค้าล้านนาจากเชียงใหม่ได้นำ ข้าว ผ้าย งาช้าง กายาน ครั้ง ชี๊ฝั้ง และพ่อค้าลาวจากเวียงจันทน์ได้นำ งาช้าง ของป่า ไม้สำหรับย้อมผ้า โดยแต่ละท้องถิ่นก็เดินทางมาค้าขายแลกเปลี่ยนกัน (เนื่ออ่อน ขรรค์ทองเขียว, 2560) การค้าชายแลกเปลี่ยนสินค้ามีปริมาณที่มากและหลากหลายขึ้น

จึงเริ่มใช้วัตถุมีค่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน เช่น โลหะเงิน ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเงินตราไทยไว้ในหนังสือครบรอบ 100 ปี ธนบัตรไทย พ.ศ. 2445-2545 ว่า เงินพดด้วง (Pot Duang) เป็นเงินตราที่ใช้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย มีสัณฐานกลมผลิตจากแท่งเงินขนาดเล็กที่ทุบปลายทั้งสองข้างให้คดงเข้าหากันเหมือนตัวด้วง จึงเชื่อว่าเป็นที่มาของคำว่าพดด้วง ซึ่งในอาณาจักรล้านช้างเรียกว่า เงินหมากค้อ นอกจากนี้ยังมีการใช้เงินที่ผลิตจากโลหะเงินหลอมเป็นแท่ง เรียกว่า เงินฮาง มีลักษณะคล้ายรางข้าวหมู มีน้ำหนักเงินประมาณ 350-500 กรัม และเงินตู้ ซึ่งมีลักษณะคล้ายเงินฮาง แต่สั้นเรียบไม่มีขอบดังเช่นเงินฮาง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556) เงินพดด้วงที่ใช้กันอย่างแพร่หลายนี้ ได้กำหนดค่าของเงินตามน้ำหนักของเนื้อโลหะเงิน เช่น 1 ชั่งเท่ากับ 20 ตำลึง 1 ตำลึงเท่ากับ 4 บาท 1 บาทเท่ากับ 4 สลึง 1 สลึงเท่ากับ 2 เฟื้อง 1 เฟื้องเท่ากับ 4 ไพ 1 ไพเท่ากับ 2 กล้า 1 กล้าเท่ากับ 1 กล่อม และ 1 กล่อมเท่ากับ 50 เบี้ย โดยเงินพดด้วงจะมีตราประจำรัชกาลที่ผลิตเงินพดด้วงนั้น และเงินดังกล่าวนี้ใช้เรื่อยมา ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2447 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้ประกาศยกเลิกการใช้เงินพดด้วง ให้ใช้ **เงินกระดาษหลวง** และได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2445 ซึ่งมี 5 ชนิดราคา ได้แก่ 5 บาท 10 บาท 20 บาท 100 บาท และ 1,000 บาท ควบคู่กับ**เงินเหรียญ** ซึ่งผลิตจากโลหะดีบุก หรือทองแดง หรือทองเหลือง ที่ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2405 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา โดยกำหนดค่าของเงินขึ้นมามี 1 ชั่งเท่ากับ 20 ตำลึง 1 ตำลึงเท่ากับ 4 บาท 1 บาทเท่ากับ 4 สลึง 1 สลึงเท่ากับ 2 เฟื้อง 1 เฟื้องเท่ากับ 2 ชิก 1 ชิกเท่ากับ 2 เสี้ยว 1 เสี้ยวเท่ากับ 2 อัฐ 1 อัฐเท่ากับ 2 โสฬส และ 1 โสฬสเท่ากับ 50 เบี้ย นอกจากโลหะมีค่าที่นำมาใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าแล้ว ยังมี **เงินเบี้ย (Cowrie Shells)** ซึ่งเป็นหอยน้ำเค็มที่นำมาใช้แทนเงินตราราคาต่ำสุด เบี้ยเหล่านี้พ่อค้าชาวต่างชาตินำมาจากหมู่เกาะมัลดีฟ ประเทศอินเดีย และเกาะตอนใต้ของฟิลิปปินส์ เบี้ยหอยนี้มีมูลค่าไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับการปริมาณในตลาด จึงไม่เป็นที่นิยม จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2405 จึงได้มีการผลิตเหรียญโลหะ จึงทำให้บทบาทของเงินเบี้ยลดลง และหายไปจากการค้าในที่สุด นอกจากนี้แล้วยังมี **เงินปี้ (Gambling Tokens)** เป็นเครื่องหมายใช้แทนเงินตราในบ่อนการพนัน เพราะเกิดจากการขาดแคลนเงินเหรียญทองแดง และดีบุก ช่วงระยะเวลาหนึ่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประชาชนจึงได้นำเอาเงินปี้มาใช้มาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2418 ได้ประกาศห้ามไม่ให้ประชาชนใช้เงินปี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2545)

การค้าขายในแถบภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จึงเริ่มต้นจากการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือ Barter Trade กันในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน แล้วพัฒนามาใช้โลหะที่มีค่าในตัวมันเอง เช่น เงิน เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน เพราะเริ่มมีการค้าขายกับชุมชน หรืออาณาจักรที่ห่างไกลกันขึ้น โลหะเงินจึงเริ่มมีบทบาทการค้าในชุมชนต่างๆตามภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2436 ได้เกิดกรณี

พิพาทขึ้นระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนลาวซึ่งเป็นประเทศราชของไทย ที่ตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส มีผลทำให้การค้าขายในภูมิภาคนี้ลดบทบาทลง ด้วยเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยที่ฝรั่งเศสได้ผนวกพื้นที่ของลาวเข้าไปเป็นอาณานิคมจักรวรรดิของฝรั่งเศสในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศ เวียดนาม กัมพูชา และลาว จึงได้ผลิตเงินตราขึ้นใช้เองเรียกว่า เงินอินโดจีน-ฝรั่งเศส มีหน่วยเป็น ปียัสตร์ (PIASTRE) กำหนดค่าเงิน 1 ปียัสตร์ เท่ากับ 100 เซนต์ กระทั่งในปี พ.ศ. 2488 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส จึงได้มีการผลิตเงินตราขึ้นใช้เอง มีหน่วยเป็นเงินสกุลกีบเรียกว่า เงินกีบอิสระ หรือประชาชนเรียกว่า เงินกระดาษ มี 4 ประเภทได้แก่ 10 อัฐ 20 อัฐ 50 อัฐ และ 100 กีบ (ธนาคารแห่ง สปป.ลาว, 2556) ในช่วงระหว่างนั้นลาวได้เกิดสงครามกลางเมือง ระหว่างฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีฝรั่งเศสอยู่เบื้องหลัง กับฝ่ายต่อต้านฝรั่งเศส ทำให้การค้าขายระหว่างไทยยังคงหยุดชะงัก มีเพียงการแอบค้าขายเล็กๆน้อยๆของชุมชนสองฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการแลกเปลี่ยนสินค้าเป็นหลัก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2493 ลาวได้รับอิสรภาพทางการปกครอง และเศรษฐกิจจากฝรั่งเศส (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2547) และได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2493 (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์, 2553) จึงทำให้การค้าระหว่างไทยกับลาว เริ่มเกิดขึ้นอีกครั้ง แต่ยังคงไม่มาก เพราะปัญหาสงครามกลางเมืองภายในลาวยังคงเกิดขึ้น และปี พ.ศ. 2497 ลาวได้ตั้งธนาคารประเทศลาวขึ้น จึงได้มีการผลิตเงินตราขึ้นมาใช้ มีหน่วยเป็นเงินกีบราชอาณาจักรลาว หรือประชาชนเรียกว่า เงินกีบเวียงจันทน์ มี 7 ประเภท ได้แก่ 1 กีบ 5 กีบ 10 กีบ 20 กีบ 50 กีบ 100 กีบ และ 500 กีบ และต่อมา ได้ผลิตธนบัตรเพิ่มเติมประเภท 1,000 กีบ 5,000 กีบ (ธนาคารแห่ง สปป.ลาว, 2556) จนกระทั่งในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 พรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พรรคคอมมิวนิสต์ลาว) ได้เข้ายึดอำนาจรัฐบาลราชอาณาจักรลาว แล้วสถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และได้ยกเลิกธนาคารประเทศลาว แล้วตั้งธนาคารแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2519 และได้มีการผลิตเงินตราขึ้นมาใช้ มีหน่วยเป็นเงินกีบปลดปล่อย โดยเปิดให้ประชาชนเอาเงินกีบราชอาณาจักรลาวมาแลก ในอัตราแลกเปลี่ยน 20 กีบราชอาณาจักรลาว เท่ากับ 1 กีบปลดปล่อย และต่อมาในปี พ.ศ. 2524 ได้เปลี่ยนชื่อธนาคารแห่งชาติ เป็นธนาคารแห่งรัฐ และในปี พ.ศ. 2533 ได้เปลี่ยนชื่อธนาคารแห่งรัฐ เป็นธนาคารแห่ง สปป.ลาว ดังปัจจุบัน (ธนาคารแห่ง สปป.ลาว, 2556) นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นต้นมา การค้าขายระหว่างไทยกับลาวเป็นอันต้องยุติลง เนื่องจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง

ดังนั้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นไปลาวจะมุ่งค้าขายและพึ่งพาเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เช่น เวียดนาม สหภาพโซเวียต จีน และฮังการี เป็นหลัก การค้าขายแดนไทย-ลาว จึงเป็นการลักลอบค้าขาย และเป็นเรื่องผิดกฎหมายของทั้ง 2 ประเทศ จนกระทั่งในปี พ.ศ.

2529 ลาวได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดระบบเศรษฐกิจ จากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นระบบเศรษฐกิจระบบตลาด ด้วยการใช้นโยบายจินตนาการใหม่ (NEM : New Economic Mechanism) เปิดรับการค้า และการลงทุนจากต่างประเทศนอกกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2531 ไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนาทรบในอินโดจีน ให้เป็นสนาทรการค้า ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือการค้าการลงทุนของไทยในกลุ่มประเทศอินโดจีน จึงทำให้การลักลอบค้าขายระหว่างชายแดนลดลง การค้าขายที่ถูกต้องตามกฎหมายจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยใช้เงินบาทเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์, 2553)

สรุปได้ว่าการค้าขายในแถบภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เริ่มต้นจากการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือ Barter Trade กันในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน แล้วพัฒนามาใช้โลหะที่มีค่าในตัวมันเอง เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน และในปี พ.ศ. 2436 ไทยต้องเสียดินแดนลาวซึ่งเป็นประเทศราช ที่ตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส ทำให้การค้าในแถบภูมิภาคลุ่มน้ำโขงด้านนี้ต้องยุติลง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2531 ไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนาทรบเป็นสนาทรการค้า ทำให้การค้าขายในแถบภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้เริ่มต้นขึ้นมาอีกครั้ง ส่งผลเงินบาทเข้ามามีบทบาทเป็นสื่อกลางในการค้าขายแดนนับแต่นั้นเป็นต้นมา

2.2 แนวคิดพัฒนาการของรูปแบบค้าขายแดนไทย-ลาว

เนื่องจากไทยและลาวมีชายแดนติดกันรวมทั้งสิ้น 1,810 กิโลเมตร เป็นทางบกเป็นระยะทาง 702 กิโลเมตร และเป็นทางน้ำเป็นระยะ 1,108 กิโลเมตร โดยมีเขตติดต่อระหว่างจังหวัดของประเทศไทย 12 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา น่าน อุดรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อานาจเจริญ และอุบลราชธานี ซึ่งติดกับ 9 แขวงของลาว ได้แก่ บ่อแก้ว ไชยยะบุลี เวียงจันทน์ นครหลวงเวียงจันทน์ บอลิคำไซ คำม่วน สะหวันนะเขต สาละวัน และจำปาสัก ประกอบกับลาว เป็นหนึ่งใน 48 ประเทศที่สหประชาชาติกำหนดให้เป็นประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด จึงได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า ได้แก่ ระบบสิทธิพิเศษทั่วไปทางการค้าฝ่ายเดียว GSP (Generalized System of Preferences) และระบบสิทธิพิเศษทางการค้าที่ให้แบบเฉพาะจากแต่ละประเทศ ในกรอบต่างๆ เช่น กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน กรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ACMECS (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy) กรอบความร่วมมืออาเซียน-จีน และกรอบข้อตกลงกับเวียดนาม Vientiane Agreement เป็นต้น จึงทำให้ลาวมีบทบาทเป็นทั้งตลาดของสินค้าไทย และฐานการผลิตสินค้า หรือชิ้นส่วนประกอบของไทยเพื่อผลิต และส่งสินค้าออกไปยังประเทศต่างๆ อันเนื่องจากความได้เปรียบในโครงสร้างของระบบภาษี จึงทำให้รูปแบบการค้าไทย-ลาว มีรูปแบบที่สำคัญ 2 รูปแบบ ได้แก่ **รูปแบบการค้าขายแดน** เนื่องจากมีชายแดนติดกัน โดยมีการส่งออก และนำเข้าสินค้า ผ่านทางจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทย-ลาว จำนวนทั้งสิ้น 49

แห่ง เป็นจุดผ่านแดนถาวร หรือลาวเรียกว่าด่านสากล จำนวน 20 ด่าน และมีจุดผ่อนปรนหรือลาวเรียกว่า ด่านประเพณี จำนวน จำนวน 29 จุด และรูปแบบการค้าผ่านแดน ซึ่งลาวยินยอมให้สินค้าของไทยขนส่งสินค้าผ่านประเทศ เพื่อส่งออกไปยัง จีน และ เวียดนาม (ยานี ศรีมีชัย, 2561) ในทางกลับกันไทยก็ต้องยินยอมให้ลาว นำสินค้าของตนเองผ่านไปยังประเทศที่สามได้ ซึ่งถือว่าเป็นหลักปฏิบัติตามอนุสัญญาบาเซิลน่า และไทยได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ซึ่งระบุว่าประเทศที่มีดินแดนติดต่อกับประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล ต้องยินยอมให้สินค้าเข้าและออกของประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลผ่านดินแดนของตนเองได้ ซึ่งสินค้านั้นจะถูกกำหนดให้ผ่านแดนไทยทั้งสิ้น 10 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 ด่านศุลกากรหนองคาย โดยใช้เส้นทางหนองคาย-อุดรธานี-ขอนแก่น-นครราชสีมา-สระบุรี-ปทุมธานี-กรุงเทพฯ โดยใช้เส้นทางหมายเลข 2 และ 1 เส้นทางที่ 2 ด่านศุลกากรแม่สาย โดยใช้เส้นทาง แม่สาย-เชียงราย-พะเยา-ลำปาง-ตาก-กำแพงเพชร-นครสวรรค์-สิงห์บุรี-อ่างทอง-อยุธยา-ปทุมธานี-กรุงเทพฯ โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 1,32 และทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 9 เส้นทางที่ 3 ด่านศุลกากรเชียงของ โดยใช้เส้นทาง เชียงของ-เชียงราย โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 1020 และ 1152 เส้นทางที่ 4 ด่านศุลกากรมุกดาหาร และด่านศุลกากรแม่สอด โดยใช้เส้นทางเริ่มต้นจากมุกดาหาร-กาฬสินธุ์-ขอนแก่น-พิษณุโลก-สุโขทัย-ตาก-แม่สอด โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลขที่ 2042 , 213 , 209,12 และ105 เส้นทางที่ 5 เส้นทาง หินกอง-อรัญประเทศ โดยใช้เส้นทาง หินกอง-นครนายก-ปราจีนบุรี-สระแก้ว-อรัญประเทศ(ชายแดน กัมพูชา) โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 33 เส้นทางที่ 6 เส้นทางนครราชสีมา-มาบตาพุด โดยใช้เส้นทาง นครราชสีมา-กบินทร์บุรี-พนมสารคาม-มาบตาพุด โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 304,331,36 และ 3191 เส้นทางที่ 7 กรุงเทพฯ-แหลมฉบัง โดยใช้เส้นทางกรุงเทพฯ-ชลบุรี-แหลมฉบัง-มาบตาพุด โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 7 มอเตอร์เวย์กรุงเทพฯ-ชลบุรีสายใหม่ (ทางหลวง หมายเลข 36) เส้นทางที่ 8 กรุงเทพฯ-สุโขทัย โดยใช้เส้นทาง กรุงเทพฯ-สมุทรสาคร-สมุทรสงคราม-เพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์-ชุมพร-พัทลุง-ปัตตานี-นราธิวาส-สุโขทัย โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 35,4,41,43,42,4084 และ4057 เส้นทางที่ 9 ด่านศุลกากรช่องเม็ก โดยใช้เส้นทาง นครราชสีมา-โชคชัย-เดชอุดม-อุบลราชธานี-ด่านช่องเม็ก โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 224,24 และ 217 และเส้นทางที่ 10 ด่านศุลกากรนครพนม โดยใช้เส้นทาง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช-และนครพนม โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 213 และ 22 และหากมีความจำเป็นที่จะต้องผ่านด่านอื่นนอกจากที่ระบุไว้ข้างต้น ก็ต้องเสนอขออนุมัติมายังกรมศุลกากรเพื่อพิจารณาเป็นรายๆไป ซึ่งการขนส่งดังกล่าวนี้สามารถขนส่งโดยผ่านรถไฟ หรือรถยนต์ ตามเส้นทางที่กำหนดไว้ได้ แต่การขนส่งสินค้าผ่านแดนทางอากาศยาน ให้กระทำเฉพาะท่าอากาศยานดอนเมืองเท่านั้น (กรมศุลกากร, 2560)

ระบบการค้าระหว่างประเทศไทยกับลาว มี 2 ระบบ คือ **การค้าในระบบ** และ**การค้าแบบนอกระบบ** (วีระยุทธ ทนทาน, 2555) และมีงานวิจัยของ (นนทวัฒน์ มะกรุดอินทร์, 2549) ศึกษา

เรื่อง การค้าชายแดน การค้าผ่านแดนกับอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้กำหนดรูปแบบการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของไทยมี 2 รูปแบบ คือ การค้านอกระบบผ่านตลาดมืด (Black Market) และการค้าในระบบโดยผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ระหว่างประเทศ แต่ในรายงานการศึกษาและการสำรวจการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวม 5 ประเทศ ซึ่งจัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2544 ได้กำหนดรูปแบบการค้าไทย-ลาว ไว้ 2 ประเภท คือ การค้าปกติ หมายถึง การนำเข้า-ส่งออกของลาวที่จะต้องกระทำผ่านบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลลาว และการค้าชายแดน (Cross Border Trade) เป็นการค้าระหว่างผู้ส่งออกและผู้นำเข้าที่อยู่บริเวณชายแดน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) โดยไม่กล่าวถึงการค้านอกระบบซึ่งต่างจากงานวิจัยของผู้อื่น ทั้งนี้การค้าในระบบจะกระทำกันโดยผ่านบุคคล และนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าลาว เป็นผู้ดำเนินการนำสินค้าเข้าลาว และส่งออกสินค้าไปยังไทย ดังนั้นผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่ได้รับอนุญาต ก็จะต้องดำเนินการโดยผ่านบุคคล หรือนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาต โดยเสียค่าธรรมเนียมร้อยละ 1-3 ขึ้นอยู่กับประเภทสินค้า ส่วนการค้านอกระบบนั้นจะกระทำกันโดยพ่อค้าชายแดน ซึ่งจะมารับใบสั่งซื้อจากผู้ประกอบการในลาว แล้วดำเนินการจัดหาสินค้า และจัดส่งให้กับผู้ประกอบการถึงสถานประกอบการ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้ พ่อค้าชายแดนจะใช้การขนส่งแบบกองทัพนม (ชลิตา รัตสาร และคณะ, 2549) โดยจะมีต้นทุนสินค้าที่ถูกกว่าการค้าในระบบ เนื่องจากสินค้ามีการลักลอบขนส่ง จึงไม่ผ่านระบบภาษีที่ด่านศุลกากร หรืออาจจะผ่านด่านศุลกากรแต่ใช้วิธีการเหมาจ่าย ซึ่งการค้าชายแดนประเภทนี้จะไม่ถูกบันทึก ปัญหาการค้านอกระบบนี้ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้เพราะหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ ซึ่งประกอบไปด้วย ด่านศุลกากร ด่านตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจ และส่วนปกครองอำเภอ มีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมงตลอดแนวชายแดน ซึ่งการลักลอบขนส่งสินค้านี้มักจะกระทำกันในพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างเขตความรับผิดชอบ ในเวลากลางคืน เช่นบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ที่เป็นจุดเชื่อมต่อของ ไทย-ลาว-เมียนมา นอกจากนี้แล้วยังมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรับผิดชอบบางกลุ่ม และผู้มีอิทธิพลในพื้นที่คอยให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง จากการประมาณการคาดว่ามีปริมาณการลักลอบขนส่งสินค้าไม่น้อยกว่าร้อยละ 40-50 ของสินค้าในระบบ และมีการประเมินไว้ไม่ต่ำกว่า 3-4 เท่าของปริมาณการค้าในระบบในเขตการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบนของไทย ทั้งนี้เพราะการจัดเก็บภาษีสินค้าบางรายการของทั้งสองประเทศ มีอัตราการเก็บภาษีที่สูง (ร้อยละ 30-60 ของราคาสินค้าในไทย) และมีขั้นตอนทางศุลกากรที่ยุ่งยากเสียเวลากว่าคือ หากทำการค้าในระบบอาจต้องใช้เวลา 1-2 วัน แต่ถ้าเป็นการค้านอกระบบ จะสามารถส่งสินค้าได้ในทันที ดังนั้นจึงทำให้ผู้ประกอบการพยายามหลีกเลี่ยงด้วยการทำการค้านอกระบบ (กาญจนา โชคถาวร, 2554) นอกจากนี้แล้วลาวยังมีการจัดเก็บภาษีในแต่ละครั้งที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศุลกากร และความเข้มงวดในแต่ละด่านไม่เท่ากัน (ศุภลักษณ์ จิรรัตน์สถิต, 2559)

และมีกำหนดกฎระเบียบที่เข้มงวด เพื่อเป็นการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี เช่น สินค้าไทยบางประเภทซึ่งเป็นที่นิยมของคนลาว แต่จะถูกกำหนดปริมาณการนำเข้า หรือบางประเภทถูกห้ามนำเข้าเลย (ธนา จงสิทธิผล และเสรี วงษ์มณฑา, 2558) แม้แต่การค้าในระบบซึ่งสินค้าที่ขนส่งข้ามจากไทยมายังลาว และผ่านขั้นตอนทางศุลกากรของทั้งไทยและลาวแล้วอย่างถูกต้อง เมื่อกระจายสินค้าไปยังแขวงต่างๆในลาว ยังต้องเจอปัญหาการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนอันเนื่องมาจากนโยบายส่วนกลางกับแขวงต่างๆไม่เป็นแนวทางเดียวกัน แต่ละแขวงมีอำนาจในการแสวงหารายได้ของตนเอง (สุณัฐวิทย์ น้อยโสภากา, 2557) ดังนั้นการลักลอบขนส่งสินค้าจากไทยไปยังลาวที่ไม่ผ่านระบบภาษี ณ ด่านศุลกากร จึงเป็นทางเลือกที่ผู้ประกอบการยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

จากแนวคิดการพัฒนาการของรูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) สรุปได้ว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ที่ไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนามรบในอินโดจีนให้เป็นสนามการค้า นั้น เป็นผลให้การค้าไทย-ลาวมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และเริ่มเป็นการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้รูปแบบการค้าไทย-ลาว มีการพัฒนาขึ้น โดยมีรูปแบบที่สำคัญ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการค้าชายแดน และรูปแบบการค้าผ่านแดน โดยขอบเขตงานวิจัยนี้จะทำการศึกษาเฉพาะรูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาวเท่านั้น และการค้าชายแดนไทย-ลาวมี 2 ระบบ คือ การค้าในระบบ และการค้านอกระบบ โดยที่การค้านอกระบบนั้น ยังคงมีบทบาทและเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญของการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว มีโอกาสที่จะใช้วิธีการค้านอกระบบ หรือทำการค้าในระบบร่วมกับการค้านอกระบบ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดค่าใช้จ่ายในเรื่องภาษี และลดขั้นตอนที่ยุงยากเสียเวลาในการขนส่งสินค้าไปสู่ตลาด

2.3 แนวคิดพัฒนาการรูปแบบการชำระเงินการค้าชายแดนไทย-ลาว

รูปแบบของการชำระเงินการค้าชายแดนไทย-ลาว ยังคงใช้เงินสดไม่ผ่านระบบธนาคารถึงร้อยละ 82 และนิยมชำระเงินระหว่างกันเป็นเงินสดบาท หรือเงินสดดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นหลัก (กาญจนา โชคถาวร, 2554) โดยผู้ประกอบการลาวส่วนใหญ่จะถือเงินสดมาซื้อสินค้า และชำระเงินให้ผู้ประกอบการไทยในฝั่งไทย ซึ่งปัจจุบันผู้ประกอบการลาว หรือ นายหน้าคนกลาง เริ่มมีการเปิดบัญชี NRBA (Nonresident Baht Account) กับธนาคารพาณิชย์ในฝั่งไทยมากขึ้น เพื่อใช้ในการโอนชำระค่าสินค้าและบริการ แต่ก็มีผู้ประกอบการลาวบางรายที่เป็นรายใหญ่จะใช้วิธีการโอนเงินระหว่างประเทศโดยผ่านธนาคารพาณิชย์ เพื่อชำระค่าสินค้าและบริการให้ผู้ประกอบการในไทย แต่วิธีการนี้ไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากมีค่าธรรมเนียมสูง และการค้าชายแดนมีความถี่ในการชำระเงินค่อนข้างสูง ทำให้การโอนเงินระหว่างประเทศโดยผ่านธนาคารพาณิชย์ไม่คุ้มค่า และใช้เวลานานมากกว่า 1 วัน ดังนั้นผู้ประกอบการทั้งไทยและลาวไม่ได้รับความสะดวก (ธนากรแห่งประเทศไทย, 2558) ทั้งนี้ลาว

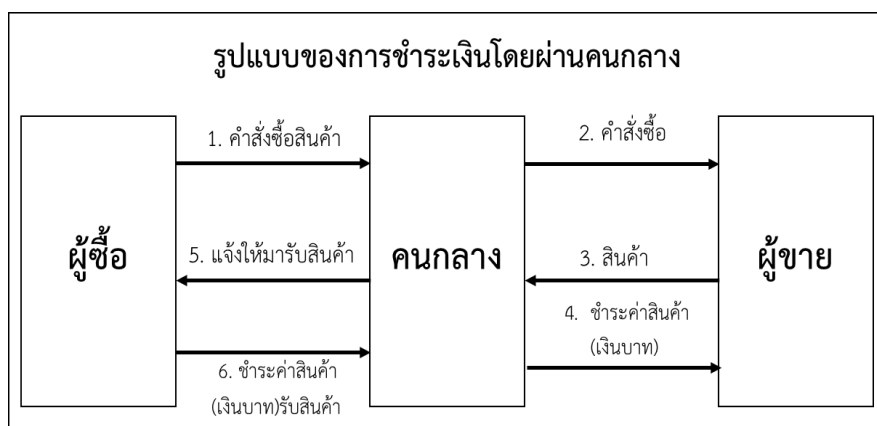
มีการใช้เงินบาทคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.6 ของวงเงินการชำระสินค้าและบริการรวม และมีแนวโน้มการใช้เงินบาทเพิ่มขึ้น คาดว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความต้องการลดความผันผวนจากการใช้เงินสกุลหลัก และความต้องการในการลดต้นทุนจากค่าบริการจัดการเงิน และต้นทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนในการแปลงค่าเงินไปเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบริการทางการเงินเพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558) ระบุเหตุผลที่การค้าชายแดนไทย-ลาว ใช้เงินบาทเป็นเงินสกุลหลักเพราะผู้ซื้อในลาวสามารถหาสภาพคล่องเงินบาทได้ และเงินบาทเป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในลาว ซึ่งสอดคล้องกับสัดส่วนการส่งออกสินค้าและบริการของไทยไปยังลาวด้วยเงินบาทที่สูงถึงร้อยละ 60.4 และมีงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงการใช้งบบาทในการชำระค่าสินค้าและบริการในการค้าชายแดนไทย-ลาวทั้งรูปแบบการค้าในระบบ และนอกระบบ เช่นงานวิจัยของ (นันทวัฒน์ มะกรุดอินทร์, 2549) ศึกษาเรื่อง การค้าชายแดน การค้าผ่านแดนกับอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้งบบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว สูงถึงร้อยละ 95 ของมูลค่าการค้า

จากรายงานสถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558-2560 จัดทำโดยกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ระบุรายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ลาว ได้นำเข้าจากประเทศไทยมากที่สุดคือ น้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่ง บมจ.ปตท. มีส่วนแบ่งการตลาดสูงที่สุด ได้ทำสัญญาซื้อขายน้ำมันเชื้อเพลิงกับ บริษัท ปตท.(ลาว) เป็นเงินสกุลบาทเท่านั้น จึงเชื่อได้ว่าลาว มีแนวโน้มการใช้งบบาทชำระค่าสินค้าและบริการเป็นหลัก และใช้เงินบาทเป็นเงินสกุลหลักในการซื้อขายสินค้า ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีรูปแบบการชำระเงินการค้าชายแดนไทย-ลาว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) ดังต่อไปนี้

2.3.1 การชำระเงินโดยผ่านคนกลาง

ในภาพที่ 3 เป็นรูปแบบการชำระเงินที่ *ไม่ผ่านระบบธนาคาร* โดยคนกลางซึ่งเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าของลาว หรือที่ไม่ได้รับอนุญาต จะเป็นผู้ชำระค่าสินค้าให้แทนทั้งการส่งออกและการนำเข้า กระบวนการเริ่มต้นจากผู้ซื้อสินค้าสั่งซื้อ และวางเงินมัดจำตามแต่ที่จะตกลงกันมายังคนกลาง คนกลางจะแจ้งคำสั่งซื้อไปยังผู้ขายสินค้า เมื่อสินค้าถูกจัดส่งมายังที่ทำการของคนกลาง คนกลางจะดำเนินการชำระเงินให้แก่ผู้ขายสินค้า และคนกลางจะแจ้งไปยังผู้ซื้อ เพื่อมารับสินค้าและชำระค่าสินค้าที่เหลือทั้งหมดให้แก่คนกลาง ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการที่ลดค่าใช้จ่ายในการโอนเงินระหว่างประเทศ และไม่ผ่านระบบบัญชีของผู้ซื้อและผู้ขาย ทั้งนี้คนกลางมักจะเป็นคนท้องถิ่น และเป็นที่ยอมรับทำธุรกิจนี้มาเป็นเวลานานแล้ว การชำระเงินโดยผ่านคนกลางนี้ส่วนใหญ่เป็นที่นิยมสำหรับการค้านอกระบบที่ซื้อขายสินค้าจำนวนมาก และผู้

ซื้อต้องมีหน้าที่ในการจัดเตรียมเงินสดบาทให้แก่คนกลาง ส่วนคนกลางจะได้ค่าธรรมเนียมดำเนินการเป็นผลตอบแทนประมาณร้อยละ 1-3 ของมูลค่าสินค้า ขึ้นอยู่กับประเภทสินค้า

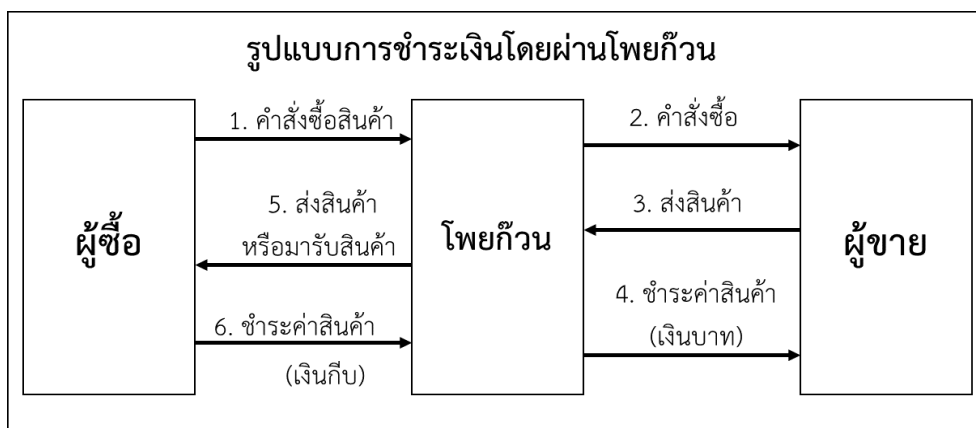
ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบของการชำระเงินโดยผ่านคนกลาง

หมายเหตุ : 1. ผู้ซื้อมีภาระหาเงินสดบาท
2. คนกลางเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้าจนกว่าจะได้รับชำระเงินจากผู้ซื้อ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548

2.3.2 การชำระเงินโดยผ่านตลาดแลกเปลี่ยนเงินนอกระบบ (โปกยกัน)

จากภาพที่ 4 เป็นรูปแบบการชำระเงินที่ *ไม่ผ่านระบบธนาคาร* โปกยกันจะทำหน้าที่ชำระค่าสินค้านี้ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ในสกุลเงินของคู่ค้า เสมือนเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสกุลเงินของคู่ค้าให้ด้วย โดยโปกยกันนี้จะรับผิดชอบในฐานะคนกลางในการซื้อสินค้า และรับผิดชอบในการแลกเปลี่ยนเงินก็เป็นเงินบาทในคราวเดียวกัน ผู้ซื้อสินค้าจึงไม่ต้องมีหน้าที่ในการจัดหาเงินบาท ซึ่งวิธีการนี้เป็นที่นิยมสำหรับสินค้าอุปโภคบริโภครายย่อย โดยเฉพาะในภาวะปัจจุบันที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ออกกฎระเบียบ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เรื่อง การขายเงินตราต่างประเทศให้บุคคล และนิติบุคคล สำหรับชำระเงินกับต่างประเทศ โดยห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ในลาวรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หรือห้ามรับโอนเงินตราต่างประเทศภายในลาวให้กับลูกค้าทั่วไปโดยเด็ดขาด เว้นเสียแต่ลูกค้าของธนาคารมีธุรกรรมชำระค่าสินค้า หรือชำระหนี้สินกับต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีเอกสารมาสำแดง จึงทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หรือโอนเงินตราต่างประเทศได้ ระเบียบดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อควบคุมการแลกเปลี่ยน และการหมุนเวียนโอนใช้เงินตราต่างประเทศ จากระเบียบดังกล่าวนี้ซึ่งสวนทางกับความต้องการของเงินตราต่างประเทศ โดยเฉพาะเงินบาท จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในตลาดมืด และทำให้ระบบโปกยกันเป็นที่นิยมมากขึ้น จนต้องลักลอบขนเงินบาทเข้าไปใช้ในลาวอยู่เสมอ

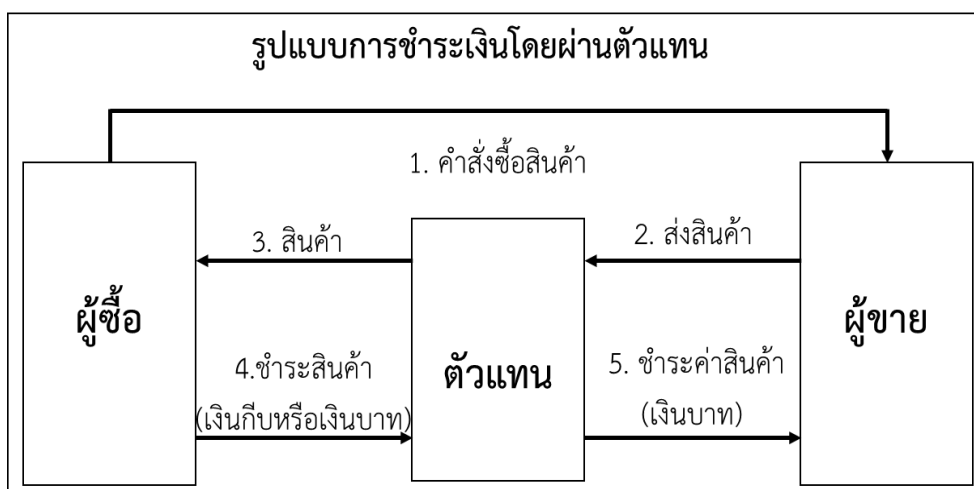
ภาพที่ 4 แสดงรูปแบบของการชำระหนี้โดยผ่านโพงก๊วน

- หมายเหตุ :
1. ผู้ซื้อสามารถชำระหนี้ได้ทุกสกุล โดยโพงก๊วนจะรับแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลบาท
 2. โพงก๊วนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้าจนกว่าจะได้รับชำระหนี้จากผู้ซื้อ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548

2.3.3 การชำระหนี้ผ่านระบบตัวแทน

ในภาพที่ 5 เป็นการชำระหนี้ที่ *ไม่ผ่านระบบธนาคาร* โดยผ่านตัวแทน ซึ่งจะทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ชำระหนี้ค่าสินค้าแทนทั้งการนำเข้าและส่งออก คล้ายกับระบบคนกลาง แต่จะทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ และผู้ขายด้วย เช่น เมื่อผู้ขายฝั่งไทยได้รับคำสั่งซื้อสินค้าจากผู้ซื้อฝั่งลาว ผู้ขายฝั่งไทยจะส่งคำสั่งซื้อสินค้าไปยังตัวแทน เพื่อดำเนินการรวบรวมสินค้า แล้วส่งให้แก่ผู้ซื้อฝั่งลาวถึงที่ประกอบการ ซึ่งผู้ซื้อลาวสามารถจ่ายเงินชำระค่าสินค้าได้ทั้งเงินบาท และเงินทึบให้แก่ตัวแทน คล้ายๆระบบโพงก๊วน แล้วตัวแทนจะดำเนินการส่งมอบเงินชำระค่าสินค้าให้แก่ผู้ขายฝั่งไทย เป็นเงินบาท ในทางกลับกันเมื่อผู้ขายฝั่งลาว ได้รับคำสั่งซื้อสินค้าจากผู้ซื้อฝั่งไทยแล้ว ผู้ขายฝั่งลาว จะส่งคำสั่งซื้อสินค้าไปยังตัวแทน เพื่อดำเนินการรวบรวมสินค้าภายในลาว แล้วส่งให้แก่ผู้ซื้อฝั่งไทย ซึ่งผู้ซื้อฝั่งไทยจ่ายเงินชำระค่าสินค้าเป็นเงินบาทให้แก่ตัวแทน แล้วตัวแทนจะดำเนินการส่งมอบเงินชำระค่าสินค้าให้แก่ผู้ขายฝั่งลาวเป็นเงินบาท หรือเงินทึบก็ได้

ภาพที่ 5 แสดงรูปแบบของการชำระเงินโดยผ่านตัวแทน

หมายเหตุ : 1. ผู้ซื้อสามารถชำระเงินได้ทุกสกุล โดยตัวแทนจะรับแลกเปลี่ยนแปลงสกุลเงินบาทเพื่อชำระผู้ขาย
2. ตัวแทนไม่มีกรรมสิทธิ์ในสินค้า

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548

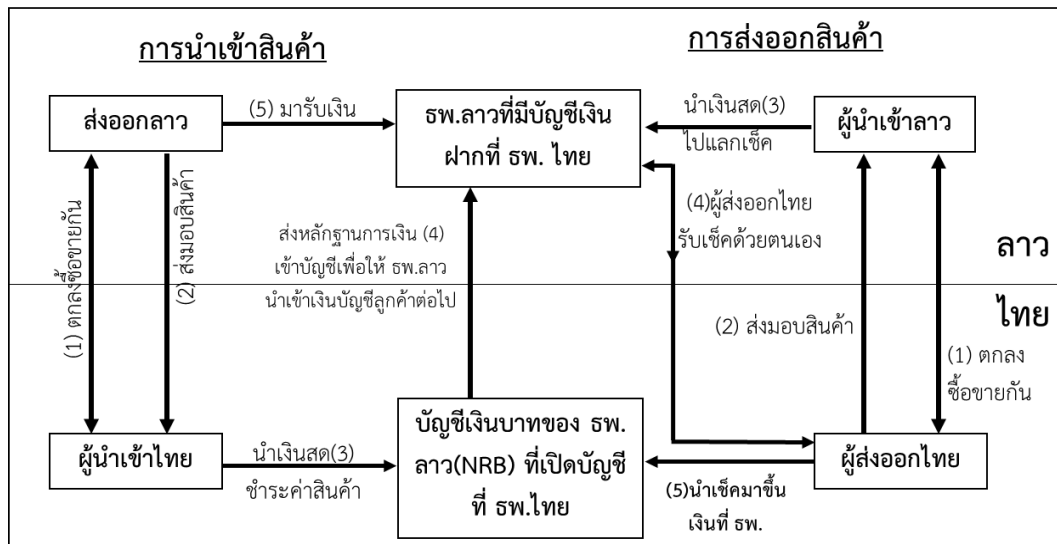
2.3.4 การชำระผ่านบัญชีเงินบาท

แผนภาพที่ 6 เป็นการชำระเงินที่ผ่านระบบธนาคาร โดยผ่านบัญชีเงินบาทของผู้มีถิ่นฐานนอกประเทศ (Non-resident Baht A/C) เป็นวิธีการที่ใช้กันมาก โดยเฉพาะสินค้าเครื่องจักรอุตสาหกรรม น้ำมัน ปูนซีเมนต์ และวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น โดยมีธนาคารพาณิชย์ของไทย และธนาคารพาณิชย์ของลาว เปิดบัญชีเงินบาทระหว่างกัน ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดบัญชีของผู้มีถิ่นฐานนอกประเทศ โดยรูปแบบการชำระเงินจะมีวิธีการดังต่อไปนี้

กรณีการส่งออกสินค้าจากไทยไปลาว เมื่อผู้ส่งออกไทยตกลงซื้อขายสินค้ากับผู้นำเข้าลาวแล้ว ผู้ส่งออกไทยจะดำเนินการส่งมอบสินค้าให้ผู้นำเข้าลาว ตามที่ตกลงกัน โดยผู้นำเข้าลาวจะนำเงินกับไปแลกเปลี่ยนเช็คธนาคารเป็นเงินบาทตามมูลค่าสินค้าที่ธนาคารพาณิชย์ลาว ซึ่งธนาคารพาณิชย์ไทยได้เปิดบัญชีผู้มีถิ่นฐานนอกประเทศ (Non-resident Baht A/C) ไว้ จากนั้นผู้นำเข้าลาวจะชำระค่าสินค้าด้วยเช็คธนาคารที่ระบุจำนวนเงินเป็นเงินบาทให้แก่ผู้ส่งออกไทย ซึ่งผู้ส่งออกไทยจะนำเช็คธนาคารดังกล่าวไปเข้าบัญชีตนเอง หรือนำไปขึ้นเงินที่สาขาธนาคารพาณิชย์ไทยที่ฝั่งประเทศไทยต่อไป

กรณีการนำเข้าสินค้าจากลาวมายังไทย เมื่อผู้นำเข้าไทยตกลงซื้อขายสินค้ากับผู้ส่งออกลาวแล้ว ผู้ส่งออกลาวจะดำเนินการส่งมอบสินค้าให้ผู้นำเข้าไทยตามที่ตกลงกัน โดยผู้นำเข้าไทยจะนำเงินค่าสินค้าเป็นเงินบาทเข้าบัญชีที่สาขาธนาคารพาณิชย์ไทยที่ธนาคารพาณิชย์ลาว ได้เปิดบัญชีผู้มีถิ่นฐานนอกประเทศ (Non-resident Baht A/C) ไว้ จากนั้นธนาคารพาณิชย์ไทยจะดำเนินการแจ้ง และ

ส่งหลักฐานการนำเงินเข้าบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ลาว เพื่อที่ธนาคารพาณิชย์ลาวจะนำเงินค่าสินค้าเข้าบัญชีให้แก่ผู้ส่งออกลาวต่อไป

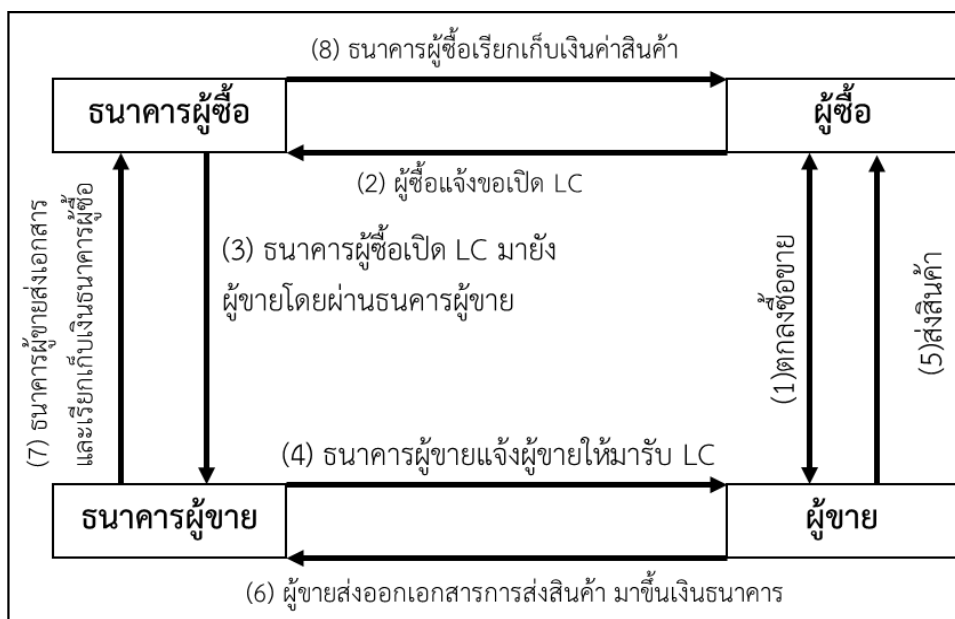

ภาพที่ 6 แสดงรูปแบบของการชำระเงินผ่านบัญชีเงินบาท

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548

2.3.5 การชำระค่าสินค้าด้วยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต LC (Letter of Credit)

ในภาพที่ 7 เป็นการชำระเงินที่ผ่านระบบธนาคาร โดยการเปิด LC (Letter of Credit) เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้ขายจะได้รับเงินค่าสินค้าอย่างแน่นอน เมื่อได้มีการส่งมอบสินค้าตามเงื่อนไขที่ตกลงกับผู้ซื้อ โดยที่ผู้ซื้อจะได้รับสินค้า ก็ต่อเมื่อจ่ายเงินค่าสินค้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยธนาคารพาณิชย์ของไทย และธนาคารพาณิชย์ของลาว จะเป็นผู้เข้ามารับผิดชอบในการซื้อขายสินค้าให้แก่ลูกค้าของตน แต่วิธีการดังกล่าวนี้ไม่ค่อยเป็นที่นิยมในการค้าชายแดนไทย-ลาว มีเพียงเฉพาะธุรกิจจำหน่ายรถยนต์เท่านั้น เนื่องจากรูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว นั้นอาศัยความคุ้นเคย ในการค้าขายกันมานาน และการเปิด LC (Letter of Credit) เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 7 แสดงรูปแบบของการชำระเงินโดยการเปิด LC

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548

จากงานวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง แนวทางการพัฒนาบริการทางการเงินเพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558) ระบุว่าในปัจจุบันรูปแบบการชำระเงินของการค้าชายแดนไทย-ลาว ยังคงเป็นรูปแบบตามแผนภาพที่ 3-7 ดั้งเดิม และมีรูปแบบเพิ่มขึ้นอีก 1 รูปแบบ คือ การใช้บริการผ่าน Electronic Commerce ในการส่งคำสั่งซื้อสินค้าไปยังผู้ขาย หรือ คนกลาง และชำระค่าสินค้าและบริการโดยผ่านระบบ Internet Banking ตามขั้นตอนเดียวกันกับแผนภาพที่ 3-5 แต่ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เพราะผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ยังคงคุ้นเคยกับการทำธุรกรรมเดิมๆ และยังคงกังวลเรื่องความปลอดภัยของการใช้บริการ งานวิจัยนี้จึงมิได้ทำการศึกษา นอกจากนี้ผลการศึกษายังระบุว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว นิยมรูปแบบการชำระเงินโดยไม่ผ่านธนาคาร แม้จะเป็นกิจการนำเข้า-ส่งออกขนาดใหญ่ และมีมูลค่าการโอนเงินสูงก็ตาม ทั้งนี้เพราะ

(1) Financial deepening ของลาวยังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยธนาคารพาณิชย์ยังไม่พัฒนา และมีสาขาไม่เพียงพอครอบคลุมพื้นที่ห่างไกล

(2) ต้นทุนการทำธุรกรรมในรูปแบบการชำระเงินโดยไม่ผ่านธนาคาร เช่น ระบบโพยก๊วนมีค่าธรรมเนียมต่ำกว่ารูปแบบการชำระเงินโดยผ่านธนาคาร

(3) รูปแบบการชำระเงินโดยไม่ผ่านธนาคาร มีความสะดวกรวดเร็วโดยใช้ระยะเวลาไม่เกิน 1 วัน ซึ่งใช้เวลาน้อยกว่ารูปแบบการชำระเงินโดยผ่านธนาคารที่ใช้ระยะเวลา 2-7 วัน และไม่ต้องแสดงเอกสารหลักฐานการทำธุรกรรมใดๆ

(4) ทศนคตีความคุ้นเคย ทั้งนี้เพราะรูปแบบการชำระเงินโดยไม่ผ่านธนาคาร อาศัยความคุ้นเคยรู้จักและทำธุรกรรมกันมานาน

(5) ธุรกรรมบางประเภทไม่ต้องการเปิดเผยการชำระเงินผ่านระบบธนาคาร เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบในเรื่องภาษี และบางธุรกิจมีลักษณะเป็น Gray activity

จากผลการสำรวจพฤติกรรมการค้า และการชำระเงินตามแนวชายแดนประเทศไทย-ลาว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) พบว่า การซื้อขายสินค้าบริเวณชายแดนของประชาชนทั้งสองประเทศ จะใช้เงินบาทเกือบทั้งหมด และสามารถชำระค่าสินค้าและบริการในวงที่สำคัญของลาว นอกเหนือจากพื้นที่ชายแดน และยังเป็นที่ยอมรับของประชาชนของลาว โดยทั่วไปอีกด้วย

สรุปได้ว่า รูปแบบการชำระเงินการค้าชายแดนไทย-ลาว มีทั้งรูปแบบการชำระเงินผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ และการชำระเงินไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ แต่ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ส่วนใหญ่นิยมรูปแบบการชำระเงินโดยไม่ผ่านธนาคาร

2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ได้ทำการอ้างอิงเชิงทฤษฎี (Theoretical Reference) และจากการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Reviewing Relevant Theories) กับการค้าระหว่างประเทศ ดังต่อไปนี้

2.4.1 ทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP)

แนวคิดของทฤษฎีนี้คือ ราคาสินค้าในแต่ละประเทศ ถ้าคิดคำนวณให้อยู่ในเงินสกุลเดียวกัน จะต้องมียุทธศาสตร์เท่ากัน เมื่อราคาสินค้าแตกต่างกันในแต่ละประเทศ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการแสวงหากำไร (arbitrage) ด้วยการซื้อสินค้าจากประเทศที่มีสินค้าราคาถูกกว่า แล้วนำไปขายยังประเทศที่มีสินค้าชนิดเดียวกัน แต่ราคาแพงกว่า หลักการดังกล่าวนี้ จึงทำให้เกิดการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศขึ้น ภายใต้เงื่อนไขที่ไม่มีการกีดกันทางการค้า (trade barriers) และไม่มีต้นทุนในการทำธุรกรรมซื้อ-ขายสินค้านานาชาติ (transaction cost)

แนวคิดของทฤษฎีนี้มีความสำคัญในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน เชื่อว่าระดับราคาสินค้าของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งมีพื้นฐานมาจากอุปสงค์เงินตราต่างประเทศเพื่อซื้อสินค้าและบริการจากต่างประเทศเป็นตัวกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่ดุลยภาพ ซึ่งเป็นจุดที่อำนาจซื้อในประเทศเท่ากับอำนาจซื้อต่างประเทศ หากอำนาจซื้อภายในประเทศและต่างประเทศไม่เท่ากัน แสดงว่าอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ในดุลยภาพ อัตราแลกเปลี่ยนจะมีการปรับตัวผ่านอำนาจซื้อ หรือระดับราคาสินค้านั่นเอง ซึ่งแนวความคิดนี้ประกอบด้วย 2 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้ออย่างสมบูรณ์ (Absolute Purchasing Power Parity Theory: Absolute PPP) กล่าวไว้ว่าราคาสินค้าและบริการประเภทเดียวกันในแต่ละประเทศควรมีราคาเท่ากัน เมื่อคิดมูลค่าราคาในสกุลเงินเดียวกัน จากหลักการนี้ สามารถคำนวณหาอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงิน ที่ทำให้ราคาสินค้ากลุ่มเดียวกันในแต่ละประเทศ มีค่าเท่ากันเมื่อคำนวณในรูปเงินสกุลเดียวกัน โดยกำหนดเป็นสมการได้ดังต่อไปนี้

$$P = S \cdot P^* \quad \text{สมการที่ 2.1}$$

ดังนั้น

$$S = P / P^* \quad \text{สมการที่ 2.2}$$

โดย P = ราคาสินค้ากลุ่มเดียวกันภายในประเทศ
 P^* = ราคาสินค้ากลุ่มเดียวกันในต่างประเทศ
 S = อัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงิน

2) ทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อโดยเปรียบเทียบ (Relative Purchasing Power Parity Theory: Relative PPP) กล่าวไว้ว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงิน จะเท่ากับผลต่างของอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศ กับอัตราเงินเฟ้อต่างประเทศ เมื่อคิดคำนวณอัตราเงินเฟ้อจากกลุ่มสินค้าเดียวกัน โดยเป็นสมการได้ดังต่อไปนี้

$$\% S = \% P - \% P^* \quad \text{สมการที่ 2.3}$$

โดย $\% S$ = อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน
 $\% P$ = อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อในประเทศ
 $\% P^*$ = อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อต่างประเทศ

งานวิจัยนี้ได้อ้างอิงเชิงทฤษฎี (Theoretical Reference) จากการศึกษาทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP) จากแนวคิดของทฤษฎีนี้ ระดับราคาสินค้าที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศจะทำให้เกิดการค้ำระหว่างประเทศ และจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพ นอกจากนี้แล้วอัตราเงินเฟ้อที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งทำให้เกิดการค้ำระหว่างประเทศ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงนำเอาตัวแปรที่สำคัญจากทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยและลาว อัตราแลกเปลี่ยนของไทยและลาว มูลค่าการค้าระหว่างไทยและลาว อัตราเงินเฟ้อของไทยและลาว แต่เนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลของอัตราเงินเฟ้อในลาวมีข้อจำกัดเป็นรายปี งานวิจัยนี้จึงใช้ดัชนีราคาผู้บริโภครายเดือนแทนอัตราเงินเฟ้อ (พลากร สัตย์เชื้อ, 2553)

2.4.2 ทฤษฎีการค้าของสำนักคลาสสิก : ทฤษฎีการค้าได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Theory of Comparative Advantage)

ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ได้แก่ Adam Smith (Wealth of Nations, 1776) , David Ricardo นักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้ให้ความสำคัญกับระบบการค้าแบบเสรี จึงมีแนวคิดหลักว่าหากรัฐปล่อยให้ตลาดภายในประเทศ และตลาดการค้าระหว่างประเทศเป็นไปตามกลไกเสรี (free trade) จะทำให้ทุกประเทศได้รับประโยชน์ร่วมกันเพราะ แต่ละประเทศจะทำการผลิตสินค้าที่ประเทศตนเองมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (comparative advantage) แล้วนำมาขายระหว่างกัน จะทำให้เกิดการแบ่งงานกันทำ นำไปสู่ความชำนาญในการผลิตเฉพาะอย่าง (specialization) ซึ่งจะนำไปสู่การขยายตัวทางการผลิต และการจ้างงานของประเทศก่อให้เกิดประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศ โดยแต่ละประเทศจะผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญในการผลิตเฉพาะอย่าง แล้วนำสินค้าที่ผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำไปขาย ทำให้ประเทศอื่นสามารถบริโภคสินค้าด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าการผลิตเอง (กนกพร ชัยประสิทธิ์, 2559)

ในกรณีการค้าชายแดนไทย-ลาวนั้น ไทยมีความชำนาญ และมีต้นทุนในการผลิตที่สำคัญสำหรับสินค้าทุน และสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค ในขณะที่ลาวมีความได้เปรียบจากสภาพภูมิประเทศที่เอื้อต่อการผลิตกระแสไฟฟ้า และสินค้าทางการเกษตร จึงทำให้ทั้ง 2 ประเทศได้รับประโยชน์ร่วมกันเป็นไปตามทฤษฎีการค้าได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Theory of Comparative Advantage)

งานวิจัยนี้ได้อ้างอิงเชิงทฤษฎี (Theoretical Reference) จากการศึกษาทฤษฎีการค้าได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Theory of Comparative Advantage) ทำให้รู้และเข้าใจว่าเพราะเหตุใดไทยจึงเป็นคู่ค้าที่สำคัญเป็นอันดับที่ 1 ของลาว และลาวเป็นคู่ค้าที่สำคัญในอันดับที่ 19 ของไทย

2.4.3 ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก (Classical Theory)

ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก (Classical Theory) หรือทฤษฎีการออมการลงทุน (The Saving Investment theory) กล่าวว่า อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพถูกกำหนดโดยอุปทานของเงินทุน ซึ่งได้แก่ อุปทานเงินออมในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยโดยตรง กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ปริมาณเงินออมจะมากขึ้น ในทางกลับกันถ้าอัตราดอกเบี้ยลดลง ปริมาณของเงินออมก็จะลดลง โดยเส้นอุปทานของเงินทุนจะลากขึ้นจากซ้ายไปขวา เช่นเดียวกับเส้นอุปทานของสินค้าและบริการอื่นๆ ทำนองเดียวกันอุปสงค์ของเงินลงทุนย่อมมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยแบบผกผันกัน กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นปริมาณความต้องการลงทุนจะลดลง และเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลง ปริมาณความต้องการลงทุนจะเพิ่มขึ้น โดยมีข้อสมมุติฐานว่าไม่มีการรั่วไหลของเงินออม (Hoarding) และไม่มีแหล่งเงินจากแหล่งอื่นนอกจากเงินออมเท่านั้น (ธนากร กิตติวัฒน์เกียรติ และ กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, 2556)

งานวิจัยนี้ได้อ้างอิงเชิงทฤษฎี (Theoretical Reference) จากการศึกษาทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก (Classical Theory) แสดงให้เห็นได้ว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณความต้องการลงทุนจะลดลง และเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงจะส่งผลให้ปริมาณความต้องการลงทุนจะเพิ่มขึ้น ดังนั้นการวิจัยนี้จึงได้นำเอาตัวแปรที่สำคัญจากทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อัตราดอกเบี้ยของไทย และอัตราดอกเบี้ยของลาว

2.4.4 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory)

หลักการของทฤษฎีนี้คือ การแพร่กระจายไปสู่ประชาคมโลกไม่ว่าอยู่ที่ไหนก็สามารถรับรู้ผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากระบบสารสนเทศ โดยกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบระหว่างประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยผ่านสื่อสารสนเทศทำให้เกิดกระแสนิยมที่แพร่กระจายไป (ชลิศา รัตสราร และคณะ, 2549)

งานวิจัยนี้ได้อ้างอิงเชิงทฤษฎี (Theoretical Reference) โดยศึกษาทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory) เพื่อให้เข้าใจปัจจัยที่ลาวนิยมในสินค้าไทย โดยมีปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากการสื่อสารสนเทศของไทยที่เข้าไปสู่ลาว เป็นปัจจัยกระตุ้นตลาดลาวในการบริโภคสินค้าของไทย และกระตุ้นให้เกิดความนิยมขึ้นชมในคุณภาพสินค้าของไทย และปัจจัยอีกส่วนหนึ่งเกิดจากความสะดวกของเส้นทางการขนส่งสินค้าของไทยไปยังตลาดลาว การเข้าถึงสินค้าที่สะดวกและรวดเร็ว

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษา และดำเนินการหาข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัย (Literature Review) ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค และแบบจำลองที่จะใช้วิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ดังต่อไปนี้

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบบริการทางการเงิน ปัญหาและอุปสรรคของของเงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ งานวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง แนวทางการพัฒนาบริการทางการเงินเพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบบริการทางการเงิน ปัญหาและอุปสรรค และเพื่อจัดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาบริการทางการเงินที่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกด้านการค้าชายแดนและสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับประเทศในภูมิภาค มีขอบเขตการศึกษาในพื้นที่ชายแดนครอบคลุม 7 จังหวัด ได้แก่ ตาก เชียงราย มุกดาหาร หนองคาย สระแก้ว ตราด และสงขลา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ ผู้ประกอบการท้องถิ่นในพื้นที่ และกลุ่มผู้ประกอบการขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่

จะเกิดขึ้นในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางนิยมใช้เงินสดสกุลเงินบาทเป็นสื่อกลางในการชำระเงิน ผ่านช่องทางโพลีควิน ด้วยเหตุผลด้านความสะดวก รวดเร็ว และราคาค่าธรรมเนียมถูก เป็นสำคัญ กล่าวคือ ไม่นิยมทำธุรกรรมผ่านธนาคารพาณิชย์ เพราะ การชำระเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ต้องมีการตรวจสอบเอกสาร และมีค่าธรรมเนียมในการโอนเงิน และค่าธรรมเนียมแฝงที่อยู่ในรูปส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า มีผู้ประกอบการบางรายที่สมัครใจไม่ใช้บริการธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากลักษณะธุรกิจที่เป็น Gray Activity ประกอบกับเกณฑ์การตรวจสอบ KYC และการรายงานธุรกรรมที่อยู่ในข่ายต้องสงสัยให้แก่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558) ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว มีรูปแบบการค้าในระบบ และการค้านอกระบบซึ่งมีบทบาทสำคัญ นอกจากนี้แล้วเงินบาทยังมีบทบาทสำคัญต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2548-2558) บทบาทของเงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาวมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย ดังเห็นได้จากผลการศึกษาของสำนักงานภาค และสาขาย่อยการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การค้าชายแดนไทยกับเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ (มาเลเซีย เมียนมา จีนตอนใต้ ลาว และกัมพูชา) ในปี พ.ศ. 2548 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคของการค้าชายแดน โดยเฉพาะปัญหาทางด้านกฎระเบียบควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินและระบบการชำระเงิน และเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดนโยบายที่จะอำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมทางการเงินเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน มีขอบเขตการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเช่น มาเลเซีย เมียนมา จีนตอนใต้ ลาว และกัมพูชา โดยใช้วิธีการรวบรวมปัญหา อุปสรรค และความเห็นเกี่ยวกับการค้าชายแดนจากข้อมูล 2 ส่วน คือ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งมี 2 วิธี ได้แก่ การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้ส่งออกและผู้นำเข้า เพื่อสอบถามรูปแบบการค้า การชำระเงิน รวมทั้งปัญหาของการค้าชายแดน และจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ประกอบการค้าชายแดน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง (2) ข้อมูลทุติยภูมิ จากการทบทวนงานศึกษา งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการค้าชายแดน แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การค้าผ่านระบบพิธีการศุลกากร (2) การค้าไม่ผ่านระบบพิธีการศุลกากรซึ่งจะมีทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย วิธีการชำระเงินของการค้าชายแดนมี 2 วิธี คือ (1) การชำระเงินโดยผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ เป็นวิธีการที่ไม่ได้รับความนิยมเนื่องจาก ความไม่สะดวกในการใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ และมีต้นทุนค่าใช้จ่ายสูงกว่าการชำระเงินที่ไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ (2) การชำระเงินที่ไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ เป็นวิธีที่นิยมมากสำหรับการค้าชายแดน เช่น การชำระด้วยเงินสดโดยสกุลเงินที่นิยมที่สุดคือ เงินบาท รองลงมาคือดอลลาร์สหรัฐฯ การชำระเงินผ่านตลาดแลกเปลี่ยนนอกระบบหรือโพลีควิน ซึ่งเป็นที่นิยมมากสำหรับการค้าชายแดน เนื่องจากการชำระผ่านระบบธนาคารมีปัญหาเรื่องความไม่เพียงพอในด้านการให้บริการ และกฎระเบียบข้อปฏิบัติที่ไม่

คล่องตัว จึงทำให้เกิดบุคคลที่อยู่ในธุรกิจการค้าชายแดนมานาน และได้รับความไว้วางใจจากกลุ่มผู้ประกอบการให้ทำหน้าที่เสมือนธนาคาร คือ รับแลกเปลี่ยนเงิน รับฝาก รับถอน และโอนเงินระหว่างประเทศ รวมถึงการเป็นตัวกลางในการจับคู่การชำระเงินจากการค้าระหว่างผู้นำเข้าและผู้ส่งออก และการชำระเงินโดยการหักบัญชีระหว่างกลุ่มพ่อค้าหรือบริษัทในเครือ โดยมีหลักการคือ ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก จะได้รับชำระหรือชำระค่าสินค้าเป็นเงินสดที่ส่งจากพ่อค้าภายในกลุ่มกันเอง เช่น เมื่อผู้นำเข้าไทยนำสินค้าเข้าจากลาวแล้ว ก็จะใช้เงินบาทให้ผู้ส่งออกไทย แทนที่จะโอนให้แก่ผู้ส่งออกของลาว ขณะที่ผู้ส่งออกไทยเมื่อส่งสินค้าไปลาวแล้ว ก็จะได้รับชำระค่าสินค้าจากผู้นำเข้าไทย ซึ่งวิธีการชำระเงินระหว่างประเทศแบบนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะส่วนต่างสุทธิระหว่างมูลค่าสินค้านำเข้าและมูลค่าสินค้าส่งออกซึ่งจะมีจำนวนไม่มาก และจากผลการสำรวจพฤติกรรมการค้าและการชำระเงินตามแนวชายแดนไทย-ลาว พบว่ามูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวของประชาชนทั้งสองประเทศจะเป็นการใช้เงินสดทุกบาทเกือบทั้งหมด นอกจากนั้นจะเป็นการชำระค่าสินค้าผ่านระบบธนาคาร สำหรับสิทธิพลของเงินบาทนั้น เงินบาทสามารถชำระค่าสินค้าและบริการในวงสำคัญของลาว นอกเหนือจากเมืองตามแนวชายแดน และยังเป็นที่ยอมรับของคนลาวโดยทั่วไปด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) ซึ่งงานวิจัยทั้งสองของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ผ่านมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นนทวัฒน์ มะกรุดินทร์, 2549) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การค้าชายแดน การค้าผ่านแดนกับอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบการค้าระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศ GMS และเพื่อศึกษาบทบาททางการเงินของประเทศไทยที่มีต่อกลุ่มประเทศ GMS ในการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ผ่านชายแดน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบริเวณด่านศุลกากร ผู้ประกอบการรายย่อยบริเวณชายแดน และเจ้าหน้าที่ธนาคารพาณิชย์บริเวณชายแดน และใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานของกระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร และพาณิชย์จังหวัด ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของไทยมี 2 รูปแบบ คือ การค่านอกระบบผ่านตลาดมืด (Black Market) และการค้าในระบบโดยผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ระหว่างประเทศ โดยสินค้าเกือบทุกประเภทจะกำหนดราคาและชำระค่าสินค้ากันด้วยเงินสด และเป็นสกุลเงินบาทคิดเป็นร้อยละ 95 ของการค้าชายแดนไทย-ลาว แต่บทบาทการชำระด้วยเงินสดจะอยู่บริเวณชายแดนจังหวัดในไทยที่ติดกับลาวเท่านั้น นอกจากนี้แล้วคนลาวนิยมรับชำระค่าสินค้าด้วยเงินบาทและถือเงินบาทกลับลาว จึงหมายถึงเงินบาทถูกใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนในลาวด้วยเช่นกัน ดังนั้นการค้าชายแดนไทย-ลาวจะมีความสำคัญมาก หากในอนาคตระดับการค้าชายแดนไทย-ลาวมีมูลค่ามากขึ้น ย่อมแสดงถึงบทบาทสกุลเงินบาทจะมีมากขึ้นสำหรับประเทศลาว นับตั้งแต่งานวิจัยของ ธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการค้าชายแดนไทยกับเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ (มาเลเซีย เมียนมา จีนตอนใต้ ลาว และกัมพูชา) ในปี

พ.ศ. 2548 และงานวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง แนวทางการพัฒนาบริการทางการเงิน เพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในปี พ.ศ. 2558 จนกระทั่งปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2563 การค้าชายแดนไทย-ลาว ก็ยังคงมีรูปแบบดั้งเดิม ดังเช่นงานวิจัยเชิงคุณภาพของ (เนตรดาว เถาถวิล และพฤกษ์ เถาถวิล, 2563) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง เครือข่ายการค้าข้ามพรมแดนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางทำความเข้าใจการค้าชายแดนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว และให้เกิดความเข้าใจความเป็นชายแดนที่สัมพันธ์กับการค้า และลักษณะจำเพาะของชายแดนที่มีผลต่อรูปแบบของการค้า โดยมีขอบเขตพื้นที่ อำเภอเขมราฐ และอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี และในหมู่บ้านชายแดนของลาวที่อยู่ฝั่งตรงกันข้าม ได้แก่หมู่บ้านในแขวงสะหวันนะเขต และแขวงสาละวัน การวิจัยใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ค้าชายแดน และผู้เกี่ยวข้อง การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีระดมความคิดเห็น ใช้เวลาสำรวจข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 – พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ผลการศึกษาพบว่า การค้าข้ามพรมแดน (Cross-border Trade) เป็นส่วนหนึ่งของการค้าชายแดน ที่มักไม่เป็นไปตามระเบียบของรัฐ หรือดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการ (Informal) ซึ่งการค้าดังกล่าวมักถูกทางการเรียกว่า การค้านอกระบบ (Illegal Trade , Smuggling , Shadow , Parallel) ซึ่งดำเนินการโดยผู้ค้าชายที่ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ชายแดนทั้งสองฝั่ง การค้านอกระบบเกิดขึ้นจากแรงผลักดันของความแตกต่างทางเศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการส่งออกสินค้าอุปโภคบริโภคจากไทยไปลาว เป็นความร่วมมือระหว่างผู้ค้าหลายกลุ่มที่ทำหน้าที่ลดอุปสรรค อำนวยความสะดวก และลดต้นทุนทางการค้า เพื่อส่งต่อสินค้าจากผู้ผลิตและจำหน่ายสู่ผู้บริโภค รวมทั้งเป็นกลไกในการเล็ดลอดทะลุทะลวงกฎระเบียบของรัฐที่ไม่เอื้ออำนวยต่อวิถีการค้าของประชาชนชายแดน สาเหตุเป็นเพราะลาวเป็นประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่ำกว่าไทย แม้ว่าลาวจะมีข้อตกลงความร่วมมือด้านการค้าการลงทุนกับไทย แต่เมื่อพิจารณากฎระเบียบด้านศุลกากรและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง พบว่ากฎระเบียบแสดงให้เห็นถึงการปกป้องเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้การค้าและการลงทุนจากต่างประเทศมีอุปสรรค การนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคมีต้นทุนสูง และมีข้อจำกัดด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ทำให้การนำเข้าสินค้าเข้าลาวตามวิธีการและเส้นทางที่เป็นไปตามระเบียบทางการมีต้นทุนสูง เงื่อนไขดังกล่าวผู้ประกอบการนำเข้าสินค้าชายแดนมักหันไปใช้ช่องทางการค้านอกระบบที่มีต้นทุนต่ำกว่า โดยมีหลักการว่า สินค้าที่ไหนถูกกว่าก็เอาที่นั่น ไม่สำคัญว่าเป็นการค้าในระบบหรือเป็นการค้านอกระบบ แม้ว่าการค้านอกระบบจะมีความเสี่ยงที่จะถูกจับกุม ยึดสินค้า และเสียค่าปรับ แต่ผู้ประกอบการจะมีวิธีที่ลดความเสี่ยงด้วยการ “เคลียร์” กับเจ้าหน้าที่ ถ้าหากการเคลียร์กับเจ้าหน้าที่แล้วต้นทุนต่ำกว่าการค้าในระบบ ก็จะใช้วิธีการค้านอกระบบ แต่เมื่อใดที่ต้นทุนการค้านอกระบบสูงขึ้นมา ก็จะมีหันไปใช้วิธีการค้าในระบบ ซึ่งวิธีนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ถือได้ว่าเป็น

ช่องทางการได้มาของสินค้าแบบผสมผสานของการค้าในระบบและการค้านอกระบบ นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงการค้าชายแดนที่มีการใช้เงินบาทเป็นเงินสกุลหลัก ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่งานวิจัยเชิงคุณภาพของ (เทพริช สุริฝ่าย และลำปาง แม่นมาตย์, 2561) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการค้าชายแดนในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร เพื่อศึกษาผลกระทบของการค้าชายแดนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร และเพื่อศึกษาบทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย บทความวิชาการ การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากผู้บริหารภาครัฐ ผู้ประกอบการค้า ผู้ซื้อ และผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องจำนวน 84 ราย ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพปัจจุบันของการค้าชายแดนไทย-ลาว มีลักษณะรูปแบบการค้าทั่วไปทั้งการค้าขนาดเล็ก และการค้าขนาดใหญ่ ซึ่งผู้ประกอบการนิยมชำระค่าสินค้าและบริการด้วยเงินสดสกุลบาท และสินค้าที่นำมาขายบริเวณชายแดนไทย-ลาว ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค 2.ผลกระทบของการค้าชายแดนไทย-ลาวที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร มีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ (2.1) ผลกระทบด้านอาชีพและการจ้างงาน ซึ่งส่งผลกระทบทางบวก (2.2) ผลกระทบด้านรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบทางบวก (2.3) ผลกระทบด้านรายได้รวมของจังหวัด ซึ่งส่งผลกระทบทางบวก (2.4) ผลกระทบด้านสังคม พบว่าส่งผลให้ประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน และการประกอบอาชีพด้านการเกษตรลดลง พื้นที่ทางการเกษตรลดลง เพราะคนในชุมชนขายกรรมสิทธิ์ในพื้นที่การเกษตรให้แก่นายทุน 3.บทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทดังนี้ (3.1) บทบาทด้านการส่งเสริมอาชีพและการจ้างงาน พบว่า อัตราการว่างงานในชุมชนลดลง มีทางเลือกในการทำงานหลากหลายขึ้น (3.2) บทบาทเพิ่มรายได้ พบว่า คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น (3.3) บทบาทด้านการลดการย้ายถิ่นฐาน พบว่า คนในชุมชนที่เคยไปทำงานนอกชุมชน ได้กลับมาทำงานในชุมชนเพิ่มขึ้น (3.4) บทบาทด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พบว่า คนในชุมชนมีการติดต่อกับชายระหว่างไทย-ลาว เกิดการสร้างเครือข่ายด้วยการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างคนไทยและคนลาว

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและลาว ทำให้การค้า การลงทุนของไทยในลาวเพิ่มขึ้น จนกระทั่งปัจจุบันไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของลาว ทั้งนี้ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มูลค่าการค้าของไทยอยู่ในระดับที่สูงมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ และมี

งานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้แก่งานวิจัยของ ชลิตา รัตนสาร (2549) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การค้าไทย-ลาว ณ จุดที่มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในบริบทของวัฒนธรรมเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ เพื่อศึกษาผลประโยชน์ทางการค้าที่จะเกิดขึ้นภายใต้โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 เพื่อศึกษารูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อศึกษาลู่ทางที่จะสร้างความได้เปรียบ และเพื่อศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีขอบเขตงานวิจัยอยู่ที่เขตเทศบาลเมือง จังหวัดนครพนม และเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน และทำการศึกษาสินค้าเฉพาะกลุ่มที่มีปริมาณความต้องการในลาวสูงสุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้กำหนดนโยบายและมาตรการทางการค้าไทย-ลาวในระดับจังหวัดนครพนม และแขวงคำม่วน และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องแฟชั่น เครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคม เครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องสำอางภัณฑ์ ตลอดจนผู้ประกอบการค้าปลีก ค้าส่ง ผู้แทนจำหน่ายสินค้าไทยในลาว และผู้รับจ้างขนส่ง เพื่อศึกษาระดับทัศนคติ และความคิดเห็นที่หวังผลได้ต่อการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายผลการวิจัยได้แก่ ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ ซึ่งอธิบายว่า การสื่อสารสนเทศของไทยที่เข้าไปสู่ลาวนั้นคือ ปัจจัยกระตุ้นการบริโภคสินค้าของไทย และกระตุ้นให้เกิดความนิยมชื่นชมในคุณภาพ หรือเป็นแฟชั่น อีกทั้งเรื่องความสะดวกของเส้นทางการขนส่ง การเข้าถึงสินค้าที่สะดวกและรวดเร็ว ประกอบกับปริมาณของสินค้าไทยที่เป็นส่วนเกินจากความต้องการภายในประเทศไทย ที่ถูกส่งเข้าไปสู่ลาว จึงสรุปได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์นั้น ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของลาว สินค้าที่มีตราหือของไทย ที่ผ่านสื่อสารสนเทศออกไปยังลาว กลายเป็นสินค้าซึ่งเป็นที่นิยมในลาว และทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ ซึ่งอธิบายว่า การย้ายฐานการผลิตจากประเทศ Labor Intensive ไปยังประเทศ Capital Intensive โดยงานวิจัยนี้ทำการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับสะพานข้ามแม่น้ำโขง การค้า และความเป็นอยู่ และรูปแบบการซื้อสินค้าไทยของชาวลาว ผลการศึกษาด้านฝ่ายไทยพบว่า ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยจะได้มากที่สุดคือ การประสานประโยชน์การค้าการลงทุนกับเวียดนาม รองลงมาคือ สินค้าไทยจะเข้าไปในลาวมากขึ้น และการสัญจรไปมาระหว่างประชาชนทั้ง 3 ประเทศจะมีมากขึ้นในอนาคต สินค้าไทยในลาวอาจเพิ่มขึ้นไม่มาก แต่สินค้าอุปโภคบริโภคของไทยผ่านแดนลาวไปเวียดนามจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าทุน สินค้าอุตสาหกรรมและเครื่องจักรทางการเกษตร จังหวัดนครพนมจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในฐานะประตูทางการค้าไปสู่เวียดนาม ในระยะยาวไทยจะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการค้าผ่านแดนและการลงทุนระหว่างไทย-เวียดนาม และผลการศึกษาด้านฝ่ายลาวพบว่า ลาวเห็นว่าความสำคัญของไทยที่มีต่อลาวในการสร้างเสริมระบบเศรษฐกิจของแขวงคำม่วนจะมากกว่าเวียดนาม ระบบเศรษฐกิจของแขวงคำม่วนจะใกล้ชิดกับแขวงสะหวันนะเขตมากขึ้นอันเนื่องจากการไหล ไป-มาของสินค้าไทย ความสำคัญของไทยในสายตาของ

เวียดนามจะมีมากขึ้น และผู้นำลาวมองว่าผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนจะตกกับไทยเป็นหลัก (ชลิตา รัตสาร และคณะ, 2549)

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่า กระแสกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบต่อระหว่างประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยผ่านสื่อสารสนเทศทำให้เกิดกระแสความนิยมในสินค้าไทยในการค้าชายแดนไทย-ลาว แต่ทั้งนี้ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว อีกหลายประการ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคได้แก่ งานวิจัยเชิงคุณภาพของศุภลักษณ์ จิรรัตน์สถิต (2559) เรื่อง การศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจชายแดนไทยในจังหวัดเชียงรายภายใต้ AEC โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจชายแดนไทยในจังหวัดเชียงรายภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเพื่อศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลยุทธศาสตร์ด้านการค้าการลงทุนของประเทศคู่ค้าต่อผู้ประกอบการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย รวมทั้งการปรับตัวในพื้นที่ชายแดนเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาด AEC (ASEAN Economic Community) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากเอกสารทางวิชาการ นิตยสาร วารสาร บทความงานวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ปี พ.ศ.2557-2559 และข้อมูลปฐมภูมิ จากการสำรวจพื้นที่การค้าชายแดนบริเวณ 3 ด้านการค้าชายแดน ได้แก่ ด้านแม่สาย ด้านเชียงแสน และด้านเชียงของ เป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการขนส่งโลจิสติกส์ ผลการศึกษาพบว่า การค้าชายแดนจังหวัดเชียงรายมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องหลังจากเปิดใช้มาตรการเขตการค้าเสรี มีด่านชายแดนที่สำคัญ 3 ด้าน คือด่านแม่สายถูกวางตำแหน่งให้เป็น Trading City ที่เชื่อมโยงระหว่างเชียงราย เมียนมา และจีน ด้านเชียงแสนถูกวางตำแหน่งเป็น Port City เชื่อมโยงระหว่างเชียงราย เมียนมา ลาว และจีน และด้านเชียงของถูกวางตำแหน่งเป็น Logistic City เชื่อมโยงระหว่างเชียงราย ลาว และจีน ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ผลกระทบเชิงบวกต่อการค้าชายแดนมากที่สุดคือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านทั้งในระดับประเทศ และในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะกับลาวที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติกันมาตลอด มีฐานวัฒนธรรมเดียวกัน และไทยเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 1 ของลาว และสินค้าของไทยเป็นที่นิยมของคนลาว และคนเมียนมา เพราะเป็นสินค้าที่มีมาตรฐานและคุณภาพดี ส่วนผลกระทบเชิงลบต่อการค้าชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายการกีดกันทางการค้าของเมียนมา เช่น ห้ามนำเข้าสินค้า 15 รายการผ่านแดน การจำกัดปริมาณนำเข้า รวมถึงการห้ามส่งออกและลาวที่กำหนดมาตรการควบคุมทางการค้าทั้งการนำเข้าและส่งออกสินค้า 32 รายการผ่านทางชายแดน และในกรณีการค้าชายแดนจะมีการเก็บค่าธรรมเนียมส่งออกเพิ่มอีกร้อยละ 10 จากค่าธรรมเนียมปกติ ในส่วนลาว มีนโยบายกีดกันการค้าเพื่อควบคุมดุลการชำระเงิน ทำให้การค้าติดขัดและมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้รถสัญชาติไทยขนส่งสินค้าผ่านแดนไปยังจีนโดยตรง ทำให้การขนส่งสินค้าผ่านแดนต้องมีการเปลี่ยนถ่ายสินค้า ทำให้เสียเวลาและต้นทุนที่ใช้ในการขนส่ง

สินค้าจากไทยไปจีน หรือการปฏิบัติต่อกฎระเบียบพิธีการนำเข้าและส่งออกที่แตกต่างกัน โดยแต่ละด้านมีวิธีการปฏิบัติที่เข้มงวดไม่เท่ากัน มีการเก็บภาษีในแต่ละครั้งที่ไม่แน่นอนขึ้นกับดุลยพินิจของศุลกากร ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบผลกระทบเชิงบวกกับผลกระทบเชิงลบแล้วพบว่า ผลกระทบเชิงบวกมีมากกว่าผลกระทบเชิงลบเพียงเล็กน้อย (ศุภลักษณ์ จิรรัตน์สถิต, 2559)

นอกจากนี้แล้วยังพบอุปสรรคด้านการขนส่ง ซึ่งมีงานวิจัยของ จุฑาลักษณ์ ชันทะชา (2551) เรื่อง แนวทางในการพัฒนาการส่งออกสินค้าผ่านเขตชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหา และอุปสรรคของการขนส่งสินค้าในขอบเขตการศึกษา บริเวณชายแดนไทย-ลาว และนำเสนอแนวทางการส่งเสริม การขนส่งสินค้าข้ามแดน ผลการศึกษาพบว่า การส่งออกสินค้าผ่านชายแดนไทย-ลาว มีข้อจำกัดเรื่องวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ที่ไม่ชัดเจน และมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ใช้เวลานานในแต่ละขั้นตอน ซึ่งอาจทำให้สินค้าเสียหายได้โดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตร (จุฑาลักษณ์ ชันทะชา, 2551) และงานวิจัยของกาญจนา โชคถาวร (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือ ใน 6 จังหวัดชายแดนภาคเหนือของไทยที่ติดกับลาว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบนในปัจจุบันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจและการค้า ระบบภาษี การขนส่ง การเดินทาง เข้า-ออกประเทศและระบบการชำระเงิน และเพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องจากการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้วยการสัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ประกอบการรายใหญ่ รายย่อย ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบน ในจุดผ่านแดนถาวรที่อำเภอเชียงของ และอำเภอเชียงแสน ของจังหวัดเชียงราย และการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากพาณิชย์จังหวัด ด้านศุลกากร ธนาคารแห่งประเทศไทย สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีขอบเขตการศึกษา ปัญหาการค้าชายแดน ไทย-ลาวในเขตภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะที่จุดผ่านแดนถาวร อำเภอเชียงของ และอำเภอเชียงแสน ของจังหวัดเชียงราย โดยทำการศึกษา รูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว และวิธีการกีดกันทางการค้าที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน งานวิจัยนี้พบว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่จังหวัด เชียงราย พะเยา และน่าน มีด่านเชียงของ ซึ่งเป็นด่านถาวรและเป็นด่านสากลเพียงแห่งเดียวของจังหวัดเชียงราย ที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุดถึงร้อยละ 82.1 ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวในเขตภาคเหนือตอนบน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2533-2541 รองลงมาคือ ด่านถาวรทุ่งช้าง จังหวัดน่าน (ห้วยโก๋น-เมืองเงิน) และด่านถาวรเชียงแสน (เชียงแสน-ต้นผึ้ง) จังหวัดเชียงรายตามลำดับ โดยสินค้าส่งออกจากไทยไปลาว ส่วนใหญ่เป็นสินค้าหมวด ยานพาหนะ อาหาร น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง และสินค้าอุปโภคบริโภค ส่วนสินค้านำเข้าไทยจากลาว ได้แก่ ไม้แปรรูป ของป่า และสินค้าเกษตรและจากการรวบรวมและสอบถามข้อมูลจากผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน พบปัญหาและอุปสรรคได้แก่ ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งสินค้าทางรถยนต์ภายในลาว

ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา ปัญหาเรื่องการชำระเงินเนื่องจาก ลาวยังคงใช้ระบบการชำระค่าสินค้าด้วยเงินสดโดยไม่ผ่านธนาคารถึงร้อยละ 80 โดยใช้เงินบาทเป็นหลัก ปัญหาการค้ำนอกระบบตามแนวชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิประเทศ และมีเจ้าหน้าที่ดูแลไม่เพียงพอ ซึ่งประเมินไว้ไม่ต่ำกว่า 3-4 เท่าของปริมาณการค้าในระบบ ปัญหา กฎระเบียบต่างๆในลาวไม่ใช่มาตรฐานเดียวกัน และมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการ ทำการค้าชายแดน ปัญหาคู่แข่งจากจีนและเวียดนาม ซึ่งมีสินค้าที่ราคาต่ำกว่า ปัญหากรณีพิพาทแม้ จะมีไม่มากแต่พบว่าหากเกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดการชะลอตัวของการค้าชายแดน เช่น กรณี พิพาทเรื่องเรือตูดทราย ปัญหาเรื่องคนลาวส่วนใหญ่อำนาจการซื้อของคนลาวน้อย เนื่องจากมีรายได้ เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีปัญหาเงินเฟ้อ และเงินก็ยังมีมูลค่าตกต่ำ ทำให้ลาวออกมาตรการจำกัดการ นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ และปัญหาผลกระทบที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาคตกต่ำ (กาญจนา โชคถาวร, 2554)

ทั้งนี้ก็มีงานวิจัยที่เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคของการค้าชายแดน เพื่อให้ มูลค่าการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านมีมูลค่าสูงขึ้น ได้แก่งานวิจัยของ วีระยุทธ ทนทาน (2555) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการบูรณาการประชาคมอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัย ส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว และเพื่อศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ อุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว และเพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมผู้ประกอบการใน 6 จังหวัดชายแดนไทย-ลาว โดยใช้วิธีการศึกษาระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 ราย ในเขตพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี และการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจาก ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน 312 ราย และใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ทางสถิติได้แก่ สหสัมพันธ์ พหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และสหสัมพันธ์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ทำการศึกษาความสามารถเชิงสมรรถนะส่วนบุคคล ความสามารถเชิงบริหาร ความสามารถด้านสายอาชีพ ความสามารถการดำเนินงาน และบทบาทของรัฐ ซึ่งผลการศึกษาของ งานวิจัยนี้พบว่า ความสามารถเชิงสมรรถนะส่วนบุคคล ความสามารถเชิงสมรรถนะด้านการบริหาร ความสามารถเชิงสมรรถนะด้านอาชีพ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจ ผู้ประกอบการ จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ซึ่งจะต้องอาศัยการส่งเสริมของรัฐบาลเข้ามาช่วย และยังพบอีกว่า ด้านระบบขนส่ง และกฎระเบียบการค้า ยังคงเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการประกอบการค้า ชายแดน (วีระยุทธ ทนทาน, 2555) และงานวิจัยของ สุนีย์ วรรณโกลม (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของธุรกิจค้าส่งไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึง รูปแบบการค้าส่งของธุรกิจ ตลอดจนกระทั้งสภาพปัญหา และอุปสรรค และนำเสนอจุดแข็ง จุดอ่อน

โอกาส และอุปสรรคของธุรกิจไทย งานวิจัยนี้พบว่าธุรกิจค้าส่งของไทย มีการขยายตัวเป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันก็มีแนวโน้มเติบโตในทิศทางที่ลดลง จากผลการวิจัยพบอีกว่า ปัจจัยที่มีผลมาจากพฤติกรรมกรรมการบริโภคของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป และปริมาณห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ที่มีเพิ่มขึ้น ดังนั้นธุรกิจค้าส่งจึงต้องมีการปรับวิธีการ และบริหารต้นทุนค่าใช้จ่าย (สุนีย์ วรรณโกมล, 2550) และงานวิจัยของ สุจิตตรา ฤทธิ์สกุลชัย (2558) ได้ศึกษาเรื่อง เส้นทางการค้าใหม่ระหว่างไทยและลาวเพื่อรองรับการเปิด AEC (ASEAN Economic Community) ในจังหวัดบึงกาฬ โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพเส้นทางการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่จังหวัดบึงกาฬ และเปรียบเทียบการค้าชายแดนไทย-ลาว ช่วงปี พ.ศ. 2550-2557 และวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรคและวิกฤต (SWOT) ในการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ในการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 5 การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ การวิจัยเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือบทความวิชาการ ตัวเลขสถิติต่างๆ และการวิจัยภาคสนาม โดยใช้วิธีการคือวิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มได้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน และผู้ประกอบการค้าชายแดนจำนวน 60 คน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 1 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 15-21 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ผลการศึกษาพบว่า เป็นโอกาสดีที่จังหวัดบึงกาฬ จะใช้สะพานในพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด และจะเกิดผลดีต่อไทย-ลาว ในเรื่องการขนส่งสินค้าไปยังท่าเรือเวียดนาม ซึ่งมีระยะทางเพียง 340 กิโลเมตร ซึ่งจะสามารถขนส่งสินค้าดังกล่าวต่อไปจีนตอนใต้ได้อย่างสะดวกขึ้น (สุจิตตรา ฤทธิ์สกุลชัย, 2558)

งานวิจัยนี้ ได้ดำเนินการสรุปข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัย (Literature Review) ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามที่ปรากฏในตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
ธนาคารแห่งประเทศไทย(2558): เรื่อง แนวทางการพัฒนาบริการทางการเงินเพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ	1.เพื่อศึกษารูปแบบบริการทางการเงิน ปัญหาและอุปสรรค 2.เพื่อจัดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาบริการทางการเงินที่เหมาะสม	1.ผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางนิยมใช้เงินสดสกุลเงินบาทเป็นสื่อกลางในการชำระเงิน ผ่านช่องทางโพยก๊วน เพราะมีความสะดวก รวดเร็ว และราคาค่าธรรมเนียมถูก ไม่นิยมทำธุรกรรมผ่านธนาคารพาณิชย์ เพราะ ต้องมีการตรวจสอบเอกสาร และมีค่าธรรมเนียมสูง 2.ไม่ใช้บริการธนาคารพาณิชย์ เพราะธุรกิจที่เป็น Gray Activity 3.การค้าชายแดนไทย-ลาว มีรูปแบบการค้าในระบบ และการค้านอกระบบ ซึ่งมีบทบาทสำคัญ 4.เงินบาทมีบทบาทสำคัญต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว	-ขอบเขตการศึกษาในจังหวัด ตาก เชียงราย มุกดาหาร หนองคาย สระแก้ว ตรัง และสงขลา -ใช้วิธีการสัมภาษณ์ กลุ่ม เป้าหมาย คือ ผู้ประกอบการท้องถิ่นในพื้นที่ และกลุ่มผู้ประกอบการขนาดใหญ่เป้าหมายที่จะเกิดขึ้นในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
ธนาคารแห่งประเทศไทย(2548): เรื่อง การค้าชายแดนไทยกับเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ (มาเลเซีย เมียนมา จีนตอนใต้ ลาว และกัมพูชา)	1.เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดน 2.เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดน	1.รูปแบบการค้าชายแดน แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การค้าผ่านระเบียบพิธีการศุลกากร (2) การค้าไม่ผ่านระเบียบพิธีการศุลกากรซึ่งจะมีทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย 2.วิธีการชำระเงินของการค้าชายแดนมี 2 วิธี คือ (1) การชำระเงินโดยผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ เป็นวิธีการที่ไม่ได้รับความนิยม (2) การชำระเงินที่ไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ เป็นวิธีที่นิยมมากสำหรับการค้าชายแดน 3.การซื้อขายสินค้าบริเวณชายแดนไทย-ลาวใช้เงินสดสกุลบาทเกือบทั้งหมด 4.เงินบาทสามารถชำระค่าสินค้าและบริการในแขวงสำคัญของลาว และเป็นที่ยอมรับของคนลาวโดยทั่วไป	แหล่งข้อมูล ได้แก่ (1) ข้อมูลปฐมภูมิใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์จากผู้ประกอบการ และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชน (2) ข้อมูลทุติยภูมิ จากการทำงาน งานศึกษา งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
นนท์วัฒน์ มะกรูด อินทร์(2549): เรื่อง การค้าชายแดน การค้าผ่านแดนกับอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมในกลุ่มลุ่มน้ำโขง	1.เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบการค้าระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศ (GMS) 2.เพื่อศึกษาบทบาททางการเงินของประเทศไทยที่มีต่อกลุ่มประเทศ GMS	1.รูปแบบการค้าชายแดนของไทย คือ การค้านอกระบบผ่านตลาดมืด (Black Market) และการค้าในระบบโดยผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ระหว่างประเทศ 2.สินค้าเกือบทุกประเภทจะกำหนดราคาและชำระค่าสินค้ากันด้วยเงินสด และเป็นเงินบาทคิดเป็นร้อยละ 95 ของการค้าชายแดนไทย-ลาว 3.เงินบาทถูกใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนในลาว	1.ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 2.ข้อมูลทุติยภูมิ จากกระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร และพาณิชย์จังหวัด

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
เนตรดาว เถาถวิล และพฤกษ์ เถา ถวิล (2563):เรื่อง เครือข่ายการค้า ข้ามพรมแดนใน พื้นที่ชายแดนไทย- ลาว	1.เพื่อเป็นแนวทาง ทำความเข้าใจ การค้าชายแดนใน พื้นที่ชายแดนไทย- ลาว 2.เพื่อให้เกิดความ เข้าใจความเป็น ชายแดนที่สัมพันธ์ กับการค้า	1.การค้าข้ามพรมแดน เป็นส่วนหนึ่งของการค้าชายแดน ที่มักไม่เป็นไปตามระเบียบของรัฐ หรือดำเนินการไม่เป็น ทางการ ซึ่งถูกทางการเรียกว่า การค้านอกระบบ 2.การค้านอกระบบเกิดขึ้นจากแรงผลักดันของความ แตกต่างทางเศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้ง เป็นกลไกในการเล็ดลอดทะลุทะลวงกฎระเบียบของรัฐที่ ไม่เอื้ออำนวยต่อวิถีการค้าของประชาชนชายแดน 3.ผู้ประกอบการนำเข้าสินค้าชายแดนมักหันไปใช้ ช่องทางการค้านอกระบบที่มีต้นทุนต่ำกว่า โดยมี หลักการว่า สินค้าที่ไหนถูกกว่าก็เอาที่นั่น ไม่สำคัญว่า เป็นการค้าในระบบหรือเป็นการค้านอกระบบ ถือได้ว่า เป็นช่องทางการได้มาของสินค้าแบบผสมผสานของ การค้าในระบบและการค้านอกระบบ	-ขอบเขตพื้นที่ อำเภอ เขมราฐ และอำเภอนาดาล จังหวัดอุบลราชธานี และ หมู่บ้านในแขวงสะหวันนะ เขต และแขวงสาละวัน -วิธีเก็บข้อมูลโดยการ สังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วน ร่วม การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ รัฐ ผู้ค้าชายแดน และ ผู้เกี่ยวข้อง การสนทนาอย่าง ไม่เป็น และการจัดเวทีระดม ความคิดเห็น -สำรวจข้อมูลช่วงเดือน พ.ค. 2560 – พ.ค. 2561
เทพรักษ์ สุริฝ้าย และลำปาง แมน มาตย์ (2561) : เรื่อง บทบาท การค้าชายแดนใน การพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา จังหวัด หนองคาย จังหวัด นครพนม และ จังหวัดมุกดาหาร	1.เพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบันของการค้า ชายแดน 2.เพื่อศึกษา ผลกระทบของ การค้าชายแดนที่มี ต่อการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนใน พื้นที่ 3.เพื่อศึกษา บทบาทการค้า ชายแดนในการ พัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนในพื้นที่	1.ผู้ประกอบการนิยมชำระค่าสินค้าและบริการด้วยเงิน สดสกุลบาท และสินค้าที่นำมาขายบริเวณชายแดนไทย- ลาว ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค 2.ผลกระทบของการค้าชายแดนไทย-ลาวที่มีต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ มี 4 ด้าน ได้แก่ (2.1) ผลกระทบด้านอาชีพและการจ้างงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ทางบวก (2.2) ผลกระทบด้านรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ทางบวก (2.3) ผลกระทบด้านรายได้รวมของจังหวัด ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อทางบวก (2.4) ผลกระทบด้านสังคม พบว่า ประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน และการประกอบอาชีพด้านการเกษตรลดลง พื้นที่ทาง การเกษตรลดลง 3.บทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีบทบาทดังนี้ (3.1) บทบาทด้านการส่งเสริมอาชีพและ การจ้างงาน พบว่า อัตราการว่างงานในชุมชนลดลง (3.2) บทบาทเพิ่มรายได้ พบว่า คนในชุมชนมีรายได้เพิ่ม มากขึ้น (3.3) บทบาทด้านการลดการย้ายถิ่นฐาน พบว่า คนในชุมชน ได้กลับมาทำงานในชุมชนเพิ่มขึ้น (3.4) บทบาทด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พบว่า คนในชุมชนมีการติดต่อค้าขายระหว่างไทย-ลาว เพิ่มขึ้น	-แหล่งข้อมูล ได้แก่ (1)ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการ สัมภาษณ์จำนวน 84 รายได้ แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน (2) ข้อมูลทุติยภูมิ จากการ ทบทวนงานศึกษา งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง -ขอบเขตพื้นที่ จังหวัด หนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
ชลิศา รัตนสาร (2549) : เรื่อง การค้าไทย-ลาว จุดที่มีการ สร้างสะพานข้าม แม่น้ำโขงแห่งที่ 3	1.เพื่อศึกษา ผลประโยชน์ ทางการค้าที่จะเกิดขึ้น ภายใต้โครงการ ก่อสร้างสะพานข้าม แม่น้ำโขงแห่งที่ 3 2.เพื่อศึกษารูปแบบ การค้าชายแดนไทย- ลาว 3.เพื่อศึกษาลู่ทางที่จะ สร้างความได้เปรียบ 4.เพื่อศึกษาทัศนคติ และความคิดเห็นของ ผู้มีส่วนได้เสีย ทฤษฎีที่นำมาใช้ 1.ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ 2.ทฤษฎีเสรีนิยมใหม่	1.ฝ่ายไทย : ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยจะได้มากที่สุด คือ การประสานประโยชน์การค้าการลงทุนกับเวียดนาม รองลงมาคือ สินค้าไทยจะเข้าไปในลาวมากขึ้น และการสัญจร ไปมาระหว่างประชาชนทั้ง 3 ประเทศจะมีมากขึ้นในอนาคต สินค้าไทยในลาวอาจเพิ่มขึ้นไม่มาก แต่สินค้าอุปโภคบริโภคของ ไทยผ่านแดนลาวไปเวียดนามจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าทุน สินค้าอุตสาหกรรมและเครื่องจักรทางการเกษตร จังหวัด นครพนมจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในฐานะประตูทางการค้า ไปสู่เวียดนาม ในระยะยาวไทยจะได้รับผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจจากการค้าผ่านแดนและการลงทุนระหว่างไทย- เวียดนาม 2.ฝ่ายลาว : ความสำคัญของไทยที่มีต่อลาวในการสร้างเสริม ระบบเศรษฐกิจของแขวงคำม่วนจะมากกว่าเวียดนาม ระบบ เศรษฐกิจของแขวงคำม่วนจะใกล้ชิดกับแขวงสะหวันนะเขต มากขึ้นอันเนื่องจากการไหล ไป-มาของสินค้าไทย ความสำคัญ ของไทยในสายตาของเวียดนามจะมีมากขึ้น และผู้นำลาวมอง ว่าผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนจะตกกับไทยเป็นหลัก	-ขอบเขตพื้นที่เขต เทศบาลเมือง จังหวัดนครพนม และเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน -วิธีเก็บข้อมูลโดย การสังเกตการณ์ อย่างไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ค้า ชายแดน และผู้ ขนส่ง
ศุภลักษณ์ จิรรัตน์ สถิต (2559) : เรื่อง การศึกษา สภาพแวดล้อม ทางธุรกิจชายแดน ไทย ใน จังหวัด เชียงรายภายใต้ AEC	1.เพื่อศึกษาสภาพ แวดล้อมทางธุรกิจ ชายแดนไทยใน จังหวัดเชียงราย ภายใต้ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน 2.เพื่อศึกษา ผลกระทบที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นจากนโยบาย ของรัฐบาล ทฤษฎีที่ นำมาใช้คือ ทฤษฎี โลกาภิวัตน์	1.การค้าชายแดนจังหวัดเชียงรายมีแนวโน้มขยายตัวอย่าง ต่อเนื่องหลังจากเปิดเขตการค้าเสรี มีด่านชายแดนที่สำคัญ 3 ด้าน คือด่านแม่สายถูกวางตำแหน่งให้เป็น Trading City ด้าน เชียงแสนถูกวางตำแหน่งเป็น Port City และด้านเชียงของถูก วางตำแหน่งเป็น Logistic City 2.ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ได้แก่ -ผลกระทบเชิงบวก คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อน บ้านทั้งในระดับประเทศ และในระดับท้องถิ่นไทย และไทยเป็น ประเทศคู่ค้าอันดับ 1 ของลาว และสินค้าของไทยเป็นที่นิยม ของคนลาว -ผลกระทบเชิงลบต่อการค้าชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ มีนโยบาย กีดกันการค้าเพื่อควบคุมดุลการชำระเงิน มีข้อจำกัดทางด้าน กฎหมายที่ไม่อนุญาตให้รถสัญชาติไทยขนส่งสินค้าผ่านแดนไป ยังจีนโดยตรง การปฏิบัติต่อกฎระเบียบพิธีการนำเข้าและ ส่งออกที่แตกต่างกัน โดยแต่ละด้านมีวิธีการปฏิบัติที่เข้มงวดไม่ เท่ากัน มีการเก็บภาษีในแต่ละครั้งที่ไม่แน่นอนขึ้นกับดุลยพินิจ ของศุลกากร -ผลกระทบเชิงบวกมีมากกว่าผลกระทบเชิงลบเพียงเล็กน้อย	-แหล่งข้อมูล ได้แก่ (1)ข้อมูลปฐมภูมิ ได้ จากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่รัฐและ ผู้ประกอบการ (2) ข้อมูลทุติยภูมิ จากการทบทวนงาน ศึกษา งานวิจัย และ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปี 2557-2559 -ขอบเขตพื้นที่ การค้าชายแดน บริเวณ 3 ด่าน การค้าชายแดน ได้แก่ ด่านแม่สาย ด่านเชียงแสน และ ด่านเชียงของ

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
จุฬาลักษณ์ ชันทะ ชา (2551) : เรื่อง แนวทางในการ พัฒนาการส่งออก สินค้าผ่านเขต ชายแดนไทย-ลาว	1.เพื่อศึกษาถึง สภาพปัญหา และ อุปสรรคของการ ขนส่งสินค้าใน ขอบเขตการศึกษา ชายแดนไทย-ลาว 2.เพื่อนำเสนอแนว ทางการส่งเสริม การ ขนส่งสินค้าข้ามแดน	1.การส่งออกสินค้าผ่านชายแดนไทย-ลาว มีข้อจำกัดเรื่อง วิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ที่ไม่ชัดเจนและมีขั้นตอนที่ ยุ่งยาก ใช้เวลานานในแต่ละขั้นตอน ซึ่งอาจทำให้สินค้า เสียหายได้โดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตร	-ขอบเขตการศึกษา ใน จังหวัดนครพนม
กาญจนา โชค ถาวร (2554) : เรื่อง ปัญหา การค้าชายแดน ไทย-ลาว ในเขต ภาคเหนือ ใน 6 จังหวัดชายแดน ภาคเหนือของไทย ที่ติดกับลาว	1.เพื่อศึกษาสภาพ การค้าชายแดนไทย- ลาว ในเขต ภาคเหนือตอนบนใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สภาพเศรษฐกิจและ การค้า ระบบภาษี การขนส่ง การเดินทางเข้า- ออกประเทศ และ ระบบการชำระเงิน 2.เพื่อศึกษาถึง สภาพปัญหาและ อุปสรรคที่เกี่ยวข้อง จากการค้าชายแดน ไทย-ลาว	1.ค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัด เชียงราย พะเยา และน่าน มีด่านเชียงของ ที่มีมูลค่า การค้าชายแดนสูงสุดถึงร้อยละ 82.1 ของมูลค่าการค้า ชายแดนไทย-ลาวในเขตภาคเหนือตอนบน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2541 2.สินค้าส่งออกจากไทยไปลาว ส่วนใหญ่เป็นสินค้าหมวด ยานพาหนะ อาหาร น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง และสินค้า อุปโภคบริโภค ส่วนสินค้านำเข้าไทยจากลาว ได้แก่ ไม้แปรรูป ของป่า และสินค้าเกษตร 3.ปัญหาและอุปสรรคได้แก่ ปัญหาด้านการคมนาคมภายใน ลาว ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ปัญหา เรื่องการชำระเงินค่าสินค้าด้วยเงินสดเป็นเงินบาทโดยไม่ผ่าน ธนาคารถึงร้อยละ 80 ปัญหาการค่านอกระบบ ซึ่งไม่ต่ำกว่า 3-4 เท่าของปริมาณการค้าในระบบ ปัญหาการกระเบียดใน ลาวไม่ใช้มาตรฐานเดียวกัน และมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ปัญหาคู่แข่งจากจีนและเวียดนาม ซึ่งมีสินค้าที่ราคาต่ำกว่า ปัญหาเรื่องคนลาวส่วนใหญ่อำนาจการซื้อน้อย ปัญหาเงิน เพื่อเงินกับมีมูลค่าตกต่ำ และปัญหาผลกระทบที่เกิดจาก ภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาคตกต่ำ	แหล่งข้อมูล ได้แก่ (1)ข้อมูลปฐมภูมิใช้การ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการ รายย่อย และรายใหญ่ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (2) ข้อมูลทุติยภูมิ จาก การพาณิชย์จังหวัด ด่าน ศุลกากร ธนาคารแห่ง ประเทศไทย สภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจ และ สังคม แห่งชาติ (3)ขอบเขตการศึกษา ปัญหาการค้าชายแดน ไทย-ลาวในเขต ภาคเหนือตอนบน โดย เฉพาะที่จุดผ่านแดน ถาวร อำเภอเชียงของ และอำเภอเชียงแสน ของจังหวัดเชียงราย

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 2 สรุปรงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
วีระยุทธ ทนทาน (2555):เรื่อง แนวทางการ ส่งเสริมสมรรถนะ การทำธุรกิจของ ผู้ประกอบการค้า ชายแดนไทย-ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อ รองรับการบูรณา การประชาคม อาเซียน	1.เพื่อศึกษาปัจจัย ส่งเสริมสมรรถนะ ผู้ประกอบการ 2.เพื่อศึกษาถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหา และ อุปสรรคของ ผู้ประกอบการ 3.เพื่อเสนอแนวทาง ส่งเสริม ผู้ประ กอบการ 6 จังหวัด ชายแดนไทย-ลาว	1.ความสามารถเชิงสมรรถนะส่วนบุคคล ความสามารถเชิงสมรรถนะด้านการบริหาร และความสามารถเชิงสมรรถนะด้านอาชีพ เป็นปัจจัยที่ ส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจ ผู้ประกอบการจะต้อง ตระหนักและให้ความสำคัญ ซึ่งจะต้องอาศัยการส่งเสริมของ รัฐบาลเข้ามาช่วย 2.ระบบขนส่ง และกฎระเบียบการค้า เป็นปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญในการประกอบการค้าชายแดน	1.การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้างเชิงลึกจาก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 ราย 2.การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถาม จากผู้ประกอบการ ในพื้นที่ จำนวน 312 ราย
สุนีย์ วรรณโกลม (2550) :เรื่อง การ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของ ธุรกิจค้าส่งไทย	1.เพื่อศึกษาถึง รูปแบบการค้าส่ง ของธุรกิจ ตลอดจน กระทั่งสภาพปัญหา และอุปสรรค 2.นำเสนอจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของ ธุรกิจไทย	1.ธุรกิจค้าส่งของไทย มีการขยายตัวเป็นไปตามสภาพ เศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันก็มีแนวโน้มเติบโตในทิศทางที่ ลดลง 2.พฤติกรรมกรมการบริโภคของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป 3.ปริมาณห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ที่มีเพิ่มขึ้น	ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จาก การสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการจำนวน 600 คน

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 2 สรุปรงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
สุจิตรตรา ฤทธิ์ สกุลชัย (2558) : เรื่องเส้นทางการ ค้าใหม่ระหว่าง ไทยและลาวเพื่อ รองรับการเปิด AEC ในจังหวัดบึง กาฬ	1.เพื่อศึกษาศักยภาพ เส้นทางการค้าชายแดน ไทย-ลาว ที่จังหวัดบึงกาฬ 2.เปรียบเทียบการค้า ชายแดนไทย-ลาว ช่วงปี พ.ศ. 2550-2557 3.วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรคและวิกฤต (SWOT) ในการพัฒนา เศรษฐกิจ การค้า และการ ลงทุน ในการสร้างสะพาน มิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 5	1.เป็นโอกาสดีที่จังหวัดบึงกาฬ จะใช้สะพานในพัฒนา เศรษฐกิจของจังหวัด 2.จะเกิดผลดีต่อไทย-ลาว ในเรื่องการขนส่งสินค้าไปยัง ท่าเรือเวียดนาม ซึ่งมีระยะทางเพียง 340 กิโลเมตร ซึ่ง จะสามารถขนส่งสินค้าดังกล่าวต่อไปจีนตอนใต้ได้อย่าง สะดวกขึ้น	-แหล่งข้อมูล ได้แก่ (1)ข้อมูลปฐมภูมิ ได้ จากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่รัฐและ ผู้ประกอบการ (2) ข้อมูลทุติยภูมิ จากการทบทวนงาน ศึกษา งานวิจัย และ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ 15-21 พฤษภาคม 2557 -ขอบเขตพื้นที่เขต เทศบาลบึงกาฬ ตลาดริมโขง

ที่มา : จากการศึกษา

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา

งานวิจัยนี้ นอกจากการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Reviewing Relevant Theories) เพื่อนำตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวแล้ว ยังได้ทำการศึกษาหาข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัย (Literature Review) ที่ได้อ้างอิงในทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity : PPP)

ได้มีการศึกษาถึงทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ ได้แก่การศึกษาของ พลากร สัตย์ชื่อ (2553) เรื่อง การทดสอบทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อโดยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อทดสอบทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ(PPP) ระหว่างประเทศไทยและประเทศต่างๆตามที่กำหนดด้วยวิธีการทดสอบ Unit Root ที่พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในรูปแบบต่างๆ และเพื่อศึกษาปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่ตรวจพบจากการทดสอบในเชิงนโยบายการเงินและประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ โดยมีขอบเขตการศึกษาด้วยการพิจารณาความสัมพันธ์ของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ตามทฤษฎี PPP จำนวน 8 ประเทศ ได้แก่ ฮองกง อินเดีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย นิวซีแลนด์ สวีเดน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา ใช้ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนและดัชนีราคาผู้บริโภคในการคำนวณหาอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 พ.ศ.2524 จนถึงไตรมาสที่ 4

พ.ศ.2551 ในการศึกษานี้ได้ทำการทดสอบทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity : PPP) ในระยะยาว ด้วยการทดสอบ Unit Root ตามแนวคิดของ Cassel และ ลักษณะ Trend Stationary ตามแนวคิดของ Balassa Samuelson โดยการทดสอบอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทยกับ สหรัฐอเมริกา แคนาดา นิวซีแลนด์ อินเดีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง รวม 8 ประเทศ ต่อจากนั้นเป็นการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า เป็นไปตามทฤษฎี PPP รวม 6 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย ทั้งนี้ กรณีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครั้งเดียว จำนวน 2 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย และฮ่องกง และในกรณีการเปลี่ยนโครงสร้างสองครั้ง ได้ผลการศึกษาว่า เป็นไปตามทฤษฎี PPP จำนวน 7 ประเทศจาก 8 ประเทศ ยกเว้นเพียงฮ่องกงเท่านั้น แสดงให้เห็นอำนาจซื้อระหว่าง ไทย และประเทศต่างๆ เป็นไปตามทฤษฎี PPP ทั้งนี้ในระยะยาว การศึกษาพบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแต่ละประเทศแตกต่างกันไป สรุปได้ว่า เกิดจากปัจจัยหลักเช่น การเข้าแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนจากภาครัฐ และการควบคุมระดับราคาสินค้าของภาครัฐ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ ซึ่งจะส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนไม่เป็นไปตามกรอบแนวคิดของทฤษฎี PPP (พลากร สัตย์เชื้อ, 2553)

ทั้งนี้ มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ ที่สะท้อนแนวคิดของทฤษฎีนี้ อีกได้แก่ งานวิจัยของ บมจ.ธนาคารกรุงไทย เรื่อง การแข็งค่าของเงินบาท:ผลกระทบต่อการส่งออกของไทย (ธนาคารกรุงไทย, 2550) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง และการส่งออกสินค้าหมวดต่างๆ และเพื่อศึกษาความเร็วในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของสินค้าส่งออกแต่ละหมวด ว่าสินค้าส่งออกหมวดใดจะมีแนวโน้มกลับเข้าสู่ดุลยภาพได้ รวดเร็วกว่ากัน หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงที่ทำให้การส่งออกสินค้า เบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ โดยขอบเขตงานวิจัยมุ่งเน้นความสัมพันธ์ของสองตัวแปรเป็นสำคัญ ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงซึ่งเป็นตัวแทนของอัตราแลกเปลี่ยน กับตัวแปรตาม คือ มูลค่า การส่งออกสินค้าหมวดต่างๆ ณ ราคาคงที่รวม 8 หมวด ได้แก่ สินค้าเกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ อุตสาหกรรมที่เน้นแรงงาน อุตสาหกรรมที่เน้นเทคโนโลยี อุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรในประเทศ และ อุตสาหกรรมอื่นๆ โดยใช้ข้อมูลรายเดือนของธนาคารแห่งประเทศไทยย้อนหลัง 10 ปีระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ. 2539 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2549 ผลการศึกษาพบว่า ในระยะยาว การที่เงินบาทแข็งค่า ขึ้น จะส่งผลให้มูลค่าการส่งออกสินค้าเกือบทุกหมวดลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นสินค้าในหมวดป่า ไม้และเหมืองแร่ โดยพบอีกว่า สินค้าที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาทมากที่สุดเมื่อ เทียบกับหมวดอื่นๆ คือ อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน แต่ในขณะเดียวกันสินค้าในหมวดนี้ก็สามารถปรับตัวได้เร็วที่สุดหลังจากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของค่าเงิน และยังมีงานวิจัย ของ ธเนศ วัฒนกุล (2559) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อ

การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งประกอบด้วยมูลค่าการค้าของลาว การลงทุนโดยตรงจากไทยไปยังลาว อัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น สำหรับการศึกษาได้รวบรวมข้อมูลอนุกรมเวลาจากกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2557 ผลการประมาณค่าแบบจำลอง Multiple Regression ใช้วิธี OLS โดยมีการลงทุนโดยตรงจากไทยไปยังลาว (FDI) เป็นตัวแปรตาม ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ตัวแปร คือเงินลงทุนจากไทยไปลาว (FDI Inflow) และเงินลงทุนไหลกลับจากลาวไปไทย (FDI Outflow) อัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (E) เป็นตัวแปรอิสระ มูลค่าการค้าของลาวเป็นตัวแปรอิสระ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (GDP) เป็นตัวแปรอิสระ พบว่า มูลค่าการค้าของลาว และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น มีความสัมพันธ์ต่อเงินทุนจากลาวไหลกลับสู่ไทย และยังพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินทุนจากไทยไปลาว นอกจากนี้ยังพบว่า เงินทุนจากลาวไหลกลับสู่ไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น และมูลค่าการค้าของลาว เป็นปัจจัยที่กำหนดเงินทุนจากไทยไหลไปลาว ขณะเดียวกันมีเพียงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนดเงินทุนจากลาวไหลกลับสู่ไทย จากผลการศึกษารัฐบาลลาวควรลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ มีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็ง และลดอุปสรรคการลงทุนให้กับนักลงทุนไทย โดยแลกกับความช่วยเหลือในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต หรือการอบรมฝีมือแรงงานจากผู้เชี่ยวชาญไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งสองประเทศ (ธเนศ วัฒนกุล และ ธนวัตร วัจฉะอนันท์, 2559)

จากทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ จะเห็นได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยน และอัตราเงินเฟ้อเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ ต่อมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ เช่น การศึกษาของ Ghulam Mujtaba Chaudhary , Shujahat Haider Hashmi , Muhammad Asif Khan (2016) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง Exchange Rate and Foreign Trade: A Comparative Study of Major South Asian and South-East Asian Countries โดยกลุ่มตัวอย่างจากเอเชียใต้ได้แก่ประเทศ ปากีสถาน อินเดีย บังคลาเทศ และศรีลังกา ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้แก่ประเทศ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราแลกเปลี่ยน กับมูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้า ได้ใช้ข้อมูลรายปีจาก World Bank ของตัวแปร อัตราแลกเปลี่ยน มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้า นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979-2010 จากกลุ่มตัวอย่าง ปากีสถาน อินเดีย บังคลาเทศ ศรีลังกา มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง The Autoregressive Distributed Lag (ARDL) ผลการศึกษาพบว่า ในระยะยาวอัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ประเทศ ปากีสถาน อินเดีย บังคลาเทศ ศรีลังกา และอินโดนีเซีย แล้วยังพบว่าในระยะยาวอัตราแลกเปลี่ยนมี

ความสัมพันธ์กับมูลค่าการนำเข้าเพียงประเทศเดียวคือ ศรีลังกา ส่วนในระยะสั้นนั้นไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยน มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้าแต่อย่างใด (Ghulam Mujtaba Chaudhary และคณะ, 2016) นอกจากนี้แล้วยังมีตัวแปรที่สำคัญอีกตัวหนึ่ง ที่ งานวิจัยนี้ได้นำมาพิจารณา คือ อัตราเงินเฟ้อ ดังเช่นงานวิจัยของ Sanam Shojaeipour Monfared , Fetullah Akin (2017) ซึ่งได้ทำการศึกษาในเรื่อง The Relationship Between Exchange Rates and Inflation: The Case of Iran โดยใช้อิหร่านเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากประสบกับปัญหา ภาวะเงินเฟ้อที่รุนแรงในปี พ.ศ. 2522 ภายหลังสงคราม 8 ปี ระหว่างอิหร่าน-อิรัก และวิกฤตการณ์ น้ำมันของโลก โดยมุ่งทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราแลกเปลี่ยน และภาวะเงินเฟ้อ ได้ใช้ ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ช่วงไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2540-ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2554 ด้วยการใช้แบบจำลอง Hendry General to Specific Modeling method จากผลการศึกษาพบว่า อัตราแลกเปลี่ยนและภาวะเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กันโดยตรง การเพิ่มขึ้นของอัตราแลกเปลี่ยน มีผล ทำให้ภาวะเงินเฟ้อเพิ่มขึ้น อีกทั้งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค ได้แก่ ปริมาณเงิน และอัตราแลกเปลี่ยน กับภาวะเงินเฟ้อ โดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregression (VAR) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทั้ง 2 มีผลกระทบในทางบวกต่อภาวะเงินเฟ้อ โดยที่ปริมาณเงินจะ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อภาวะเงินเฟ้อมากกว่าอัตราแลกเปลี่ยน (Sanam Shojaeipour Monfared and Fetullah Akin, 2017) แต่ก็มีงานวิจัยที่ให้ผลการศึกษตรงกันข้าม กล่าวคืออัตราเงินเฟ้อไม่มี ความสัมพันธ์กันกับอัตราแลกเปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น การศึกษาของ กรรณิกา ศรีสังข์ งาม และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2016) เรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่กำหนดอัตราแลกเปลี่ยน ระหว่างเงินบาทกับเงินหยวน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศระหว่างเงินบาทกับเงินหยวน โดยกำหนดตัว แปรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร อัตราเงินเฟ้อ ดัชนีเงินบาทที่ แท้จริง มูลค่าการส่งออกไทย-จีน และดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูล ทุติยภูมิ (Secondary Data) รายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2553 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 จำนวน 60 เดือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคทั้ง 4 ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร ดัชนีเงินบาทที่แท้จริง มูลค่าการส่งออกไทย-จีน และดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินหยวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 95 โดยที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระหว่างธนาคารมีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาท กับเงินหยวนในทิศทางตรงกันข้ามกัน ดัชนีเงินบาทที่แท้จริงมีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยน ระหว่างเงินบาทกับเงินหยวนในทิศทางตรงกันข้ามกัน มูลค่าการส่งออกไทย-จีนมีความสัมพันธ์กับ อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินหยวนในทิศทางเดียวกัน และดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์

แห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินหยวนในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นเพียงอัตราเงินเฟ้อไม่มีความสัมพันธ์กันกับอัตราแลกเปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กรรณิกา ศรีสังข์งาม และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, 2016)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ ภูมิฐาน รังคกุลนุวัฒน์ และนิรมล สุดคณิง (2550) ได้ศึกษา เรื่อง การประยุกต์แบบจำลองเวกเตอร์ การปรับตัวเพื่อพยากรณ์อัตราแลกเปลี่ยน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพยากรณ์อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเยนตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2551 โดยใช้แบบจำลอง VECM และเพื่อศึกษาแบบจำลองที่ใช้ในการพยากรณ์อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาท/เงินเยน เป็นการศึกษาแบบจำลองเวกเตอร์กับการปรับตัวสู่ดุลยภาพระยะยาว Vector error correction model (VECM) โดยมีสมมุติฐานว่า ทฤษฎีอำนาจซื้อเสมอภาค (Purchasing power parity) เป็นจริง และทรัพย์สินไม่สามารถทดแทนกันได้ และการศึกษานี้ได้ใช้แบบจำลอง VECM พยากรณ์ตัวแปรโดยจะทำการทดสอบตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์เป็น Non stationary หรือไม่เป็นอันดับแรก จากนั้นจึงทำการทดสอบต่อว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวหรือไม่ ซึ่งผล การศึกษาพบว่า ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549–กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ค่าพยากรณ์ที่ได้มีแนวโน้ม ห่างจากค่าจริงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยวัดความคลาดเคลื่อนค่าพยากรณ์ RMSE ได้ 0.075 ซึ่งน่าจะเกิด จากผลทางการเมือง ในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยน และช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ได้ค่าพยากรณ์ที่มีแนวโน้มเข้าใกล้ค่าจริงมากขึ้น โดยวัดความคลาดเคลื่อนค่าพยากรณ์ RMSE ได้ 0.041 ซึ่งน้อยกว่าช่วงแรก อาจมาจาก ผลทางการเมืองไทยที่สงบ เมื่อปัจจัยนอกแบบจำลองมีผลน้อยลงทำให้ตัวแปรในแบบจำลองสามารถ นำมาใช้พยากรณ์อัตราแลกเปลี่ยนได้ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาค่า RMSE ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2551 มีค่าเพียง 0.060 แสดงให้เห็นว่า การใช้แบบจำลอง VECM พยากรณ์ อัตราแลกเปลี่ยนภายใต้ทฤษฎี Monetary Portfolio Synthesis Approach นั้นมีความแม่นยำสูง ดังนั้นจากการศึกษาดังกล่าวนี้ จึงสรุปว่า ปัจจัยทางการเมืองมีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยน (ภูมิฐาน รังคกุลนุวัฒน์ และนิรมล สุดคณิง, 2550)

แต่ก็ยังมีงานวิจัยบางเรื่องที่ได้ผลการศึกษาดตรงกันข้าม กล่าวคือ อัตราแลกเปลี่ยน และมูลค่า การค้าระหว่างประเทศมีความเป็นอิสระต่อกัน ดังเช่น งานวิจัยของ ประวีณา ศาลิคุปต์ (2556) เรื่อง ปัจจัยที่กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริงที่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อศึกษาอัตราดอกเบี้ยที่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อ ศึกษาอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับ ดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อศึกษาอัตราการเปลี่ยนแปลงของทุนสำรองระหว่างประเทศที่มีความสัมพันธ์กับ อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อศึกษาอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่า

การค้าสุทธิระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯที่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ และเพื่อศึกษาอัตราการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ที่มีต่อดอลลาร์สหรัฐฯที่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งงานวิจัยได้ทำการศึกษาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร 6 ตัว ได้แก่ ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ย อัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน อัตราการเปลี่ยนแปลงของทุนสำรองระหว่างประเทศ อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าสุทธิระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯหรืออเมริกา อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯอเมริกา โดยใช้ข้อมูลทศวรรษรายเดือนตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2547 ถึงตุลาคม พ.ศ. 2555 รวม 106 เดือน ผลการศึกษาบางส่วนพบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าสุทธิระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯอเมริกา ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์สหรัฐฯอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริงและอัตราดอกเบี้ย มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน อัตราการเปลี่ยนแปลงของเงินสำรองระหว่างประเทศ อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าสุทธิระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯ และอัตราการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ที่มีต่อดอลลาร์สหรัฐฯไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ประวีณา ศาลิคุปต์, 2556)

จากทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ จะเห็นได้ว่า อัตราแลกเปลี่ยน และอัตราเงินเฟ้อเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคแต่ละตัวแปร ยังมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเองอีกด้วย เช่น อัตราแลกเปลี่ยนกับอัตราเงินเฟ้อ หรืออัตราแลกเปลี่ยนกับอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น แต่ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า มูลค่าการค้าระหว่างประเทศจะไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยน

จากการทบทวนงานวิจัย (Literature Review) ที่ได้อ้างอิงในทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity : PPP) ซึ่งได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคแล้วพบว่า อัตราแลกเปลี่ยน และอัตราเงินเฟ้อเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ ต่อมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ

2. ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของ คลาสสิก (Classical Theory)

มีงานวิจัยที่กล่าวอ้างถึงทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย ได้แก่งานวิจัยของ ธนากร กิตติวัฒน์เกียรติ (2556) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง นโยบายเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราเงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมในประเทศ กับอัตราแลกเปลี่ยนในประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทศวรรษรายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 รวมระยะเวลา 60 เดือน งานวิจัยนี้พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมใน

ประเทศ และดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมภายในประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ยในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญ เป็นไปตามทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย ส่วนอัตราเงินเฟ้อ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ (ธนากร กิตติวัฒนเกียรติ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, 2556)

จากการทบทวนงานวิจัย (Literature Review) ที่ได้อ้างอิงในทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก (Classical Theory) ซึ่งได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคดังกล่าวข้างต้นแล้ว สามารถนำผลการวิจัยมาสรุปเป็นแนวคิดอ้างอิงได้ว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทยและลาว เป็นตัวแปรที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุนตามทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก (Classical Theory) ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการลงทุนของไทยและลาว ซึ่งจะส่งผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ดังนั้นในการศึกษาผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวนี้ สรุปได้ว่ามีงานวิจัยอื่นๆที่ทำการศึกษาศาตรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค ได้แก่ มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อหรือดัชนีราคาผู้บริโภค และอัตราแลกเปลี่ยน เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าว ได้แก่

1. มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึง มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้าของไทยที่เกิดขึ้นกับลาว โดย ธเนศ วัฒนกุล และธนวัตร วัจฉละอนันท์ (2559) ได้นำตัวแปรนี้มาใช้ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากไทยไปลาว สำหรับการศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2561 (ธเนศ วัฒนกุล และธนวัตร วัจฉละอนันท์, 2559) และการศึกษาเรื่อง Exchange Rate and Foreign Trade: A Comparative Study of Major South Asian and South-East Asian Countries โดย Ghulam Mujtaba Chaudhary, Shujahat Haider Hashmi, Muhammad Asif Khan ได้นำเอาตัวแปรมูลค่าการค้าระหว่างประเทศได้แก่ มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้ามาใช้ในการศึกษา (Ghulam Mujtaba Chaudhary และคณะ, 2016)

2. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทยและลาว ซึ่งเป็นตัวแปรที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุน ตามทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก เนื่องจากไทยเป็นประเทศคู่ค้าที่มีมูลค่าการค้าสูงเป็นอันดับหนึ่งของลาว (กระทรวงพาณิชย์, 2560) จึงเป็นตัวแปรที่จะมีผลต่อการลงทุนของไทยและลาวซึ่งจะส่งผลต่อมูลค่าการค้าไทย-ลาว และยังมีการวิจัยของ ธนากร กิตติวัฒนเกียรติ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2556) ได้นำอัตราดอกเบี้ย มาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาเรื่อง นโยบายเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในประเทศไทย (ธนากร กิตติวัฒนเกียรติ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, 2556)

3. ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยและลาว ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อการบริโภคภายในประเทศ และการนำเข้า มีงานวิจัยของ Sanam Shojaeipour (2017) ได้นำเอาตัวแปรอัตราเงินเฟ้อ มาใช้ในการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราแลกเปลี่ยน และภาวะเงินเฟ้อ กรณีศึกษาของประเทศอิหร่าน เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน และมีผลต่อต้นทุนการผลิต และราคาสินค้านำเข้า (Sanam Shojaeipour Monfared และ Fetullah Akin, 2017) นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยของ พัฒน์ จิระธนาภิก และอรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ (2557) ได้นำเอาตัวแปรอัตราเงินเฟ้อ มาใช้ในการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า อัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สำหรับการศึกษานี้ จะใช้ดัชนีราคาผู้บริโภคแทนอัตราเงินเฟ้อ เนื่องจากมีการเก็บข้อมูลเป็นรายเดือน ส่วนอัตราเงินเฟ้อมีการเก็บข้อมูลเป็นรายปี ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (พัฒน์ จิระธนาภิก และอรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์, 2557)

4. อัตราแลกเปลี่ยนของไทยและลาว ซึ่งเป็นตัวแปรทางต้นทุนของผู้ประกอบการค้าชายแดน ไทย-ลาว เพราะราคาสินค้าหากถูกกำหนดราคาด้วยเงินสกุลหลัก เช่น ดอลลาร์สหรัฐฯ หากอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศคู่ค้ามีการเปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้เกิดต้นทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของสินค้าในระบบการค้าชายแดน การศึกษานี้จึงนำเอาอัตราแลกเปลี่ยนมาเป็นตัวแปรในการศึกษา ทั้งนี้มีงานวิจัยของ Ghulam Mujtaba Chaudhary , Shujahat Haider Hashmi , Muhammad Asif Khan (2016) ได้นำเอาตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนมาทำการศึกษาเรื่อง Exchange Rate and Foreign Trade: A Comparative Study of Major South Asian and South-East Asian Countries โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราแลกเปลี่ยน กับมูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้า ซึ่งผลการศึกษาพบว่าในระยะยาวอัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในระยะสั้นนั้นไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยน มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้าแต่อย่างใด (Ghulam Mujtaba Chaudhary และคณะ, 2016)

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการสรุปข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) ซึ่งได้อ้างอิงทฤษฎีต่างๆ และทบทวนงานวิจัยที่ได้นำตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค มาใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามที่ปรากฏในตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีและตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
พลาการ สัตย์เชื้อ (2553) : เรื่อง การทดสอบ ทฤษฎี ความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ	1.เพื่อทดสอบทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ(PPP) ระหว่างประเทศไทยและประเทศต่างๆ ด้วยวิธีการทดสอบ Unit Root ที่พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในรูปแบบต่างๆ 2.เพื่อศึกษาปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่ตรวจพบจากการทดสอบในเชิงนโยบายการเงินและประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ	ได้ผลการศึกษาว่า เป็นไปตามทฤษฎี PPP จำนวน 7 ประเทศจาก 8 ประเทศ ยกเว้นเพียงฮ่องกงเท่านั้น แสดงให้เห็นอำนาจซื้อระหว่างไทย และประเทศต่างๆเป็นไปตามทฤษฎี PPP ทั้งนี้ในระยะยาว การศึกษาพบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแต่ละประเทศแตกต่างกันไป สรุปได้ว่า เกิดจากปัจจัยหลัก เช่น การเข้าแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนจากภาครัฐ และการควบคุมระดับราคาสินค้าของภาครัฐ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบเป้าหมายเงินเพื่อ ซึ่งจะส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนไม่เป็นไปตามกรอบแนวคิดของทฤษฎี PPP	-ข้อมูลจาก 8 ประเทศ ได้แก่ ฮ่องกง อินเดีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย นิวซีแลนด์ สวีเดน สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา -ใช้ ข้อมูล อัตราแลกเปลี่ยนและดัชนีราคาผู้บริโภคในการคำนวณหาอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 พ.ศ.2524 จนถึงไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2551
บมจ.ธนาคารกรุงไทย(2550) : เรื่อง การแข่งขันค่าของเงินบาท:ผลกระทบต่อการส่งออกของไทย	1.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง และการส่งออกสินค้าหมวดต่างๆ 2.เพื่อศึกษาความเร็วในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของสินค้าส่งออกแต่ละหมวด ว่าสินค้าส่งออกหมวดใดจะมีแนวโน้มกลับเข้าสู่ดุลยภาพได้รวดเร็วกว่ากัน หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงที่ทำให้ การส่งออกสินค้าเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ	1.ในระยะยาวการที่เงินบาทแข็งค่าขึ้น จะส่งผลให้มูลค่าการส่งออกสินค้าเกือบทุกหมวดลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นสินค้าในหมวดป่าไม้และเหมืองแร่ 2.สินค้าที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาทมากที่สุดเมื่อเทียบกับหมวดอื่นๆ คือ อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน แต่ในขณะเดียวกันสินค้าในหมวดนี้ก็สามารถปรับตัวได้เร็วที่สุดหลังจากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของค่าเงิน	-ตัวแปรอิสระ คือ ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงซึ่งเป็นตัว แทน ของ อัตราแลกเปลี่ยน -ตัวแปรตาม คือ มูลค่าการส่งออกสินค้าหมวดเกษตร ประมง ป่าไม้ แร่ อุตสาหกรรมที่เน้นแรงงาน และเทคโนโลยี และใช้ทรัพยากรในประเทศ

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 3 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีและตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา (ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
ธนศ วัฒนกุล (2559) :เรื่อง ปัจจัยทาง เศรษฐกิจระหว่าง ประเทศที่ส่งผล กระทบต่อการ ลงทุนโดยตรงจาก ประเทศไทยไป สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว	เพื่อศึกษาปัจจัยทาง เศรษฐกิจมหภาค ซึ่งประกอบด้วย มูลค่าการค้าของ ลาว การลงทุน โดยตรงจากไทยไป ยังลาว อัตรา แลกเปลี่ยนกับต่อ ดอลลาร์สหรัฐ และผลิตภัณฑ์มวล รวมภายในประเทศ เบื้องต้น	1.มูลค่าการค้าของลาว และผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศเบื้องต้น มีความสัมพันธ์ต่อเงินทุนจาก ลาวไหลกลับสู่ไทย และยังพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศเบื้องต้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ เงินทุนจากไทยไปลาว นอกจากนี้ยังพบว่า เงินทุนจาก ลาวไหลกลับสู่ไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เบื้องต้น และมูลค่าการค้าของลาว เป็นปัจจัยที่กำหนด เงินทุนจากไทยไหลไปลาว ขณะเดียวกันมีเพียง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นเท่านั้นที่เป็น ตัวกำหนดเงินทุนจากลาวไหลกลับสู่ไทย 2.รัฐบาลลาวควรลดอุปสรรคทางการค้าระหว่าง ประเทศ มีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็ง และลดอุปสรรคการลงทุนให้กับนักลงทุนไทย โดยแลก กับความช่วยเหลือในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต หรือการอบรมฝีมือแรงงานจากผู้เชี่ยวชาญไทย เพื่อให้ เกิดประโยชน์กับทั้งสองประเทศ	-รวบรวมข้อมูลอนุกรมเวลา จากกระทรวงพาณิชย์ ธนาคารแห่ง สปป.ลาว ธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2557
Ghulam Mujtaba Chaudhary , Shujahat Haider Hashmi , Muhammad Asif Khan (2016) :เรื่อง Exchange Rate & Foreign Trade: A Comparative Study of Major South Asian and South-East Asian Countries	เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ของ อัตราแลกเปลี่ยน กับมูลค่าการค้า ส่งออก และมูลค่า การนำเข้า	1.ในระยะยาวอัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับมูลค่า การส่งออกอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ประเทศ ปากีสถาน อินเดีย บังคลาเทศ ศรีลังกา และอินโดนีเซีย 2.ในระยะยาวอัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับมูลค่า การนำเข้าเพียงประเทศเดียวคือ ศรีลังกา 3.ในระยะสั้นไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อัตราแลกเปลี่ยน มูลค่าการค้าส่งออก และมูลค่าการค้า นำเข้าแต่อย่างใด	-กลุ่มตัวอย่างจากเอเชียใต้ ได้แก่ประเทศ ปากีสถาน อินเดีย บังคลาเทศ และศรี ลังกา ส่วนกลุ่มตัวอย่างจาก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้แก่ ประเทศ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย -ข้อมูลทศตวรรษรายปีจาก World Bank ของตัวแปร นับตั้งแต่ ปี 1979-2010 -ใช้แบบจำลอง The Autoregressive Distributed Lag (ARDL)

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 3 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีและตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา (ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
Sanam Shojaeipour Monfared , Fetullah Akin (2017) : เรื่องThe Relationship Between Exchange Rates & Inflation: The Case of Iran	1.เพื่อทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราแลกเปลี่ยน และ ภาวะเงินเฟ้อ 2.วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ของตัวแปรทางเศรษฐกิจ มหภาค ได้แก่ ปริมาณเงิน และอัตราแลกเปลี่ยน กับ ภาวะเงินเฟ้อ	อัตราแลกเปลี่ยนและภาวะเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กัน โดยตรง การเพิ่มขึ้นของอัตราแลกเปลี่ยน มีผลทำให้ภาวะ เงินเฟ้อเพิ่มขึ้น อีกทั้งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัว แปรทางเศรษฐกิจมหภาค ได้แก่ ปริมาณเงิน และอัตรา แลกเปลี่ยน กับภาวะเงินเฟ้อ โดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregression (VAR) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทั้ง 2 มี ผลกระทบในทางบวกต่อภาวะเงินเฟ้อ โดยที่ปริมาณเงินจะ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อภาวะเงินเฟ้อมากกว่าอัตรา แลกเปลี่ยน	ข้อมูลอนุกรมเวลา ช่วงไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2540-ไตร มาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2554 ด้วยการ ใช้แบบจำลอง Hendry General to Specific Modeling method
กรรณิกา ศรีสังข์ งาม และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2016) : เรื่อง ปัจจัยทาง เศรษฐกิจที่กำหนด อัตราแลกเปลี่ยน ระหว่างเงินบาท กับเงินหยวน	เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัว แปรทางเศรษฐกิจที่มี ความสัมพันธ์ต่ออัตรา แลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศระหว่างเงิน บาทกับเงินหยวน	1.ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคทั้ง 4 ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย เงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร ดัชนีเงินบาทที่แท้จริง มูลค่าการ ส่งออกไทย-จีน และดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่ง ประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่าง เงินบาทกับเงินหยวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 95 2.อัตราเงินเฟ้อไม่มีความสัมพันธ์กันกับอัตราแลกเปลี่ยน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ	-ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายเดือน ตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ. 2553 ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ.2557 จำนวน 60 เดือน -วิเคราะห์ข้อมูลด้วย วิธีสมการถดถอย พหุคูณ (Multiple Regression)

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 3 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีและตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา (ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
ภูมิฐาน รังकुล นวัฒน์ และนิรมล สุดคณิง (2550): เรื่อง การประยุกต์ แบบจำลอง เวกเตอร์การปรับ ตัวเพื่อพยากรณ์ อัตราแลกเปลี่ยน	1. เพื่อพยากรณ์ อัตรา แลกเปลี่ยนเงินบาทต่อ เยนตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2549 ถึงกรกฎาคม 2551 โดยใช้แบบจำลอง VECM 2. เพื่อศึกษาแบบจำลองที่ ใช้ในการพยากรณ์อัตรา แลกเปลี่ยนเงินบาท/เงิน เยนเป็นการศึกษาแบบ จำลองเวกเตอร์กับการ ปรับตัวสู่ดุลยภาพระยะ ยาว VECM	พบว่า ตั้งแต่เดือน ส.ค. 2549-ก.ค. 2550 ค่าพยากรณ์ที่ ได้มีแนวโน้มห่างจากค่าจริงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยวัดความ คลาดเคลื่อนค่าพยากรณ์ RMSE ได้ 0.075 ซึ่งน่าจะเกิด จากผลทางการเมือง ในช่วงเดือน ก.ย. 2549 เป็นปัจจัย สำคัญที่มีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยน และช่วงเดือน ส.ค.2550 ถึง ก.ค. 2551 ได้ค่าพยากรณ์ที่มีแนวโน้มเข้าใกล้ค่าจริง มากขึ้น โดยวัดความคลาดเคลื่อนค่าพยากรณ์ RMSE ได้ 0.041 ซึ่งน้อยกว่าช่วงแรก อาจมาจากผลทางการ เมืองไทยที่สงบ เมื่อปัจจัยนอกแบบจำลองมีผลน้อยลงทำ ให้ตัวแปรในแบบจำลองสามารถนำมาใช้พยากรณ์อัตรา แลกเปลี่ยนได้ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาค่า RMSE ตั้งแต่เดือน ส.ค. 2549 ถึง ก.ค. 2551 มีค่าเพียง 0.060 แสดงให้เห็น ว่า การใช้แบบจำลอง VECM พยากรณ์อัตราแลกเปลี่ยน ภายใต้ ทฤษฎี Monetary Portfolio Synthesis Approach นั้นมีความแม่นยำสูง ดังนั้นจากการศึกษา ดังกล่าวนี้ จึงสรุปว่า ปัจจัยทางการเมือง มีผลต่ออัตรา แลกเปลี่ยน	-ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายเดือนของ อัตรา แลกเปลี่ยนเงินบาท ต่อเยนตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2549 ถึง กรกฎาคม 2551 -วิเคราะห์ข้อมูลด้วย แบบจำลองเวกเตอร์ กับ Vector error correction model (VECM) -ทฤษฎีอำนาจซื้อ เสมอภาค (PPP)
ประวีณา ศาสลิกุปต์ (2556) :เรื่อง ปัจจัยที่กำหนด อัตราแลกเปลี่ยน ระหว่างเงินบาท กับดอลลาร์ สหรัฐอเมริกา	เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ของตัวแปรทั้ง 6 ได้แก่ ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ย อัตราการ เปลี่ยนแปลงของปริมาณ เงิน อัตราการเปลี่ยน แปลงของทุนสำรอง ระหว่างประเทศ อัตรา การเปลี่ยนแปลงของ มูลค่าการค้าสุทธิระหว่าง ประเทศไทย อัตราการ เปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ที่ มีต่อดอลลาร์สหรัฐอัตรา แลกเปลี่ยนที่มีต่ออัตรา แลกเปลี่ยนระหว่างเงิน บาทกับดอลลาร์สหรัฐฯ	1.อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าสุทธิระหว่าง ประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรา แลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2.ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริงและอัตราดอกเบี้ย มี ความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับ ดอลลาร์สหรัฐฯ 3.อัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน อัตราการ เปลี่ยนแปลงของเงินสำรองระหว่างประเทศ อัตราการ เปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าสุทธิระหว่างประเทศไทยกับ สหรัฐฯ และอัตราการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ที่มีต่อ ดอลลาร์สหรัฐฯไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยน ระหว่างเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐฯอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ	-ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ รายเดือน ตั้งแต่ มกราคม 2547 ถึง ตุลาคม 2555 รวม 106 เดือน -มีสมมุติฐานของ การวิจัยว่า ตัวแปร ทั้ง 6 มีความ สัมพันธ์กับอัตรา แลกเปลี่ยนระหว่าง เงินบาทกับ ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา : จากการศึกษา

ตารางที่ 3 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีและตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา (ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง (ปี) : ชื่อเรื่อง	แนวคิดและทฤษฎี วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
ธนากร กิตติวัฒน์ เกียรติ (2556) : เรื่องนโยบาย เศรษฐกิจที่ส่งผล กระทบต่ออัตรา ดอกเบี้ยในไทย	เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ อัตราเงิน เฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยนเงิน บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีผลผลิต อุตสาหกรรมในประเทศ กับอัตราแลกเปลี่ยนใน ประเทศไทย	1.ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และดัชนีผลผลิต อุตสาหกรรมภายในประเทศ มีความสัมพันธ์ใน ทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ยในประเทศ ไทย อย่างมีนัยสำคัญ เป็นไปตามทฤษฎีอัตรา ดอกเบี้ย 2.อัตราเงินเฟ้อ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มี ความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตรา ดอกเบี้ยในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ	-ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายเดือน ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ.2550 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 รวมระยะเวลา 60 เดือน -วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี สมการถดถอยเชิงเส้น แบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ที่มา : จากการศึกษา

2.6 สมมุติฐานของงานวิจัย

งานวิจัยนี้ได้กำหนดสมมุติฐานเพื่อทดสอบผลการศึกษาดังต่อไปนี้ 2 การวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ตัวแปรทุกตัวในแบบจำลองเป็นตัวแปรอิสระต่อกันทั้งหมด โดยผู้วิจัยได้กำหนดสมมุติฐานดังต่อไปนี้

- 1.ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคแต่ละตัวแปรต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีขนาดไม่เท่ากัน
- 2.ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ จะมีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มากกว่าตัวแปรอื่นที่ใช้ในการศึกษา

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้ได้มีตัวอย่างงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง การกำหนดนโยบายการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (วิภาวณี เพือกบัวขาว และคณะ, 2560) งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความตั้งใจใช้การตลาดอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กนกวรรณ กาญจนธานี, 2557) และงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา (มธุรดา สมัยกุล, 2557) เป็นต้น โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อตอบคำถามงานวิจัยให้ได้อย่างสมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการทำการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งได้กำหนดประเด็นการศึกษาโดยแบ่งเป็นแนวคิดต่างๆ ได้แก่ แนวคิดพัฒนาการของสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว แนวคิดพัฒนาการของรูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว และแนวคิดพัฒนาการรูปแบบการชำระเงิน ตั้งแต่เริ่มมีการค้าระหว่างไทยและลาวอย่างเป็นระบบในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนามรบในอินโดจีนให้เป็นสนามการค้า ทำให้การลักลอบค้าขายระหว่างชายแดนไทย-ลาว ได้เปลี่ยนมากระทำกันอย่างถูกต้อง โดยศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งต่างๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่ง สปป.ลาว กระทรวงพาณิชย์ไทย สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และงานวิจัยต่างๆที่มีการกล่าวถึงพัฒนาการการค้าชายแดนไทย-ลาว บทบาทของเงินบาท และที่กล่าวถึงการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อทำให้เกิดความรู้และเข้าใจในบทบาทของเงินบาท และของการค้าชายแดนไทย-ลาวที่ผ่านมา นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ดำเนินการหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ชำนาญการค้าชายแดนไทย-ลาว และผู้ประกอบการค้าชายแดน ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งเพียงพอที่จะรู้และเข้าใจบทบาทของเงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงทำให้เกิดความรู้และเข้าใจในบทบาทของเงินบาท และของการค้าชายแดนไทย-ลาวในสภาพการณ์ปัจจุบันได้มากขึ้น โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญไว้จำนวน 10 คน จากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวม และจัดระเบียบข้อมูลผลการวิจัยคุณภาพให้เป็นระบบ เพื่อทำการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อหาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษานั้น ได้จากการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Reviewing Relevant Theories) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงสรุปประเด็นตามตัวแปรที่นำมาศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจดังต่อไปนี้

1. มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึง มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้าของไทยที่เกิดขึ้นกับลาว โดย ธเนศ วัฒนกุล และธนวัตร วัจนละอนันท์ (2559) ได้นำตัวแปรนี้มาใช้ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากไทยไปลาว สำหรับการศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2561 (ธเนศ วัฒนกุล และธนวัตร วัจนละอนันท์, 2559) และการศึกษาเรื่อง Exchange Rate and Foreign Trade: A Comparative Study of Major South Asian and South-East Asian Countries โดย Ghulam Mujtaba Chaudhary, Shujahat Haider Hashmi, Muhammad Asif Khan ได้นำเอาตัวแปรมูลค่าการค้าระหว่างประเทศได้แก่ มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้ามาใช้ในการศึกษา (Ghulam Mujtaba Chaudhary และคณะ, 2016)

2. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทยและลาว ซึ่งเป็นตัวแปรที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุน ตามทฤษฎีอัตราดอกเบี้ยของคลาสสิก เนื่องจากไทยเป็นประเทศคู่ค้าที่มีมูลค่าการค้าสูงเป็นอันดับหนึ่งของลาว (กระทรวงพาณิชย์, 2560) จึงเป็นตัวแปรที่จะมีผลต่อการลงทุนของไทยและลาวซึ่งจะส่งผลกระทบต่อมูลค่าการค้าไทย-ลาว และยังมิงงานวิจัยของ ธนากร กิตติวัฒนเกียรติ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2556) ได้นำอัตราดอกเบี้ย มาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาเรื่อง นโยบายเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในประเทศไทย (ธนากร กิตติวัฒนเกียรติ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, 2556)

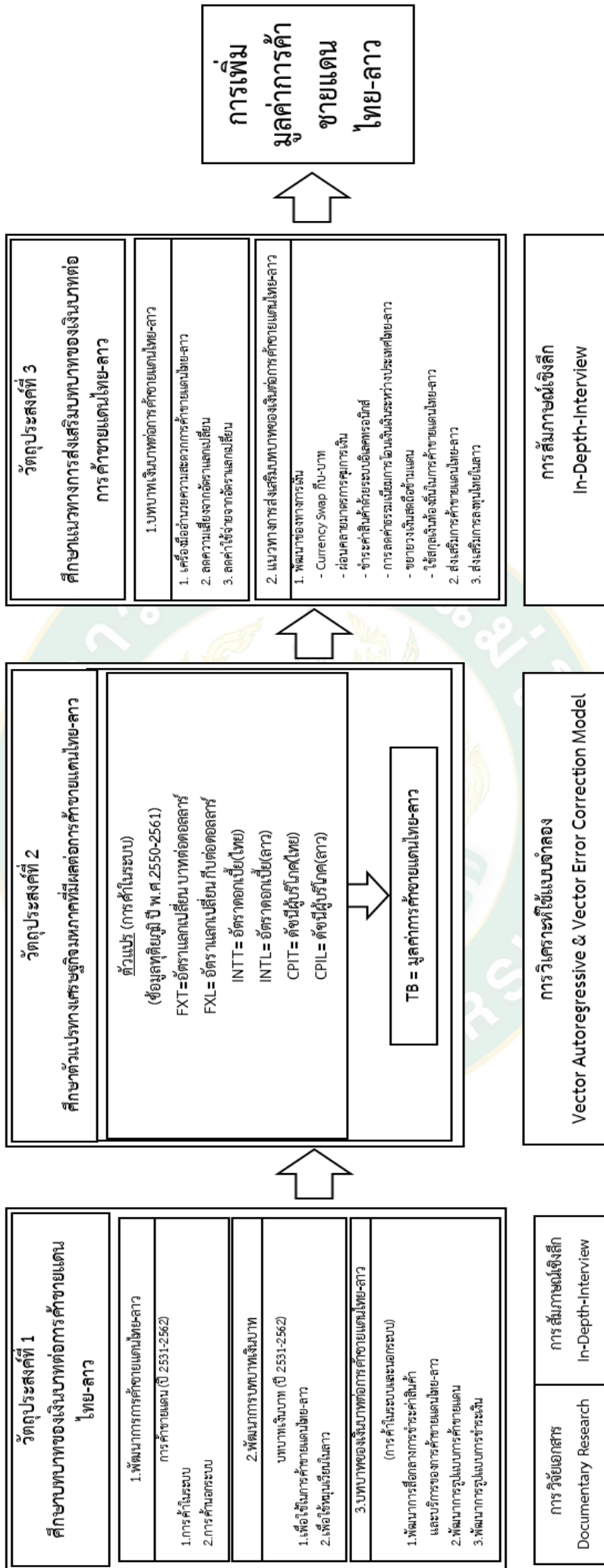
3. ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยและลาว ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อการบริโภคภายในประเทศ และการนำเข้า มิงงานวิจัยของ Sanam Shojaeipour (2017) ได้นำเอาตัวแปรอัตราเงินเฟ้อ มาใช้ในการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราแลกเปลี่ยน และภาวะเงินเฟ้อ กรณีศึกษาของประเทศอิหร่าน เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน และมีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค และราคาสินค้านำเข้า (Sanam Shojaeipour Monfared and Fetullah Akin, 2017) นอกจากนี้แล้วยังมิงงานวิจัยของ พัฒน์ จิรณากิจ และอรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ (2557) ได้นำเอาตัวแปรอัตราเงินเฟ้อ มาใช้ในการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า อัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สำหรับการศึกษาจะใช้ดัชนีราคาผู้บริโภคแทนอัตราเงินเฟ้อ เนื่องจากมีการเก็บข้อมูลเป็นรายเดือน ส่วนอัตราเงินเฟ้อมีการเก็บข้อมูลเป็นรายปี ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (พัฒน์ จิรณากิจ และอรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์, 2557)

4. อัตราแลกเปลี่ยนของไทยและลาว ซึ่งเป็นตัวแปรทางต้นทุนของผู้ประกอบการค้าชายแดน ไทย-ลาว เพราะราคาสินค้าหากถูกกำหนดราคาด้วยเงินสกุลหลัก เช่น ดอลลาร์สหรัฐฯ หากอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศคู่ค้ามีการเปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้เกิดต้นทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของสินค้าในระบบการค้าชายแดน การศึกษานี้จึงนำเอาอัตราแลกเปลี่ยนมาเป็นตัวแปรในการศึกษา ทั้งนี้มีงานวิจัยของ Ghulam Mujtaba Chaudhary , Shujahat Haider Hashmi , Muhammad Asif Khan (2016) ได้นำเอาตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนมาทำการศึกษาเรื่อง Exchange Rate and Foreign Trade: A Comparative Study of Major South Asian and South-East Asian Countries โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราแลกเปลี่ยน กับมูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้า ซึ่งผลการศึกษาพบว่าในระยะยาวอัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในระยะสั้นนั้นไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยน มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้าแต่อย่างใด (Ghulam Mujtaba Chaudhary และคณะ, 2016)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาเชิงคุณภาพผสมผสานกับผลการศึกษาเชิงปริมาณให้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 6 ราย ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารภาครัฐระดับสูงที่ควบคุมนโยบาย ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อให้ทราบและทำความเข้าใจกับผลการศึกษาเบื้องต้นก่อนล่วงหน้า พร้อมกับข้อสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับเป้าหมายแต่ละราย เพื่อให้ได้ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว เริ่มต้นจากการศึกษา การพัฒนาการของสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว การพัฒนาของรูปแบบของการค้าชายแดนไทย-ลาว และรูปแบบการชำระเงิน เพื่อให้เกิดความเข้าใจบทบาทของเงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 จากนั้นเป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์ของเงินบาทและตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์หาผลกระทบที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 แล้วจึงศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของเงินบาท เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 สามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบ วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว แล้วนำไปสู่การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่ออธิบายรายละเอียดบทบาทของเงินบาท โดยเริ่มจากพัฒนาการของการค้าชายแดนไทย-ลาว บทบาทของเงินบาทและบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ ได้ทำการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2550) กล่าวว่า การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นวิธีการหนึ่งในการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะมีลักษณะเฉพาะตรงกับเรื่องที่จะทำการศึกษาและมีขนาดเล็ก เช่น ผู้บริหาร นักวิชาการ นักธุรกิจผู้มีส่วนได้เสีย และการสัมภาษณ์นี้จะต้องให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเต็มที่ ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมประเด็นคำถามล่วงหน้า (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550) นอกจากนี้ Mishler (1986) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูล โดยผู้ถูกสัมภาษณ์จะเป็นผู้ให้ข้อมูลอันเกิดจากความรู้ ทัศนคติ และประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้สัมภาษณ์ได้กำหนดขึ้นมา และกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เรียบเรียงความจำ และประสบการณ์ถ่ายทอดให้ข้อมูล ดังนั้นกระบวนการสัมภาษณ์จึงถือว่าเป็นกระบวนการสร้างข้อมูล (E.G. Mishler, 1986)

2. กลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ในการศึกษา

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยตรง หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว มาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งเป็นวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความเที่ยงตรง (Validity) (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษานี้ ถูกเลือก

มาอย่างเฉพาะเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ผู้ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการค้าไทย-ลาว หรือมีส่วนได้เสียโดยตรงต่อการค้าไทย-ลาว ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้าราชการไทยที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนของไทยในลาว หรือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐของลาวที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เช่น เจ้าหน้าที่การทูตที่รับผิดชอบในเรื่องเศรษฐกิจที่สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 4 ท่าน ได้แก่

1. ดร.สุวิทย์ มังคละ อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์
2. คุณปวีตรา ม่วงสกุล ที่ปรึกษาฝ่ายการพาณิชย์ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เวียงจันทน์ กระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย
3. คุณพันละคร สิบบุเรง สมาชิกพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และทีมที่ปรึกษาเศรษฐกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม แห่ง สปป.ลาว
4. คุณจิราภรณ์ พินนาพิเชษฐ เศรษฐกรอาวุโส ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว ได้แก่ กรรมการสภาธุรกิจไทย-ลาว กรรมการสมาคมธุรกิจไทยในลาว เป็นต้นซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 2 ท่าน ได้แก่

1. คุณอภิชาติ วรรณกุล รองประธานสภาธุรกิจไทย-ลาว และผู้บริหารบริษัท ACAS จำกัด ซึ่งทำธุรกิจเกี่ยวกับเขื่อนไฟฟ้าในลาว
2. คุณวันเฉลิม จิระพัฒน์ เลขานุการสภาธุรกิจไทย-ลาว และรองผู้จัดการ บมจ. ธนาคารกรุงไทย สาขานครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว

2.3 กลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาวที่ค้าขายและมีส่วนได้เสียต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 4 ท่าน ได้แก่

1. คุณทำนอง พลทองมาก ผู้อำนวยการ บริษัท CPF (ลาว)
2. คุณชดาพร อูร์จฉัท ผู้จัดการ บมจ.ธนาคารกรุงเทพ สาขานครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว
3. คุณอดิศักดิ์ อุบลัมพันธ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัทแหลมทองการค้า ซึ่งเป็นธุรกิจลาวรายใหญ่ที่นำเข้าสินค้าอุปโภคและบริโภคจากไทย
4. คุณสุเทพ ราษฎร์ ผู้บริหารโรงแรมเดอะแกรนด์หลวงพระบาง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของเงินบาท การค้าชายแดนไทย-ลาว และตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความถูกต้อง ผู้วิจัยได้นำร่างของแนวคำถามไปดำเนินการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่า IOC (Index of Item-

Objective Congruence) หรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ ผลการพิจารณาคะแนนค่า IOC ของแต่ละข้อคำถามพบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป จึงผ่านเกณฑ์พิจารณา IOC ซึ่งกำหนดค่ามาตรฐานไว้ที่มากกว่า 0.5 และจากผลรวมของข้อคำถามทั้งหมดจากคำถาม 10 ข้อ พบว่ามีคำถามจำนวน 9 ข้อ ที่มีค่าเท่ากับ 1.0 มีคำถามเพียง 1 ข้อ ที่มีค่าเท่ากับ 0.6 แสดงว่าเนื้อหาของข้อคำถามโดยรวมสอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย จึงนำไปใช้สัมภาษณ์ต่อไป

โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบสอบถาม และมีความรู้เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 5 คน ซึ่งได้แก่

1. ผศ.ดร.ไพรัช กาญจนการุญ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ผศ.ดร.พรชัย วิสุทธีศักดิ์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. รศ.ดร.นิสิต พันธมิตร หัวหน้าศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. ผศ.ดร.ชูเกียรติ ไชยบุญศรี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. ผศ.ดร.จิระ บุรีคำ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

เพื่อตรวจสอบและพิจารณาร่างของแนวคำถาม ร่วมกับคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้เกิดความสอดคล้องกับประเด็นคำถามของงานวิจัย จนกระทั่งได้แนวคำถามที่มีความสมบูรณ์

งานวิจัยได้กำหนดแนวคำถามที่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นแล้ว ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยมีประเด็นหลักได้แก่ พัฒนาการของการค้าชายแดนไทย-ลาว สภาพการณ์ของการค้าชายแดนในปัจจุบัน รูปแบบการค้าชายแดนในอดีตและปัจจุบัน บทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว บทบาทของเงินบาทต่อการค้าภายในประเทศลาว สภาพการณ์การเงินบาทในการค้าชายแดน นโยบายในการส่งเสริมการค้าและการลงทุน ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคใดบ้างที่มีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่จะมีผลต่อการกำหนดตัวแปรในงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งแสดงประเด็นคำถามได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

1. การค้าชายแดนไทย-ลาว ในอดีตตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบัน มีรูปแบบการค้าชายแดนเป็นอย่างไร และคาดว่าจะมีพัฒนาการ เปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
2. ข้อดีและข้อเสีย ของรูปแบบการค้าในระบบ และการค้านอกระบบคืออะไร และรูปแบบการค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็นการค้ารูปแบบไหน และคิดเป็นการค้าในระบบร้อยละเท่าไร และคิดเป็นการค้านอกระบบร้อยละเท่าไร
3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวคืออะไร
4. ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว คืออะไร
5. นโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นอย่างไร

ตอนที่ 2 คำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท

6. สกุลเงินอะไรที่ใช้เป็นหลักในการชำระค่าสินค้าของการค้าชายแดนไทย-ลาว และคิดเป็นร้อยละเท่าไรของการค้าชายแดน

7. พอใจในการรับชำระ และ/หรือ ชำระเงินค่าสินค้าและบริการด้วยเงินสดหรือไม่

8. เห็นด้วยหรือไม่ ที่ใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้หมุนเวียนในลาว เพราะเหตุใด

ตอนที่ 3 คำถามที่เกี่ยวกับบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

9. วิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งในระบบ และนอกระบบ มีพัฒนาการตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบันอย่างไร

10. บทบาทเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวมีพัฒนาการนับตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร และบทบาทของเงินบาทภายในลาวเป็นอย่างไร

4. การเก็บรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือแจ้งไปยังกลุ่มเป้าหมายล่วงหน้า เพื่อบอกให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำถาม และมีเวลาเพียงพอที่จะรวบรวม เรียบเรียงประสบการณ์ และความรู้อันตนเองล่วงหน้า ก่อนการถูกสัมภาษณ์ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลคำถามนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ด้วยวิธีการบันทึกเทปตามแนวคำถามที่ได้รับการพิจารณาเห็นชอบแล้วจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแยกตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ จำนวน 3 กลุ่มเป้าหมาย ตามหลักการสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรง โดยการถามคำถามจะไม่เรียงลำดับคำถาม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการสนทนาสัมภาษณ์ และทำให้ผู้สัมภาษณ์รู้สึกผ่อนคลาย และพอใจที่จะเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น จากนั้นได้ทำการรวบรวมข้อมูลคำถาม คำตอบ จากการถอดการบันทึกเทป โดยแยกชุดคำถามตามกลุ่มเป้าหมาย

5. การประมวลผล และวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยได้รวบรวม และจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อทำการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มเป้าหมาย โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) ซึ่งจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อหาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยจะแสดงผลการศึกษาในเชิงคุณภาพในบทถัดไป

สรุปได้ว่า การศึกษาบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่มีการบันทึกเสียง ไปดำเนินการถอดเสียงการบันทึกออกมาเป็นข้อความที่สามารถอ่านและเก็บรักษาได้ และจัดเป็นเอกสารการสัมภาษณ์รายตัวของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 10 คน ซึ่งทำการคัดแยกข้อมูลการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องตรงกับประเด็นคำถาม

ที่จะนำไปวิเคราะห์ โดยการจัดเป็นตารางแสดงกลุ่มคำตอบ ทั้งในกรณีที่เป็นคำตอบในแนวทางเดียวกัน และกรณีที่เป็นคำตอบในแนวทางที่ขัดแย้งกัน หรือเป็นคำตอบที่นอกเหนือจากกลุ่มคำตอบ เพื่อสะดวกในการค้นหาและการวิเคราะห์ จากนั้นจะทำการสรุปผลการวิเคราะห์ เพื่อให้รู้ถึงบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

3.2 การวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ตัวแปรทุกตัวในแบบจำลองเป็นตัวแปรอิสระต่อกันทั้งหมด เป็นการลดปัญหาการกำหนดตัวแปร ว่าตัวแปรใดจะเป็นตัวแปรอิสระหรือตัวแปรใดจะเป็นตัวแปรตาม มีงานวิจัยจำนวนมากที่ใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) มาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เช่น งานวิจัยเรื่อง The Relationship Between Exchange Rates and Inflation: The Case of Iran (Sanam Shojaeipour Monfared and Fetullah Akin, 2017) งานวิจัยเรื่อง An economics analysis of relationship between the AEC's demand for ICT and economy development using PCHVAR(x)-model (Prasert Chaitipa and Chukiat Chaiboonsri, 2014) งานวิจัยเรื่อง Exchange rate uncertainty and international portfolio flows: A multivariate GARCH-in-mean approach (Guglielmo Maria Caporale และคณะ, 2015) งานวิจัยเรื่อง การตอบสนองของตัวแปรทางเศรษฐกิจในอาเซียน-5 ประเทศ ที่มีต่อเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา (ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์, 2560) งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (สุปราณี วิเชียร, 2544) งานวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการซื้อขายคาร์บอนเครดิตที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกรณีศึกษา: กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (ประกอบ สุริเยนทรากกร, 2554) งานวิจัยเรื่อง ผลกระทบของปัจจัยมหภาคที่มีต่อดัชนีวัฏจักรธุรกิจ (รัชนิวรรณ แสงสาคร, 2546) งานวิจัยเรื่อง การพยากรณ์อัตราเงินเฟ้อโดยวิธีเบย์เซียนเวกเตอร์ออตริเกรสชันเพื่อใช้ในการดำเนินนโยบายการเงินภายใต้ระบบการกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (จรรยาพร เรื่องประดิษฐ์, 2552) งานวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบพฤติกรรมและความสามารถของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (จิรัฏฐ์ บริบูรณ์ธนกิจ, 2548) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบของวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค โดยแบบจำลองวีเออาร์ (ภฤศธร วิญญูวิชัยกุล, 2553) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินโดยวิธี Factor Augmented Vector Autoregressive Approach (ไพบุลย์ พงษ์

ไพเชษฐ, 2550) และงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการเงินรูปแบบพิเศษของธนาคารกลางสหรัฐฯ ต่อราคาสินทรัพย์ในตลาดเกิดใหม่ในเอเชีย (จันทกานต์ แซ่ล่อ, 2557) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การศึกษาใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time-Series Data) รายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561 เป็นระยะเวลา 132 เดือน ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

$$TB(MB) = FX(T), INT(T), CPI(T), FX(L), INT(L), CPI(L)$$

$FX(T)$ THB/\$	หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (อัตรากลาง)
$INT(T)$	หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีของไทย
$CPI(T)$	หมายถึง ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย
$FX(L)$ LAK/\$	หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (อัตรากลาง)
$INT(L)$	หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น 1 ปีของลาว
$CPI(L)$	หมายถึง ดัชนีราคาผู้บริโภคของลาว

โดยเป็นข้อมูลรายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561

2. แบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัย

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว และ อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีของไทย ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย อัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น 1 ปีของลาว และอัตราเงินเฟ้อของลาว ซึ่งแสดงดังต่อไปนี้

$$TB_{MB} = f(FXT_t, INTT_t, CPIT_t, FXL_t, INTL_t, CPIL_t)$$

กำหนดให้	TB_{MB}	คือ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว
	FXT_t	คือ อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (อัตรากลาง)
	$INTT_t$	คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีของไทย
	$CPIT_t$	คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย
	FXL_t	คือ อัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (อัตรากลาง)
	$INTL_t$	คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น 1 ปีของลาว

$CPII_t$ คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของลาว
 t คือ ระยะเวลา

3. วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์นี้ได้จากการทบทวนทฤษฎี (Reviewing Relevant Theories) และการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) อีกทั้งข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth-Interview) จากผู้ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงได้ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว มาดำเนินการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีของไทย ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น 1 ปีของลาว และดัชนีราคาผู้บริโภคของลาว โดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ซึ่งพัฒนาโดย Sim (1980) เป็นแบบจำลองที่สามารถแสดงการเคลื่อนไหวแบบพลวัตร่วมของตัวแปรที่เราให้ความสนใจ (Endogenous Variables) หลายตัวพร้อมกัน ทำให้ตัวแปรทุกตัวในแบบจำลองเป็นตัวแปรอิสระทั้งหมด เป็นการลดปัญหาการกำหนดตัวแปรว่าตัวแปรใดจะเป็นตัวแปรอิสระหรือตัวแปรใดจะเป็นตัวแปรตาม และยังสามารถใช้วิธี Ordinary Least Square (OLS) ในการประมาณสมการในแบบจำลอง โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์มีทั้งสิ้น 7 ตัวแปร อันได้แก่ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (TB) อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (FX(T)) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีของไทย (INT(T)) ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (CPI(T)) อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯอเมริกาฯ (FX(L)) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น 1 ปีของลาว (INT(L)) และดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (CPI(T))

4. ขั้นตอนการศึกษาและวิธีการทางสถิติ

การศึกษา และวิธีการทางสถิติโดยใช้แบบจำลอง VAR มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทดสอบความนิ่งของตัวแปร (Unit Root Test)

การหาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ (Traditional Econometric Analysis) ข้อมูลอนุกรมเวลาจะมีโอกาสที่จะมีความสัมพันธ์กันเอง ดังนั้นจึงต้องตรวจสอบตัวแปรที่จะนำมาศึกษาก่อนเสมอว่า ตัวแปรมีลักษณะไม่นิ่ง Non-Stationary (Unit Root) หรือตัวแปรมีลักษณะนิ่ง Stationary (Non-Unit Root) เพื่อให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากแบบจำลองมี

ความเที่ยงตรง ในกรณีที่ตัวแปรที่มีลักษณะนิ่ง Stationary (Non-Unit Root) นั้นจะมีคุณสมบัติของ Stochastic Process ที่คงที่ตลอดเวลา มีผลทำให้ค่า Covariance และค่า Mean Variance เข้าสู่จุดดุลยภาพ หรือเข้าใกล้ค่าคงที่ ทั้งนี้บางครั้งอาจจะพบว่ามีความผันผวนบ้างเป็นการชั่วคราว แต่อย่างไรก็จะกลับเข้าสู่จุดดุลยภาพดั้งเดิมเสมอ แต่หากเป็นตัวแปรที่มีลักษณะไม่นิ่ง Non-Stationary (Unit Root) จะทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ได้ ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวได้ จึงต้องดำเนินการทำ Stationary Test ดังต่อไปนี้

$$\text{ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าคงที่} \quad : E(X_t) = E(X_{t+n}) = \mu_x$$

$$\text{ค่าความแปรปรวน (Variance) มีค่าคงที่} \quad : \text{Var}(X_t) = \text{Var}(X_{t+n}) = \sigma_x^2$$

$$\text{ความแปรปรวนร่วม (Covariance) มีค่าคงที่}$$

$$\text{ที่เวลา } t, k, m \quad : \text{Cov}(X_t, X_{t+n}) = \text{Cov}(X_{t+n}, X_{t+n+k}) = \gamma_k$$

ถ้าข้อมูลอนุกรมเวลาที่น่าสนใจมาพิจารณาว่าคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมแสดงว่าตัวแปรนั้นมีลักษณะไม่นิ่ง Non-Stationary สามารถดำเนินการให้ตัวแปรที่มีลักษณะนิ่ง Stationary ได้ โดยการหาผลต่าง (Differencing) 1 ครั้ง หรืออาจจะมากกว่า แต่โดยทั่วไปในการหาผลต่างจะดำเนินการไม่เกิน 2 ครั้ง โดยวิธีการทางเศรษฐมิติที่จะทดสอบหา Unit Root สามารถดำเนินการตามวิธีการของ Augmented Dickey – Fuller (ADF-test)

ซึ่งเป็นวิธีการที่จะรวมเอา lag ถัดไปของตัวแปรนั้น $[\sum_{i=1}^p \beta_i \Delta X_{t-1}]$ เข้าไว้ในการทดสอบด้วย เพื่อขจัดปัญหา Autocorrelation ในอันดับสูงขึ้น โดยการประมาณการแบบจำลอง Autoregressive Model ดังต่อไปนี้

$$X_t = \alpha_0 + \alpha_1 T + \alpha_2 X_{t-1} + \sum_{i=1}^p \beta_i \Delta X_{t-1} + u_t \quad \text{สมการที่ 3.1}$$

ในกรณี μ_t มีอันดับความสัมพันธ์ที่สูงขึ้น (Higher order autoregressive process) จะต้องเพิ่ม lag ของ first difference ของ $x_t (\Delta x_{t-1})$ เพื่อแก้ปัญหา autocorrelation ของ μ_t ซึ่งจะได้รูปสมการดังนี้

$$\Delta X_t = \alpha_0 + \alpha_1 T + \alpha_2 X_{t-1} + \sum_{i=1}^p \beta_i \Delta X_{t-1} + u_t \quad ; u_t \sim N(0, \sigma^2)$$

สมการที่ 3.2

โดยที่ ΔX_t คือผลต่างของ $X_t (\Delta X_t = X_t - X_{t-1})$ ซึ่ง X_t แทนด้วยตัวแปรที่ทำการทดสอบ α_0, α_1 คือค่าคงที่ $\alpha_2^* + \alpha_2 - 1$ โดยให้ T คือ time trend เพื่อทดสอบตัวแปรเหล่านั้นว่ามีคุณสมบัติเป็น trend stationary หรือไม่ u เป็นตัวแปรสุ่ม (random variable) ซึ่งมีคุณสมบัติ white noise และ p คือ ขนาดของ lag ที่เหมาะสมของตัวแปรตามที่เราใส่ไปเพื่อแก้ปัญหา autocorrelation ในตัวแปรสุ่ม u_t ค่า p ควรจะยาวพอที่จะไม่ส่งผลต่อขนาดของความน่าเชื่อถือ

ของการทดสอบ แต่ไม่ยาวมากเกินไปจนส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทดสอบ ทั้งนี้จะอาศัยเงื่อนไขในการเลือก lag ที่เหมาะสมของแต่ละตัวแปร ด้วยการทดสอบค่าทางสถิติ Akai Information Criterion หรือ AIC โดย

$$AIC = \text{Log} \left[\frac{\sum \hat{\varepsilon}_j^2}{N} \right] + \left(\frac{2k}{N} \right) \quad \text{สมการที่ 3.3}$$

โดยที่ k คือ จำนวนตัวแปรอิสระ (The Number of Independent Variable)

$\sum \hat{\varepsilon}_j^2$ คือ The sum of square of residuals และ

N คือ จำนวนค่าสังเกต (The number of observation)

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Akai Information Criterion ที่มีค่าต่ำที่สุดมากำหนดค่า lag ที่เหมาะสมที่สุด (Optimal lag) ในการทดสอบ Unit root ซึ่งค่า AIC ต่ำสุดที่ได้นั้น จะต้องทำให้การทดสอบ Unit root ของตัวแปรมีความสมบัติ Stationary ด้วยเสมอ

การประมาณสมการแบบ ADF ด้วยวิธี OLS มีสมมุติฐานหลัก (Null Hypothesis) คือ $\alpha_2 = 0$ และมีสมมุติฐานรอง (Alternative Hypothesis) $\alpha_2 \neq 0$ (บางกรณีใช้ $\alpha_2 < 1$)

$$H_0: \alpha_2 = 0 \quad (X_t \text{ เป็น Non-stationary})$$

$$H_0: \alpha_2 \neq 0 \quad (X_t \text{ เป็น Stationary})$$

หลักเกณฑ์การทดสอบคือ การพิจารณาเปรียบเทียบค่า T-Statistic ซึ่งวิธี ADF-test จะใช้ค่า τ (Tua Statistic) ที่ได้จากการคำนวณแทนและพิจารณาในรูปของค่าสัมบูรณ์ (Absolute term : $|\tau|$) เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติ Critical Value ดังนี้

ถ้าค่า $|\tau|$ น้อยกว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าวิกฤติ จากตาราง Critical value ของ Mackinnon แสดงว่า ยอมรับสมมุติฐานหลักที่ตั้งไว้ นั่นคือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็น Stationary at level

ถ้าค่า $|\tau|$ มากกว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าวิกฤติ จากตาราง Critical value ของ Mackinnon แสดงว่าปฏิเสธสมมุติฐานหลักที่ตั้งไว้ นั่นคือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็น Non-Stationary at level ($X_1 \sim 1(0)$) ในทางเดียวกัน จะเลือกขนาด lag ที่เหมาะสมที่ค่า AIC ต่ำที่สุด

หากไม่สามารถปฏิเสธสมมุติฐานหลักที่ตั้งไว้ ที่ว่า X_t Non-Stationary at level ต้องดำเนินการทดสอบ X_t ในอันดับความสัมพันธ์ของข้อมูล (Order of Integration) ที่สูงขึ้นโดยสามารถประมาณการได้จากสมการดังนี้

$$X_t = \alpha_0 + \alpha_1 T + \alpha_2 X_{t-1} + \sum_{i=1}^p \beta_i \Delta X_{t-i} + u_t \quad ; u_t \sim N(0, \sigma^2)$$

สมการที่ 3.4

โดย $\Delta^2 X_t = \Delta(\Delta X_t)$ และสมการที่ 3.4 คือการแทนค่า X_t ในสมการที่ 3.2 ด้วย ΔX_t หรือทำ First Differencing สมการที่ 3.2 ก็จะได้สมการที่ 3.4 และหากการทดสอบพบว่า $|\tau|$

มากกว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าวิกฤต แสดงว่าสามารถปฏิเสธสมมุติฐานหลักที่ตั้งไว้ แสดงว่าตัวแปรที่ใช้ศึกษาเป็น Stationary ในอันดับความสัมพันธ์ที่สูงขึ้น 1 อันดับ หรือ $(X_1 \sim I(0))$ แต่ถ้ายังไม่สามารถปฏิเสธสมมุติฐานหลักได้ จะต้องทดสอบด้วยสมการดังนี้

$$\Delta^{d+1}X_t = \alpha_0 + \alpha_1 T + \alpha_2 X_{t-1} + \sum_{i=1}^p \beta_i \Delta X_{t-i} + u_t \quad ; u_t \sim N(0, \sigma^2)$$

สมการที่ 3.5

และหากทำการทดสอบแล้วพบว่าค่า $|t|$ มากกว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าวิกฤต แสดงว่าสามารถปฏิเสธสมมุติฐานหลักที่ได้ตั้งไว้ได้ ทั้งนี้เพราะตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็น Stationary ที่ระดับ differencing ใดๆ ก็จะได้ $X_t \sim I(d)$ เสมอ (ณัฐกิต การย์เกรียงไกร, 2558)

การทดสอบ Unit Root ด้วยวิธีการของ Phillips-Perron tests

จาก Dickey-Fuller test ตั้งข้อสมมุติฐานว่าค่าคาดเคลื่อน (Error) เป็นอิสระจากกันและความแปรปรวนของค่าคาดเคลื่อนมีค่าคงที่ ซึ่งจะการทดสอบของไม่นำปัญหาสหสัมพันธ์ (Autocorrelation) และปัญหาความแปรปรวนของค่าคาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroscedasticity) เข้ามาทดสอบด้วย แต่การทดสอบของ Phillips-Perron จะนำตัวคาดเคลื่อนที่มีความสัมพันธ์กันในระดับหนึ่งและความแปรปรวนที่เกิดปัญหาความแปรปรวนค่าคาดเคลื่อนไม่คงที่มาทำการทดสอบด้วย โดยที่สามารถเขียนในรูปของสมการถดถอยได้ดังนี้

$$y_t = a_0^* + a_1^* y_{t-1} + \mu_t \quad \text{สมการที่ 3.6}$$

$$y_t = \tilde{a}_0 + \tilde{a}_1 y_{t-1} + \tilde{a}_2 \left(\frac{t-T}{2} \right) + \mu_t \quad \text{สมการที่ 3.7}$$

เมื่อ $T =$ จำนวนตัวอย่าง

$\mu_t =$ ตัวรบกวนสุ่ม (Disturbance term)

ซึ่ง $E(\mu_t) = 0$ แต่ในสมการนี้ตัวรบกวนสุ่มสามารถมีความสัมพันธ์กันได้ระดับหนึ่งและเกิดปัญหาความแปรปรวนค่าคาดเคลื่อนไม่คงที่ได้

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบระยะเวลาตัวแปรในอดีต (Lagged Length) ที่เหมาะสม

เกณฑ์ในการเลือกระยะเวลาตัวแปรในอดีต (lag) ที่เหมาะสมคือ ต้องเลือก Lag ที่ดีที่สุดซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวแปรต่างๆ

1. Log Likelihood Ratio (LR test)

$$LR = (T - k)(\ln|\Sigma_r| - \ln|\Sigma_u|) \sim \chi^2 \quad \text{สมการที่ 3.8}$$

โดยที่ $T =$ จำนวนข้อมูล

$k =$ จำนวนพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าในสมการ unrestricted

$\ln|\Sigma_r| - \ln|\Sigma_u| =$ natural logarithm determinant of residual ของสมการ restricted และสมการ unrestricted

การทดสอบสมมติฐานโดยการแจกแจงไคสแควร์ (Chi Square Test $=\chi^2$) ซึ่งมีค่า degree of freedom เท่ากับจำนวนสมการ restricted แล้วเปรียบเทียบกับค่าสถิติที่คำนวณได้ Critical Value เราจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก

2. Akaike Information Criteria (AIC Test)

$$AIC = \log \left[\frac{\sum \varepsilon_j^2}{N} \right] + \left(\frac{2k}{N} \right) \quad \text{สมการที่ 3.9}$$

โดยที่ k = จำนวนตัวแปรอิสระ (The Number of Residual)

$\sum \varepsilon_j^2$ = The Sum of Square of Residual

N = จำนวนค่าสังเกต (The Number of Observation)

จะพิจารณาคัดเลือกความยาวตัวแปรในอดีตที่เหมาะสม จากระยะเวลาที่ให้ค่า AIC ต่ำที่สุด (ณัฐกิต การย์เกรียงไกร, 2558)

3. Schwartz's Bayesian Information Criterion (SBIC) จาก Multivariate Generalization มีหลักการคือ การทำให้ค่าความแปรปรวนในสมการถดถอยมีค่าต่ำที่สุด โดยขั้นตอนดังนี้ เพิ่ม Lag Period ของตัวแปรไปเรื่อยๆ และจะหยุดเมื่อ Lag Period ของตัวแปรที่เพิ่มเข้าไปให้ค่าความแปรปรวนเพิ่มสูงขึ้น และจะพิจารณาคัดเลือกค่า SBIC ที่มีค่าน้อยที่สุด (นันทพร บุญสุข และจิราวัลย์ จิตรเวช, 2557) ได้จากสมการดังนี้

$$SBIC(p) = \ln |\bar{\Sigma}(p)| \frac{\ln N}{N} (K^2 p) \quad \text{สมการที่ 3.10}$$

เมื่อ $\bar{\Sigma}$ องค์ประกอบของ Variance/Covariance Matrix ของค่า Residual

N ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P ช่วงของ Lag Order ที่เหมาะสม

K มิติของ Autoregressive

4. การคัดเลือกตัวแบบด้วยการใช้ข้อสนเทศของแฮนแนนและควินน์ปรับแก้ (HQ_c)

ในปี ค.ศ. 1989 แฮนแนนและควินน์ (Hannan and Quinn) ได้เสนอเกณฑ์การคัดเลือกตัวแบบสำหรับการวิเคราะห์อนุกรมเวลา (Autoregressive Model) ซึ่งสามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพและนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นได้

แฮนแนนและควินน์ได้สร้างเกณฑ์การคัดเลือกตัวแบบที่มีรูปแบบคล้ายกับ AIC แต่ยังคงคุณสมบัติความเที่ยงตรงอยู่เมื่อพิจารณา Penalty function ของ AIC ที่อยู่ในรูปแบบ ak

ดังนั้นเขาจึงได้เสนอเกณฑ์การคัดเลือกตัวแบบที่มีรูปแบบดังนี้

$$\psi(k) = n \ln(\hat{\sigma}^2) + kC_n : \text{เมื่อ } C_n \text{ ของ AIC คือ 2 และ } C_n \text{ ของ SIC คือ } \ln(n) \quad \text{สมการที่ 3.11}$$

แฮนแนนและควินน์รักษาคุณสมบัติความเที่ยงตรงได้โดยที่ C_n ต้องมีค่าน้อยกว่า $\ln(n)$ ดังนั้นได้เสนอเกณฑ์การคัดเลือกตัวแปรโดยใช้สารสนเทศของแฮนแนนและควินน์(HQ) ที่มีรูปแบบดังนี้

$$\psi(k) = n \ln(\hat{\sigma}^2) + 2ck(\ln \ln(n)) \quad \text{เมื่อ } c > 1 \quad \text{สมการที่ 3.12}$$

ในปี ค.ศ. 1980 แฮนแนนพบว่า HQ ยังมีคุณสมบัติความเที่ยงตรงแม้ $C = 1$ ดังนั้นเกณฑ์ HQ ที่นิยมใช้กันทั่วไป(ภัทรสุดา สุดแสน, 2548) จึงมีรูปแบบดังนี้

$$HQ = n \ln(\hat{\sigma}^2) + 2ck(\ln \ln(n)) \quad \text{สมการที่ 3.13}$$

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ในระยะยาว (Cointegration)

หลังจากที่ทดสอบความล่าช้าที่เกิดจากช่วงเวลาแล้วจึงทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration test) ของตัวแปร ถ้าผลการทดสอบออกมาพบว่าตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว จะต้องนำข้อมูลมาใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองด้วยวิธีการ Vector Error Correction Model (VECM) หากผลการทดสอบออกมาพบว่าตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์ในระยะยาว สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการ Vector Autoregressive (VAR) จากการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวด้วยวิธีการของ Johansen's มีการทดสอบด้วยวิธี Maximum eigenvalue test and Trace test (Gerlard P. Dwyer, (2015)) มีรูปของสมการดังสมการที่ 3.14 และสมการที่ 3.15

$$\text{Maximum eigenvalue test: } \lambda_{trace}(r_0, r_0 + 1) = -T \ln(1 - \lambda_{r_0+1}) \quad \text{สมการที่ 3.14}$$

$$\text{Trace test: } \lambda_{max}(r_0, r_0 + 1) = -T \sum_{i=r_0+1}^n \ln(1 - \lambda_{r_0+1}) \quad \text{สมการที่ 3.15}$$

โดยที่กำหนดให้ T = จำนวนข้อมูล

n = จำนวนตัวแปร

λ = ค่า Eigenvalue

โดยมีสมมติฐานการทดสอบดังนี้

Trace test (λ_{trace})

H_0 : มี Cointegrating vector $\leq r$

H_1 : มี Cointegrating vector $> r$

Maximum-Eigenvalue test (λ_{max})

H_0 : มี Cointegrating vector = r

H_1 : มี Cointegrating vector $\neq r$

เมื่อทดสอบแล้วพบว่า Rank = 0 แสดงว่า ตัวแปร $y_{1,t}, y_{2,t}$ ไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกัน หาก Rank = r แสดงว่า ตัวแปร $y_{1,t}, y_{2,t}$ มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (สรศักดิ์ จงสมบัติไพบุลย์ และพงศา พรชัยวิเศษกุล, 2559)

ขั้นตอนที่ 4 สร้างแบบจำลอง VARs

ในการวิเคราะห์สมการเกี่ยวเนื่องหลายชั้น (Simultaneous Equation) โดยทั่วไปจะมีข้อสมมุติฐานในการสร้างแบบจำลอง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Autocorrelation และปัญหา Multicollinearity ทั้งนี้ข้อสมมุติฐานที่กำหนดขึ้น อาจมีผลกระทบทำให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือลดลง ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงเลือกที่จะใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ซึ่ง Christopher Sims (1980) เป็นผู้ริเริ่มสร้างแบบจำลองขึ้นมาในปี ค.ศ. 1980 โดยแบบจำลองนี้ไม่มีปัญหาในการกำหนดตัวแปรใดจะเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เนื่องจากเป็นระบบที่ทำให้ตัวแปรทุกตัวในสมการ เป็นตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) ทั้งนี้ตัวแปรทางด้านขวาของสมการจะเป็นตัวแปรล่าช้าในอดีต (Lagged Variable) ดังนั้นแต่ละสมการจึงมีคุณสมบัติ Exactly Identified ทำให้สามารถประมาณค่าได้ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ได้โดยปกติ ซึ่งจะได้สมการดังต่อไปนี้

$$X_t = A_0 + A_1X_{t-1} + A_2X_{t-2} + \dots + A_nX_{t-n} + u_t \quad \text{สมการที่ 3.16}$$

โดย X_t = ตัวแปรภายใน
 X_{t-n} = ตัวแปรล่าช้าของตัวแปรภายใน
 A_0 = ค่าคงที่
 A_n = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรภายใน ณ เวลาที่ n
 u_t = ค่าคลาดเคลื่อน (Error Term or Shock) มีค่าเท่ากับศูนย์ และมีความแปรปรวนคงที่

$$t = 1, 2, 3, \dots, n$$

แบบจำลองเชิงลดรูป (Reduce form) ของแบบจำลอง VAR มีจุดเด่นคือ จะไม่เกิดความสัมพันธ์ร่วระหว่างค่าคลาดเคลื่อน ของตัวแปรในแบบจำลอง ซึ่งแสดงความเคลื่อนไหวในลักษณะพลวัตของกลุ่มตัวแปรที่ใช้ศึกษาได้ ทำให้รู้ว่าตัวแปรต่างๆ ที่เวลาแตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไร นอกจากนี้แล้วแบบจำลอง VAR ยังไม่จำเป็นที่จะต้องรู้โครงสร้างที่แท้จริง (Underlying True Model) ที่กำหนดค่าของตัวแปรในระบบ แต่แบบจำลอง VAR มีจุดอ่อนคือ เป็นแบบจำลองที่จะต้องใช้จำนวนตัวอย่างมาก ดังนั้นการเพิ่มตัวแปรเข้าไปในแบบจำลองอีกตัวหนึ่ง หรือเพิ่มตัวแปรในอดีตช่วงเวลา จะต้องใช้ Degree of Freedom เพิ่มขึ้นอีกมากสำหรับการทดสอบสมมุติฐาน

จากสมการ 3.16 สามารถแสดงให้อยู่ในรูป Unrestricted VAR ดังนี้

$$AX_t = B + \sum_{i=1}^k B_i X_{t-i} + u_t \quad \text{สมการที่ 3.17}$$

โดย A = เมตริกของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรภายในมีเวกเตอร์ $n \times n$

X_t = เมตริกของตัวแปรภายในที่มีเวกเตอร์ $n \times 1$

B = เมตริกของค่าคงที่ที่มีเวกเตอร์ $n \times 1$

B_i = เมตริกของค่าสัมประสิทธิ์ที่มีเวกเตอร์ $n \times n$

u_t = เมตริกของส่วนความคลาดเคลื่อนซึ่งมีคุณสมบัติ White Noise มีเวกเตอร์ $n \times 1$

มีข้อสมมติฐานในการศึกษาดังนี้

1. ตัวแปร X_t ต้องเป็น Stationary

2. ค่าคลาดเคลื่อน u_t มีคุณสมบัติ White Noise (ค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และมีความแปรปรวนคงที่ ไม่เกิด Autocorrelation) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ σ_x

ดังนั้นเมื่อคุณตลอดสมการที่ 3.17 ด้วย A^{-1} จะได้แบบจำลองเชิงลดรูป (Reduce form) ของสมการ VAR ดังนี้

$$X_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^k \beta_i X_{t-i} + \varepsilon_t \quad \text{สมการที่ 3.18}$$

โดยให้ $\beta_0 = A^{-1}B$, $\beta_i = A^{-1}B_i$ และ $\varepsilon_t = A^{-1}u_t$

k คือ ความยาวของตัวแปรล่าช้า (lag) จากแบบจำลองเชิงลดรูปสามารถเขียนให้อยู่ในรูปเมตริกได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} X_{1t} \\ X_{2t} \\ \vdots \\ X_{nt} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \beta_{10} \\ \beta_{20} \\ \vdots \\ \beta_{n0} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \beta_{11}(L) & \beta_{12}(L) & \beta_{1n}(L) \\ \beta_{21}(L) & \beta_{22}(L) & \beta_{2n}(L) \\ \vdots & \vdots & \vdots \\ \beta_{n1}(L) & \beta_{n2}(L) & \beta_{nn}(L) \end{bmatrix} \begin{bmatrix} X_{1t-i} \\ X_{2t-i} \\ \vdots \\ X_{nt-i} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \varepsilon_{1t} \\ \varepsilon_{2t} \\ \vdots \\ \varepsilon_{nt} \end{bmatrix}$$

สมการที่ 3.19

โดยที่ β_{11} เป็น Lag Polynomial และ L เป็น Lag Operator โดย $(L)X_1 = X_{t-1}$ สมการที่ 3.19 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแบบจำลอง กล่าวคือ เวกเตอร์ทางซ้ายมือจะมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับเวกเตอร์ทางขวามือซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรของมันเองในอดีตของตัวแปรอื่นๆ ในแบบจำลองและค่าความคลาดเคลื่อน ε_t ในขั้นตอนต่อไปคือ การคำนวณหาผลการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของตัวแปรที่สนใจ แต่เนื่องจากเวกเตอร์สัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง VAR ประกอบไปด้วยผลสะท้อนกลับที่เกี่ยวข้องกันไปมาในแต่ละสมการ (Cross Equation Feedback) Sims (1980) จึงเสนอให้ใช้การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (IRFs) และวิธีแยกส่วนของความแปรปรวน (VDs) ดังต่อไปนี้ (ณัฐกิต การย์เกรียงไกร, 2558)

แบบจำลอง Vector Error Correction Model (VECM) สามารถอธิบายจากแบบจำลองได้ดังนี้ (ตินา กนกรนาพร, 2551)

$$\Delta S_t = C_s + \sum_{i=1}^k \beta_{si} \Delta S_{t-i} + \sum_{i=1}^k \lambda_{si} \Delta F_{t-i} + \gamma_s Z_{t-1} + \varepsilon_{st}$$

สมการที่ 3.20

$$\Delta F_t = C_s + \sum_{i=1}^k \beta_{fi} \Delta S_{t-1} + \sum_{i=1}^k \lambda_{fi} \Delta F_{t-1} + \gamma_f Z_{t-1} + \varepsilon_{ft}$$

สมการที่ 3.21

โดยที่ γ_s และ γ_f คือ ค่าที่แสดงถึงความเร็วในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ความสัมพันธ์ในระยะยาว

$$Z_{t-1} \text{ คือ Error Correction model เมื่อ } Z_{t-1} = S_{t-1} - \alpha F_{t-1}$$

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse Response Function : IRFs)

การศึกษาผลกระทบของนโยบายจากแบบจำลอง VAR นั้นจะใช้วิธีการวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน IRFs และเป็นการพิจารณาผลการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในแบบจำลอง (Innovation) ที่มีผลต่อตัวแปรที่สนใจ โดยจะบอกทิศทางและปริมาณของการใช้นโยบาย ซึ่งค่า IRFs คือ ค่าสัมประสิทธิ์เฉลี่ยเคลื่อนที่ ของค่าความคลาดเคลื่อน (Vector Moving Average) เป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในอดีตและปัจจุบันของส่วนความคลาดเคลื่อน (Error Term) กล่าวคือเป็นการศึกษาผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของตัวแปรในแบบจำลองว่ามีการส่งผลกระทบต่อตัวแปรที่สนใจหรือไม่ และมากน้อยเพียงไร โดยจะพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Error) 1 หน่วย ดังต่อไปนี้

$$MRL_t = \overline{MRL}_t + \sum_{i=0}^{\infty} \beta_i e_{t-i}$$

สมการที่ 3.22

โดย \overline{MRL}_t = ค่าเฉลี่ย (mean) ของ MRL_t

จากสมการ 3.22 กำหนดให้ $e_i = A^{-1}u_t$ ซึ่งเป็นค่าคลาดเคลื่อนในแบบจำลอง VAR จะได้ความสัมพันธ์ระหว่าง Shock และสมการลดรูป VAR คือ

$$MRL_t = \overline{MRL}_t + \sum_{i=0}^{\infty} \beta_i u_{t-i}$$

สมการที่ 3.23

ถ้ากำหนดให้ $\phi_i = \beta_i A^{-1}$ ดังนั้น จากสมการที่ 3.23 จะได้

$$MRL_t = \overline{MRL}_t + \sum_{i=0}^{\infty} \phi_i u_{t-i}$$

สมการที่ 3.24

จากสมการที่ 3.24 สามารถเขียนในรูปเมตริกได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} MRL_{1t} \\ MRL_{2t} \\ \vdots \\ MRL_{nt} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \overline{MRL}_{1t} \\ \overline{MRL}_{2t} \\ \vdots \\ \overline{MRL}_{nt} \end{bmatrix} + \sum_{i=0}^{\infty} \begin{bmatrix} \phi_{11} & \phi_{12} & \cdots & \phi_{1n}(i) \\ \phi_{21} & \phi_{22} & \cdots & \phi_{2n}(i) \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ \phi_{n1} & \phi_{n2} & \cdots & \phi_{nn}(i) \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_{1t} \\ u_{2t} \\ \vdots \\ u_{nt} \end{bmatrix}$$

สมการที่ 3.25

สมาชิกในเมตริก ϕ_i เป็นตัวคูณทวีของผลกระทบ (Impact Multipliers) ซึ่งแสดงการตอบสนองทันทีของระบบสมการ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของ Innovation และค่าสัมประสิทธิ์ $\phi_{jk}(i)$ เรียกว่า Impulse Response Function (ณัฐกิต การย์เกรียงไกร, 2558) ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์การแยกส่วนของความแปรปรวน (Variance Decomposition)

การแยกส่วนความแปรปรวน (Variance Decomposition) การแยกส่วนประกอบความแปรปรวน (VAR Decomposition) จะบ่งบอกถึง ส่วนประกอบของค่าความแปรปรวนในแต่ละ Endogenous Variable ในแต่ละ Innovation และแต่ละคาบของเวลา ในรูปของเปอร์เซ็นต์หรือร้อยละ ของค่าความแปรปรวน เนื่องจากแต่ละ Innovation ทำให้ทราบถึงอิทธิพลของ Specific Innovation แต่ละตัวว่า Innovation ตัวใดที่มีอิทธิพลต่อ Endogenous Variable ใดและคาบเวลาใดมากที่สุด มีประโยชน์การกำหนดความแม่นยำของการพยากรณ์ VAR Model ตามรูปแบบสมการด้านล่างซึ่งเป็นสัดส่วนของ $\sigma_y^2(n)$ เนื่องจากค่า Shocks ใน $\{\varepsilon_y\}$ และ $\{\varepsilon_z\}$

$$\sigma_y^2[\phi_{11}(0)^2 + \phi_{11}(1)^2 + \dots + \phi_{11}(n-1)^2]/\sigma_y(n)^2 \quad \text{สมการที่ 3.26}$$

$$\sigma_z^2[\phi_{12}(0)^2 + \phi_{12}(1)^2 + \dots + \phi_{12}(n-1)^2]/\sigma_y(n)^2 \quad \text{สมการที่ 3.27}$$

การแยกส่วนประกอบความแปรปรวน (Variance Decomposition) จะดำเนินการแยกความแปรผันในตัวแปร Endogenous ออกไปเป็นส่วนประกอบของ Shock ในสมการโครงสร้าง VAR ดังนั้นการแยกส่วนประกอบความแปรปรวน (Variance Decomposition) จะจัดข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบสัมพัทธ์ของแต่ละค่าคลาดเคลื่อนหรือค่า Shock ที่มีผลต่อตัวแปรต่างๆ ในสมการโครงสร้าง VAR ตามสมการที่สามารถอธิบายในรูปคณิตศาสตร์ดังต่อไปนี้

$$\text{กำหนดค่า } y = \begin{bmatrix} A \\ B \end{bmatrix} \quad \text{สมการที่ 3.28}$$

$$V(y_{i,t+p}) = \sum_{j=1}^M \sum_{s=1}^P \theta_{ij}^2 V(\varepsilon_{j,t+s}) \quad \text{สมการที่ 3.29}$$

$$V(y_t) = V(\varepsilon_t) + \phi_1^1 V(\varepsilon_{t-1}) \phi_2^{1T} + \phi_2^1 V(\varepsilon_{t-2}) \phi_3^{1T} + \dots \quad \text{สมการที่ 3.30}$$

$$\text{และถ้า } V(y_{t+3}) = V(\varepsilon_{t+3} \phi_1^1 V(\varepsilon_{t+2}) \phi_1^{1T}) + \phi_2^1 V(\varepsilon_{t+1}) \phi_2^1 + \phi_3^1(\varepsilon_t) \phi_3^{1T} \quad \text{สมการที่ 3.31}$$

จะเห็นได้ว่าเมื่อแยกส่วนประกอบของค่าความแปรปรวนออกเป็นส่วนประกอบย่อยๆ ตาม Endogenous Variables จะเห็นว่าแต่ละส่วนของความแปรปรวนได้มาจากแหล่งความแปรผันของ Endogenous Variables ในอดีต เพื่อสามารถเข้าใจที่มาของการแยกส่วนประกอบความแปรปรวนสามารถกำหนดสมการ VAR อยู่ในรูปเมตริกซ์ ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} \Delta A_{t+1} \\ \Delta B_{t+1} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \hat{\theta}_{11} & \hat{\theta}_{12} \\ \hat{\theta}_{21} & \hat{\theta}_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \Delta A \\ \Delta B \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} u_{1,t+1} \\ u_{2,t+1} \end{bmatrix} \quad \text{สมการที่ 3.32}$$

หรือจัดรูปสัญลักษณ์ในแบบสมการเมตริกซ์ คือ

$$Y_{t+1} = \phi Y + U_{t+1} \quad \text{สมการที่ 3.33}$$

ดำเนินการย้ายข้าง ϕY จากด้านซ้ายมาด้านขวา จะได้

$$Y_{t+1} \phi Y = U_{t+1} \quad \text{สมการที่ 3.34}$$

กำหนดให้ $Y_{t+1} \phi Y_t = [I - \phi L]$ ดังนั้นจะได้ $[I - \phi L] Y_t = U_{t+1}$

ย้ายข้าง $[I - \phi L]$ หา Inverse ของ $[I - \phi L]$ จะได้

$$Y_t = [I - \phi L]^{-1} U_t \quad \text{สมการที่ 3.35}$$

$$= [I + \phi_1 L + \phi^2 L^2 + \phi^3 L^3 + \dots \phi^n L^n] \begin{bmatrix} u_{1t+1} \\ u_{2t+2} \end{bmatrix} \quad \text{สมการที่ 3.36}$$

แทนค่าตัวแปร Y_t ลงไปในสมการจะได้

$$\begin{bmatrix} \Delta A \\ \Delta B \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} u_{1t+1} \\ u_{2t+1} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \partial_{11} & \partial_{12} \\ \partial_{21} & \partial_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_{1t+1} \\ u_{2t+2} \end{bmatrix} + \dots = \begin{bmatrix} u_{1t+1} + \hat{\partial}_{11} u_{1t} + \hat{\partial}_{12} u_{2t} + \dots \\ u_{2t-1} + \hat{\partial}_{21} u_{1t} + \hat{\partial}_{22} u_{2t} + \dots \end{bmatrix} \quad \text{สมการที่ 3.37}$$

จากสมการที่ 3.37 ทำการใส่ฟังก์ชันของความแปรปรวนลงไปในสมการจะได้

$$V(\Delta A_{t+1}) = V(u_{1t+1}) + \partial_{11}^2 V(u_{2,t}) \quad \text{สมการที่ 3.38}$$

และจากสมการ 3.38 ที่ได้จะเห็นได้ว่า ค่าความแปรปรวนที่ได้ของค่า Y_1 เป็นค่าความแปรปรวนรวมของ Y_1 ที่เกิดจากอิทธิพลของค่าคลาดเคลื่อนหรือค่า Shock ที่มาจากทั้ง u_1 และ u_2 แต่การหาค่าแยกส่วนประกอบความแปรปรวน (Variance Decomposition) จะแสดงความสัมพันธ์ของการแยกส่วนประกอบความแปรปรวน (Variance Decomposition) ที่ซึ่งบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ของค่า Y แต่ละค่าเป็นสัดส่วนของแต่ละ Shock เป็นสัดส่วนปริมาณเท่าใดของค่าแปรปรวนรวมในแต่ละค่าของตัวแปร Y นั้น หรือสรุปได้อย่างง่ายคือการหาน้ำหนักของแต่ละค่า Shock ที่มีอิทธิพลต่อค่าความแปรปรวนรวม (กมล ท่าเรือรักษ์ และตะวัน ศรีดามา, 2549)

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร (Granger Causality Analysis)

Granger (1969) เป็นการศึกษาโดยที่ใช้แบบจำลองในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร(กรณีการ เอกเผ่าพันธุ์ และคณะ, 2555) โดยสามารถกำหนดแบบจำลองได้ดังนี้

$$Y_t = \alpha + \sum_{j=1}^m \beta_j X_{t-j} + \sum_{j=1}^m \delta_j Y_{t-j} + \mu_{1t} \quad \text{สมการที่ 3.39}$$

$$X_t = \theta + \sum_{j=1}^m \phi_j Y_{t-j} + \sum_{j=1}^m \tau_j X_{t-j} + \mu_{2t} \quad \text{สมการที่ 3.40}$$

โดยที่ μ_1 และ μ_2 เป็นตัวแปรคลาดเคลื่อนที่เป็นอิสระจากกัน (Uncorrelated Random Series)

X และ Y เป็นตัวแปรใดๆ ในขณะที่ β, δ, ϕ และ τ คือ ค่าสัมประสิทธิ์

3.3 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาเบื้องต้นของงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ให้กลุ่มเป้าหมายก่อนการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายจะมีลักษณะเฉพาะตรงกับเรื่องที่จะทำการศึกษาและมีขนาดเล็ก ได้แก่ ผู้บริหารภาครัฐ ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว และนักวิชาการ และการสัมภาษณ์นี้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเต็มที่ ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมประเด็นคำถามล่วงหน้า (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Mishler (1986) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูล โดยผู้ให้สัมภาษณ์จะเป็นผู้ให้ข้อมูลอันเกิดจากความรู้ ทัศนคติ และประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้สัมภาษณ์ได้กำหนดขึ้นมา และกระตุ้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์เรียบเรียงความจำ และประสบการณ์ ถ่ายทอดให้ข้อมูล ดังนั้นกระบวนการสัมภาษณ์จึงถือว่าเป็นกระบวนการสร้างข้อมูล (E.G. Mishler, 1986)

2. กลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ในการศึกษา

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวนั้น ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งจะต้องเป็นผู้บริหารที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยจะแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 6 คน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ และเจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยในระดับผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 2 คน ได้แก่

1. คุณดำรง ไคร์ครวญ เอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ สปป.ลาว
2. คุณดารณี แซ่จู้ ผู้อำนวยการฝ่ายอาวุโส ฝ่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย

2.2. ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าไทย-ลาว ได้แก่ ผู้บริหารสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้บริหารสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 2 คน ได้แก่

1. คุณมนตรี มหาพฤกษ์พงศ์ รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
2. คุณนิยม ไวยรัชพานิช รองประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

2.3 นักวิชาการในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 2 คน ได้แก่

1. ผศ.เดชวิทย์ นิลวรรณ คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. ดร.บุญทรัพย์ พานิชการ คณบดีคณะโลจิสติกส์ และดิจิทัลซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความถูกต้อง ผู้วิจัยได้นำร่างของแนวคำถามไปดำเนินการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญในการออกแบบสอบถาม และมีความรู้เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาร่างของแนวคำถาม ร่วมกับคณะอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับประเด็นคำถามของงานวิจัย จนกระทั่งได้แนวคำถามที่มีความสมบูรณ์ ผลการพิจารณาคะแนนค่า IOC ของแต่ละข้อคำถามพบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป จึงผ่านเกณฑ์พิจารณา IOC ซึ่งกำหนดค่ามาตรฐานไว้ที่มากกว่า 0.5 และจากผลรวมของข้อคำถามทั้งหมด จากคำถาม 8 ข้อ พบว่ามีคำถามจำนวน 7 ข้อ ที่มีค่าเท่ากับ 1.0 และมีเพียง 1 ข้อ ที่มีค่าเท่ากับ 0.8 แสดงว่าข้อคำถามโดยรวมสอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย จึงนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป

โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบสอบถาม และมีความรู้เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 5 คน ซึ่งได้แก่

1. ผศ.ดร.ไพรัช กาญจนการุญ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ผศ.ดร.พรชัย วิสุทธิศักดิ์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. รศ.ดร.นิสิต พันธมิตร หัวหน้าศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. ผศ.ดร.ชูเกียรติ ไชยบุญศรี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. ผศ.ดร.จิระ บุรีคำ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

งานวิจัยได้กำหนดแนวคำถามที่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นแล้ว ได้ถูกใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีประเด็นหลักได้แก่ บทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งแสดงประเด็นคำถามได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท ที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

1. ปัจจุบันเงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวหรือไม่ และบทบาทเงินบาทจะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ว่าการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ว่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น

4. อะไรคือปัจจัยหลักที่สำคัญมากที่สุดระหว่าง ข้อคำถามที่ 2 กับข้อคำถามที่ 3 เพราะอะไร

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

5. ท่านมีแนวทางใดบ้าง ในการแก้ปัญหาปริมาณเงินบาทที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว

6. ท่านมีแนวทางใดบ้าง ที่เป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (การค้าในระบบ)

7. ท่านเห็นว่าในอนาคตจะมีโอกาสเกิดสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อ เงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือไม่ และท่านจะมีวิธีการป้องกันอย่างไร

8. โปรดเรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยเรียงลำดับจาก มากที่สุดเท่ากับ 1 ไปยังน้อยที่สุดเท่ากับ 6 (หรือ 7)

- อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ
- อัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายย่อยลูกค้าชั้นดีของไทย
- ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย หรือ อัตราเงินเฟ้อของไทย
- อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นของลาว
- อัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ
- ดัชนีราคาผู้บริโภคของลาว หรือ อัตราเงินเฟ้อลาว
- ตัวแปรอื่น ระบุ.....

4. การเก็บรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือแจ้งไปยังกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้าพร้อมกับสรุปผลการศึกษาเบื้องต้นแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative

Research) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กับงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำถาม และมีเวลาเพียงพอที่จะรวบรวม เรียบเรียงประสบการณ์ และความรู้ของตนเองล่วงหน้า ก่อนการถูกสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์หรือระบบออนไลน์ ในช่วงวันที่ 1-5 มิถุนายน พ.ศ. 2563 (เป็นไปตามมาตรการ Social Distancing ของรัฐบาลในภาวะการระบาดของ Covid-19) ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลคำถามนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ พร้อมกับการบันทึกเทปตามแนวคำถามที่ได้รับการพิจารณาเห็นชอบแล้วจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแยกตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ จำนวน 3 กลุ่มเป้าหมายตามหลักการสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรง โดยการถามคำถามจะไม่เรียงลำดับคำถาม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการสนทนาสัมภาษณ์ และทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกผ่อนคลาย และพอใจที่จะเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น จากนั้นจะทำการรวบรวมข้อมูลคำถาม คำตอบ จากการถอดการบันทึกเทป โดยแยกชุดคำถามตามกลุ่มตัวอย่าง

5. การประมวลผล และวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยได้รวบรวม และจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อทำการสรุปและวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มเป้าหมาย และผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่ใช้ในการศึกษา โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาผลการศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ได้จากงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กับผลการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ได้จากงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แล้วนำผลการศึกษาที่ได้จากทั้ง 2 วัตถุประสงค์มาดำเนินการสรุปเป็นประเด็นสำหรับใช้ในการกำหนดคำถามงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งได้แสดงผลการศึกษาในเชิงคุณภาพในบทถัดไป

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กล่าวคือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้ศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว กับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว แล้วนำไปสู่การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยการศึกษาดังกล่าว ได้แบ่งผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษารolesบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษารolesบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้ทำการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาวไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษานี้ ถูกเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ผู้ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการค้าไทย-ลาว หรือมีส่วนได้เสียโดยตรงต่อการค้าไทย-ลาว ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้นำนาญการค้าไทย-ลาว และผู้ประกอบการที่ค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งผู้วิจัยขอแนะนำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1.1 ผลการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

4.1.2 ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมาย

4.1.1 ผลการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) จำนวน 27 เล่ม พบว่าการค้าในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงเริ่มต้นจากการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือ Barter Trade กันในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน ต่อมาได้ใช้โลหะที่มีค่าในตัวเอง เช่น โลหะเงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน เพราะเริ่มมีการค้าขายกับชุมชนที่ห่างไกลกันขึ้น โลหะเงินจึงเริ่มมีบทบาทในการค้าระหว่างชุมชน

ต่างๆตามลุ่มน้ำโขง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2436 ได้เกิดกรณีพิพาทขึ้นระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนลาวซึ่งเป็นประเทศราชของไทย ที่ตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส มีผลทำให้การค้าขายในภูมิภาคนี้ยุติบทบาทลง โดยที่ฝรั่งเศสได้ผนวกพื้นที่ของลาวเข้าไปเป็นอาณานิคมจักรวรรดิของฝรั่งเศส และได้ผลิตเงินตราขึ้นใช้เองเรียกว่า เงินอินโดจีน-ฝรั่งเศส มีหน่วยเป็น ปียัสตร์ (PIASTRE) กำหนดค่าเงิน 1 ปียัสตร์ เท่ากับ 100 เซนต์ กระทั่งในปี พ.ศ. 2488 ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส จึงได้มีการผลิตเงินตราขึ้นใช้เอง มีหน่วยเป็นเงินสกุลกีบ เรียกว่า เงินกีบอิสระ หรือประชาชนเรียกว่า เงินกระต่าย (ธนาคารแห่ง สปป.ลาว, 2556) ในช่วงระหว่างนั้นลาวได้เกิดสงครามกลางเมือง ระหว่างฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีฝรั่งเศสอยู่เบื้องหลัง กับฝ่ายต่อต้านฝรั่งเศส ทำให้การค้าขายระหว่างไทยกับลาว มีเพียงการแอบค้าขายเล็กๆน้อยๆของชุมชนสองฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการแลกเปลี่ยนสินค้าเป็นหลัก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2493 ลาวได้รับอิสรภาพทางการปกครอง และเศรษฐกิจจากฝรั่งเศส (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2547) และได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2493 (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์, 2553) จึงทำให้การค้าระหว่างไทยกับลาวเริ่มเกิดขึ้นอีกครั้งแต่ปริมาณการค้าไม่มาก เพราะปัญหาสงครามกลางเมืองภายในลาวยังคงเกิดขึ้น และปี พ.ศ. 2497 ลาวได้ตั้งธนาคารประเทศลาวขึ้น จึงได้มีการผลิตเงินตราขึ้นมาใช้ มีหน่วยเป็น เงินกีบราชอาณาจักรลาว หรือประชาชนเรียกว่า เงินกีบเวียงจันทน์ มี 7 ประเภท ได้แก่ 1 กีบ 5 กีบ 10 กีบ 20 กีบ 50 กีบ 100 กีบ และ 500 กีบ และต่อมา ได้ผลิตธนบัตรเพิ่มเติมประเภท 1,000 กีบ 5,000 กีบ (ธนาคารแห่ง สปป.ลาว, 2556) จนกระทั่งในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 พรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พรรคคอมมิวนิสต์ลาว) ได้เข้ายึดอำนาจรัฐบาลราชอาณาจักรลาว แล้วสถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และได้ยกเลิกธนาคารประเทศลาว แล้วตั้งธนาคารแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2519 และได้มีการผลิตเงินตราขึ้นมาใช้ มีหน่วยเป็นเงินกีบปลดปล่อย โดยเปิดให้ประชาชนเอาเงินกีบราชอาณาจักรลาวมาแลก ในอัตราแลกเปลี่ยน 20 กีบราชอาณาจักรลาว เท่ากับ 1 กีบปลดปล่อย และต่อมาในปี พ.ศ. 2524 ได้เปลี่ยนชื่อธนาคารแห่งชาติ เป็นธนาคารแห่งรัฐ และในปี พ.ศ. 2533 ได้เปลี่ยนชื่อธนาคารแห่งรัฐ เป็นธนาคารแห่ง สปป.ลาว ดังปัจจุบัน (ธนาคารแห่ง สปป.ลาว, 2556) นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นต้นมา การค้าขายระหว่างไทยกับลาวเป็นอันต้องยุติลง เนื่องจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นไป ลาวมุ่งค้าขายและพึ่งพาเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เช่น เวียดนาม สหภาพโซเวียต จีน และฮังการี เป็นหลัก การค้าขายแดนไทย-ลาว จึงเป็นการลักลอบค้าขายเท่านั้น และเป็นเรื่องผิดกฎหมายของทั้ง 2 ประเทศ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2529 ลาวได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดระบบเศรษฐกิจ จากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นระบบเศรษฐกิจ

ระบบตลาด ด้วยการใช้นโยบายจินตนาการใหม่ (NEM : New Economic Mechanism) เปิดรับการค้า และการลงทุนจากต่างประเทศ นอกกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งไทยได้เริ่มต้นกำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนาามรบในอินโดจีน ให้เป็นสนาามการค้า ทำการสนับสนุนส่งเสริม และช่วยเหลือการค้าและการลงทุนของไทยในกลุ่มประเทศอินโดจีน ทำให้การลักลอบค้าขายระหว่างชายแดนไทย-ลาว เช่นที่ผ่านมาได้เปลี่ยนมากระทำกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายเพิ่มขึ้น นับแต่นั้นมาการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้เริ่มขยายตัวโดยใช้เงินบาทเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ บทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงเริ่มมีการบันทึกทางเอกสารราชการ กระทั่งเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2537 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ได้ทรงเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 เป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่จังหวัดหนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์ ร่วมกับท่านหนุฮัก พุมสะหวัน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2536 มีมูลค่ารวม 3.6 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2537 เมื่อเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแล้ว มีมูลค่าการค้าชายแดนได้เพิ่มขึ้น เป็น 4.8 พันล้านบาท และในปี พ.ศ. 2538 มูลค่าการค้าเพิ่มเป็น 5.3 พันล้านบาท และมีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์, 2553) ส่งผลให้เงินบาทเป็นที่ต้องการ และมีบทบาทเป็นสื่อกลางในการค้าขายที่ทวีความสำคัญมากขึ้นต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์, 2553)

โดยที่ไทยเป็นประเทศคู่ค้าที่มีมูลค่าการค้าสูงเป็นอันดับ 1 ของลาวและได้ดุลการค้ามาโดยตลอด (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์, 2553) ส่งผลให้เงินบาทเป็นที่ต้องการ และมีบทบาทที่สำคัญมากขึ้นต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว จนกระทั่งรัฐบาลลาวได้ร้องขอให้รัฐบาลไทย และผู้ประกอบการไทยรับชำระค่าสินค้า และบริการเป็นเงินกีบแทนการชำระด้วยเงินบาท หรือเงินดอลลาร์สหรัฐฯ แต่เรื่องดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบการไทย รัฐบาลลาวจึงมีนโยบายตอบโต้ด้วยการกระจายการพึ่งพาด้านการค้า การลงทุนไปยังเวียดนาม และจีน ลดการพึ่งพาจากไทยลง โดยในปี พ.ศ. 2541 จีนได้ให้เงินแก่ลาว เป็นเงิน 1.21 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพื่อใช้เป็นเงินเสริมทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ ในการพุงค่าเงินกีบให้มีเสถียรภาพมากขึ้น การช่วยเหลือครั้งนี้นำไปสู่ข้อตกลงทวิภาคี และความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่นๆอีกเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันเวียดนามที่มีบทบาทเป็นประธานกลุ่มประเทศอินโดจีน ก็ได้ให้การสนับสนุนสินค้านำเข้าจากลาวด้วยการลดอัตราภาษีนำเข้าจากลาว ลงร้อยละ 50 และให้ลาวสามารถใช้ท่าเรือ Vung Ang (หวงอ่าง) และสนับสนุนส่งเสริมตลาดเงินในลาว ด้วยการตั้งธนาคาร มีชื่อว่า ธนาคารลาว-เวียดนาม ที่นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงจำปาสัก และตั้งธนาคารดังกล่าวที่กรุงฮานอย เวียดนาม เพื่อเสริมความคล่องตัวทางด้านการทำธุรกรรมทางการเงินด้วย และต่อมอลาวและเวียดนามได้ทำข้อตกลง Vientiane Agreement พ.ศ.

2545 ซึ่งมีเนื้อหาในการอำนวยความสะดวกต่อการค้าชายแดน ลาว-เวียดนาม (Two-Way-Trade) และการแลกเปลี่ยนสินค้าในลักษณะ Barter Trade ระหว่างกัน ซึ่งการใช้นโยบายของลาวด้วยการกระจายการพึ่งพาด้านการค้า การลงทุนไปยังจีน และเวียดนาม ในครั้งนั้นแม้ส่งผลดีต่อการควบคุมเสถียรภาพด้านการเงิน ทำให้ปริมาณสำรองเงินตราต่างประเทศของลาวเพิ่มสูงขึ้นและเป็นการพยุงค่าเงินกีบ แต่ก็ก็เป็นเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง เนื่องจากสินค้าของจีน และเวียดนาม เป็นสินค้านำเข้าราคาถูกและมีคุณภาพต่ำกว่าสินค้าจากไทย สินค้าจึงไม่เป็นที่นิยมในลาว ตลาดลาวยังคงให้ความนิยมในสินค้าจากไทย จึงทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าสินค้าไทยจะเสียส่วนแบ่งของตลาดระดับล่างให้แก่สินค้าจีน และสินค้าเวียดนาม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) โดยในปี พ.ศ. 2561 มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้นเป็น 213.6 พันล้านบาท

เมื่อการค้าชายแดนไทย-ลาว มีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้ความต้องการของเงินตราต่างประเทศที่จะใช้ป้อนกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการมีมากขึ้น แม้เงินดอลลาร์สหรัฐฯ ยังมีบทบาทในการเป็นเงินลงทุนขนาดใหญ่ในลาวอยู่บ้าง แต่เงินบาทได้เข้ามามีบทบาทในการชำระค่าสินค้า และบริการในการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น และจากผลการสำรวจพฤติกรรมการค้า และการชำระเงินตามแนวชายแดนประเทศไทย-ลาว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) พบว่าการซื้อขายสินค้าบริเวณชายแดนของประชาชนทั้งสองประเทศ จะใช้เงินบาทเกือบทั้งหมด และเงินบาทยังเป็นที่ยอมรับของคนลาว โดยสามารถชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาว นอกเหนือจากพื้นที่ชายแดน นอกจากนี้แล้วธนาคารแห่งประเทศไทยได้รายงานว่าเป็นปี พ.ศ. 2559 มีการใช้เงินบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.6 ของวงเงินการค้าชำระสินค้าและบริการในระบบของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้เป็นเพราะลาวมีนโยบายที่จะลดความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ และหันมาใช้เงินบาทในการซื้อขายมากขึ้น จึงทำให้ความต้องการเงินบาทมีเพิ่มขึ้น และจากบทรายงานสถิติเงินตราประจำไตรมาสที่ 1 ของปี ค.ศ. 2019 ธนาคารแห่ง สปป.ลาว ซึ่งได้มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินฝากเป็นเงิน 3 สกุล ได้แก่ เงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐฯ และเงินกีบ โดยรายงานว่ามีปริมาณเงินฝากในสถาบันการเงินเป็นเงินสกุลกีบเพียงร้อยละ 41.81 ที่เหลือเป็นเงินฝากสกุลบาทและดอลลาร์สหรัฐฯ ร้อยละ 49.89 และเงินนอกระบบธนาคารร้อยละ 8.30 (Bank of the Lao PDR., 2019) แสดงให้เห็นว่าเงินบาทมีบทบาทภายในลาว จนกระทั่งลาวต้องออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมโดยธนาคารแห่ง สปป.ลาว ปลายปี พ.ศ. 2559 เรื่อง การขายเงินตราต่างประเทศให้บุคคล และนิติบุคคล สำหรับการชำระเงินกับต่างประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อควบคุมการแลกเปลี่ยนและการหมุนเวียนโอนใช้เงินบาทที่เข้มงวด แต่กลับมีผลทำให้เกิดการลักลอบขนเงินบาทจากไทยข้ามไปยังลาวมากขึ้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) ดังที่เห็นจากการดำเนินการจับผู้กระทำความผิดลักลอบขนเงินโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรไทย ที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง เฉพาะในคดีการลักลอบกระทำความผิดที่มีมูลค่าตั้งแต่ 30 ล้านบาทขึ้นไปนับตั้งแต่ปี พ.ศ.

2560 เป็นต้นไป ดังต่อไปนี้ ในวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ได้จับกุมชาวลาอ จำนวน 2 คน กำลังจะลักลอบขนเงินบาทจำนวน 98 ล้านบาท ข้ามด่านหนองคายไปยังลาว (Workpoint News, 2560) และในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ได้มีการจับกุมชาวไทยจำนวน 1 คน ลักลอบขนเงินบาทจำนวน 30 กว่าล้านบาท ข้ามด่านหนองคายกำลังจะไปยังลาว (เดลินิวส์, 2561) และในวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ได้จับกุมชาวลาอ จำนวน 2 คน กำลังจะลักลอบขนเงินบาทจำนวน 38 ล้านบาท ข้ามด่านหนองคายกำลังจะไปยังลาว (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 166 ล้านบาท จึงเป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นเงินบาทนั้นมีบทบาทที่สำคัญต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเป็นสกุลเงินที่มีความต้องการสูงในการเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาวอีกด้วย (Bank of the Lao PDR., 2019)

จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จำนวน 27 เล่ม สรุปได้ว่าเงินบาทได้เริ่มมีบทบาทในการชำระค่าสินค้าและบริการอย่างชัดเจนในการค้าชายแดนไทย-ลาว ตั้งแต่ไทยยกระดับความสัมพันธ์กับลาว ด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนามรบในอินโดจีนให้เป็นสนามการค้า ในปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา โดยเงินบาทมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการเป็นสื่อกลางการค้าชำระค่าสินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-ลาว เช่นเดียวกับมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วเงินบาทยังมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการเป็นสื่อกลางการค้าชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาวอีกด้วย ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การสรุปบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว จากการศึกษาเอกสาร

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์/เรื่องราว
2436	การค้าในภูมิภาคของชุมชนลุ่มน้ำโขงได้ดำเนินการมาก่อนสถาปนาประเทศไทยและลาว จนกระทั่งเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนลาว มีผลทำให้การค้าชายในภูมิภาคนี้ยุติบทบาทลง
2488	ลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส จึงได้มีการผลิตเงินตราขึ้นใช้เอง มีหน่วยเป็นเงินสกุลกีบเรียกว่าเงินกีบอิสระ หรือประชาชนเรียกว่าเงินกระดาษ
2493	ลาวสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2493 จึงทำให้การค้าระหว่างไทยกับลาวเริ่มเกิดขึ้นแต่ไม่มาก
2497	ลาวได้ตั้งธนาคารประเทศลาวขึ้น และผลิตเงินตราขึ้นมาใช้มีหน่วยเป็นเงินกีบราชอาณาจักรลาว หรือประชาชนเรียกว่าเงินกีบเวียงจันทน์
2518	พรรคประชาชนปฏิวัติลาว(พรรคคอมมิวนิสต์ลาว)ได้เข้ายึดอำนาจรัฐบาลราชอาณาจักรลาวแล้วสถาปนาเป็น ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จึงให้การค้าระหว่างไทยกับลาวต้องยุติลงอีกครั้ง
2519	ลาวได้ผลิตเงินตราใหม่ขึ้นมาใช้ มีหน่วยเป็นเงินกีบปลดปล่อย โดยเปิดให้ประชาชนเอาเงินกีบราชอาณาจักรลาวมาแลกในอัตราแลกเปลี่ยน 20 กีบราชอาณาจักรลาว เท่ากับ 1 กีบปลดปล่อย
2529	ลาวได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดระบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นระบบเศรษฐกิจระบบตลาดด้วยการใช้นโยบายจินตนาการใหม่ (NEM : New Economic Mechanism) เปิดรับการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ นอกกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์
2531	ไทยเริ่มยุทธศาสตร์เปลี่ยนสนารมเป็นสนาการค้า ทำการสนับสนุนส่งเสริม การค้าและการลงทุนของไทยในกลุ่มประเทศอินโดจีน การค้าระหว่างไทยกับลาวเริ่มเกิดขึ้นอีกครั้ง โดยเงินบาทเริ่มมีบทบาทในการค้าระหว่างไทยกับลาว
2537	เปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 เป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่จังหวัดหนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์
2538	มูลค่าการค้าเพิ่มเป็น 5.3 พันล้านบาท จากปี พ.ศ. 2536 มีมูลค่ารวม 3.6 พันล้านบาท และมีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เงินบาทมีบทบาทสำคัญมากขึ้นต่อการค้าชายแดน จนรัฐบาลลาวได้ขอให้รัฐบาลไทย และผู้ประกอบการไทยรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินกีบแทนการชำระด้วยเงินบาท
2541	รัฐบาลลาวตอบโต้ด้วยการพึ่งพาการค้า การลงทุนไปยัง เวียดนาม และจีน โดยจีนได้ให้เงินช่วยเหลือแก่ลาวจำนวน 1.21 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพื่อใช้พยุงค่าเงินกีบให้มีเสถียรภาพ
2545	ลาวและเวียดนามทำข้อตกลง Vientiane Agreement เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการค้าชายแดนลาว-เวียดนาม (Two-Way-Trade) และการแลกเปลี่ยนสินค้าในลักษณะ Barter Trade ระหว่างกัน
2559	ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานว่ามีการใช้เงินบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.6 ของการค้าในระบบของการค้าชายแดนไทย-ลาว
2559	ลาวออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมการขายเงินตราต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อควบคุมการแลกเปลี่ยนและการหมุนเวียนใช้เงินบาท
2560	เจ้าหน้าที่ด่านไทยจับกุมชาวลาว ที่กำลังจะลักลอบขนเงินบาทจำนวน 98 ล้านบาท ข้ามด่านหนองคายไปยังลาว

ตารางที่ 4 การสรุปบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว จากการศึกษาเอกสาร(ต่อ)

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์/เรื่องราว
2561	เจ้าหน้าที่ด่านไทยจับกุมชาวไทยลักลอบขนเงินบาท จำนวน 30 กว่าล้านบาท และจับกุมชาวลาวลักลอบขนเงินบาท จำนวน 38 ล้านบาท ที่ด่านหนองคายกำลังจะไปยังลาว
2561	มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้นเป็น 213.6 พันล้านบาท
2562	ธนาคารแห่ง สปป.ลาว รายงานว่า ปริมาณเงินฝากในสถาบันการเงิน เป็นเงินสกุลก๊ีบเพียงร้อยละ 41.81 ที่เหลือเป็นเงินฝากสกุลบาทและดอลลาร์สหรัฐฯ ร้อยละ 49.89 และเงินนอกระบบธนาคารร้อยละ 8.30

ที่มา : จากการศึกษา

4.1.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือ เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อการค้าไทย-ลาว จำนวน 10 คน ซึ่งส่วนใหญ่ได้ทำการสัมภาษณ์ที่ สปป.ลาว ตั้งแต่วันที่ 5-19 ธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยมีประเด็นคำถามหลัก 3 ชุดคำถามดังนี้

1. ชุดคำถามที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว
 2. ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท
 3. ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว
- ดังต่อไปนี้

ชุดคำถามที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างลึกซึ้งและผลการสัมภาษณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว มีคำตอบดังต่อไปนี้

1. การค้าชายแดนไทย-ลาว ในอดีตถึงปัจจุบัน มีรูปแบบการค้าชายแดนเป็นอย่างไร และคาดว่าจะมีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ การค้าชายแดนไทย-ลาว มีการพัฒนาจากอดีตมาก เดิมเป็นรูปแบบการค้าตามประเพณี จนกระทั่งตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา รูปแบบการค้าชายแดนเริ่มชัดเจนขึ้น เพราะมีการใช้

กฎหมายของไทย และของลาว เข้าควบคุมการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงทำให้รูปแบบการค้าแบ่งเป็นการค้าในระบบหรือรูปแบบการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย กับการค้านอกระบบหรือรูปแบบการค้าที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งมีมูลค่ามากกว่าการค้าในระบบ และสินค้าไทยเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมของคนลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ไทยกับลาวมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้นหลังจากมีนโยบายเปลี่ยนสนาทรบเป็นสนาการค้า การค้าชายจึงเป็นหัวใจหลักของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และไทยยังคงเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของลาวในการค้าระหว่างไทยกับลาว โดยไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าหลักของลาว รูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว แบ่งออกเป็นการค้าในระบบที่ผ่านด่านศุลกากร กับการค้านอกระบบที่ผ่านช่องทางธรรมชาติ...การค้าชายแดนไทย-ลาวในอนาคตอาจได้รับผลกระทบจากความพยายามของรัฐบาลลาวในการส่งเสริมการผลิตและส่งเสริมการบริโภคสินค้าภายในประเทศ เพื่อลดการนำเข้า ซึ่งจะมีผู้ลงทุนอื่นที่ไม่ใช่เงินลงทุนไทยเข้ามาลงทุนผลิตในลาว และปัจจุบันสินค้าจีนเริ่มเข้ามาตีตลาดในลาวคิดเป็น 20% ของสินค้าที่ลาวนำเข้า...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 15.12 น.)

“...การค้าในอดีตของไทย-ลาว มีลักษณะแบบเพื่อนบ้านที่สนิทกัน ฝั่งไทยใครจะเอาสินค้าข้ามไปขายฝั่งลาวได้ ต้องมีความสนิทสนมกับลาว ถึงจะนำสินค้าข้ามไปขายได้ โดยจะเอาสินค้าอุปโภคบริโภคไปขายที่ฝั่งลาว และจะซื้อไม้ซุง แร่ธาตุ กลับมาขายที่ฝั่งไทย ต่อมาเมื่อการค้าต่างถิ่นหรือจากกรุงเทพเอาสินค้าเข้าไปขายในลาวเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าชายแดน รูปแบบการค้าจึงเริ่มเปลี่ยนไปมาก...รูปแบบการค้าปัจจุบันแบ่งเป็น การค้าในระบบ คือการค้าที่มีการจดทะเบียนภาษีและเสียภาษีอย่างถูกต้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะผ่านจุดผ่านแดนถาวร (ด่านสากลในภาษาลาว) กับการค้านอกระบบ คือการค้าที่ไม่มีการจดทะเบียนภาษี หรือมีการบันทึกแต่ไม่ตรงตามความเป็นจริง เช่น สินค้าลงเรือมามูลค่า 2 แสนบาท แต่จดทะเบียนแบบเหมาจ่ายเพื่อเสียภาษีเพียงแค่มูลค่า 5 หมื่นบาท ซึ่งส่วนใหญ่จะผ่านจุดผ่อนปรน (ด่านประเพณีในภาษาลาว)...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.15 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่เหมือนกัน คือ การค้าชายแดนไทย-ลาว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ยังคงมีรูปแบบการค้าตามประเพณี โดยมีรูปแบบการค้าในระบบ กับการค้านอกระบบซึ่งมีปริมาณมากกว่าการค้าในระบบ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...รูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว มีทั้งการค้าในระบบ และการค้านอกระบบ โดยส่วนใหญ่เป็นการค้านอกระบบเพราะมันไม่ต้องไปผ่านกระบวนการต่างๆ เพียงแค่ซื้อและขายไปเท่านั้น เป็นแบบการค้าประเพณีระหว่างท้องถิ่นใช้เงินสดและเป็นเงินสดบาทเป็นหลัก เพราะฉะนั้นรูปแบบการค้าจึงยังคงเป็นรูปแบบเดิม ๆ แม้รัฐบาลจะพยายามที่จะออกกฎระเบียบเพื่อที่จะบังคับให้เป็นการค้าในระบบ เพื่อให้ได้ภาษีมากที่สุด แต่พฤติกรรมของมนุษย์ที่ต้องการบริโภคสินค้าที่ดีมีราคาถูก ความจำเป็นในการบริโภค สภาพเศรษฐกิจ และสภาพภูมิประเทศ จึงทำให้รูปแบบการค้านอกระบบ ยังคงอยู่อย่างวัฒนาถาวร...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562 เวลา 11.10 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน ได้ให้ข้อมูลที่ตรงกัน คือ การค้าชายแดนไทย-ลาว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และรูปแบบการค้าชายแดนมี 2 รูปแบบ คือ การค้าในระบบกับการค้านอกระบบ ทั้งนี้ผู้ประกอบการอาจจะเลือกทำการค้าทั้ง 2 แบบในเวลาเดียวกันก็ได้ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ที่ผ่านมามีการค้าชายแดนนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 ก็ยังเป็นการค้านอกระบบ ผู้ประกอบการยังพากันหลบเลี่ยงภาษี หรือใช้โปกยกวนเป็นส่วนใหญ่ แต่ต่อมาเมื่อ 6-7 ปี ที่ผ่านมารัฐบาลลาวได้เข้มงวดในเรื่องกฎหมาย การจัดเก็บภาษี และควบคุมเรื่องการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อีกทั้งรัฐบาลไทยได้เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจจับการลักลอบขนเงินบาทจากไทยไปลาว จึงทำให้การค้าชายแดนเข้าสู่การค้าในระบบมากขึ้น...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2562 เวลา 14.00 น.)

2. ข้อดีและข้อเสีย ของการค้าในระบบ และการค้านอกระบบคืออะไร และคิดเป็นร้อยละเท่าไร

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ การค้าในระบบ เป็นผลดีต่อประเทศชาติทำให้รัฐบาลทั้ง 2 ประเทศ สามารถจัดเก็บภาษีการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่มีข้อเสียคือ ตลาดลาวจะบริโภคสินค้าในราคาที่สูง และมีขั้นตอนกระบวนการยุ่งยากใช้เวลานานในการกระจายสินค้าสู่ตลาด ส่วนการค้านอกระบบ เป็นผลดีต่อตลาดผู้บริโภค เพราะสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง และเป็นผลดีต่อผู้ประกอบการ เพราะไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ใช้เวลาน้อย ในการกระจายสินค้าไปยังตลาด แต่มีข้อเสียคือ รัฐบาลขาดรายได้จากภาษีการค้า และเป็นช่องทางแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้กลุ่มเจ้าหน้าที่

รัฐทั้งหมด ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกัน คือ การค้ำนอกระบบมีมูลค่ามากกว่าการค้ำในระบบ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การค้ำในระบบเป็นผลดีกับลาว เพราะเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย อีกเรื่องคือการลดการคอร์รัปชันภายในประเทศให้ลดน้อยลง เพราะว่าทุกอย่างเข้าสู่ระบบ ส่วนการค้ำนอกระบบประโยชน์จะเกิดกับประชาชนได้ใช้สินค้าราคาถูก เพราะว่าสินค้าที่ลักลอบนำเข้านั้น ไม่ต้องเสียภาษีการค้า และภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 10 และก็เป็นประโยชน์กับพ่อค้าที่นำเข้ามาด้วย

การค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นการค้ำในระบบคิดเป็น 1 ใน 3 ส่วน และเป็นการค้ำนอกระบบคิดเป็น 2 ใน 3 ส่วน ...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 19.20 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่เหมือนกัน คือ การค้ำนอกระบบมีมากกว่าการค้ำในระบบ สำหรับข้อดี และข้อเสีย ของการค้ำในระบบ และการค้ำนอกระบบนั้นสรุปได้ว่า การค้ำในระบบทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้มีประสิทธิภาพ ส่วนการค้ำนอกระบบนั้น ทำให้การค้าชายแดนมีความคล่องตัว และผู้ประกอบการสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาถูก ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ข้อดีของการค้ำในระบบ จะทำให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีได้มีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น เพราะมีข้อมูลการค้า การหมุนเวียนทางการเงินที่ชัดเจนพิสูจน์ได้ในการขอสินเชื่อธนาคาร

การค้านอกระบบมากกว่าการค้ำในระบบ 3-4 เท่าตัว...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน ได้ให้ข้อมูลที่ตรงกันพบว่า ข้อดีของการค้ำในระบบคือ รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้อย่างครบถ้วนผู้ประกอบการเสียไม่ได้ และรัฐบาลสามารถกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีข้อมูลการค้าที่ถูกต้อง สำหรับข้อเสียของการค้ำในระบบคือ ผู้ประกอบการค้าชายแดนมีต้นทุนสูงเพราะมีค่าใช้จ่ายเรื่องภาษีทั้งไทยและลาว และมีค่าใช้จ่ายที่สูงในการโอนเงินระหว่างประเทศโดยผ่านธนาคาร ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าจีนที่มีต้นทุนสินค้าต่ำ หรือไม่สามารถแข่งขันด้านราคากับสินค้าที่ลักลอบส่งเข้ามาลาวได้ และพบว่า ข้อดีของการค้ำนอกระบบคือ ตลาดลาวจะได้บริโภคสินค้าราคาถูก การกระจายสินค้าไปยังตลาดรวดเร็ว ผู้ประกอบการมีกำไรเป็นแรงจูงใจในการค้ำ เป็นการกระตุ้น

เศรษฐกิจชายแดน สำหรับข้อเสียของการค้านอกระบบคือ รัฐบาลทั้ง 2 ประเทศสูญเสียรายได้จากภาษี และจะเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมายและเสียภาษีการค้าอย่างถูกต้อง

แต่มีข้อมูลที่แตกต่างกันโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เห็นว่าปัจจุบันรูปแบบการค้านอกระบบมีมูลค่ามากกว่าการค้าในระบบ และกลุ่มที่ 2 เห็นว่า ปัจจุบันรูปแบบการค้าในระบบยังคงมีมูลค่ามากกว่าการค้านอกระบบ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เชื่อว่า การค้านอกระบบมีมากกว่าการค้าในระบบ 3-4 เท่า ทั้งนี้เพราะชายแดนไทย-ลาว มีความยาว 1,810 กิโลเมตร การควบคุมจึงทำได้ยาก

ข้อดีของการค้านอกระบบ คือ เป็นการส่งเสริมการค้าชายแดน ซึ่งทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น เพราะจะมีการสร้างงาน และการจ้างงานเกิดขึ้นตามชายแดน แต่ข้อเสียของการค้านอกระบบก็คือ รัฐบาลจะขาดรายได้จากภาษีส่วนนี้ไป...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2562 เวลา 16.45 น.)

“...เดิมสัดส่วนการค้าในระบบต่อการค้านอกระบบอยู่ที่ 50 ต่อ 50 แต่ปัจจุบันสัดส่วนการค้าในระบบต่อการค้านอกระบบเปลี่ยนไปอยู่ที่ 70 ต่อ 30 นั่นคือผู้ประกอบการเข้ามาสู่การค้าในระบบกันมากขึ้น...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2562 เวลา 14.00 น.)

3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว คืออะไร

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของลาว อัตราแลกเปลี่ยนหรือค่าเงินกีบเมื่อเทียบกับเงินบาท นโยบายของรัฐบาลลาวที่ลดการนำเข้าด้วยการส่งเสริมให้อุปโภคบริโภคสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ สินค้าจีน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...อันดับแรกคือเศรษฐกิจของลาวที่ค่อนข้างถดถอย แล้วก็เรื่องอัตราแลกเปลี่ยน เพราะค่าเงินกีบที่ลดลง และก็เรื่องหนี้สินภายในประเทศซึ่งเป็นภาระหนี้ในสกุลเงินต่างประเทศ ทำให้เรามีความจำเป็นที่จะต้องหารเงินที่เป็นสกุลต่างประเทศ จึงทำให้เงินกีบลดค่าลง...”

(เจ้าหน้าที่ของรัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 19.20 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่เหมือนกัน คือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยน อัตราภาษี อัตราเงินเฟ้อ ความยากง่ายในการเข้าหาแหล่งเงินทุน และนโยบายรัฐบาลลาวที่ยังไม่ชัดเจนในส่งเสริมการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคขั้นพื้นฐานภายในประเทศ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ปัจจัยที่มีผลกระทบแรกสุด เป็นอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินกีบ ถ้าเงินบาทแข็งค่า จะทำให้ผู้ประกอบการลาวต้องใช้เงินกีบมากขึ้นในการซื้อสินค้าเข้ามาจากไทย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการค้าชายแดน ส่วนปัจจัยอื่นเช่น อัตราภาษี ถ้ามีการปรับเปลี่ยนเพิ่มขึ้น จะมีผลกระทบต่อการค้าชายแดนทันที เพราะการค้าชายแดนในระบบจะหลบออกไปอยู่การค้าชายแดนนอกระบบกันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประมาณมูลค่าการค้าชายแดนกันยากขึ้นไปอีก...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยน ปริมาณเงินบาทในลาว การเติบโตทางเศรษฐกิจของลาว การลงทุนภายในลาว ความสะดวกของการชำระเงินในการค้าชายแดน ปริมาณจุดผ่านแดน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เมื่อลาวมีการลงทุนภายในประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งการลงทุนจากนักลงทุนภายในประเทศ หรือจากนักลงทุนต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การลงทุนของกลุ่มมิตรผลที่มาลงทุนสร้างโรงงานผลิตน้ำตาลในลาว ก็จะมีผลกระทบต่อการส่งออกน้ำตาลของไทย หรือสินค้าของจีน และเวียดนาม ซึ่งมีราคาถูกกว่าสินค้าไทย และสามารถใช้ทดแทนกันได้ ก็จะมีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.43 น.)

4. ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว คืออะไร

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน ได้ให้ข้อมูลสรุปว่า ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ มาตรการด้านภาษีศุลกากรของลาวยังไม่ชัดเจนและมีการดำเนินงานล่าช้า ผู้ประกอบการไม่ได้รับความสะดวกมีขั้นตอนและกระบวนการที่ด้านเยอะ การแลกเปลี่ยนเงินระหว่างกบกับบาท การค้าชายแดนโดยผ่านคนกลางทำให้มีต้นทุนค่าใช้จ่ายสูงขึ้น การไม่รู้กฎหมายและระบบภาษีของลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ผู้ประกอบการไม่ได้รับความสะดวก มีขั้นตอนกระบวนการที่ด้าน ถึงแม้จะมีการตกลงความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างกันในระดับอาเซียน และในกรอบความร่วมมือต่างๆแล้วก็ยังไม่มียอะไรเกิดขึ้น ส่วนมาตรการทางภาษี การให้สิทธิประโยชน์ต่างๆของภาครัฐก็ยังไม่มีความชัดเจน และการดำเนินงานมีความล่าช้า อีกปัญหาที่สำคัญคือการใช้เงินตรา มันควรเป็นเงินตราสกุลเดียว หรือใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการค้าชายแดนไทย-ลาว ไม่ต้องไปแลกเปลี่ยน...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 15.12 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลโดยสรุปว่า ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ ขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลามากในการนำสินค้าผ่านด่านศุลกากร การขาดแคลนเงินบาทภายในลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการคือ การแลกเปลี่ยนเงินจากเงินกบเป็นเงินบาท เพื่อชำระค่าสินค้านำเข้าจากไทยด้วยเงินบาท ในขณะที่รายรับกฎหมายกำหนดให้ขายเป็นเงินกบ แต่เนื่องจากลาวเป็นประเทศผู้นำเข้าเป็นหลัก จึงทำให้เงินตราต่างประเทศค่อนข้างหายาก ธนาคารพาณิชย์ในลาวสามารถให้แลกเงินได้บางส่วน หรือบางครั้งก็ไม่สามารถให้แลกได้ ประกอบกับระเบียบกฎหมายเรื่องการแลกเงิน หรือโอนเงินตราต่างประเทศจะต้องมีเอกสารแสดงหลักฐานเพื่อชำระหนี้การค้ากับต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารประกอบ จึงไม่สามารถแลกเงินหรือโอนเงินไปจ่ายค่าสินค้าที่ธนาคารพาณิชย์ในลาวได้ ก็จำเป็นต้องแลกเงิน หรือโอนเงินโดยผ่านโพยก๊วน หรือถือเงินข้ามแดนไปชำระค่าสินค้าที่ฝั่งไทย...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน พบว่าปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ กฎระเบียบทางการค้าและภาษีของลาวมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยและระบบเอกสารค่อนข้างยุ่งยาก การตรวจ Form D หรือหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าในอาเซียนเพื่อขอยกเว้นภาษีศุลกากรที่ลาวมีขั้นตอนเยอะและใช้เวลานาน การขาดแคลนเงินบาทในลาว สินค้าอุปโภคบริโภคจากจีนเข้ามาตีตลาดลาว ขั้นตอนพิธีการศุลกากรของลาวยุ่งยากและมีหลักปฏิบัติไม่เท่าเทียมกันระหว่างสินค้าจากไทย กับสินค้าจากจีนและเวียดนาม ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มีผู้ประกอบการไทยกับลาวค้าขายกันมาประมาณ 20 ปี ไม่เคยปิดพ्लीว แต่ปัจจุบันผู้ประกอบการลาวไม่สามารถโอนเงินไปชำระหนี้สินค้าได้ ไม่ได้โกง ไม่ใช่ไม่มีเงิน แต่เพราะไม่สามารถหาแลกเงินบาทในลาวได้ ถ้าอยากได้เงินค่าสินค้าก็ให้เข้ามาชนเงินก๊ีบไป ดังนั้นผู้ประกอบการไทยจึงระงับการส่งสินค้าในล็อตต่อไป ทำให้เกิดผลกระทบต่อการค้าชายแดนและเป็นปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการไทยและลาว...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2562 เวลา 14.00 น.)

5. นโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน ได้ให้ข้อมูลสรุปว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาด่านชายแดนให้สอดคล้องกับปริมาณการค้า เช่นการอำนวยความสะดวกในการนำสินค้าผ่านแดน การใช้ระบบ Single Window การผลักดันให้จัดตั้ง CCA (Common Control Area) พื้นที่ปฏิบัติงานด้านศุลกากรร่วมกันของไทยและลาว

2. การผลักดันให้ใช้เงินสกุลท้องถิ่น(บาทและก๊ีบ)ในการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยไม่ต้องผ่านเงินดอลลาร์สหรัฐฯ

3. นโยบายในการขยายตลาดเดิม (CLMV) เพิ่มตลาดใหม่ของกระทรวงพาณิชย์

ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...แบงก์ชาติจะดูแลเรื่องของการชำระเงิน พยายามผลักดันให้มีการใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยไม่ต้อง Convert ผ่านเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งจะช่วยให้เกิดค่าใช้จ่าย และมีความเสี่ยงต่อความผันผวนของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ โดยพยายามทำให้อัตราการพาณิชย์ไทยรับแลกเงินก๊ีบ แต่นโยบายดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะธนาคารพาณิชย์มีความเสี่ยงในเรื่องอัตรา

แลกเปลี่ยนของเงินกีบ จึงกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อบาทในอัตราที่สูง เพื่อชดเชยความเสี่ยง จึงทำให้ไม่เอื้อต่อการค้าชายแดน...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.00 น.)

นอกจากรัฐบาลไทยที่มีนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาวแล้ว ในส่วนรัฐบาลลาวก็มีนโยบายผ่อนปรนทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวคล่องตัวมากขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ลาวขาดดุลการค้าไทยมาโดยตลอด รัฐบาลลาวพยายามแก้ไข แต่ที่ผ่านมาก็แก้ไขได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ลองถูกลองผิด พยายามออกกฎหมายใหม่มาเพื่อบังคับใช้ แต่มันไม่เข้ากับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม เพราะคนไทยและคนลาวในระดับชาวบ้าน เขามองกันเป็นเพื่อนบ้าน เป็นญาติพี่น้อง ไปมาหาสู่กัน ไปเยี่ยมญาติที่หนองคาย อุดรธานี หรือขอนแก่น ก็แวะซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคกลับเข้าลาว รัฐบาลก็รู้อะไรจะห้ามอย่างไร จะเก็บภาษีให้เป็นไปตามกฎหมาย ก็ไม่รู้อะไรจะเก็บอย่างไร เพราะสินค้าอุปโภคบริโภคหลายประเภทในลาวผลิตเองไม่ได้ ที่มีวางขายในลาวก็แพง เพราะรวมค่าขนส่งและภาษี ก็เลยต้องผ่อนปรนกันไป ...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562 เวลา 13.06 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลโดยสรุปว่า รัฐบาลไทยมีนโยบายในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการลงทุน ให้นักลงทุนไทยมาลงทุนในลาว โดยเฉพาะเรื่องพลังงาน
2. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าไทยเป็นประจำทุกปีในลาว เช่นงาน มินิไทยแลนด์ตามแขวงต่างๆ และงานท้อปไทยแบรนด์

ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ยังไม่ค่อยเป็นรูปธรรมมากนัก แต่ก็เห็น จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าไทยเป็นประจำทุกปีในลาว เช่นงาน มินิไทยแลนด์ตามแขวงต่างๆ และงานท้อปไทยแบรนด์ เพื่อนำผู้ประกอบการไทยมาเจาะตลาดในลาว เพื่อเพิ่มมูลค่าการส่งออกจากไทยมาลาวให้มากขึ้น...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน พบว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว ดังต่อไปนี้

- 1.ผลักดันให้มีการทำ Settlement ร่วมกันระหว่างไทยกับลาว
- 2.การจัด Business Matching ระหว่างนักธุรกิจไทย-ลาว
- 3.การจัดงานแสดงสินค้าร่วมกันระหว่างไทยกับลาว

ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มีหลายภาคส่วนที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการต่างประเทศ เช่น การจัดงานแสดงสินค้าไทยทุก ๆ ปี แต่การช่วยเหลือดังกล่าวอาจจะยังไม่ตรงประเด็นปัญหา เพราะจีนมีความได้เปรียบเชิงการแข่งขันมากกว่าไทย เนื่องจากสินค้าจีนมีต้นทุนต่ำมาก จึงขายสินค้าในราคาที่ถูกลง สินค้าไทยแข่งขันเรื่องราคากับสินค้าจีนไม่ได้...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.43 น.)

ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท อย่างลึกซึ้งและผลการสัมภาษณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท มีคำตอบดังต่อไปนี้

6. เงินสกุลอะไรที่ใช้เป็นหลักในการชำระค่าสินค้าของการค้าชายแดนไทย-ลาว และคิดเป็นร้อยละเท่าไร

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน ได้ให้ข้อมูลตรงกันว่า เงินบาทเป็นสกุลเงินหลักในการชำระค่าสินค้าของการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยมีเงินที่ใช้ในการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 3 สกุลหลัก ได้แก่ เงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐฯ และเงินกีบ ส่วนเงินหยวนเริ่มมีการใช้บริเวณชายแดนลาว-จีน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ย้อนหลังไปประมาณ 30 ปี การค้าชายแดนไทย-ลาวใช้เงินบาทร้อยละ 100 แต่ปัจจุบันอาจจะมีเงินดอลลาร์สหรัฐฯเข้ามาบางส่วน โดยสัดส่วนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐฯประมาณ 60 ส่วนต่อ 40 ส่วน สำหรับการใช้จ่ายเงินกีบค่อนข้างน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 1 และเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาธนาคารแห่งประเทศไทยเคยสำรวจตลาดอินโดจีน ที่จังหวัดหนองคาย พบว่าผู้ประกอบการค้ารายย่อยในตลาดรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินกีบ เพราะมีผู้ประกอบการลาวนำสินค้าลาวมาขาย และซื้อ

สินค้าไทยกลับ และหากเงินไม่พอ ก็จะชำระส่วนที่ขาดด้วยเงินกีบ โดยจะมีผู้ที่ทำหน้าที่คล้าย Money Changer ถือตะกร้ามารับแลกเงินกีบให้ถึงหน้าร้าน แต่ปัจจุบันไม่เห็นคนพวกนี้แล้ว...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.00 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลโดยสรุปว่า เงินบาทเป็นสกุลเงินหลักในการชำระค่าสินค้าของการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยเงินดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินอีกสกุลที่มีการใช้ในการค้าชายแดนไทย-ลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เชื่อว่ามีการใช้เงินบาทเกือบร้อยละ 100 ในการค้าชายแดนไทย-ลาว ส่วนเงินดอลลาร์สหรัฐมีใช้บ้าง โดยเป็นการโอนบัญชีจากลาวไปยังประเทศที่ 3 โดยผ่านไทยเพื่อชำระค่าสินค้า และสินค้าหลักที่นำเข้าลาวจากไทยคือน้ำมันเชื้อเพลิง ก็โอนเงินชำระค่าน้ำมันเชื้อเพลิงด้วยเงินบาท

ในลาวสามารถใช้เงินได้ทั้งเงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐ และเงินกีบ และธนาคารพาณิชย์ลาว ลูกค้านาคารก็สามารถเปิดบัญชีด้วยเงินบาท เงินดอลลาร์ และเงินกีบ...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน พบว่าเงินบาทเป็นสกุลเงินหลักในการชำระค่าสินค้าของการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้เงินบาทเป็นเงินชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มากกว่าร้อยละ 70 ขึ้นไปใช้เงินบาทในการซื้อขายสินค้าในการค้าชายแดนไทย-ลาว และในลาวส่วนใหญ่ก็ใช้เงินบาทในการชำระค่าสินค้าและบริการ แต่นโยบายรัฐบาลลาว คืออยู่เมืองลาว ต้องใช้เงินกีบ เป็นนโยบายที่ต้องการรักษาเสถียรภาพของเงินกีบ ดังนั้นจึงถูกบังคับให้กำหนดราคาสินค้าภายในลาวเป็นเงินกีบ แต่สินค้าอุปโภคบริโภคเกือบทั้งหมดต้องนำเข้ามาจากไทย สุดท้ายต้องจ่ายเป็นเงินบาท

ในวันนี้เงินกีบเหลือเยอะในตลาดเงิน แต่เงินบาทหายากมาก นี่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ผู้ประกอบการในลาวเดือดร้อน แม้จะพยายามแลกเงินแบบถูกต้องตามกฎหมาย ก็ยังไม่พอชำระหนี้ทางการค้าที่ไทย...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 18.10 น.)

7. พอใจในการรับชำระและ/หรือชำระค่าสินค้าและบริการด้วยเงินสดอะไร

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในลาว ทำให้ได้ข้อมูลจากผู้ประกอบการ และผู้บริโภคทั้งไทยและลาว โดยสรุปว่าผู้ประกอบการค้าชายแดนทั้งไทยและลาว อีกทั้งผู้บริโภคร่างมีความพอใจในการรับชำระและ/หรือชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินบาทมากกว่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯและเงินกีบ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ธนาคารแห่งประเทศไทยเคยไปสำรวจความพอใจของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว พบว่าเงินบาทเป็นที่ต้องการอันดับ 1 ส่วนเงินดอลลาร์สหรัฐฯเขาไม่ยอมได้ ยกเว้นว่าลูกค้าคนลาวหาเงินบาทไม่ได้จริงๆ และต้องเป็นคู่ค้าที่มีความไว้วางใจ สนับสนุนกันถึงจะยอมรับเงินดอลลาร์สหรัฐฯมาชำระค่าสินค้าและบริการ...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.00 น.)

“...ในความรู้สึกของผู้ประกอบการลาว อยากรใช้เงินกีบในการชำระค่าสินค้าและบริการในค้าชายแดนไทย-ลาว แต่ผู้ประกอบการไทยเขาไม่รับ และภายในลาวรัฐบาลก็ไม่ได้ส่งเสริมให้ใช้เงินบาทพูดกันตรงๆคนลาวนิยมเงินบาท เพราะชาวบ้าน พ่อค้าแม่ค้า เขามองว่าเงินบาทมีราคา มากกว่าเงินกีบตัวอย่างเช่น ปัจจุบัน 280 กีบต่อบาท และสินค้าอุปโภคบริโภคที่ขายในลาว ก็เอามาจากไทย พวกเขาจึงพอใจที่จะรับชำระค่าสินค้าด้วยเงินบาท เพราะจะได้นำเงินบาทไปซื้อสินค้าจากไทยเข้ามาขายต่อได้โดยไม่ต้องหาแลกเงินบาท...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562 เวลา 13.06 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในลาว ทำให้ได้ข้อมูลผู้ประกอบการ และผู้บริโภคร่างทั้งไทยและลาว โดยสรุปว่าผู้ประกอบการค้าชายแดนทั้งไทยและลาว อีกทั้งผู้บริโภคร่างมีความพอใจในการรับชำระและ/หรือชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินสดตามลำดับดังนี้ เงินบาท เงินดอลลาร์ และเงินกีบ ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ผู้ประกอบการลาว ต้องนำสินค้าอุปโภคบริโภคจากไทยมาขาย จึงมีภาระที่ต้องหาเงินบาทไปชำระค่าสินค้า ดังนั้นเขาจึงพอใจที่จะรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินบาทมากกว่าเงินสดอื่น...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน พบว่าผู้ประกอบการค้าชายแดนทั้งไทยและลาว มีความพอใจในการรับชำระและ/หรือชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินสดบาท ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...พอใจที่จะรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินสดบาท แต่ลูกค้าก็มีชำระเป็นเงินสดบาทและเงินกิบ โดยส่วนใหญ่จะชำระเป็นเงินกิบ แต่ก็ใช้วิธีการตั้งราคาจูงใจด้วยการใช้อัตราแลกเปลี่ยน หากลูกค้าชำระด้วยเงินสดบาทก็จะได้สินค้าที่ราคาถูกกว่าการชำระด้วยเงินกิบ เพราะว่าเราต้องการเงินสดบาท เพื่อนำไปชำระหนี้ทางการค้าให้แก่ผู้ประกอบการไทย ทั้งนี้เพราะธนาคารพาณิชย์ในลาวไม่สามารถหาเงินสดบาทให้แลกได้เพียงพอ จึงจำเป็นต้องโอนเงินผ่านคนกลาง หรือโพงก๊วน หรือนำเงินกิบไปแลกเงินสดบาทในตลาดมืด แล้วจึงนำเงินสดบาทไปโอนชำระหนี้ค่าสินค้าที่ธนาคารพาณิชย์ต่อไป...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.43 น.)

8. เห็นด้วยหรือไม่ ที่ใช้เงินสดบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้หมุนเวียนในลาว เพราะเหตุใด

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน พบว่า

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 คน เห็นด้วยกับการใช้เงินสดบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว เพราะไม่ต้องผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดดอลลาร์สหรัฐซึ่งมีความผันผวน และมีค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนของสินค้า และเห็นด้วยที่ใช้เงินสดบาทหมุนเวียนในลาว เพราะในลาวมีดีมานด์ (Demand) ของเงินสดบาทสูง

2. ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 คน ไม่เห็นด้วยกับการใช้เงินสดบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และไม่เห็นด้วยกับการที่ใช้เงินสดบาทหมุนเวียนในลาว เพราะจะทำให้ประเทศที่เป็นเจ้าของสกุลเงินนั้นมีอำนาจในการต่อรองทางการค้ามากกว่า

3. ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 คน เห็นว่าควรจะใช้เงินทั้ง 2 สกุลในการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นไปตามนโยบายการใช้เงินสกุลท้องถิ่นตามตะเข็บชายแดน และไม่เห็นความเห็นในการใช้เงินสดบาทหมุนเวียนในลาว

4. ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 คน ไม่มีความเห็นในประเด็นดังกล่าวทั้ง 2 กรณี

ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มองในมุมไทย แน่นนอน และต้องไปผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเงินตราซึ่งมีความผันผวน และรับการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศระหว่างไทย-ลาวยังไม่มีระบบที่ชัดเจน และมีปัญหาเรื่อง

การลักลอบขนเงิน เรื่องการแลกเปลี่ยนตามตลาดมืด...ปัญหาสำคัญเชิงนโยบายคือรัฐบาลไม่สามารถที่จะติดตาม Monitor ได้

ถ้าเงินบาทมีหมุนเวียนมากขึ้นในลาว มันก็ตอบรับ Financial Market เพราะว่ามันมีความชัดเจนในระดับหนึ่งแล้ว และปัจจุบันเงินบาทมี Demand สูงในลาว ดังนั้นการที่เงินบาทมาหมุนเวียนมากขึ้นในลาว ก็ย่อมเป็นผลดี...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 15.12 น.)

“...ในมุมมองของคนลาว ผมไม่เห็นด้วย เพราะคำว่าการค้าชายแดนระหว่างประเทศ มันคือ 2 ประเทศ ถ้าเอาเงินบาทเป็นเงินสกุลหลักในการค้าชายแดนไทย-ลาว มันจะทำให้ไทยมีอำนาจในการต่อรองการค้ามากกว่า เหมือนการทำสัญญาระหว่างประเทศ หากยึดเอาข้อกำหนดของประเทศใดเป็นหลัก มันก็ไม่ใช่ธรรมเนียมกับอีกประเทศ เราควรผลักดันการใช้เงินสกุลอาเซียนเป็นเงินสกุลกลาง มันจะดีมาก...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562 เวลา 13.06 น.)

“...ในแง่นโยบายไทยได้เปรียบ แต่ถ้าเป็นไปได้ การใช้เงิน 2 สกุล ในการค้าชายแดนไทย-ลาว แล้วไทยรับได้ ลาวรับได้ มันจะเป็นประโยชน์กับทั้ง 2 ประเทศเหมือนนโยบายการใช้เงินสกุลท้องถิ่นตามตะเข็บชายแดนในการค้าชายแดนไทย-ลาว...”

(เจ้าหน้าที่ของรัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 19.20 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน พบว่า

1. ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 คน เห็นว่าควรจะใช้เงินทั้ง 2 สกุลในการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นไปตามนโยบายการใช้เงินสกุลท้องถิ่นตามตะเข็บชายแดน และไม่เห็นด้วยในการใช้เงินบาทหมุนเวียนในลาว

2. ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 คน เห็นด้วยกับการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และเห็นด้วยที่ใช้เงินบาทหมุนเวียนในลาว

ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ไม่เห็นด้วยที่ใช้เงินบาทสกุลเดียวในการค้าชายแดนไทย-ลาว เพราะทำให้เกิดปัญหาการลักลอบขนเงินดอลลาร์จากลาวเข้ามาแลกเงินบาทจากธนาคารพาณิชย์ไทย และถูกจับกุมที่ด่านไทยเสมอ มันสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของเงินบาทหรือการขาดแคลนเงินบาทในลาว อยากให้รัฐบาลไทยกับรัฐบาลลาว ทหารือกันเพื่อหาวิธีการสนับสนุนให้ลาวมีความเข้มแข็งในเรื่องการเงิน เมื่อลาวเข้มแข็ง เขาก็จะมีกำลังซื้อสินค้าจากไทยเพิ่มขึ้น...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562 เวลา 11.10 น.)

“...เห็นด้วยกับบทบาทของเงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และในลาว เพราะประเด็นนี้จะช่วยทำให้ความต้องการเงินบาทมีมากขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศต่อไปได้...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 4 คน เห็นด้วยกับการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และเห็นด้วยที่ใช้เงินบาทหมุนเวียนในลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เห็นด้วย เพราะมันสะดวกในการค้าทั้งผู้ส่งออกไทยและผู้นำเข้าลาว เป็นการลดความเสี่ยงเรื่องความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน และสามารถแก้ปัญหาเรื่องโพลก๊วน ทำให้ต้นทุนสินค้าถูกลง สินค้าก็จะราคาถูกลง ทั้งนี้เพราะสินค้าทุกรายการที่ขายในลาวจะต้องบวกค่าความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนไปด้วย...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.43 น.)

ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างลึกซึ้งและผลการสัมภาษณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว มีคำตอบดังต่อไปนี้

9. วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว ในระบบ และนอกระบบ มีพัฒนาการจากปีพ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบันเป็นมาอย่างไร

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน พบว่า

1. ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 3 คน เห็นว่า รูปแบบการชำระค่าสินค้าและบริการจะมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม กล่าวคือ จะมีการชำระค่าสินค้าและบริการโดยผ่านระบบ Mobile Banking หรือการทำธุรกรรมการเงินโดยผ่านระบบเครือข่ายทางโทรศัพท์มือถือกันมากขึ้นโดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค

2. ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1 คน เห็นว่า วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังเหมือนเดิม แต่การค้ำนอกระบบจะมากขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องปริมาณเงินบาท อีกทั้งปัญหาการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในลาว

ตั้งข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ปัจจุบัน คนลาวเริ่มสั่งซื้อสินค้าโดยผ่านเว็บไซต์สินค้าของไทยกันมากขึ้น โดยจะมีคนกลางในลาวเหมือนบริษัท Kerry Express หรืออาจจะเป็นคนของผู้ประกอบการไทยที่อยู่ในลาว จะนำสินค้าตามที่สั่งมาให้ถึงสถานประกอบการในลาวเลย สำหรับการชำระเงินค่าสินค้าก็อาจจะเป็นการชำระทาง Mobile Banking หรือเก็บเงินปลายทาง...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562 เวลา 13.06 น.)

“...สถานการณ์ปัจจุบันที่ลาวขาดสภาพคล่องของเงิน การค้าในระบบอาจจะไม่ Attractive สถานการณ์ตอนนี้มันยังทำให้รู้สึกว่าคุณที่ทำการค้ำนอกระบบ ไม่อยากเข้ามาสู่การค้าในระบบ ในขณะเดียวกัน คนที่ทำการค้าในระบบอยู่แล้ว ก็อยากจะออกนอกระบบ การชำระค่าสินค้าและบริการมองแล้ว ไม่เห็นว่ามันจะมีการเปลี่ยนแปลงอะไร ปัญหาที่ยังเป็นปัญหาเดิม ทั้งเรื่องระบบเงินตรารายได้ของรัฐ ปริมาณการค้านอกระบบซึ่งเราไม่สามารถได้ข้อมูลที่ชัดเจนว่ามันเป็นกี่เท่า...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 15.12 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน พบว่าวิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังเหมือนเดิม วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการ ของการค้าในระบบก็จะโอนผ่านธนาคารพาณิชย์ลาวไปยังธนาคารพาณิชย์ไทยที่บัญชีของผู้ประกอบการไทย ส่วนของการค้ำนอกระบบก็จะชำระค่าสินค้าผ่านคนกลาง หรือโพยก๊วน นอกจากนี้แล้วผู้ประกอบการก็จะถือเงินข้ามไปไทยอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แล้วไปโอนเงินให้ผู้ประกอบการไทย ตั้งข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ในลาว สำหรับการค้าในระบบนั้น การชำระหนี้ทางการค้าก็คือ การชำระด้วยการโอนผ่านระบบธนาคาร ส่วนการค้านอกระบบ ก็มีหลายวิธีเช่น การถือเงินสดข้ามฝั่งไทย เพื่อโอนเงินให้ผู้ประกอบการไทย หรืออาจจะโอนผ่านระบบโพยก๊วนในร้านแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศทั้งที่ ได้รับอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย และร้านแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ไม่ได้รับอนุญาตในลาว ซึ่งรูปแบบการชำระเงินในการค้าชายแดน ก็ยังคงเหมือนเดิม...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน พบว่า

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 คน เห็นว่า วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังคงเหมือนเดิม แต่การค่านอกระบบจะมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลลาวควบคุมเรื่องการแลกเปลี่ยนเงินตรา

2. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 คน เห็นว่า วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังคงเหมือนเดิม แต่จะเข้าสู่การค้ำในระบบมากขึ้น เพราะธนาคารพาณิชย์ลาวและไทยลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างประเทศ

3. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 2 คน เห็นว่า วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการมีการพัฒนาขึ้น โดยนำเอา E- Banking มาใช้มากขึ้น

ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การชำระหนี้ทางการค้าชายแดนไทย-ลาวยังคงเหมือนเดิม แต่หากเมื่อใดที่รัฐบาลลาวเข้ามาแทรกแซงเรื่องค่าเงิน หรือเงินตราต่างประเทศในประเทศ มันจะทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวเปลี่ยนแปลงไปด้วย เพราะว่าความต้องการเงินบาทสูง แต่ปริมาณเงินบาทในลาว มีไม่เพียงพอ ทำให้การค้าแบบนอกระบบจะเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแบบผิดกฎหมายก็จะเพิ่มขึ้น...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 18.10 น.)

“...วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังคงเหมือนเดิม แต่เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ลาวและไทย ได้ลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างประเทศลง จึงมีผลทำให้การค้าในระบบเพิ่มขึ้น...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.43 น.)

“...วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว พัฒนามากขึ้น ระบบ E-Banking ได้เข้ามาช่วยจัดการ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้วิธีการชำระเงินมีการพัฒนาขึ้น...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 16.45 น.)

10. บทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว มีพัฒนาการอย่างไร และบทบาทของเงินบาทในลาวเป็นอย่างไร

- กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 4 คน ให้ข้อมูลไปในแนวทางเดียวกัน คือ เงินบาทมีบทบาทสำคัญมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเงินบาทมีบทบาทสำคัญมากในลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เงินบาทยังคงมีบทบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และมีบทบาทสูงต่อระบบการเงินในลาว แต่ในระยะ 10 ปี ข้างหน้า เชื่อว่าอาจมีบทบาทลดลง ทั้งนี้เพราะลาวกำลังปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมการลงทุนให้แก่นักลงทุนไทยและต่างประเทศให้มาลงทุนในลาว และเมื่อมาลงทุนในลาว สิ่งหนึ่งที่นักลงทุนเหล่านั้นต้องเจอคือ ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายลาว นั่นคือต้องใช้เงินกีบเป็นเงินสดหลักในการค้าขาย ขณะเดียวกันเมื่อลาวผลิตสินค้าเองได้ ก็จะลดการนำเข้าจากไทยด้วย บทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทยลาว และในลาวก็จะลดลง...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562 เวลา 13.06 น.)

และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพิ่มเติมจากกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 4 คนว่า บทบาทเงินบาทมีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือว่า การค้าชายแดนไทย-ลาวมีผลต่อบทบาทของเงินบาท พบว่า

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 คน เห็นว่า บทบาทของเงินบาทมีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว
 2. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 คน ไม่มีความเห็นที่ชัดเจนระหว่างบทบาทเงินบาท กับการค้าชายแดนไทย-ลาว ว่าปัจจัยตัวใดมีอิทธิพลต่อปัจจัยอีกตัว
- ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เงินบาทมีอิทธิพลทำให้การค้าชายแดนเพิ่มขึ้นหรือลดลง อย่างเช่นปัจจุบันนี้คนลาวเขาอยากที่จะได้เงินบาท เพื่อนำไปซื้อสินค้าจากไทย แต่ตอนนี้คนลาวไม่สามารถหาแลกเงินบาทในลาวได้ จึงไม่สามารถซื้อสินค้าไทยได้ ทำให้มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว...”

(เจ้าหน้าที่ของรัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 19.20 น.)

“...ไขกับไก่ มันคงต้องไปพิจารณาดูในแต่ละกรณี ว่าเป็นเรื่องของการค้าชายแดนไปกระทบ ต่อเงินบาททำให้มีการใช้เงินบาทมากขึ้นหรือลดลง หรือว่าการใช้เงินบาทไปกระทบต่อการค้า ชายแดนไทย-ลาวทำให้มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้น หรือลดลง...”

(เจ้าหน้าที่ภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2562 เวลา 15.12 น.)

- กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน พบว่า ผู้ให้ สัมภาษณ์ทั้ง 2 คนให้ข้อมูลไปในแนวทางเดียวกันคือ เงินบาทมีบทบาทสำคัญมากต่อการค้าชายแดน ไทย-ลาว และเงินบาทมีบทบาทสำคัญมากในลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เงินบาทมีความสำคัญมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว เพราะเงินก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับใน ระดับสากล แต่ปัจจุบันเงินหยวนเริ่มเข้ามามีบทบาท อาจเป็นเพราะการขยายตัวของการลงทุนของ จีนในลาว และการนำเข้าของสินค้าจีนที่เพิ่มขึ้นในลาว...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพิ่มเติม จากกลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน ว่าบทบาทเงินบาทมีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว มีผลต่อบทบาท ของเงินบาท พบว่า

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 คน เห็นว่า การค้าชายแดนไทย-ลาวมีผลต่อบทบาทของเงินบาท

2. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 คน ไม่มีความเห็นที่ชัดเจนระหว่างบทบาทเงินบาท กับการค้า ชายแดนไทย-ลาว ว่าปัจจัยตัวใดมีอิทธิพลต่อปัจจัยอีกตัว

ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เชื่อว่าปัจจัยหลักมาจากการค้าชายแดนไทย-ลาว เพราะมันเริ่มมาจากลาวต้องการสินค้า ไทย แต่ไทยไม่รับเงินก๊ีบ ดังนั้นลาวจึงต้องหาเงินบาทมาเพื่อชำระค่าสินค้า ดังนั้นการค้าชายแดนไทย- ลาวมีผลต่อบทบาทของเงินบาท...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2562 เวลา 20.40 น.)

“...บทบาทเงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว มันมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันจนไม่แน่ใจ ว่าอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล เหมือนกับไก่เกิดก่อนไข่ หรือไข่เกิดก่อนไก่...”

(ผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 ธันวาคม 2562 เวลา 11.10 น.)

- กลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 4 คนให้ข้อมูลไปในแนวทางเดียวกันคือ เงินบาทมีบทบาทสำคัญมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเงินบาทมีบทบาทสำคัญมากในลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเงินบาทมีบทบาทสูงในการค้าชายแดนไทย-ลาว และในลาว เพราะสินค้าไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น แล้วคนลาวส่วนใหญ่เขาจะถือเงินบาทเป็นหลัก และมีเงินดอลลาร์บ้าง เพราะเงินกีบไม่มีเสถียรภาพ เงินกีบที่ผมขายสินค้าได้แต่ละวัน ผมจะแลกเปลี่ยนเงินบาทภายในไม่เกิน 2 วัน จะไม่ถือเงินกีบไว้นาน เพราะเงินกีบอ่อนค่าไม่เสถียรภาพ และอัตราเงินเฟ้อในลาวสูงมาก...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2562 เวลา 10.43 น.)

และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพิ่มเติมจากกลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว จำนวน 4 คน ว่า บทบาทเงินบาทมีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือว่า การค้าชายแดนไทย-ลาวมีผลต่อบทบาทของเงินบาท พบว่า

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 คน เห็นว่า การค้าชายแดนไทย-ลาวมีผลต่อบทบาทของเงินบาท
 2. ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 1 คน ไม่มีความเห็น
- ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การค้าชายแดนไทย-ลาวมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการใช้เงินบาทเพิ่มขึ้น เพราะว่าการค้าชายแดนที่มันเกิดขึ้น ผู้ประกอบการจะจ่ายเงินสกุลอะไรก็ได้ถ้าทั้ง 2 ฝ่ายยอมรับ ไม่จำเป็นต้องจ่ายเป็นเงินบาท แต่มันไม่ได้หมายความว่า ใช้เงินบาทแล้วจะทำให้กระตุ้นการค้าชายแดนให้เพิ่มขึ้น...”

(ผู้ประกอบการคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 ธันวาคม 2562 เวลา 14.00 น.)

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือ เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อการค้าไทย-ลาว จำนวน 10 คน สามารถวิเคราะห์เนื้อหาได้ข้อสรุปปรากฏในตารางที่ 5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การสรุปแนวทางที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

ตอนที่ 1 ชุดคำถามที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

คำถาม	สรุปคำตอบ	หมายเหตุ
1. การค้าชายแดนไทย-ลาว ในอดีต ตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบัน มีรูปแบบ การค้าชายแดนเป็นอย่างไร และคาดว่า จะมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร	การค้าชายแดนไทย-ลาว มีการพัฒนาจากอดีต มาก เดิมเป็นรูปแบบการค้าตามประเพณี กระทั่ง ปี พ.ศ.2531 รูปแบบการค้าชายถูกแบ่งเป็น การค้าในระบบ กับการค้านอกระบบ ซึ่งมีมูลค่า มากกว่าการค้าในระบบ	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบใน แนวทางเดียวกัน
2. ข้อดีและข้อเสีย ของรูปแบบการค้าใน ระบบ และการค้านอกระบบคืออะไร และรูปแบบการค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็น การค้ารูปแบบไหน และคิดเป็นการค้าใน ระบบกี่ % , คิดเป็นการค้านอกระบบกี่%	<p>1.การค้าในระบบ</p> <p>-ข้อดี ประเทศชาติสามารถจัดเก็บภาษีการค้าได้ อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>-ข้อเสีย ตลาดลาวจะบริโภคสินค้าในราคาสูง และมีขั้นตอนยุ่งยากใช้เวลานานในการกระจาย สินค้าสู่ตลาด</p> <p>2.การค้านอกระบบ</p> <p>-ข้อดี ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง และผู้ประกอบการไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ใช้เวลาน้อยในการกระจายสินค้าไปยังตลาด</p> <p>-ข้อเสีย รัฐบาลขาดรายได้จากภาษีการค้า และเป็นช่องทางแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>3.การค้านอกระบบมีมูลค่ามากกว่าการค้าในระบบ</p>	<p>ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบใน แนวทางเดียวกันในเรื่องข้อดี และข้อเสีย ของการค้าในระบบกับการค้านอกระบบ แต่ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในเรื่องสัดส่วน การค้าในระบบกับการค้านอกระบบดังนี้</p> <p>1.กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ - การค้านอกระบบคิด เป็นสัดส่วน 3 ใน 4 ส่วนของการค้า ทั้งหมด</p> <p>2.กลุ่มผู้ชำนาญการค้าฯ - การค้านอก มากกว่าการค้าในระบบ 3-4 เท่า</p> <p>3.กลุ่มผู้ประกอบการค้าฯ</p> <p>-กลุ่มที่ 1 : การค้านอกระบบมากกว่า การค้าในระบบ 3-4 เท่า</p> <p>-กลุ่มที่ 2 : สัดส่วนของการค้าในระบบต่อการค้านอกระบบ เท่ากับ 70 ต่อ 30</p>
3.ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้า ชายแดนไทย-ลาวคืออะไร	<p>1.สภาพเศรษฐกิจของลาว</p> <p>2.อัตราแลกเปลี่ยน(กีบต่อบาท)</p> <p>3.นโยบายของรัฐบาลลาวที่ลดการ นำเข้า และส่งเสริมการผลิตภายใน</p> <p>4.สินค้าเงินในลาว</p> <p>5.ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ</p> <p>6.อัตราภาษีลาว</p> <p>7.อัตราเงินเฟ้อลาว</p> <p>8.ความยากง่ายในการเข้าหาแหล่ง เงินทุนลาว</p> <p>9.ปริมาณเงินบาทในลาว</p> <p>10.ความสะดวกของการชำระเงินใน การค้าชายแดนไทย-ลาว</p> <p>11.ปริมาณจุดผ่านแดน</p>	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบใน แนวทางเดียวกัน

ตารางที่ 5 การสรุปแนวทางที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

ตอนที่ 1 ชุดคำถามที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

คำถาม	สรุปคำตอบ	หมายเหตุ
4. ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว คืออะไร	<ol style="list-style-type: none"> 1. มาตรการด้านภาษีศุลกากรของลาวไม่ชัดเจนและดำเนินงานล่าช้า 2. ผู้ประกอบการไม่ได้รับความสะดวก มีขั้นตอนที่ด้านชายแดนลาวมาก 3. หาแลกเปลี่ยนบาทในลาวยาก 4. ผ่านคนกลางให้มีต้นทุนสูง 5. ผู้ประกอบการไม่รู้กฎหมายและระบบภาษีของลาว 6. กฎระเบียบและภาษีของลาวมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย 7. สินค้าจากจีนเข้ามาตีตลาดลาว 8. ขั้นตอนพิธีการศุลกากรของลาวมีหลักปฏิบัติไม่เท่าเทียมกันระหว่างสินค้าไทยกับสินค้าจีนและเวียดนาม 	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางเดียวกัน
5. นโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นอย่างไร	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาด่านชายแดนร่วมกัน 2. การผลักดันให้ใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการค้าชายแดนไทย-ลาว 3. นโยบายการขยายตลาด (CLMV) 4. การส่งเสริมการลงทุนไทยในลาว โดยเฉพาะเรื่องพลังงาน 5. การจัดกิจกรรมประจำปีเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าไทย 6. จัด Business Matching นักธุรกิจไทย-ลาว 	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางเดียวกัน

ตารางที่ 6 การสรุปแนวทางที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท

ตอนที่ 2 ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท

ประเด็น	เนื้อหา	หมายเหตุ
6.สกุลเงินอะไรที่ใช้เป็นหลักในการชำระค่าสินค้าของการค้าชายแดนไทย-ลาว และคิดเป็นกี่ % ของการค้าชายแดน	1.เงินบาทเป็นสกุลเงินหลักในการค้าชายแดนไทย-ลาว และนิยมใช้เงินบาทภายในลาว 2.การใช้สกุลเงินในการค้า ชายแดนไทย-ลาว คิดเป็น สัดส่วนเงินบาทต่อเงิน ดอลลาร์สหรัฐฯ ประมาณ 60 ต่อ 40 สำหรับเงินก๊ีบใช้น้อยกว่าร้อยละ 1	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางเดียวกัน
7.พอใจในการรับชำระ และ/หรือ ชำระเงินค่าสินค้าและบริการด้วยเงินสกุลอะไร	มีความพอใจในการรับชำระและ/หรือชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินสกุลบาท	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางเดียวกัน
8.เห็นด้วยหรือไม่ ที่ใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้หมุนเวียนในลาว เพราะเหตุใด	1.เห็นด้วยกับการใช้เงินบาท เพราะไม่ต้องผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุล ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งมีความผันผวน และมีค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนของสินค้า และเห็นด้วยที่ใช้เงินบาทหมุนเวียนในลาว เพราะในลาวมีดีมานด์ (Demand) ของเงินบาทสูง 2.ไม่เห็นด้วยกับการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และไม่เห็นด้วยกับการที่ใช้เงินบาทหมุนเวียนในลาว เพราะ จะทำให้ประเทศที่เป็นเจ้าของ สกุลเงินมีอำนาจในการต่อรอง ทางการค้ามากกว่า 3.ควรใช้เงินทั้ง 2 สกุลในการค้าชายแดนไทย-ลาว แต่ไม่ควรใช้เงินบาทในลาว	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1.กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ มีความเห็นที่แตกต่างกันทุกคน 2.กลุ่มผู้ชำนาญการค้าฯ มีความเห็นที่แตกต่างกันทุกคน 3.กลุ่มผู้ประกอบการค้าฯ มีความเห็นเหมือนกันคือเห็นด้วยกับการใช้เงินบาทในการค้าชายแดน ไทย-ลาว และเห็นด้วยที่ใช้เงินบาทในลาว

ตารางที่ 7 การสรุปแนวทางที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

ตอนที่ 3 ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

ประเด็น	เนื้อหา	หมายเหตุ
9.วิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งในระบบ และนอกระบบ มีพัฒนาการตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบัน อย่างไร	<p>1.กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ</p> <p>-ผู้ให้สัมภาษณ์ 3 คน เห็นว่ารูปแบบการชำระค่าสินค้าและบริการมีการเปลี่ยนแปลง คือ มีการชำระผ่านระบบ Mobile Banking หรือผ่านทางโทรศัพท์มือถือกันมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค</p> <p>-ผู้ให้สัมภาษณ์ 1 คน เห็นว่าวิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังเหมือนเดิม แต่การค่านอกระบบจะมากขึ้น เพราะข้อจำกัดเรื่องปริมาณเงินบาทมีไม่เพียงพอในลาว</p> <p>2.กลุ่มผู้ชำนาญการค้าฯ วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังเหมือนเดิม คือ</p> <p>-การค้าในระบบ จะโอนเงินผ่านธนาคารลาวไปยังธนาคารไทย</p> <p>-การค้านอกระบบ</p> <p>1.จะชำระค่าสินค้าผ่านคนกลาง/ โปยก๊วน</p> <p>2.ผู้ประกอบการลาวถือเงินข้ามไปอินที่ไทย</p> <p>3.กลุ่มผู้ประกอบการไทย-ลาว</p> <p>3.1ผู้ให้สัมภาษณ์ 1 คน เห็นว่าวิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังคงเหมือนเดิมแต่การค่านอกระบบจะมากขึ้น เพราะรัฐบาลลาวควบคุม เรื่องการแลกเปลี่ยนเงินตรา</p> <p>3.2ผู้ให้สัมภาษณ์ 1 คน เห็นว่าวิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังคงเหมือนเดิม แต่จะเข้าสู่การค้าในระบบมากขึ้น เพราะธนาคารพาณิชย์ ลาวและไทยลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างประเทศ</p> <p>3.3ผู้ให้สัมภาษณ์ 2 คน เห็นว่าวิธีการชำระค่าสินค้าและบริการมีการพัฒนาขึ้น โดยนำเอา E- Banking มาใช้มากขึ้น</p>	<p>ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบที่แตกต่างกัน ดังนี้</p> <p>1.กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ร้อยละ 75 เห็นว่าวิธีการชำระค่าสินค้าและบริการมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลง และส่วน ที่เหลือ เห็นว่าวิธีการ ชำระค่าสินค้าและบริการยังคงเดิมไม่ เปลี่ยนแปลง</p> <p>2.กลุ่มผู้ชำนาญการค้าฯ ร้อยละ 100 เห็นว่าวิธีการชำระค่าสินค้าและบริการยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง</p> <p>3.ผู้ประกอบการค้าฯ ร้อยละ 50 เห็นว่าวิธีการชำระค่าสินค้าและบริการมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลง และส่วนที่เหลือเห็นว่าการชำระค่าสินค้า และบริการยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง</p>
10.บทบาทเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวมีพัฒนาการนับตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร และบทบาทของเงินบาทภายในลาวเป็นอย่างไร	<p>1.เงินบาทมีบทบาทสำคัญมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเงินบาทมีบทบาทสำคัญมากในลาว</p> <p>2.กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐส่วนใหญ่เห็น ว่าเงินบาทมีผลทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่กลุ่มผู้ประกอบการค้าฯส่วนใหญ่ เห็นว่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมีผลทำให้มีการใช้เงินบาทมากขึ้นหรือลดลง</p>	<p>ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางเดียวกันในเรื่องเงินบาทมีบทบาทสำคัญมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเงินบาทมีบทบาทสำคัญมากในลาว</p>

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว จำนวน 2 คน และกลุ่มผู้ประกอบการไทยและลาว จำนวน 4 คน สรุปได้ว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน การค้าชายแดนมีการพัฒนาและมีรูปแบบการค้าชายแดนที่ชัดเจนขึ้น โดยแบ่งออกเป็น การค้าในระบบ และการค้านอกระบบ โดยที่การค้านอกระบบมีมากกว่าการค้าในระบบ 2-3 เท่า และการค้านอกระบบใช้เงินบาทในการชำระค่าสินค้าและบริการค้าเกือบทั้งหมด ส่วนการค้าในระบบจะใช้เงิน 3 สกุล ได้แก่ เงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐ และเงินกีบ ซึ่งเงินบาทเป็นเงินสกุลหลักที่ใช้ในการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยผู้ประกอบการไทยและลาวมีความพอใจในการรับชำระหรือชำระค่าสินค้าและบริการ และเห็นด้วยกับการใช้เงินบาทเป็นเงินสกุลหลักในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้หมุนเวียนในลาว เพราะเงินบาทมีเสถียรภาพเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการค้าไทยและลาว

เงินบาทมีบทบาทมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และการชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาว อีกทั้งการที่ลาวขาดดุลการค้าต่อไทยอย่างต่อเนื่อง จากการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคจากไทยมากกว่าร้อยละ 70 จึงมีผลทำให้รัฐบาลลาวตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้น เพื่อส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศ ลดการนำเข้าสินค้าเข้า และการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนเงินบาทภายในลาว และค่าเงินกีบที่ผันผวน ทำให้เกิดอุปสรรคแก่ผู้ประกอบการไทยและลาว ส่งผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ทั้งนี้ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า เงินบาทมีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือการค้าชายแดนไทย-ลาวมีผลต่อเงินบาท เพราะความเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการกับผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาว มีความเห็นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ภาครัฐของไทยและลาวส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าบทบาทของเงินบาทมีผลทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวสูงขึ้นหรือลดลง ส่วนความเห็นจากผู้ประกอบการและผู้ชำนาญการค้าไทย-ลาวส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า การค้าชายแดนไทย-ลาวที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกๆปี ทำให้เงินบาทมีบทบาทสูงขึ้นในการค้าชายแดน จนกระทั่งใช้หมุนเวียนในลาว

4.2 ผลการศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายเดือน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550-2561 จำนวนข้อมูล 132 เดือน ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 4.2.1 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test)
- 4.2.2 การทดสอบความเหมาะสมของความล่าช้าที่เกิดจากช่วงเวลา (Lag Order Selection)
- 4.2.3 การทดสอบความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างตัวแปร (Cointegration Test)
- 4.2.4 การวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัว ด้วยวิธีการ Vector Error Correction Model)
- 4.2.5 การวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปร (Impulse Response Function)
- 4.2.6 การวิเคราะห์การแยกส่วนของความแปรปรวน (Variance Decomposition)
- 4.2.7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของตัวแปร (Granger Causality)

4.2.1 ทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test)

จากการทดสอบ Unit root หรือการทดสอบความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลา โดยทำการศึกษา 2 วิธีการ ได้แก่วิธี Augmented Dickey-Fuller และ Phillips-Perron test

การประมาณค่าแบบจำลอง VAR จะทำการตรวจสอบตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาว่ามีลักษณะนิ่ง (Stationary) หรือมีลักษณะไม่นิ่ง (Non-Stationary) เป็นอันดับแรก เพื่อให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าตัวแปรต้องมีค่าคงที่เมื่อเวลาผ่านไป โดยใช้วิธีการของ Augment Dickey Fuller (ADF) test ตามหลักการของเอนเดอร์ (Walter Enders, 2014)

$$\Delta y_t = \alpha_0 + \gamma y_{t-1} + \gamma y_{t-2} + \sum_{i=1}^p \beta_i \Delta y_{i=1} + \varepsilon_t$$

เมื่อ y_t คือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา, α_0 คือ จุดตัดแกน y (drift point), t คือ แนวโน้มของเวลา (time trend), ε_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มที่มีคุณสมบัติ white noise ส่วน p คือ ระยะเวลาของตัวแปรในอดีต หากผลการทดสอบมีการยอมรับสมมติฐานรอง (Accept : (H_1)) แสดงว่าข้อมูลมีลักษณะนิ่ง Stationary และหากผลการทดสอบมีการยอมรับสมมติฐานหลัก (Accept : (H_0)) แสดงว่าข้อมูลมีลักษณะไม่นิ่ง Non Stationary

จากการทดสอบ Unit Root ด้วยวิธีของ Augmented Dickey-Fuller ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคทั้ง 7 ตัวแปร พบว่า มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยไทย ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย อัตราดอกเบี้ยลาว และดัชนีราคาผู้บริโภค

ลาว ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) ในขณะที่ตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยน กีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) เมื่อมีการแก้ไขข้อมูลด้วยการ First Differential ทำให้ทุกตัวแปรได้ผลการทดสอบ คือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ดังปรากฏในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบ Unit root test ด้วยวิธีการ Augmented Dickey-Fuller

ตัวแปร	ข้อมูลปกติ			ข้อมูลที่ปรับค่าแล้ว		
	Augmented Dickey-Fuller test	Prob.	Result	Augmented Dickey-Fuller test	Prob.	Result
มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	-0.0977	0.946	$I(0)$	-8.1719	0.0000*	$I(d)$
อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	-2.2883	0.177	$I(0)$	-7.4278	0.0000*	$I(d)$
อัตราดอกเบี้ยไทย	-1.8917	0.335	$I(0)$	-4.4913	0.0003*	$I(d)$
ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย	-2.0596	0.261	$I(0)$	-7.7605	0.0000*	$I(d)$
อัตราแลกเปลี่ยน กีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	-3.2381	0.020*	$I(1)$	-5.8951	0.0000*	$I(d)$
อัตราดอกเบี้ยลาว	-0.5188	0.882	$I(0)$	-9.9613	0.0000*	$I(d)$
ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว	-1.2194	0.664	$I(0)$	-12.7695	0.0000*	$I(d)$

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 90%

การทดสอบของ Phillips-Perron จะนำตัวคลาดเคลื่อนที่มีความสัมพันธ์กันในระดับหนึ่ง และความแปรปรวนที่เกิดปัญหาความแปรปรวนค่าคาดเคลื่อนไม่คงที่มาทำการทดสอบด้วย โดยที่สามารถเขียนในรูปของสมการถดถอยได้ดังนี้

$$y_t = a_0^* + a_1^* y_{t-1} + \mu_t$$

$$y_t = \tilde{a}_0 + \tilde{a}_1 y_{t-1} + \tilde{a}_2 \left(\frac{t-T}{2} \right) + \mu_t$$

เมื่อ T = จำนวนตัวอย่าง

μ_t = ตัวรบกวนสุ่ม (Disturbance term) ซึ่ง $E(\mu_t) = 0$ แต่ในสมการนี้ตัวรบกวนสุ่มสามารถมีความสัมพันธ์กันได้ระดับหนึ่งและเกิดปัญหาความแปรปรวนค่าคาดเคลื่อนไม่คงที่ได้

จากการทดสอบ Unit Root ด้วยวิธีของ Phillips-Perron ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค ทั้ง 7 ตัวแปร พบว่า มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยไทย ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย อัตราดอกเบี้ยลาว และดัชนีราคาผู้บริโภคลาว ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) ในขณะที่ตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) เมื่อมีการแก้ไขข้อมูลด้วยการ First

Differential ทำให้ทุกตัวแปรได้ผลการทดสอบ คือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ดังปรากฏในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การทดสอบ Unit Root ด้วยวิธีของ Phillips-Perron test

ตัวแปร	ข้อมูลปกติ			ข้อมูลที่ปรับค่าแล้ว		
	Phillips-Perron	Prob.	Result	Phillips-Perron	Prob.	Result
	test			test		
มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	-0.9062	0.783	$I(0)$	-54.9885	0.0001*	$I(d)$
อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	-2.1000	0.245	$I(0)$	-7.2669	0.0000*	$I(d)$
อัตราดอกเบี้ยไทย	-1.8474	0.356	$I(0)$	-9.2985	0.0000*	$I(d)$
ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย	-1.8865	0.337	$I(0)$	-7.7248	0.0000*	$I(d)$
อัตราแลกเปลี่ยน กีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	-3.4723	0.010*	$I(1)$	-5.9110	0.0000*	$I(d)$
อัตราดอกเบี้ยลาว	-0.5567	0.875	$I(0)$	-9.8844	0.0000*	$I(d)$
ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว	-1.3312	0.613	$I(0)$	-31.1878	0.0001*	$I(d)$

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 90%

จากการทดสอบความนิ่งของข้อมูลพบว่า ตัวแปรมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว, อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ, อัตราดอกเบี้ยไทย, ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย, อัตราดอกเบี้ยลาว และดัชนีราคาผู้บริโภคลาว ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) แต่ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) ในขณะที่อัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) แต่ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ดังปรากฏในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สรุปผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล

ตัวแปร	Augmented Dickey-Fuller test		Phillips-Perron test	
	ข้อมูลปกติ	ข้อมูลที่ปรับค่าแล้ว	ข้อมูลปกติ	ข้อมูลที่ปรับค่าแล้ว
มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	$I(0)$	$I(d)$	$I(0)$	$I(d)$
อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	$I(0)$	$I(d)$	$I(0)$	$I(d)$
อัตราดอกเบี้ยไทย	$I(0)$	$I(d)$	$I(0)$	$I(d)$
ดัชนีราคาบริโภคไทย	$I(0)$	$I(d)$	$I(0)$	$I(d)$
อัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	$I(1)$	$I(d)$	$I(1)$	$I(d)$
อัตราดอกเบี้ยลาว	$I(0)$	$I(d)$	$I(0)$	$I(d)$
ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว	$I(0)$	$I(d)$	$I(0)$	$I(d)$

ที่มา : จากการคำนวณ

4.2.2 การทดสอบความเหมาะสมของความล่าช้าจากช่วงเวลา (Lag Order Selection)

จากการทดสอบความเหมาะสมของความล่าช้าจากช่วงเวลา จากตารางที่ 11 แสดงถึงผลการทดสอบความเหมาะสมความล่าช้าจากช่วงเวลาด้วยวิธีการของ Final prediction error พบว่าความล่าช้าของช่วงเวลาที่เหมาะสมอยู่ที่ 3 ช่วงเวลา ในขณะที่การทดสอบความเหมาะสมความล่าช้าจากช่วงเวลาด้วยวิธีการของ Akaike พบว่าความล่าช้าของช่วงเวลาที่เหมาะสมอยู่ที่ 8 ช่วงเวลา ในการทดสอบความเหมาะสมความล่าช้าจากช่วงเวลาด้วยวิธีการของ Schwarz ไม่พบว่าความล่าช้าของช่วงเวลาที่เหมาะสมทำให้มีความเหมาะสมของช่วงเวลา 0 ช่วงเวลา ในขณะที่จากการทดสอบความเหมาะสมความล่าช้าจากช่วงเวลาด้วยวิธีการของ Hannan-Quinn พบว่าความล่าช้าของช่วงเวลาที่เหมาะสมอยู่ที่ 1 ช่วงเวลา จากผลของการทดสอบความล่าช้าจากช่วงเวลาในการเลือกช่วงเวลาที่มีความเหมาะสมกับข้อมูลมากที่สุด ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้เลือกวิธีการของ Hannan-Quinn เนื่องจากมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไปมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีความเหมาะสมกับชุดข้อมูลและจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากวิธีการของ Hannan-Quinn มีความเหมาะสมในการศึกษาที่มีขนาดของข้อมูลไม่เกิน 200 ตัวอย่าง ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลรายเดือนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550-2561 มีจำนวนตัวอย่าง 132 ตัวอย่าง จึงมีความเหมาะสมกับวิธีการของ Hannan-Quinn ที่สุด (Carlos Enrique Carrasco Gutiérrez และคณะ, 2007) วิธีการของ Hannan and Quinn: HQ (E. J. Hannan และ B. G. Quinn, 1979) มีดังนี้

$$HQ = -2\log_{max} + 2K\ln(\ln(n))$$

โดยที่ \log_{max} คือ ค่า likelihood function สูงสุด,

K คือ จำนวนพารามิเตอร์ และ n คือ จำนวนค่าสังเกต ดังปรากฏในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การทดสอบความเหมาะสมของช่วงเวลาของข้อมูล

Lag	LogL	Akaike Information criterion	Schwarz Information criterion	Hannan-Quinn Information criterion
0	-2099.209	34.2473	34.4073	34.3123
1	-1999.556	33.4236	34.7040	33.9437*
2	-1936.634	33.1973	35.5979	34.1724
3	-1886.259	33.1749	36.6958	34.6051
4	-1835.433	33.1452	37.7865	35.0305
5	-1789.957	33.2025	38.9641	35.5428
6	-1747.942	33.3161	40.1979	36.1115
7	-1700.817	33.3466	41.3487	36.5970
8	-1623.977	32.8939	42.0163	36.5994

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : * ช่วงความล่าช้าของเวลาที่เหมาะสม (Lag)

4.2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration Test)

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวด้วยวิธีการของ Johansen's มีการทดสอบด้วยวิธี Maximum eigenvalue test and Trace test (Gerlard P. Dwyer, (2015)) มีรูปของสมการดังสมการที่ 3.18 และสมการที่ 3.19

$$\text{Maximum eigenvalue test: } \lambda_{trace}(r_0, r_0 + 1) = -T \ln(1 - \lambda_{r_0+1}) \quad \text{สมการที่ 3.18}$$

$$\text{Trace test: } \lambda_{max}(r_0, r_0 + 1) = -T \sum_{i=r_0+1}^n \ln(1 - \lambda_{r_0+1}) \quad \text{สมการที่ 3.19}$$

โดยที่กำหนดให้ T = จำนวนข้อมูล; n = จำนวนตัวแปร; λ = ค่า Eigenvalue

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration test) ด้วยวิธีของ Johansen โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวจะวิเคราะห์จากค่าสถิติ λ_{trace} & λ_{Max} โดยทำการวิเคราะห์หาค่าของ λ_{trace} & λ_{Max} มีสถิติที่มากกว่า Critical Value แสดงว่ามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ถ้าหากค่า λ_{trace} & λ_{Max} มีค่าสัมประสิทธิ์ที่น้อยกว่า Critical Value จะทำให้ผลการทดสอบนั้นไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวพบว่า ค่าสถิติ λ_{trace} ตั้งแต่ Rank 1-6 มีค่าสถิติที่มากกว่า Critical Value แสดงว่าแบบจำลองเกิดดุลยภาพในระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ ค่าสถิติ λ_{Max} ตั้งแต่ Rank 1-6 มีค่าสถิติที่มากกว่า Critical Value แสดงว่าแบบจำลองเกิดดุลยภาพในระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน ดังปรากฏในตารางที่ 12 ดังนั้นในการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์ของตัวแปรจึงต้องเลือกวิธี Vector Error Correction Model(VECM)

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของแบบจำลอง

H_0	Eigenvalue	Trace Statistic	Critical Value (0.05)	H_0	Max-Eigen Statistic	Critical Value (0.05)
r=0	0.6862	491.6091*	125.6154	r=0	149.5266*	46.2314
r≤1	0.6110	342.0825*	95.7536	r=1	121.8294*	40.0775
r≤2	0.4081	220.2531*	69.8188	r=2	67.6513*	33.8768
r≤3	0.3753	152.6017*	47.8561	r=3	60.6936*	27.5843
r≤4	0.2576	91.9080*	29.7970	r=4	38.4264*	21.1316
r≤5	0.2290	53.4816*	15.4947	r=5	33.5591*	14.2646
r≤6	0.1431	19.9225*	3.8414	r=6	19.9225*	3.8414

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : r หมายถึง ช่วงระยะเวลา (Rank) ,

* หมายถึง แบบจำลองเกิดดุลยภาพในระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.4 การวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้วยวิธี Vector Error Correction Model (VECM)

การวิเคราะห์ที่ใช้แบบจำลอง Vector Error Correction Model (VECM) เนื่องจากผลการทดสอบ Cointegration พบว่า แบบจำลองมีความสัมพันธ์กันในระยะยาว จึงทำให้ต้องเลือกใช้แบบจำลอง VECM โดยที่แบบจำลองสามารถกำหนดให้ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) ทั้งนี้ตัวแปรทางด้านขวาของสมการจะเป็นตัวแปรล่าช้าในอดีต (Lagged Variable) ดังนั้นแต่ละสมการจึงมีคุณสมบัติ Exactly Identified จึงสามารถประมาณค่าได้ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ได้ปกติ โดยกำหนดให้ L เป็น Lag Operator โดย $(L)X_1 = X_{t-1}$ (ณัฐกิต การย์เกรียงไกร, 2558)

$$\begin{bmatrix} \Delta dTB_{it} \\ \Delta dFX(T)_{it} \\ \Delta dINT(T)_{it} \\ \Delta dCPI(T)_{it} \\ \Delta dFX(L)_{it} \\ \Delta dINT(L)_{it} \\ \Delta dCPI(L)_{it} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \beta_1 \\ \beta_2 \\ \beta_3 \\ \beta_4 \\ \beta_5 \\ \beta_6 \\ \beta_7 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \beta_{11} & \beta_{12} & \beta_{11}(L) \\ \beta_{21} & \beta_{22} & \beta_{21}(L) \\ \beta_{31} & \beta_{32} & \beta_{31}(L) \\ \beta_{41} & \beta_{42} & \dots & \beta_{41}(L) \\ \beta_{51} & \beta_{52} & \beta_{51}(L) \\ \beta_{61} & \beta_{62} & \beta_{61}(L) \\ \beta_{71} & \beta_{72} & \beta_{71}(L) \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \Delta dTB_{it-1} \\ \Delta dFX(T)_{it-1} \\ \Delta dINT(T)_{it-1} \\ \Delta dCPI(T)_{it-1} - 1 \\ \Delta dFX(L)_{it-1} \\ \Delta dINT(L)_{it-1} \\ \Delta dCPI(L)_{it-1} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \varepsilon_{1t} \\ \varepsilon_{2t} \\ \varepsilon_{3t} \\ \varepsilon_{4t} \\ \varepsilon_{5t} \\ \varepsilon_{6t} \\ \varepsilon_{7t} \end{bmatrix}$$

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ดังนั้นจากความสัมพันธ์ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว นั้นสามารถสรุปตารางผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทุกตัวแปรได้ ดังปรากฏในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของทุกตัวแปร

	มูลค่าการค้า ชายแดนไทย- ลาว	อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	อัตราดอกเบี้ย ไทย	ดัชนีราคา ผู้บริโภคไทย	อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ยลาว	ดัชนีราคา ผู้บริโภคลาว
มูลค่าการค้า ชายแดนไทย-ลาว	-0.4094 (-0.0838) [-4.8848]	1.7245*** (-282.9153) [0.0061]	-272.6656 (-1011.3434) [-0.2696]	193.2865 (-216.7742) [0.8916]	-0.8504 (-2.4856) [-0.3421]	6.7006** (-299.4411) [0.0223]	1.4503** (-34.6541) [0.0418]
อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	6.56E-07** (-2.80E-05) [0.0232]	0.4230 (-0.0950) [4.4510]	-0.0871 (-0.3398) [-0.2563]	0.0337 (-0.0728) [0.4635]	-0.0002 (-0.0008) [-0.2530]	0.0595 (-0.1006) [0.5923]	0.0097 (-0.0116) [0.8386]
อัตราดอกเบี้ยไทย	1.21E-05 (-7.20E-06) [1.6951]	-0.0041 (-0.0241) [-0.1695]	0.2761 (-0.0864) [3.1942]	0.0374 (-0.0185) [2.0221]	6.14E-05 (-0.0002) [0.2888]	0.0019* (-0.0256) [0.0748]	0.0066 (-0.0029) [2.2494]
ดัชนีราคาผู้บริโภค ไทย	-7.75E-07** (-3.30E-05) [-0.0237]	-0.0950 (-0.1099) [-0.8646]	0.02819* (-0.3930) [0.0717]	0.3534 (-0.0842) [4.1953]	-0.0008 (-0.0009) [-0.8339]	-0.0479 (-0.1163) [-0.4121]	0.0213 (-0.0134) [1.5877]
อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	0.00140 (-0.0028) [0.4987]	5.6546 (-9.5086) [0.5946]	-31.6644 (-33.9904) [-0.9315]	-2.4515 (-7.2856) [-0.3364]	0.5487 (-0.0835) [6.5684]	11.8542 (-10.0643) [1.1778]	-0.5856 (-1.1647) [-0.5027]
อัตราดอกเบี้ยลาว	-3.57E-06 (-2.70E-05) [-0.1307]	-0.1347 (-0.0922) [-1.4607]	0.1462 (-0.3297) [0.4433]	-0.0069* (-0.0706) [-0.0980]	-0.0004 (-0.0008) [-0.4793]	0.2066 (-0.0976) [2.1163]	-0.0232 (-0.0113) [-2.0612]
ดัชนีราคาผู้บริโภค ลาว	-0.0001 (-0.0002) [-0.5832]	-1.3025 (-0.7052) [-1.8469]	3.7386 (-2.5209) [1.4830]	0.3306 (-0.5403) [0.6118]	-0.0032 (-0.0062) [-0.5295]	-0.4402 (-0.7464) [-0.5898]	-0.4560 (-0.0863) [-5.2795]
ค่าคงที่	130.0343 (-113.6427) [1.14424]	-0.0201 (-0.0381) [-0.5281]	-0.0143 (-0.0097) [-1.4759]	0.0763 (-0.0441) [1.7276]	-3.6892 (-3.8194) [-0.9659]	-0.0504 (-0.0370) [-1.3610]	0.2973 (-0.2832) [1.0497]
R-squared	0.1721	0.1723	0.1597	0.1715	0.3449	0.0772	0.2873
Sum sq. Resids	1.70E+08	19.1348	1.2389	25.5998	191468.6265	18.0209	1053.1891
Log likelihood	-1099.7214	-59.9205	117.9985	-78.8403	-658.6333	-56.0221	-320.4454
Akaike Information criterion	: 33.4423						
Schwarz criterion	: 34.6772						
Log likelihood	: -2117.7845						

ที่มา : จากการคำนวณ

- หมายเหตุ : () ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 [] ค่าสถิติ t
 *** มีค่าสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99%
 ** มีค่าสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
 * มีค่าสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90%

ตัวแปรที่มีผลต่อ ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว ได้แก่ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยไทย ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยลาว และดัชนีราคาผู้บริโภคลาว อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ตัวแปรที่นำเข้ามาในแบบจำลองนั้น สามารถอธิบายตัวแปรตามได้ที่ร้อยละ 28.73

เมื่อทำการวิเคราะห์ Vector Error Correction Model หลังจากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปร (Impulse Response Function) เพื่อดูการตอบสนองต่อตัวแปรแต่ละตัวที่ได้นำเข้ามาในแบบจำลอง เพื่อให้เข้าใจถึงอิทธิพลของการตอบสนองของปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

4.2.5. การวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปร (Impulse Response Function)

การวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปรต่อความแปรปรวน (Impulse Response Function : IRFs) จากแบบจำลอง Vector Error Correction Model โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปรต่อความแปรปรวน IRFs และการพิจารณาผลการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในแบบจำลอง ที่มีผลต่อตัวแปรที่สนใจ โดยจะบอกทิศทางและปริมาณของการใช้นโยบาย ซึ่งค่า IRFs คือ ค่าสัมประสิทธิ์เฉลี่ยเคลื่อนที่ ของค่าความคลาดเคลื่อน (Vector Moving Average) เป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในอดีตและปัจจุบันของส่วนความคลาดเคลื่อน (Error Term) กล่าวคือเป็นการศึกษาผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของตัวแปรในแบบจำลองที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรที่สนใจมากน้อยเพียงใด โดยจะพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Error) 1 หน่วย (Walter Enders, 2014) อยู่ในรูปสมการดังนี้

$$X_t = \bar{X} + \sum_{i=0}^{\infty} \phi_i \varepsilon_{t-1}$$

โดยที่ \bar{X} คือ เวกเตอร์ของค่าเฉลี่ยของตัวแปรภายในแบบจำลองแต่ละตัว ซึ่งค่าเฉลี่ยจะแสดงถึงค่าดุลยภาพในระยะยาว (Steady state) ส่วน ϕ_i คือ ตัวคูณผลกระทบ (Impact multiplier) ที่จะสะท้อนถึงผลของการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในแบบจำลองที่แตกต่างจากค่าดุลยภาพในระยะยาว อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ (Shock) ของตัวแปรในแบบจำลอง

จากการทดสอบการตอบสนองของตัวแปร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปฏิกริยาการตอบสนองตัวแปรแต่ละตัวที่มีอิทธิพลระหว่างตัวแปรมีดังนี้

ตัวแปร	ความหมายของตัวแปร	ตัวแปร	ความหมายของตัวแปร
DYVT	มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว		
X1EXT	อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	X4EXL	อัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ
X2INT	อัตราดอกเบี้ยไทย	X5INL	อัตราดอกเบี้ยลาว
X3CPT	ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย	X6CPL	ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว

1. การวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปรในกรณีมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ภาพที่ 9 การตอบสนองต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 14 สรุปผลของการตอบสนองของตัวแปรที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ตัวแปร	ช่วงเวลา(เดือน)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DYVT	1698.5	621.5	1233.2	919.8	1074.6	992.1	1042.7	1009.5	1030.2	1018.7	1024.3	1021.8
D1EXT	0.0	-13.5	-4.1	23.8	-10.9	5.7	8.3	-3.0	7.7	1.3	3.9	3.2
D2INT	0.0	-78.6	-1.1	-95.2	9.5	-83.6	-17.0	-56.3	-36.3	-45.9	-40.7	-44.1
D3CPT	0.0	142.2	22.7	84.4	61.9	70.3	62.9	71.5	63.7	69.1	66.2	67.4
D4EXL	0.0	-94.4	2.7	-45.0	-37.2	-29.6	-36.8	-34.2	-33.7	-34.9	-34.3	-34.3
D5INL	0.0	-153.8	-173.8	-76.3	-149.2	-126.8	-118.1	-133.3	-124.0	-126.4	-127.4	-126.0
D6CPL	0.0	-223.1	-208.1	-68.1	-217.8	-131.8	-156.7	-161.5	-152.2	-156.2	-157.1	-154.7

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 14 และภาพที่ 9 เป็นการแสดงการตอบสนองอย่างฉับพลันของตัวแปรต่อ **มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT)** พบว่า

เมื่อ**มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT)** มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้**มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว** มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อ**มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT)** มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้**อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT)** มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามตั้งแต่เดือนที่ 2, 3 และ 5 ในขณะที่เดือนที่ 4, 6, 7, และตั้งแต่เดือนที่ 9 เป็นต้นไปมีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน มีแนวโน้มปรับตัวเข้าหาจุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อ**มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT)** มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้**อัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT)** มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 5 . ในขณะที่เดือนที่ 2, 3, 4 และตั้งแต่เดือนที่ 6 มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม จนกระทั่งเริ่มมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

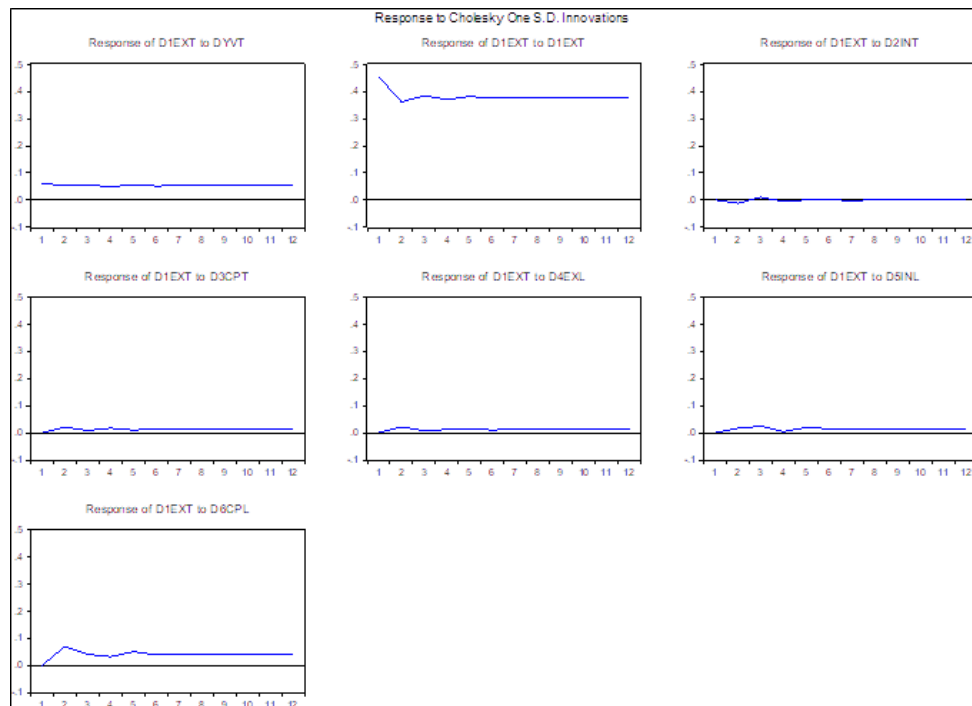
เมื่อ**มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT)** มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้**ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT)** มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 2 จนกระทั่งเริ่มมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าหาจุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อ**มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT)** มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้**อัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL)** มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 3 ในขณะที่เดือนที่ 2 และตั้งแต่เดือนที่ 4 เป็นต้นไปมีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าหาจุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อ**มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT)** มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้**อัตราดอกเบี้ยลาว (D5INL)** มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไปจนกระทั่งแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อ**มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT)** มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้**ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL)** มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าหาจุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

2. การวิเคราะห์ตอบสนองของตัวแปรในกรณีอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ

ภาพที่ 10 การตอบสนองต่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 15 สรุปผลของการตอบสนองของตัวแปรต่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ

ตัวแปร	ช่วงเวลา(เดือน)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DYVT	0.0624	0.0524	0.0553	0.0496	0.0559	0.0519	0.0532	0.0535	0.0528	0.0533	0.0531	0.0531
D1EXT	0.4549	0.3620	0.3843	0.3705	0.3821	0.3750	0.3776	0.3776	0.3769	0.3773	0.3773	0.3772
D2INT	0.0000	-0.0118	0.0110	-0.0056	0.0007	0.0006	-0.0008	-0.0001	0.0000	-0.0004	-0.0001	-0.0002
D3CPT	0.0000	0.0202	0.0088	0.0173	0.0100	0.0151	0.0125	0.0133	0.0134	0.0131	0.0132	0.0133
D4EXL	0.0000	0.0210	0.0078	0.0124	0.0131	0.0108	0.0125	0.0119	0.0118	0.0121	0.0119	0.0119
D5INL	0.0000	0.0161	0.0246	0.0046	0.0197	0.0141	0.0135	0.0158	0.0143	0.0146	0.0149	0.0146
D6CPL	0.0000	0.0700	0.0405	0.0322	0.0506	0.0388	0.0418	0.0434	0.0412	0.0423	0.0422	0.0419

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 15 และภาพที่ 10 เป็นการแสดงการตอบสนองอย่างฉับพลันของตัวแปรต่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) พบว่า

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่เดือนที่ 1 จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 10

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 3, 5, 6, และ 9 ในขณะที่เดือนที่ 2, 4, 7, 8 และตั้งแต่เดือนที่ 10 เป็นต้นไปมีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม จนกระทั่งมีแนวโน้มในการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

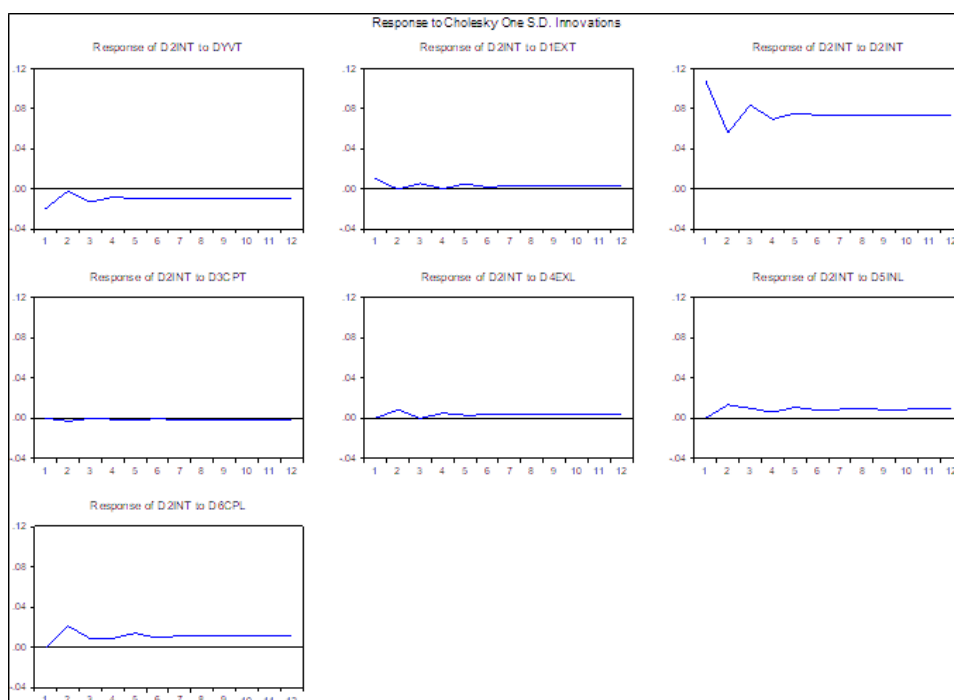
เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยสหรัฐฯ (D3CPT) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยลาว (D5INL) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยสหรัฐฯ (D6CPL) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

3. การวิเคราะห์ตอบสนองของตัวแปรในกรณีอัตราดอกเบี้ยไทย

ภาพที่ 11 การตอบสนองต่ออัตราดอกเบี้ยไทย

ที่มา : การคำนวณ

ตารางที่ 16 สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่ออัตราดอกเบี้ยไทย

ตัวแปร	ช่วงเวลา(เดือน)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DYVT	-0.0197	-0.0020	-0.0132	-0.0083	-0.0096	-0.0095	-0.0096	-0.0093	-0.0096	-0.0094	-0.0095	-0.0095
D1EXT	0.0100	-0.0004	0.0054	0.0002	0.0049	0.0017	0.0033	0.0028	0.0028	0.0029	0.0028	0.0028
D2INT	0.1077	0.0560	0.0836	0.0693	0.0754	0.0737	0.0737	0.0740	0.0739	0.0738	0.0739	0.0739
D3CPT	0.0000	-0.0030	-0.0003	-0.0011	-0.0018	-0.0007	-0.0015	-0.0012	-0.0012	-0.0013	-0.0012	-0.0012
D4EXL	0.0000	0.0085	-0.0002	0.0051	0.0030	0.0033	0.0035	0.0034	0.0033	0.0034	0.0034	0.0034
D5INL	0.0000	0.0133	0.0097	0.0059	0.0108	0.0080	0.0087	0.0090	0.0086	0.0088	0.0088	0.0087
D6CPL	0.0000	0.0213	0.0086	0.0090	0.0141	0.0095	0.0116	0.0114	0.0109	0.0113	0.0112	0.0111

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 16 และภาพที่ 11 เป็นการแสดงการตอบสนองอย่างฉับพลันของตัวแปรต่ออัตราดอกเบี้ยไทย(D2INT) พบว่า

เมื่ออัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT) มีตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 1 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

เมื่ออัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 2 ในขณะที่เดือนที่ 1 และตั้งแต่เดือนที่ 3 เป็นต้นไปมีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

เมื่ออัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

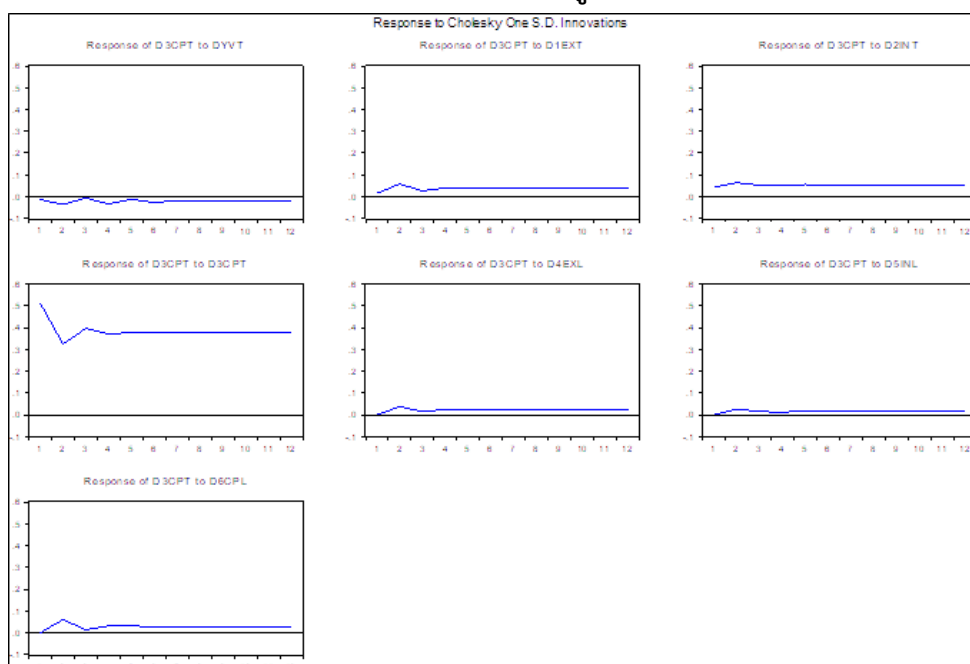
เมื่ออัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D3CPT) มีตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

เมื่ออัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 3 ในขณะที่เดือนที่ 1 และตั้งแต่เดือนที่ 3 เป็นต้นไปมีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 10

เมื่ออัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยลาว (D5INL) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 2 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D6CPL) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 2 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

4. การวิเคราะห์ตอบสนองของตัวแปรในกรณีดัชนีราคาผู้บริโภคไทย

ภาพที่ 12 การตอบสนองต่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 17 สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่อดัชนีการบริโภคไทย

ตัวแปร	ช่วงเวลา(เดือน)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DYVT	0.0132	0.0350	-0.0057	0.0327	0.0115	0.0261	0.0173	0.0220	0.0196	0.0209	0.0202	0.0206
D1EXT	0.0169	0.0584	0.0266	0.0414	0.0376	0.0373	0.0379	0.0379	0.0376	0.0378	0.0378	0.0377
D2INT	0.0442	0.0640	0.0528	0.0536	0.0558	0.0541	0.0551	0.0541	0.0553	0.0542	0.0550	0.0545
D3CPT	0.5124	0.3244	0.3967	0.3703	0.3779	0.3772	0.3762	0.3770	0.3766	0.3768	0.3767	0.3768
D4EXL	0.0000	0.0372	0.0145	0.0242	0.0218	0.0211	0.0224	0.0216	0.0219	0.0219	0.0218	0.0218
D5INL	0.0000	0.0256	0.0153	0.0113	0.0191	0.0140	0.0154	0.0160	0.0151	0.0156	0.0156	0.0154
D6CPL	0.0000	0.0607	0.0139	0.0322	0.0311	0.0280	0.0293	0.0302	0.0286	0.0298	0.0293	0.0293

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 17 และภาพที่ 12 เป็นการแสดงการตอบสนองอย่างฉับพลันของตัวแปรต่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) พบว่า

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT) มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

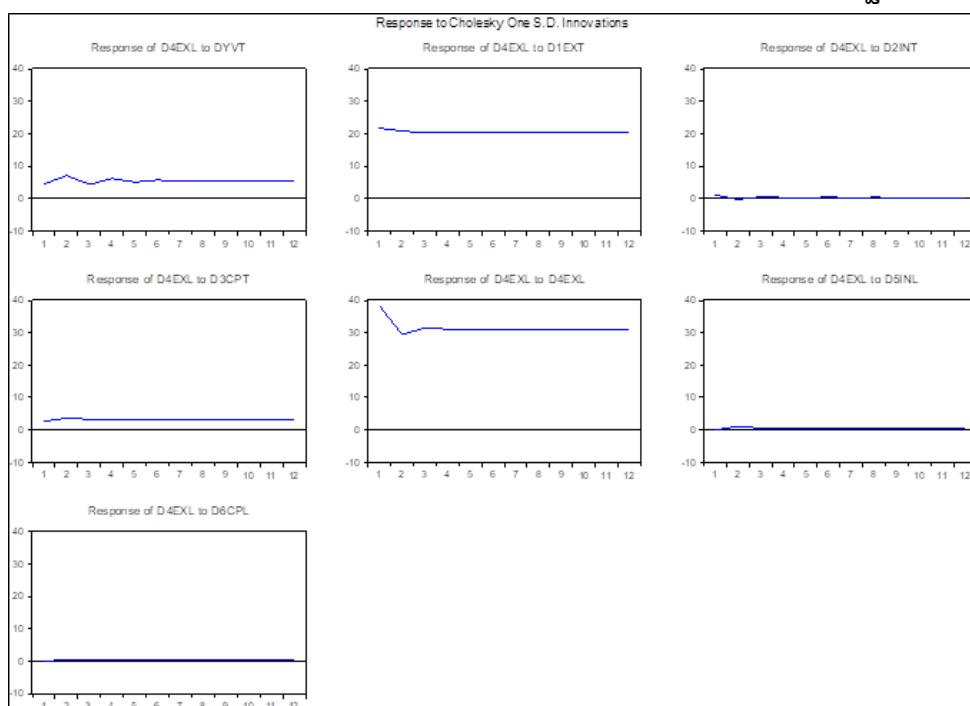
เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D3CPT) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไปจนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยลาว (D5INL) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 2 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D6CPL) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 2 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

5. การวิเคราะห์ตอบสนองของตัวแปรในกรณีอัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ

ภาพที่ 13 การตอบสนองต่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 18 สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ

ตัวแปร	ช่วงเวลา(เดือน)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DYVT	4.4912	7.1005	4.3791	6.2064	5.1142	5.7436	5.3843	5.5880	5.4742	5.5365	5.5029	5.5210
D1EXT	21.7540	20.9114	20.3400	20.5494	20.5217	20.5243	20.5083	20.5318	20.5107	20.5255	20.5163	20.5220
D2INT	1.1367	-0.2344	0.5421	0.3589	0.2317	0.4454	0.2540	0.3927	0.3018	0.3589	0.3234	0.3453
D3CPT	2.7348	3.5909	3.3216	3.2573	3.3834	3.2764	3.3542	3.3010	3.3354	3.3145	3.3266	3.3197
D4EXL	38.3116	29.4797	31.4737	31.1067	31.1263	31.1562	31.1321	31.1464	31.1390	31.1421	31.1414	31.1410
D5INL	0.0000	1.1434	0.5658	0.7485	0.6959	0.7272	0.6991	0.7189	0.7092	0.7122	0.7118	0.7120
D6CPL	0.0000	0.5194	0.6762	0.2813	0.6114	0.4200	0.5071	0.4723	0.4884	0.4775	0.4858	0.4804

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 18 และภาพที่ 13 เป็นการแสดงการตอบสนองอย่างฉับพลันของตัวแปรต่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ(D4EXL) พบว่า

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 2 ในขณะที่เดือนที่ 1 และตั้งแต่เดือนที่ 3 เป็นต้นไป มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

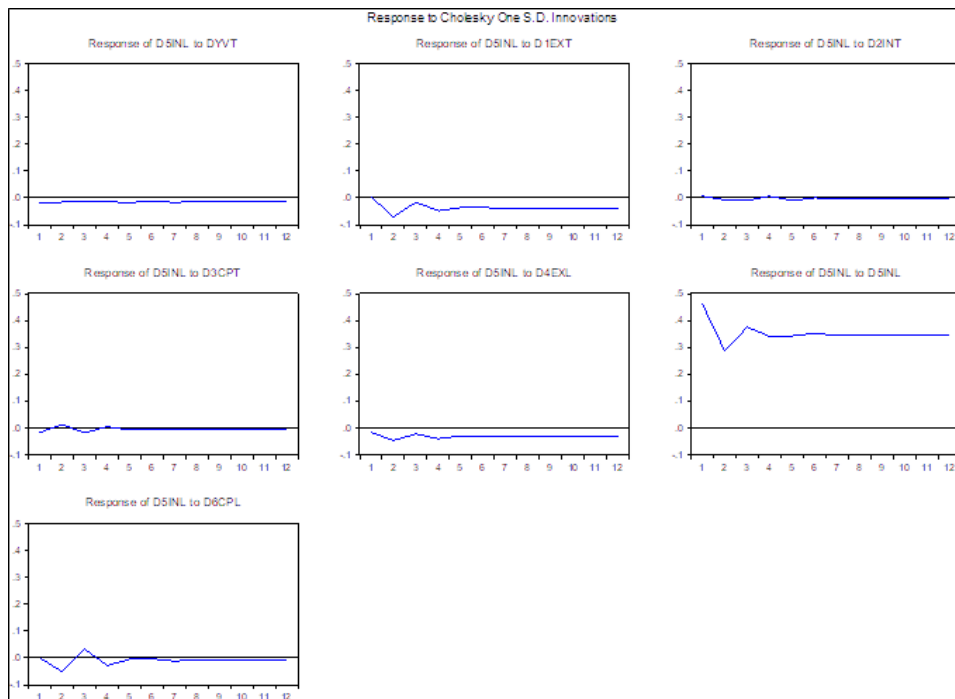
เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยลาว (D5INL) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่ เดือนที่ 2 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

6. การวิเคราะห์ตอบสนองของตัวแปรในกรณีอัตราดอกเบี้ยลาว

ภาพที่ 14 การตอบสนองต่ออัตราดอกเบี้ยลาว

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 19 สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่ออัตราดอกเบี้ยลาว

ตัวแปร	ช่วงเวลา(เดือน)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DYVT	-0.0194	-0.0157	-0.0123	-0.0143	-0.0177	-0.0110	-0.0174	-0.0131	-0.0152	-0.0145	-0.0147	-0.0146
D1EXT	0.0041	-0.0711	-0.0168	-0.0481	-0.0367	-0.0364	-0.0402	-0.0374	-0.0383	-0.0385	-0.0381	-0.0383
D2INT	0.0057	-0.0073	-0.0092	0.0061	-0.0105	0.0000	-0.0041	-0.0035	-0.0033	-0.0032	-0.0036	-0.0031
D3CPT	-0.0172	0.0131	-0.0187	0.0044	-0.0075	-0.0041	-0.0034	-0.0049	-0.0039	-0.0043	-0.0043	-0.0042
D4EXL	-0.0165	-0.0463	-0.0228	-0.0406	-0.0297	-0.0341	-0.0336	-0.0328	-0.0335	-0.0332	-0.0332	-0.0333
D5INL	0.4620	0.2869	0.3759	0.3408	0.3435	0.3521	0.3448	0.3475	0.3479	0.3467	0.3474	0.3473
D6CPL	0.0000	-0.0511	0.0336	-0.0275	-0.0052	-0.0032	-0.0114	-0.0063	-0.0072	-0.0084	-0.0071	-0.0077

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 19 และภาพที่ 14 เป็นการแสดงการตอบสนองอย่างฉับพลันของตัวแปรต่ออัตราดอกเบี้ยลาว(D5INL) พบว่า

เมื่ออัตราดอกเบี้ยลาว (D5INL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT) มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราดอกเบียลาว (D5INL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน ในเดือนที่ 1 ในขณะที่ตั้งแต่เดือนที่ 2 เป็นต้นไปมีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราดอกเบียลาว (D5INL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 1 ,4 และ 6 ในขณะที่เดือนที่ 2, 3, 5, และตั้งแต่เดือนที่ 7 เป็นต้นไป มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม จนกระทั่ง มีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

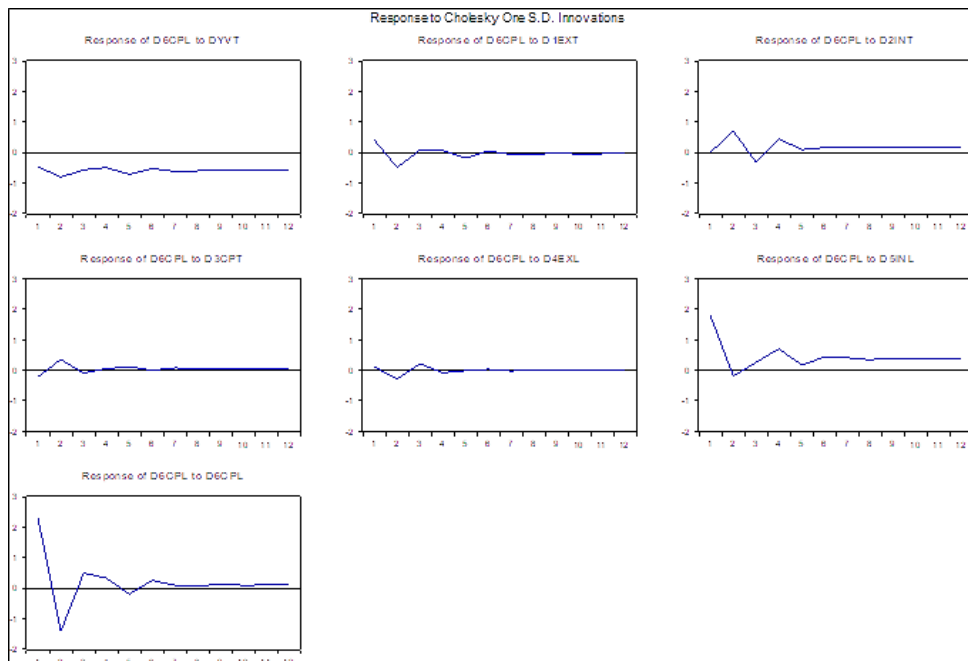
เมื่ออัตราดอกเบียลาว (D5INL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย (D3CPT) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 2 และ 4 ในขณะที่เดือนที่ 1, 3, และตั้งแต่เดือนที่ 5 เป็นต้นไป จะมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราดอกเบียลาว (D5INL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนกิปต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่ง มีแนวโน้มการปรับตัวสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราดอกเบียลาว (D5INL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยลาว (D5INL) มีตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่ออัตราดอกเบียลาว (D5INL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้นักดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 1 และ 3 ในขณะที่ในเดือนที่ 2 และตั้งแต่เดือนที่ 4 เป็นต้นไป มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

7. การวิเคราะห์ตอบสนองของตัวแปรในกรณีดัชนีราคาผู้บริโภคลาว

ภาพที่ 15 การตอบสนองต่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 20 สรุปผลการตอบสนองของตัวแปรต่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว

ตัวแปร	ช่วงเวลา(เดือน)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DYVT	-0.4701	-0.8088	-0.5692	-0.4995	-0.7158	-0.5290	-0.6228	-0.6012	-0.5932	-0.6027	0.6002	0.5978
D1EXT	0.4078	-0.4920	0.0782	0.0712	-0.1868	0.0458	-0.0605	-0.0496	-0.0267	-0.0451	-0.0404	-0.0369
D2INT	0.0044	0.7022	-0.3295	0.4399	0.0952	0.1555	0.1932	0.1631	0.1624	0.1792	0.1633	0.1716
D3CPT	-0.2129	0.3559	-0.0966	0.0591	0.1134	0.0016	0.0801	0.0512	0.0507	0.0585	0.0540	0.0541
D4EXL	0.1142	-0.2869	0.2146	-0.0778	-0.0120	0.0323	-0.0217	0.0034	0.0031	-0.0054	0.0013	-0.0010
D5INL	1.7804	-0.1959	0.2573	0.7067	0.1733	0.4399	0.4124	0.3457	0.4043	0.3830	0.3790	0.3894
D6CPL	2.2914	-1.4192	0.4936	0.3314	-0.1976	0.2571	0.0929	0.0625	0.1417	0.0916	0.1030	0.1112

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 20 และภาพที่ 15 เป็นการแสดงการตอบสนองอย่างฉับพลันของตัวแปรต่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) พบว่า

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว (DYVT) มีการตอบสนองในทิศทางตรงข้ามกันตั้งแต่วันที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่ง มีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (D1EXT) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันใน

เดือนที่ 1, 3 4 และ 6 ในขณะที่เดือนที่ 2 ,5 และตั้งแต่เดือนที่ 7 เป็นต้นไป มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม จนกระทั่ง มีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยไทย (D2INT) มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 3 ในขณะที่เดือนที่ 1, 2 และตั้งแต่เดือนที่ 4 เป็นต้นไป มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน จนกระทั่ง มีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยไทย (D3CPT) มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 1 และเดือนที่ 3 ในขณะที่เดือนที่ 2 และตั้งแต่เดือนที่ 4 เป็นต้น จะมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ (D4EXL) มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันในเดือนที่ 1, 3, 6, 8 ,9 และเดือนที่ 11 ในขณะที่เดือนที่ 2, 4, 5, 7, 10 และตั้งแต่เดือนที่ 12 เป็นต้นไป มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้าม จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยลาว (D5INL) มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 2 ในขณะที่เดือนที่ 1 และตั้งแต่เดือนที่ 3 เป็นต้นไป จะมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (D6CPL) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้อัตราดอกเบี้ยลาว (D6CPL) มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามในเดือนที่ 2 และ 5 ในขณะที่เดือนที่ 1, 3, 4 และตั้งแต่เดือนที่ 6 เป็นต้นไป มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันและมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ เกินกว่า 12 เดือน

4.2.6 การวิเคราะห์การแยกส่วนของความแปรปรวน (Variance Decomposition)

การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรเมื่อมีการการแยกส่วนความแปรปรวน (Variance Decomposition) เป็นการวิเคราะห์ว่าในช่วงเวลาหนึ่งความผันผวนของตัวแปรจากภายนอก จะมีอิทธิพลมาจากความผันผวน (Shock) ในสัดส่วนเท่าใด

ผลการวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition) พบว่า **มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว** สามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแปรปรวนของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ได้มากที่สุดในเดือนที่ 4 และ 5 (ร้อยละ 0.013 และ 0.013) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยไทยได้มากที่สุดในเดือนที่ 4 (ร้อยละ 0.261) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคไทยได้มากที่สุดในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.599) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ได้มากที่สุดในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.264) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราอัตราดอกเบี้ยลาว ได้มากที่สุดในเดือนที่ 12 (ร้อยละ 1.315) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคลาว ได้มากที่สุดในเดือนที่ 12 (ร้อยละ 2.106) ดังปรากฏในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ช่วงเวลา (เดือน)	ส่วน เบียงเบน มาตรฐาน.	มูลค่าการค้า ชายแดนไทย- ลาว	อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ไทย	ดัชนี ราคาผู้บริโภค ไทย	อัตราแลกเปลี่ยน กีบต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ลาว	ดัชนี ราคาผู้บริโภค ลาว
1	1698.575	100.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
2	1838.588	96.776	0.005	0.183	0.599	0.264	0.700	1.473
3	2230.579	96.320	0.004	0.124	0.417	0.180	1.083	1.871
4	2418.852	96.371	0.013	0.261	0.477	0.187	1.021	1.671
5	2661.010	95.940	0.013	0.217	0.448	0.174	1.158	2.051
6	2848.082	95.884	0.011	0.275	0.452	0.163	1.209	2.004
7	3040.245	95.910	0.011	0.245	0.440	0.158	1.212	2.025
8	3211.800	95.818	0.010	0.250	0.444	0.153	1.259	2.068
9	3379.690	95.828	0.009	0.237	0.436	0.148	1.271	2.070
10	3536.758	95.802	0.008	0.234	0.437	0.145	1.289	2.086
11	3688.657	95.787	0.008	0.227	0.434	0.142	1.304	2.099
12	3833.788	95.776	0.007	0.223	0.432	0.139	1.315	2.106

ที่มา : จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition) พบว่า อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ สามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแปรปรวนของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้มากที่สุดในเดือนที่ 3 (ร้อยละ 1.924) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยไทย ในเดือนที่ 3 (ร้อยละ 0.052) ดัชนีราคาผู้บริโภคไทยในเดือนที่ 4 (ร้อยละ 0.122) อัตราแลกเปลี่ยนกบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.126) อัตราอัตราดอกเบี้ยลาวในเดือนที่ 5 (ร้อยละ 0.160) และดัชนีราคาผู้บริโภคลาวในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 1.398) ดังปรากฏในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ

ช่วงเวลา 1 (เดือน)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน.	มูลค่าการค้า ชายแดนไทย- ลาว	อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ไทย	ดัชนี ราคาผู้บริโภค ไทย	อัตราแลกเปลี่ยน กบต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ลาว	ดัชนี ราคาผู้บริโภค ลาว
1	0.459	1.847	98.153	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
2	0.592	1.892	96.355	0.039	0.117	0.126	0.074	1.398
3	0.710	1.924	96.358	0.052	0.097	0.100	0.171	1.299
4	0.803	1.884	96.535	0.045	0.122	0.102	0.137	1.175
5	0.893	1.916	96.402	0.037	0.111	0.104	0.160	1.272
6	0.971	1.906	96.453	0.031	0.118	0.100	0.156	1.235
7	1.044	1.907	96.469	0.027	0.117	0.101	0.152	1.228
8	1.113	1.911	96.461	0.024	0.117	0.100	0.154	1.233
9	1.177	1.909	96.475	0.021	0.117	0.100	0.152	1.225
10	1.238	1.910	96.478	0.019	0.117	0.100	0.152	1.224
11	1.296	1.911	96.481	0.017	0.117	0.099	0.151	1.223
12	1.352	1.911	96.486	0.016	0.118	0.099	0.151	1.220

ที่มา : จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition) พบว่า อัตราดอกเบี้ยไทย สามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแปรปรวนของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้มากที่สุดในเดือนที่ 1 (ร้อยละ 3.2067) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (ร้อยละ 0.8194) ในขณะที่สามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคไทยได้มากที่สุดในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.0562) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.4483) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยลาวในเดือนที่ 12 (ร้อยละ 1.2683) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (ร้อยละ 2.8369) ได้มากที่สุดในเดือนที่ 2 ดังปรากฏในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของอัตราดอกเบี้ยไทย

ช่วงเวลา (เดือน)	ส่วน เบียงเบน มาตรฐาน.	มูลค่าการค้า ชายแดนไทย-ลาว	อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ไทย	ดัชนีราคา ผู้บริโภคไทย	อัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ลาว	ดัชนีราคา ผู้บริโภค ลาว
1	0.1099	3.2067	0.8194	95.9738	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
2	0.1262	2.4592	0.6226	92.4720	0.0562	0.4483	1.1044	2.8369
3	0.1526	2.4304	0.5512	93.2509	0.0389	0.3069	1.1632	2.2581
4	0.1682	2.2440	0.4537	93.6994	0.0366	0.3428	1.0811	2.1422
5	0.1855	2.1118	0.4439	93.5304	0.0396	0.3072	1.2279	2.3388
6	0.2003	2.0376	0.3878	93.8027	0.0353	0.2909	1.2145	2.2309
7	0.2142	1.9821	0.3623	93.8702	0.0358	0.2809	1.2256	2.2428
8	0.2273	1.9272	0.3371	93.9411	0.0345	0.2711	1.2464	2.2421
9	0.2396	1.8957	0.3166	94.0167	0.0336	0.2634	1.2494	2.2242
10	0.2514	1.8621	0.3010	94.0652	0.0331	0.2578	1.2575	2.2229
11	0.2626	1.8375	0.2875	94.1073	0.0326	0.2526	1.2643	2.2180
12	0.2734	1.8158	0.2760	94.1468	0.0321	0.2484	1.2683	2.2123

ที่มา : จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition) พบว่า **ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย** สามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแปรปรวนของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้มากที่สุดในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.3640) ในขณะที่สามารถอธิบายการผันแปรอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.9593) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยไทยในเดือนที่ 12 (ร้อยละ 1.9003) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.3600) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยลาวในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.1702) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (ร้อยละ 0.9575) ได้มากที่สุดในเดือนที่ 2 ดังปรากฏในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของดัชนีราคาผู้บริโภคไทย

ช่วงเวลา (เดือน)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน.	มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตราดอกเบี้ยไทย	ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย	อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตราดอกเบี้ยลาว	ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว
1	0.5148	0.0654	0.1076	0.7381	99.0889	0.0000	0.0000	0.0000
2	0.6202	0.3641	0.9594	1.5746	95.6141	0.3600	0.1703	0.9575
3	0.7391	0.2624	0.8049	1.6198	96.1483	0.2918	0.1630	0.7098
4	0.8311	0.3625	0.8846	1.6965	95.8817	0.3156	0.1474	0.7118
5	0.9165	0.3138	0.8954	1.7652	95.8443	0.3163	0.1645	0.7006
6	0.9943	0.3355	0.9011	1.7953	95.8202	0.3139	0.1597	0.6743
7	1.0661	0.3181	0.9104	1.8291	95.8033	0.3171	0.1599	0.6622
8	1.1337	0.3190	0.9167	1.8455	95.7842	0.3167	0.1613	0.6567
9	1.1973	0.3129	0.9204	1.8676	95.7754	0.3173	0.1606	0.6458
10	1.2577	0.3111	0.9245	1.8779	95.7667	0.3177	0.1608	0.6413
11	1.3154	0.3079	0.9277	1.8918	95.7577	0.3179	0.1610	0.6359
12	1.3706	0.3062	0.9300	1.9003	95.7529	0.3182	0.1609	0.6315

ที่มา : จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition) พบว่า อัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ สามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแปรปรวนของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวในเดือนที่ 12 (ร้อยละ 2.0873) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯเดือนที่ 12 (ร้อยละ 28.9327) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยไทยเดือนที่ 1 (ร้อยละ 0.0655) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคไทยในเดือนที่ 12 (ร้อยละ 0.7383) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยลาวในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.0391) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (ร้อยละ 0.0156) ได้มากที่สุดในเดือนที่ 12 ดังปรากฏในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของอัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ

ช่วงเวลา (เดือน)	ส่วน เบียงเบน มาตรฐาน.	มูลค่าการค้า ชายแดนไทย- ลาว	อัตราแลกเปลี่ยนบาท ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ไทย	ดัชนีราคา ผู้บริโภคไทย	อัตราแลกเปลี่ยนกับ ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ลาว	ดัชนีราคา ผู้บริโภค ลาว
1	44.3842	1.0239	24.0226	0.0656	0.3797	74.5082	0.0000	0.0000
2	57.8035	2.1126	27.2510	0.0403	0.6098	69.9391	0.0391	0.0081
3	69.1146	1.8792	27.7221	0.0344	0.6575	69.6577	0.0341	0.0152
4	78.8457	2.0636	28.0942	0.0285	0.6759	69.0898	0.0352	0.0130
5	87.4365	2.0201	28.3533	0.0239	0.6993	68.8530	0.0349	0.0154
6	95.2981	2.0638	28.5067	0.0223	0.7069	68.6502	0.0352	0.0149
7	102.5308	2.0587	28.6275	0.0198	0.7177	68.5258	0.0351	0.0153
8	109.3034	2.0728	28.7183	0.0188	0.7227	68.4168	0.0352	0.0154
9	115.6697	2.0749	28.7884	0.0174	0.7285	68.3401	0.0352	0.0155
10	121.7091	2.0810	28.8463	0.0166	0.7322	68.2732	0.0352	0.0155
11	127.4599	2.0839	28.8929	0.0158	0.7357	68.2208	0.0352	0.0156
12	132.9635	2.0873	28.9327	0.0152	0.7384	68.1754	0.0352	0.0157

ที่มา : จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition) พบว่า อัตราดอกเบี้ยลาว สามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแปรปรวนของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.2035) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 1.6498) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยไทยในเดือนที่ 5 (ร้อยละ 0.0459) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคไทยในเดือนที่ 3 (ร้อยละ 0.1814) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนกีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯในเดือนที่ 12 (ร้อยละ 0.8506) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคลาว (ร้อยละ 0.8509) ได้มากที่สุดในเดือนที่ 2 ดังปรากฏในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของอัตราดอกเบี้ยลาว

ช่วงเวลา (เดือน)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน.	มูลค่าการค้า		อัตรา		อัตรา		ดัชนีการ บริโภคลาว
		ชายแดน ไทย-ลาว	บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	ดอกเบี้ยไทย	ดัชนีการ บริโภคไทย	แลกเปลี่ยน กีบต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	ดอกเบี้ยลาว	
1	0.4631	0.1758	0.0080	0.0151	0.1382	0.1265	99.5364	0.0000
2	0.5541	0.2035	1.6498	0.0281	0.1524	0.7859	96.3293	0.8510
3	0.6715	0.1720	1.1864	0.0379	0.1814	0.6503	96.9418	0.8302
4	0.7563	0.1715	1.3404	0.0363	0.1463	0.8000	96.7192	0.7862
5	0.8323	0.1866	1.3009	0.0459	0.1288	0.7878	96.8969	0.6531
6	0.9052	0.1725	1.2618	0.0388	0.1110	0.8079	97.0546	0.5535
7	0.9703	0.1824	1.2698	0.0356	0.0978	0.8232	97.0956	0.4956
8	1.0319	0.1775	1.2537	0.0326	0.0888	0.8285	97.1770	0.4418
9	1.0903	0.1785	1.2467	0.0301	0.0808	0.8365	97.2272	0.4001
10	1.1454	0.1778	1.2426	0.0281	0.0746	0.8423	97.2668	0.3679
11	1.1981	0.1776	1.2368	0.0266	0.0695	0.8465	97.3034	0.3397
12	1.2486	0.1772	1.2329	0.0251	0.0651	0.8506	97.3325	0.3166

ที่มา : จากการคำนวณ

ผลการวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition) พบว่า **ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว** สามารถอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแปรปรวนของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวในเดือนที่ 12 (ร้อยละ 23.3449) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 3.2627) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยไทยในเดือนที่ 3 (ร้อยละ 4.5165) และสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคไทยในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 1.3741) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนกิบต่อดอลลาร์สหรัฐฯในเดือนที่ 3 (ร้อยละ 1.0617) และสามารถอธิบายการผันแปรของอัตราดอกเบี้ยลาว (ร้อยละ 35.7537) ได้มากที่สุดในเดือนที่ 1 ดังปรากฏในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 การวิเคราะห์การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนในกรณีของดัชนีราคาผู้บริโภคลาว

ช่วงเวลา (เดือน)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน.	มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตราดอกเบี้ยไทย	ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย	อัตราแลกเปลี่ยนกิบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตราดอกเบี้ยลาว	ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว
1	2.9776	2.4926	1.8754	0.0002	0.5113	0.1472	35.7537	59.2195
2	3.5379	6.9916	3.2627	3.9392	1.3741	0.7618	25.6318	58.0388
3	3.6498	9.0021	3.1117	4.5165	1.3613	1.0617	24.5819	56.3649
4	3.7931	10.0684	2.9162	5.5264	1.2846	1.0250	26.2304	52.9489
5	3.8763	13.0504	3.0246	5.3519	1.3157	0.9824	25.3158	50.9592
6	3.9488	14.3707	2.9281	5.3124	1.2679	0.9534	25.6367	49.5308
7	4.0258	16.2194	2.8397	5.3413	1.2594	0.9202	25.7138	47.7062
8	4.0894	17.8794	2.7667	5.3353	1.2362	0.8918	25.6343	46.2562
9	4.1580	19.3303	2.6804	5.3136	1.2106	0.8627	25.7419	44.8605
10	4.2243	20.7635	2.6083	5.3279	1.1921	0.8360	25.7621	43.5100
11	4.2884	22.1064	2.5398	5.3148	1.1726	0.8112	25.7787	42.2765
12	4.3526	23.3449	2.4726	5.3144	1.1537	0.7875	25.8239	41.1030

ที่มา : จากการคำนวณ

4.2.7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของตัวแปร (Granger Causality)

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรทั้งหมด 7 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยไทย ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยลาว และดัชนีราคาผู้บริโภคลาว สามารถเขียนในรูปแบบของสมการได้ดังนี้ (WANG WEI, 2013) (H.Y. Toda and P.C.B. Phillips, 1994)

$$\begin{aligned}
 dTB_t &= \mu_0 + \sum_{i=1}^k \beta_{0i} dTB_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{1i} dFX(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{2i} dINT(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{3i} dCPI(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{4i} dFX(L)_{t-1} \\
 &\quad + \sum_{i=1}^k \beta_{5i} dINT(L)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{6i} dCPI(L)_{t-1} + \varepsilon_{1t} \\
 dFX(T)_t &= \mu_0 + \sum_{i=1}^k \beta_{0i} dTB_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{1i} dFX(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{2i} dINT(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{3i} dCPI(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{4i} dFX(L)_{t-1} \\
 &\quad + \sum_{i=1}^k \beta_{5i} dINT(L)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{6i} dCPI(L)_{t-1} + \varepsilon_{2t} \\
 dINT(T)_t &= \mu_0 + \sum_{i=1}^k \beta_{0i} dTB_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{1i} dFX(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{2i} dINT(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{3i} dCPI(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{4i} dFX(L)_{t-1} \\
 &\quad + \sum_{i=1}^k \beta_{5i} dINT(L)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{6i} dCPI(L)_{t-1} + \varepsilon_{3t} \\
 dCPI(T)_t &= \mu_0 + \sum_{i=1}^k \beta_{0i} dTB_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{1i} dFX(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{2i} dINT(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{3i} dCPI(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{4i} dFX(L)_{t-1} \\
 &\quad + \sum_{i=1}^k \beta_{5i} dINT(L)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{6i} dCPI(L)_{t-1} + \varepsilon_{4t} \\
 dFX(L)_t &= \mu_0 + \sum_{i=1}^k \beta_{0i} dTB_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{1i} dFX(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{2i} dINT(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{3i} dCPI(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{4i} dFX(L)_{t-1} \\
 &\quad + \sum_{i=1}^k \beta_{5i} dINT(L)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{6i} dCPI(L)_{t-1} + \varepsilon_{5t} \\
 dINT(L)_t &= \mu_0 + \sum_{i=1}^k \beta_{0i} dTB_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{1i} dFX(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{2i} dINT(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{3i} dCPI(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{4i} dFX(L)_{t-1} \\
 &\quad + \sum_{i=1}^k \beta_{5i} dINT(L)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{6i} dCPI(L)_{t-1} + \varepsilon_{6t} \\
 dCPI(L)_t &= \mu_0 + \sum_{i=1}^k \beta_{0i} dTB_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{1i} dFX(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{2i} dINT(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{3i} dCPI(T)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{4i} dFX(L)_{t-1} \\
 &\quad + \sum_{i=1}^k \beta_{5i} dINT(L)_{t-1} + \sum_{i=1}^k \beta_{6i} dCPI(L)_{t-1} + \varepsilon_{7t}
 \end{aligned}$$

จากผลการวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร พบว่า ตัวแปรมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อตัวแปรดัชนีราคาผู้บริโภคของลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรดัชนีราคาผู้บริโภคลาว มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อตัวแปรมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว และอัตราดอกเบี้ยไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และอัตราดอกเบี้ยลาว นั้นไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับตัวแปรใดๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังปรากฏในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของตัวแปร

	มูลค่า การค้า ชายแดน ไทย-ลาว	อัตรา แลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ไทย	ดัชนี ราคาผู้บริโภค ไทย	อัตรา แลกเปลี่ยน กีบต่อ ดอลลาร์ สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ลาว	ดัชนี ราคาผู้บริโภค ลาว
มูลค่าการค้าชาย แดนไทย-ลาว	-	0.2311	0.9418	0.4859	0.3059	0.1711	5.0692
	-	→	→	→	→	→	↔
อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐฯ	0.5118	-	0.0233	0.6103	0.1602	0.2402	0.7367
	→	-	→	→	→	→	→
อัตรา ดอกเบี้ยไทย	0.0171	1.5556	-	0.0021	0.5678	0.0747	3.1768
	→	→	-	→	→	→	↔
ดัชนีราคาผู้บริโภค ไทย	0.9315	0.0759	0.9742	-	0.5516	0.0537	0.0009
	→	→	→	-	→	→	→
อัตราแลกเปลี่ยน กีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	0.5648	0.8646	0.1109	0.1920	-	0.0471	0.0241
	→	→	→	→	-	→	→
อัตราดอกเบี้ย ลาว	0.0016	0.9957	0.1229	0.3376	0.6312	-	1.7623
	→	→	→	→	→	-	→
ดัชนีราคาผู้บริโภค ลาว	13.1854	0.3389	1.7701	0.0083	0.4679	0.3965	-
	↔	→	→	→	→	→	-

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ↔ หมายถึง มีความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร

→ หมายถึง ไม่มีความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร

4.3 แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ตั้งแต่วันที่ 1-5 มิถุนายน พ.ศ. 2563 จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหาร และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการเงิน และการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน และนักวิชาการในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษานี้ถูกเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง โดยเป็นการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ หรือระบบออนไลน์เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการ Social Distancing ของรัฐบาลในช่วงการระบาดของ Covid-19 แล้วเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง โดยมีประเด็นคำถามหลัก 2 ชุดคำถาม ดังนี้

1. ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท ที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว
2. ชุดคำถามที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ดังต่อไปนี้

ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท ที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างลึกซึ้งและผลการสัมภาษณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท ที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว มีคำตอบดังต่อไปนี้

1. ปัจจุบันเงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวหรือไม่ และบทบาทเงินบาทจะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

- กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ เงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นอย่างยิ่ง และบทบาทเงินบาทจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ถ้าดูจากข้อมูลการค้าชายแดนกับ กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนามแล้ว พบว่า สัดส่วนการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนที่มากที่สุด ก็จะเป็นการค้าชายแดนไทย-ลาว

ด้วยความที่เงินบาทเป็นสกุลเงินที่มีเสถียรภาพ มีความต้องการใช้ มีการซื้อขายคล่อง คือสามารถแลกเปลี่ยนง่าย จึงเป็นเหตุผลที่เงินบาทจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นในอนาคต...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

- กลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ เงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และบทบาทเงินบาทจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เงินบาทมีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และรอบบ้านไทยทั้งหมดเลย ทั้ง เมียนมา กัมพูชา แม้กระทั่งมาเลเซีย และบทบาทนี้ไปไกลถึงออสเตรเลีย ซึ่งสินค้าบางประเภทเปิด LC เป็นเงินสกุลบาท...การค้าชายแดนในระบบร้อยละ 60 เวลาจะตกลงราคาสินค้ากันกับลาวและประเทศเพื่อนบาท เราจะคุยกันเป็นเงินบาทเป็นหลัก โดยเฉพาะ SME ของไทยและลาว

ไทยเป็น Save Heaven ของนักลงทุนต่างชาติติดอันดับโลกในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ทำให้เงินบาทมีแนวโน้มแข็งค่าขึ้นเรื่อยๆ นั่นเป็นสัญญาณว่าเงินบาทมีเสถียรภาพ ในขณะที่ลาวและประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆค่าเงินไม่มีเสถียรภาพ การค้าชายแดนจึงอิงเงินบาทมากกว่าเงินสกุลของประเทศเพื่อนบาท จึงทำให้เงินบาทมีบทบาทเพิ่มขึ้นในอนาคต...”

(ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 9.00 น.)

- กลุ่มนักวิชาการ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ เงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และบทบาทเงินบาทจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เงินบาทมีบทบาทสูงในการค้าชายแดนไทย-ลาว เนื่องจากไทยเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของลาว เมื่อค้าขายกับไทยเยอะ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินบาทในการชำระค่าสินค้า

แนวโน้มในการใช้เงินบาทจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และลาวเองก็มีแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดี...”

(นักวิชาการคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ว่าการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น

- กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ การใช้เงินบาทไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...Currency มันเป็นบริการทางธุรกรรม ที่เข้ามาช่วยส่งเสริมเกื้อกูลเท่านั้น ในการค้าชายแดนไทย-ลาว อาจจะใช้เงินสกุลใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับคู่ค้าชายแดนไทย-ลาวว่า จะสะดวกใช้เงินสกุลอะไร...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 15.30 น.)

- กลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ เห็นด้วยกับ การใช้เงินบาท มีผลทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เรื่องนี้มันเอื้อซึ่งกันและกัน เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า การใช้เงินบาทมีผลทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มสูงขึ้น และก็เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า การค้าชายแดนไทย-ลาวขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทเพิ่มขึ้น

เพราะการใช้เงินบาทซื้อขายกันโดยตรงของผู้ค้าชายแดนไทย-ลาวทั้ง 2 ฝ่าย แทบจะไม่ต้องมีค่าส่วนต่างที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเงินท้องถิ่นของตนกับเงินสกุลกลาง แล้วก็ลดความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งถือว่าเป็นการลดต้นทุนของสินค้า ก็จะมีผลทำให้เพิ่มโอกาสในการซื้อขายสินค้าชายแดนไทย-ลาวกันมากขึ้น...”

(ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าฯคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 9.00 น.)

- กลุ่มนักวิชาการ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ เห็นด้วยกับ การใช้เงินบาท มีผลทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เงินบาทมีบทบาทที่จะทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุผลที่ไม่ต้องเสียส่วนต่าง หรือค่าธรรมเนียมจากการแลกเปลี่ยนเงินสกุลที่ 3 และไม่มีค่าความเสี่ยง

จากอัตราแลกเปลี่ยน ย่อมทำให้ต้นทุนสินค้าชายแดนไทย-ลาวไม่สูง ทำให้ราคาสินค้าที่ส่งเข้าไปขายในลาว ไม่แพงเกินไป จึงได้รับความนิยม...”

(นักวิชาการคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ว่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น

- กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ การค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เห็นด้วยการค้าชายแดนที่ขยายมากขึ้น ส่งผลให้ใช้เงินบาทมากขึ้น เพราะเมื่อการค้ามากขึ้น ก็ต้องมีการชำระค่าสินค้ามากขึ้น พอมีการชำระก็ต้องมีการใช้เงินสกุลใดสกุลหนึ่งมากขึ้น ถ้าไม่ใช้การค้าในรูปแบบ Brother Trade...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

- กลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ เห็นด้วยกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เห็นด้วย เมื่อการค้าชายแดนขยายตัว ทำให้มีการใช้เงินบาทเพิ่มขึ้น...อย่าลืมนะว่าการค้าชายแดนไทย-ลาวนี้ รวมถึงมูลค่าการค้าที่ไทยนำเข้าจากลาวด้วยเหมือนกัน แล้วตัวเลขมูลค่าก็ไม่ใช่น้อยด้วย เช่นการนำเข้า พลังงาน ปูนซีเมนต์ วัตถุดิบต่างๆ ส่วนใหญ่ก็ตกลงซื้อขายกันเป็นเงินบาท...”

(ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าฯคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 9.00 น.)

- กลุ่มนักวิชาการ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ การค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่ามันเป็นลักษณะของธุรกรรมการค้าชำระเงิน โดยเฉพาะผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว และผู้ประกอบการค้าชายแดนลาว-ไทย เมื่อการค้าชายแดนขยาย

เพิ่มขึ้น การชำระหรือรับชำระ ค่าสินค้าด้วยเงินบาท ทำให้ลดค่าใช้จ่าย และลดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้บทบาทของเงินบาทเพิ่มขึ้น เพราะการค้าชายแดนไทย-ลาวมันเกิดขึ้น...”

(นักวิชาการคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

4. อะไรคือปัจจัยหลักที่สำคัญมากที่สุดระหว่าง ข้อคำถามที่ 2 กับข้อคำถามที่ 3 เพราะอะไร
- กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ การค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้มีการใช้เงินบาท มากกว่าการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนฯ แล้วทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมันขึ้นอยู่กับ Demand และ Supply อีกทั้ง GDP Growth และ Income ของประเทศคู่ค้า ส่วนการใช้เงินบาท เป็นเพียงขั้นตอนการอำนวยความสะดวกในการชำระค่าสินค้า เพราะฉะนั้นมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้เงินบาท นอกจากนี้แล้ว การใช้เงินสกุลอะไรระหว่าง บาท กีบ หรือดอลลาร์สหรัฐฯในการชำระค่าสินค้า ยังขึ้นอยู่กับข้อกำหนดตราค่าอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมหรือไม่...แต่เมื่อการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น ก็มีการชำระเงินมากขึ้น ดังนั้นการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงเป็นปัจจัยหลัก...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

- กลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ การค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้มีการใช้เงินบาท มากกว่าการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนฯ แล้วทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มองว่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นปัจจัยหลัก แล้วจึงค่อยตัดสินใจว่าจะใช้เงินสกุลอะไรในการชำระค่าสินค้า เพราะว่า มันมีเรื่องค่าใช้จ่ายในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และค่าธรรมเนียมในการโอนเงินสกุลนั้นๆที่แตกต่างกัน ซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าค่าใช้จ่ายของเงินสกุลไหนต่ำสุด ก็จะใช้เงินสกุลนั้น...”

(ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าฯคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 9.00 น.)

- กลุ่มนักวิชาการ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ การค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้มีการใช้เงินบาท มากกว่าการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนฯ แล้วทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การค้าชายแดนไทย-ลาว มีผลกระทบทำให้มีการใช้เงินบาทมากขึ้น แล้วทำไมต้องใช้เงินบาท ทั้งๆที่สามารถใช้เงินสกุลอื่น ก็เพราะว่าผู้ประกอบการลาวต้องชำระหนี้ค่าสินค้าอุปโภคบริโภคด้วยเงินบาท ทั้งนี้เพราะผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว และลาว-ไทย มีความเชื่อถือในเสถียรภาพของเงินบาท และเศรษฐกิจของไทยมากกว่า...”

(นักวิชาการคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

ชุดคำถามที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างลึกซึ้งและผลการสัมภาษณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว มีคำตอบดังต่อไปนี้

5. ท่านมีแนวทางใดบ้าง ในการแก้ปัญหาปริมาณเงินบาทที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว

- กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เศรษฐกิจไทยกับลาว เป็นเศรษฐกิจที่เกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกัน ไม่มีประเทศไหนมากเท่าลาว แต่เรื่อง Currency มันยังไม่เชื่อมโยงกัน แนวทางที่จะแก้ไขเรื่องปริมาณเงินบาทที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว มีแนวทางดังนี้

1. เรื่อง Supply ของเงินบาทเป็นเรื่องที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องทำในสิ่งนี้ให้มันเกิดขึ้น เพราะมีหน้าที่ควบคุม Currency ของประเทศไทย เป็นเรื่องที่สำคัญมากที่จะทำให้ Supply ของเงินบาทในลาวมีมากขึ้น ให้เพียงพอต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

2. ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องเข้ามาดูแลเรื่อง ระเบียบการขนเงินบาทเข้าและออกระหว่างไทย-ลาว และลาว-ไทย ให้เหมาะสมกับสภาพการค้าชายแดนไทย-ลาว

3. ระบบ E-Payment ระบบ QR Code หรือระบบการเงินบน Platform ต่างๆ ถึงเวลาที่จำเป็นต้องทำเรื่องนี้ให้เกิดขึ้นระหว่างไทย-ลาว และลาว-ไทย

4.ถึงเวลาที่ประเทศไทยจะต้องพิจารณาอย่างจริงจัง ว่าเราจะทำให้เงินบาทและเงินกีบสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นั่นคือการช่วยให้เงินกีบของลาวมีเสถียรภาพขึ้น...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 15.30 น.)

“...สาเหตุมาจากไทยได้ดูแลการค้าลาวมาโดยตลอด ลาวจึงมีเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศไม่เพียงพอต่อการจ่าย หรือมีความต้องการเงินตราต่างประเทศมากกว่าปริมาณเงินต่างประเทศที่ลาวมีอยู่ เพราะฉะนั้นลาวต้องหาวิธีการแก้ไข เช่น การกู้ หรือเอาเงินกีบไปแลกเงินตราต่างประเทศ แต่ในระบบการเงินของลาวมีแต่เงินกีบ ผู้ประกอบการเอาเงินกีบไปธนาคารเพื่อแลกเป็นบาท ธนาคารก็ยังไม่รับแลก เพราะไม่ยอมรับความเสี่ยง นั่นคือลาวขาดสภาพคล่องบาทต่อกีบ ฉะนั้นลาวต้องทำให้เงินกีบมีสภาพคล่องมากขึ้น หรือผู้ประกอบการไทยก็ต้องยอมรับเงินกีบแต่จะเอาไปทำอะไร...การใส่เงินบาทเข้าไปในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว มันแก้ปัญหาไม่ได้ ลาวต้องหาอะไรมาแลก...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

- กลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ

1. ธนาคารกลางของไทยและลาว ควรผ่อนคลายมาตรการการนำเงินออกประเทศ เช่น ไทยห้ามนำเงินออกนอกประเทศเกินกว่ามูลค่าเทียบเท่า 2 ล้านบาท ลาวห้ามนำเงินออกนอกประเทศเกินกว่ามูลค่าเทียบเท่า 4 แสนบาท

2. ธนาคารพาณิชย์ไทยและลาว ควรลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างประเทศ

ตั้งข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...วิธีการแก้ปัญหา

1.ทำให้เงินสด (M1) ข้ามแดนกันได้มากขึ้น โดยไม่ต้องโอนเงินระหว่างประเทศผ่านธนาคารพาณิชย์ ไป-มา ให้เสียค่าธรรมเนียมแก่ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเรื่องนี้ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้เคยเข้าไปหารือกับท่านผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว แต่มีประเด็นเรื่อง ความมั่นคง และการฟอกเงิน ต้องติดตามว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะขยับวงเงินให้มากขึ้นแค่ไหน แต่ในส่วนฝั่งลาวคิดว่าจะมีข้อจำกัดเยอะ คงต้องเจรจากับทางลาว และแสดงให้เห็นว่าถ้าขยับวงเงินหรือผ่อนคลายมาตรการการนำเงินออกนอกประเทศแล้วลาวจะได้อะไร

2.อำนวยความสะดวกในการโอนเงินระหว่างประเทศ (M2) ด้วยการให้ธนาคารพาณิชย์ไทย-ลาว ลดค่าธรรมเนียมการโอนเงิน จะทำให้ผู้ประกอบการค้าชายแดนจะโอนเงินชำระค่าสินค้ากันมากขึ้น โดยไม่ต้องไปใช้ช่องทาง M1 โดยเริ่มทำกับธนาคารพาณิชย์ของรัฐก่อนเช่น ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน SME Bank และ EXIM Bank ซึ่งถ้าทำได้ระบบการเงินจะขึ้นมาอยู่บนโต๊ะ โปยก๊วน จะหายหมด...”

(ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าฯคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 9.00 น.)

- กลุ่มนักวิชาการ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ปัญหามาจากลาวขาดดุลการค้าไทย ทำให้สำรองเงินตราต่างประเทศลดลง ดังนั้นแนวทางคือ

1.ไทยต้องเพิ่มการนำเข้าสินค้าจากลาว เพื่อให้เกิดสมดุลทางการค้าชายแดนไทย-ลาว จะทำให้มีเงินบาทไหลเข้าสู่ระบบของการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น

2.เพิ่มการลงทุนไทยในลาว แล้วผลิตสินค้าส่งกลับมาขายไทย หรือเป็นสินค้าผ่านแดนไทยไปยังประเทศที่ 3

3.ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องผ่อนคลายนโยบายการจำกัดเงินออกนอกประเทศ ปล่อยเงินเข้ามาในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาวให้มากขึ้น...”

(นักวิชาการคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

“...แนวทางที่จะแก้ปัญหาได้คือ การผลักดันและส่งเสริม Cashless Payment ในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ในวันนี้ผู้ประกอบการค้าชายแดน ยังให้ความสำคัญกับการรับชำระค่าสินค้าด้วยเงินสด แต่ในข้อเท็จจริงมันไม่จำเป็นที่ต้องเห็นเงินสด เพราะเราสามารถรับชำระค่าสินค้าโดยเงินอยู่ในธนาคารเพียงแค่การโอนเงินโดยผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร แต่ทั้งนี้มันต้องขึ้นอยู่กับการยอมรับของผู้ประกอบการลาวด้วย และที่สำคัญคือข้อกฎหมายของไทยและลาวมันเอื้อให้ทำธุรกรรม Cashless Payment หรือไม่...”

(นักวิชาการคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

6. ท่านมีแนวทางใดบ้าง ที่เป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดน ไทย-ลาว(การค้าในระบบ)

- กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน คือ การส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว จะทำให้เงินบาทมีบทบาทสูงขึ้น ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...หัวใจมันอยู่ที่ว่าเราจะส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าไทย-ลาวให้ได้อย่างไรที่จะทำให้ไทยยังคงรักษาส่วนครองสินค้าอุปโภคบริโภคภายในลาวให้ได้ ก็จะทำให้เงินบาทต้องมีบทบาทสูงอย่างแน่นอน ต้องกลับไปดูว่าการค้าไทย-ลาวมันติดขัดอะไรบ้าง เรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้า การซื้อ-ขายสินค้าและการชำระเงินทำได้ง่ายหรือไม่ การขนส่งและการกระจายสินค้าทำได้ง่ายหรือไม่...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 15.30 น.)

- กลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...แนวทางการส่งเสริมเงินบาทในลาวมีหลายวิธี เช่น โครงการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลไทยให้ลาว ไม่ว่าจะเป็นเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือ ควรจะให้เป็นสกุลเงินบาท และกำหนดเงื่อนไขให้ใช้เงินดังกล่าว เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย หรือการจัดซื้อสิ่งของและอุปกรณ์ในแต่ละโครงการจากไทย เงินบาทถือเป็นเงินตราต่างประเทศในลาว ก็จะทำให้เงินท้องถิ่นของลาวมีเสถียรภาพขึ้น...”

(ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าฯคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 9.00 น.)

“...1. ควรเพิ่มความสะดวกในการโอนเงินบาท ด้วยการผลักดันให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ไทย กับสาขาธนาคารพาณิชย์ลาว ตลอดตะเข็บชายแดนไทย-ลาว สามารถดำเนินการโอนเงินบาทกันได้ โดยไม่ต้องเสียเวลาโอนเงินเข้าไปที่สำนักงานใหญ่ที่นครหลวงเวียงจันทน์ก่อน แล้วจึงทำการโอนเงินต่อไปยังแขวงต่างๆ ทำให้เสียเวลามากกว่า 1 วัน

2. ผลักดันให้ใช้ Digital Money ในการค้าชายแดนไทย-ลาวให้มากขึ้น...”

(ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าฯคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563 เวลา 10.00 น.)

- กลุ่มนักวิชาการ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกัน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...1.ต้องทำให้ Infrastructure ทางการเงินคล่องตัวและสะดวกขึ้น เช่น การให้ชาวต่างชาติ เปิดบัญชีเงินบาทได้สะดวกขึ้น การใช้ QR Code ในการชำระค่าสินค้าชายแดนไทย-ลาว

2.การให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษี เพื่อจูงใจให้นักลงทุนไทยไปลงทุนที่ลาว...”

(นักวิชาการคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

7. ท่านเห็นว่าในอนาคตจะมีโอกาสเกิดสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อ เงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือไม่ และท่านจะมีวิธีการป้องกันอย่างไร

- กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...โอกาสอันไม่พึงประสงค์คือ

1.ไทยถูกเบียดในตลาดลาว โดยเฉพาะจากจีน สำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคไม่น่ากังวล ที่กังวลคือสินค้าประเภท เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์ ฯลฯ พวกนี้จีนจะแย่งส่วนแบ่งตลาดไป

2.เวียดนามจะเข้ามามีบทบาทในตลาดลาวมากขึ้น ด้วยสายสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีมานาน

3.ปัญหาเศรษฐกิจในไทย เพราะการส่งออกที่ลดลง รายได้จากการท่องเที่ยวที่ลดลง ปัจจัยเหล่านี้มันจะมีผลต่อเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ และจะทำให้เงินบาทขาดเสถียรภาพ ...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 15.30 น.)

“...เมื่อมองไปข้างหน้า เงินบาทยังมีเสถียรภาพ ตอนนี้อัตราเงินบาทแข็งค่าขึ้น สินค้าส่งออกไปลาวจะดูเหมือนราคาแพงขึ้น ถ้าปรับราคาลง ก็จะทำให้ Profit Margin ลดลง นี่เป็นสถานการณ์อันไม่พึงประสงค์ ที่เราไม่สามารถควบคุมได้...ส่วนสถานการณ์โรคระบาด เช่น Covid-19 ทุกคนต้องมี Digital Mindset การค้าชายชายแดนไทย-ลาว คงต้องเปลี่ยนไปโดยการใช้ระบบออนไลน์เข้ามาแทนที่...”

(ผู้บริหารภาครัฐคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

- กลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกัน คือ สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อเงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาว คือ บทบาทการค้าการลงทุนของเงินที่มีมากขึ้นในลาว ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การค้าชายแดนไทย-ลาวมันไม่ได้มีแค่ไทยกับลาวแล้ว ตอนนี้มีเงินเข้ามา อันนี้น่าเป็นห่วงมาก วันนี้เงินลงทุนในลาวมากเป็นอันดับที่ 1 มาพร้อมกับเงินหยวน และเพิ่งบรรลุข้อตกลงกับลาวในการทำ Currency Swap หยวน-กีบ คาดว่าภายใน 1 ปี เงินหยวนจะเข้ามามีบทบาทสูงในลาว และเงินบาทจะถูกดันออกจากตลาดลาว...ไทยควรริบตั้งคณะทำงานผลักดันการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อแก้ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดทางการค้า เป็นประเด็นเร่งด่วน...”

(ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าฯคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563 เวลา 9.00 น.)

- กลุ่มนักวิชาการ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกัน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เมื่อใดที่ลาวค้าขายกับจีนมากขึ้น ผู้ประกอบการก็ต้องชำระค่าสินค้าด้วยเงินสดท้องถิ่นเพื่อลดต้นทุน บทบาทของเงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ก็จะลดลง และมีความเป็นไปได้ด้วย เพราะรถไฟความเร็วสูงจีน-ลาว เมื่อสร้างเสร็จแล้วการติดต่อค้าขายขนส่งสินค้า ระหว่างลาวกับจีนก็จะสะดวกรวดเร็วขึ้น...ไทยจะต้องพยายามรักษาสวนครองตลาดทางการค้าในลาวให้ได้เหมือนเดิม หรือมากขึ้น...”

(นักวิชาการคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.)

8. โปรดเรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค ที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

ตารางที่ 29 ลำดับความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ผู้ให้สัมภาษณ์	ลำดับความสำคัญ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง ค่อนข้างมาก	ปานกลาง ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
ผู้บริหารภาครัฐ 1	1	5	3	6	2	4
ผู้บริหารภาครัฐ 2	0	0	0	0	0	0
ผู้บริหารองค์กร 1	5	1	6	3	4	2
ผู้บริหารองค์กร 2	1	2	3	6	4	5
นักวิชาการ 1	1	5	3	6	2	4
นักวิชาการ 2	1	4	5	3	2	6
ฐานนิยม	1	5	3	6	2	4

- หมายเหตุ :
1. อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ
 2. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายย่อยขั้นดีของไทย
 3. ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย
 4. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นลาว
 5. อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ
 6. ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว
 0. ไม่มีความเห็น เนื่องจากเห็นว่าลำดับความสำคัญของตัวแปรแต่ละตัว อาจ

เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

จากตารางที่ 29 เป็นการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้วยวิธีการหาค่าฐานนิยม โดยการคำนวณจากความถี่ของกลุ่มเป้าหมายแต่ละคน ที่เลือกจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรแต่ละตัวแปร ด้วยลำดับความสำคัญของตัวแปรที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวจาก มากที่สุดไปยังตัวแปรน้อยที่สุด

ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้บริหารภาครัฐ ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว และนักวิชาการ จำนวน 6 คน ได้ให้ลำดับความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ไปยังน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

1) อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดจำนวน 4 คน

2) อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดจำนวน 2 คน

3) ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย มีผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความสำคัญในระดับปานกลางค่อนข้างมาก
จำนวน 3 คน

4) ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว มีผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความสำคัญในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย
จำนวน 3 คน

5) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายย่อยชั้นดีของไทย มีผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความสำคัญในระดับน้อย
จำนวน 3 คน

6) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นลาว มีผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความสำคัญในระดับน้อยที่สุด
จำนวน 2 คน

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหาร และนักวิชาการ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการเงิน และการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้ให้ความสำคัญต่ออัตราแลกเปลี่ยนมากกว่าตัวแปรอื่นๆ โดยให้ความสำคัญต่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มากกว่าอัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่า เงินบาทมีบทบาทที่สำคัญต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ให้ความสำคัญต่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณเรื่อง ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งอัตราดอกเบี้ยมีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ทางโทรศัพท์ หรือระบบออนไลน์ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการ Social Distancing ของรัฐบาลในช่วงการระบาดของ Covid-19 จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหาร และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการเงิน และการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 3 กลุ่ม เป็นจำนวน 6 คน สามารถสรุปแนวทางการค้าตอบ ในแต่ละคำถามที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ปรากฏในตารางที่ 30 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 30 การสรุปแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว
ตอนที่ 1 ชุดคำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท ที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

คำถาม	สรุปแนวทาง	หมายเหตุ
1. ปัจจุบันเงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวหรือไม่ และจะมีแนวโน้มอย่างไร	เงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นอย่างยิ่ง และบทบาทเงินบาทจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางเดียวกัน
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ว่าการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น	1. การใช้เงินบาทไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น 2. การใช้เงินบาทมีผลทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางที่ต่างกันดังนี้ 1.กลุ่มผู้บริหารภาครัฐ ไม่เห็นด้วย 2.กลุ่มผู้บริหารองค์กรสนับสนุนฯ และนักวิชาการ เห็นด้วย
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ว่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น	การค้าชายแดนไทย-ลาวที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางเดียวกัน
4. อะไรคือปัจจัยหลักที่สำคัญมากที่สุดระหว่าง ข้อคำถามที่ 2 กับข้อคำถามที่ 3 เพราะอะไร	การค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้มีการใช้เงินบาท มากกว่าการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนฯ แล้วทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มขึ้น	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางเดียวกัน

ตารางที่ 30 การสรุปแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (ต่อ)

ตอนที่ 2 ชุดคำถามแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

คำถาม	สรุปแนวทาง	หมายเหตุ
5.ท่านมีแนวทางใดบ้าง ในการแก้ปัญหา ปริมาณเงินบาทมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว	<ol style="list-style-type: none"> 1.ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องทำให้เงินบาทในลาวมีเพียงพอต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว 2.ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องดูแลเรื่องระเบียบการขนเงินบาทระหว่างไทย-ลาวให้เหมาะสมกับสภาพการค้าชายแดนไทย-ลาว 3.ต้องเร่งทำ E-Payment, QR Code ให้เกิดขึ้นระหว่างไทย-ลาว และลาว-ไทย 4.ทำให้เงินบาทและเงินกีบสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น 5.ผู้ประกอบการไทยก็ต้องยอมรับเงินกีบ การใส่เงินบาทเข้าไปในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว มันแก้ปัญหาไม่ได้ 6.ทำให้เงินสด (M1) ข้ามแดนกันได้มากขึ้น 7.ลดค่าธรรมเนียมในการโอนเงินระหว่างประเทศ ทำให้ (M2) มากขึ้น 8.ไทยต้องเพิ่มการนำเข้าสินค้าจากลาว เพื่อให้เกิดสมดุลทางการค้า 9.เพิ่มการลงทุนไทยในลาว แล้วผลิตสินค้าส่งกลับมาขายไทย 	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางที่แตกต่างกัน
6.ท่านมีแนวทางใดบ้าง ที่เป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว	<ol style="list-style-type: none"> 1.การส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว จะทำให้เงินบาทมีบทบาทสูงขึ้น 2.โครงการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลไทยให้ลาว ควรให้เป็นสกุลเงินบาท 3.เพิ่มความสะดวกในการโอนเงินบาท โดยให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ไทย กับลาว สามารถดำเนินการโอนเงินบาทกันได้เอง 4.ให้ชาวต่างชาติเปิดบัญชีเงินบาทได้สะดวกขึ้น การใช้ QR Code ในการชำระค่าสินค้าชายแดนไทย-ลาว 5.การให้สิทธิพิเศษด้านภาษี เพื่อจูงใจให้นักลงทุนไทยไปลงทุนที่ลาว 	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในแนวทางที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 30 การสรุปแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (ต่อ)

ตอนที่ 2 ชุดคำถามแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

คำถาม	สรุปแนวทาง	หมายเหตุ
7. ท่านเห็นว่าในอนาคตจะมีโอกาสเกิดสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อ เงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือไม่ และท่านจะมีวิธีการป้องกันอย่างไร	1. ไทยจะถูกเบียดในตลาดลาวจากจีน 2. เวียดนามจะเข้ามามีบทบาทในตลาดลาวมากขึ้น 3. ปัญหาเศรษฐกิจในไทยจะทำให้เงินบาทขาดเสถียรภาพ 4. เงินบาทแข็งค่าขึ้น สินค้าส่งออกไปลาวจะดูเหมือนราคาแพงขึ้น	ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้คำตอบในในวิธีการป้องกันในแนวทางเดียวกันคือ การส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อแก้ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดทางการค้า
8. เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค ที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว	ผู้บริหารและนักวิชาการให้ลำดับความสำคัญมากที่สุดกับ ตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐที่มีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	ลำดับความสำคัญของตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคจากมากไปน้อย 1. อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ 2. อัตราแลกเปลี่ยนกับดอลลาร์สหรัฐ 3. ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย 4. ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว 5. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไทย 6. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลาว

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 2 คน ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน และนักวิชาการในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน สรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นของบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และมีแนวโน้มของบทบาทเงินบาทนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า เงินบาทมีบทบาทสูงในการค้าชายแดนไทย-ลาว แต่การใช้เงินบาทเป็นเพียงขั้นตอนการอำนวยความสะดวกในการชำระค่าสินค้าและบริการเท่านั้น ดังนั้นเงินบาทไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่การค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นปัจจัยหลักที่มีผลทำให้เงินบาทมีบทบาทเพิ่มขึ้นหรือลดลง

ประเด็นปัญหาปริมาณเงินบาทมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า สาเหตุมาจากลาวขาดดุลการค้าต่างประเทศมาโดยตลอดโดยเฉพาะกับไทย ดังนั้นลาวจึงมีเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศไม่เพียงพอต่อการจ่าย ลาวจึงต้องทำให้เงินก็มีสภาพคล่องมากขึ้น และไทยควรเพิ่มการนำเข้าสินค้าจากลาวเพื่อให้เกิดสมดุลทางการค้า จะทำให้มีเงินบาทไหลเข้าสู่ระบบของการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น และไทยควรเพิ่มการลงทุนในลาวแล้วผลิตสินค้าส่งกลับมาขายไทยหรือเป็นสินค้าผ่านแดนไทยไปยังประเทศที่ 3

ประเด็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ควรเริ่มต้นจากการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้วยการขจัดปัญหาอุปสรรคและอำนวยความสะดวกทางการค้าต่างๆ การลดขั้นตอนทางศุลกากร การพัฒนาช่องทางการเงินระหว่างไทย-ลาว การลดต้นทุนการขนส่งสินค้า และการกระจายสินค้า ซึ่งจะมีผลทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพิ่มสูงขึ้น ก็จะทำให้บทบาทของเงินบาทเพิ่มสูงขึ้นตาม

ประเด็นสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อ เงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาวนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า อิทธิพลการค้าและการลงทุนของจีนในลาวมีมาก ถือได้ว่าเป็นสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อเงินบาทและการค้าชายแดนไทย-ลาว ไทยจะต้องพยายามรักษาส่วนครองตลาดทางการค้าในลาวให้ได้ดั้งเดิมหรือมากกว่าเดิม มิฉะนั้นไทยจะเสียส่วนครองตลาดทางการค้าในลาวให้กับจีน ส่งผลให้เงินหยวนเข้ามามีบทบาทแทนที่เงินบาทในลาว

ประเด็นความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวนั้น ผู้บริหารภาครัฐ ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว และนักวิชาการให้ลำดับความสำคัญมากที่สุดกับตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ที่มีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยให้ลำดับความสำคัญน้อยที่สุดกับตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลาวที่มีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลศึกษาเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

5.1.1 สรุปผลการศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้ทำการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) สรุปผลการศึกษาได้ว่า เงินบาทได้เริ่มมีบทบาทอย่างชัดเจนในการค้าชายแดนไทย-ลาว ตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยกับลาว ได้ยกระดับดีขึ้น ในปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา ทำให้การค้าในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงบริเวณชายแดนไทย-ลาวในปัจจุบัน ที่เคยยุติไปอันเนื่องจากเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2436 เริ่มเกิดขึ้นอีกครั้ง แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการค้าที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายของทั้ง 2 ประเทศ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2537 ไทยและลาวได้ทำการเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 เป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่จังหวัดหนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์ ส่งผลให้การค้ามีความสะดวกขึ้น สินค้าอุปโภคบริโภคของไทยซึ่งเป็นที่นิยมจากคนลาวถูกส่งออกไปที่ลาวเป็นจำนวนมาก และทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม้ และแร่ธาตุจากลาวก็ถูกนำเข้าไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวจึงเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง โดยที่ไทยได้ดูแลการค้าลาวมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง และเงินบาทได้เข้ามามีบทบาทในการเป็นสื่อกลางการชำระค่าสินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น เงินบาทจึงเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ทำให้ค่าเงินบาทขาดเสถียรภาพ รัฐบาลลาวจึงร้องขอให้รัฐบาลไทยและผู้ประกอบการไทยรับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยเงินบาทแต่ไม่ได้รับการตอบรับ รัฐบาลลาวจึงตอบโต้ด้วยการกระจายการพึ่งพาด้านการค้า การลงทุน ไปยังเวียดนามและจีน แต่

สินค้าของจีน และเวียดนามเป็นสินค้าราคาถูกและมีคุณภาพต่ำ สินค้าจึงไม่เป็นที่นิยมในลาว ตลาดลาวยังคงให้ความนิยมในสินค้าจากไทย จึงทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว และความต้องการเงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา

เมื่อการค้าชายแดนไทย-ลาว มีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เงินบาทเข้ามามีบทบาทในการชำระค่าสินค้าและบริการในการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการลาวส่วนใหญ่จะถือเงินสดมาซื้อสินค้า และชำระเงินให้ผู้ประกอบการไทยในฝั่งไทย ซึ่งปัจจุบันผู้ประกอบการลาว หรือ นายหน้าคนกลางจะเปิดบัญชี NRBA (Nonresident Baht Account) กับธนาคารพาณิชย์ในไทย เพื่อใช้ในการโอนชำระค่าสินค้าและบริการ สำหรับวิธีการโอนเงินระหว่างประเทศโดยผ่านธนาคารพาณิชย์ลาวและไทย เพื่อชำระค่าสินค้าและบริการให้ผู้ประกอบการในไทยไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากมีค่าธรรมเนียมสูงและการค้าชายแดนมีความถี่ในการชำระเงินค่อนข้างสูง ทำให้การโอนเงินระหว่างประเทศโดยผ่านธนาคารพาณิชย์มีค่าธรรมเนียม และใช้เวลาอันยาวนานมากกว่า 1 วัน จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ประกอบการไทยและลาวไม่ได้รับความสะดวก ซึ่งการค้าชายแดนไทย-ลาว ใช้เงินบาทคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.6 ของการค้าชายแดนไทย-ลาว (การค้าในระบบ) และมีแนวโน้มการใช้เงินบาทเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความต้องการลดความผันผวนจากการใช้เงินดอลลาร์สหรัฐฯ และความต้องการในการลดต้นทุนจากค่าบริหารจัดการเงิน และต้นทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนในการแปลงค่าเงินท้องถิ่นไปเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ

จากเหตุผลข้างต้น ทำให้ความต้องการเงินบาทมีเพิ่มขึ้นทั้งในการค้าชายแดนไทย-ลาว และภายในลาว จนทำให้ลาวได้ออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมการแลกเปลี่ยนและการหมุนเวียนโอนใช้เงินบาทที่เข้มงวด แต่กลับมีผลทำให้เกิดการลักลอบขนเงินบาทจากไทยข้ามไปยังลาวมาก จึงเป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าเงินบาทนั้นมีบทบาทที่สำคัญต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเป็นสกุลเงินที่มีความต้องการสูงในการเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาวอีกด้วย

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กลุ่มเป้าหมาย ในเรื่องของบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว มีเนื้อหาสรุปดังต่อไปนี้

การค้าชายแดนไทย-ลาว

การค้าชายแดนไทย-ลาว ในอดีตเป็นการค้านอกระบบซึ่งไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จนกระทั่งไทยยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับลาวในปี พ.ศ.2531 ทำให้รูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาวปรากฏชัดเจนขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การค้าในระบบ และการค้านอกระบบ ซึ่งปัจจุบันการค้านอกระบบได้พัฒนาเป็นการค้าในระบบมากขึ้น เนื่องจากมาตรการลดอัตราภาษีศุลกากรลงเหลือร้อยละ 0 แก่สินค้าที่นำเข้าระหว่างกันภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) แต่การค้านอกระบบก็ยังมีความสำคัญ และมีมูลค่ามากกว่าการค้าในระบบ

1-2 เท่า โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคของไทยซึ่งเป็นที่นิยมในลาว โดยผู้ประกอบการนำเข้ามาในลาว จะส่งสินค้าจากไทยโดยผ่านคนกลาง หรือผู้ลักลอบขนส่งสินค้า (กองทัพบก) ขนสินค้ามาส่งให้ด้วยวิธีการเหมาจ่ายภาษีบางส่วน หรือหลบเลี่ยงภาษี เพราะสินค้าที่ลักลอบนำเข้าบางประเภทนอกจากไม่ต้องเสียภาษีศุลกากรแล้ว ยังไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ที่ลาวในอัตราร้อยละ 10 หรือถ้าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยก็ไม่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตในอัตราร้อยละ 5-90 จึงทำให้สินค้านั้นราคาถูกกว่าสินค้าที่นำเข้าอย่างถูกกฎหมายแม้ว่าสินค้านั้นจะรวมภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ของไทยแล้วก็ตาม ทั้งนี้ผู้ประกอบการนำเข้ามาในลาวอาจจะเลือกรูปแบบการค้าทั้ง 2 รูปแบบในขณะเดียวกัน ขึ้นอยู่กับรูปแบบการค้าแบบใดที่จะทำให้ผู้ประกอบการลดค่าใช้จ่าย ลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก และมีกำไรมากที่สุด

ดังนั้นการค้าในระบบจึงมีข้อดีต่อรัฐบาลลาวในเรื่องการจัดเก็บรายได้จากภาษี แต่มีข้อเสียต่อผู้บริโกลลาวเพราะราคาสินค้าจะสูงขึ้น และยังเป็นปัญหาต่อผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาว เนื่องจากลาวมีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบบ่อย ไม่มีความชัดเจนในเรื่องการจัดเก็บภาษี มีขั้นตอนปฏิบัติที่ยุ่งยากและใช้เวลานานในการนำสินค้าผ่านด่านศุลกากร เนื่องจากปัจจุบันสินค้าอุปโภคบริโภคเกินกว่าร้อยละ 70 ในลาวจะเป็นสินค้าไทย ดังนั้นรัฐบาลลาวจึงพยายามส่งเสริมให้ประชาชนใช้สินค้าที่ผลิตเองภายในประเทศเพื่อลดการนำเข้า และการส่งเสริมการผลิตภายในประเทศ โดยใช้นโยบายอัตราภาษีพิเศษจูงใจนักลงทุน แต่ปรากฏว่านักลงทุนที่เข้ามาลงทุนส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจีน จึงทำให้สินค้าจีนที่ผลิตในลาวมีต้นทุนต่ำเพราะได้สิทธิพิเศษด้านภาษี และมีหลายระดับคุณภาพ เข้ามาแข่งขันกับสินค้าไทย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวแบบการค้าอิสระยังคงมีปริมาณที่มากกว่าการค้าในระบบ ทั้งนี้ก็เพื่อลดต้นทุนให้สามารถแข่งขันกับสินค้าจีน หรือสามารถแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตภายในลาวได้

บทบาทของเงินบาท

เงินบาทมีบทบาทในการใช้ชำระค่าสินค้าและบริการในการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้เพราะมากกว่าร้อยละ 70 ของสินค้าอุปโภคบริโภคถูกนำเข้ามาจากไทย ดังนั้นผู้ประกอบการไทยจึงต้องการรับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยเงินบาทเป็นเงินสกุลหลัก และเงินบาทมีเสถียรภาพมากกว่าเงินกีบ ในส่วนเงินดอลลาร์สหรัฐนั้นจะถูกใช้ในการชำระค่าสินค้าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หรือสินค้าที่ไทยต้องนำเข้ามาจากประเทศที่ 3 ซึ่งเป็นการค้าในระบบเท่านั้น โดยใช้เงินบาทในการชำระค่าสินค้าและบริการมากกว่าร้อยละ 60 ของการค้าในระบบ และใช้เงินบาทในการชำระค่าสินค้าและบริการมากกว่าร้อยละ 90 ของการค้าอิสระ

นอกจากนี้แล้วภายในลาวมีการใช้เงินบาทมากกว่าร้อยละ 50 ของเงินที่หมุนเวียนในระบบ โดยเงินบาทมีบทบาทในการใช้ชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาวได้เกือบทุกแขนง โดยเฉพาะแขนงที่มีชายแดนติดกับไทย และแขนงที่มีการท่องเที่ยวเป็นจุดเด่น เพราะมากกว่าร้อยละ 50 ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในลาวเป็นคนไทย อีกทั้งผู้ประกอบการลาวเต็มใจที่จะรับชำระค่าสินค้าและ

บริการเป็นเงินบาทมากกว่าเงินกีบ ด้วยเหตุผลเรื่องเสถียรภาพและค่าของเงินบาทที่ดีกว่าเงินกีบ และสามารถนำเงินบาทไปใช้ซื้อสินค้าจากไทยเพื่อนำเข้ามาขายได้โดยทันที

ปัจจุบันภายในลาวมีความต้องการเงินบาทมากกว่าปริมาณเงินบาทที่หมุนเวียน จึงทำให้เกิดการขาดแคลนเงินบาทในระบบธนาคารพาณิชย์ ผู้ประกอบการลาวไม่สามารถแลกเงินบาทอย่างถูกต้องตามกฎหมายที่ธนาคารพาณิชย์ได้ตามความต้องการ จึงต้องหาแลกเงินบาทในตลาดมืดซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าปกติ ทั้งนี้มีสาเหตุหลายประการเช่น การขาดดุลการค้าระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน มาตรการเข้มงวดกับนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในลาว การลงทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศชะลอตัวลง มาตรการเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายการใช้เงินกีบภายในลาว และการกั้นสำรองเงินบาทไว้เพื่อการชำระหนี้ในภาครัฐของลาว

จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับบาทเงินบาทดังกล่าว ผู้ประกอบการลาวจึงต้องแสวงหาเงินบาทด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การหาแลกเงินบาทในตลาดมืด การตั้งราคาสินค้าเป็นเงินกีบตามกฎหมายแต่กำหนดเงื่อนไขจ่ายเป็นเงินบาทจะได้ราคาที่ถูกลง การลักลอบขนเงินข้ามแดน และการเปิดบัญชีเงินบาทฝั่งไทยเพื่อใช้ในการโอนชำระค่าสินค้าทางออนไลน์ เป็นต้น เพื่อสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

บาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

สรุปจากการสัมภาษณ์ได้ว่า ร้อยละ 75 ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐเห็นว่าเงินบาทมีบทบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และร้อยละ 75 ของกลุ่มผู้ประกอบการฯ เห็นว่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมีบทบาทต่อเงินบาท และร้อยละ 50 ของกลุ่มผู้ชำนาญการฯ เห็นว่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมีบทบาทต่อเงินบาท และร้อยละที่เหลือของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ประกอบการฯ และผู้ชำนาญการฯ ไม่มีความเห็นที่ชี้ชัดว่าเงินบาทมีบทบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือการค้าชายแดนไทย-ลาวมีบทบาทต่อเงินบาท และร้อยละ 50 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดซึ่งประกอบไปด้วยความเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐร้อยละ 25 ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ความเห็นจากผู้ชำนาญการการค้าชายแดนไทย-ลาวร้อยละ 100 ของกลุ่มผู้ชำนาญการการค้าชายแดนไทย-ลาว และความเห็นจากผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาวร้อยละ 50 ของกลุ่มผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาว มีความเห็นว่า วิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาวในอนาคต ทั้งในระบบและนอกระบบยังคงเหมือนเดิมไม่แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา คือการค้าในระบบจะโอนเงินชำระค่าสินค้าและบริการโดยผ่านธนาคารพาณิชย์ ส่วนการค้านอกระบบซึ่งมีมูลค่ามากกว่าการค้าในระบบจะชำระค่าสินค้าและบริการโดยผ่านคนกลางหรือโพงก๊วน และเห็นว่าการค้านอกระบบจะแนวโน้มมากขึ้นเพราะข้อจำกัดและอุปสรรคทางการค้า และการควบคุมที่เข้มงวดทางด้านการเงินของรัฐบาลลาว และร้อยละ 50 ที่เหลือของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วยความเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐร้อยละ 75 ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และความเห็นจากผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาวร้อยละ 50 ของกลุ่มผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาว มีความเห็นว่า วิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้า

ชายแดนไทย-ลาวในอนาคต ทั้งในระบบและนอกระบบจะแตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือ วิธีการชำระค่าสินค้าและบริการมีการพัฒนาขึ้น โดยนำเอา E- Banking มาใช้มากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค นั่นคือการค้ำนอกระบบจะมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ในอนาคตเงินบาทยังคงมีบทบาทสำคัญมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเงินบาทมีบทบาทสำคัญมากภายในลาวอีกด้วย

เงินบาทยังคงมีบทบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และบทบาทดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนกดดันให้รัฐบาลลาว ต้องจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจแก้ปัญหาและกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนและการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคภายในประเทศเพื่อลดการนำเข้าสินค้าจากไทย โดยมีเป้าหมายว่าถ้านโยบายดังกล่าวประสบผลสำเร็จ และมีนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุน นักลงทุนต่างชาติเหล่านั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายการบังคับใช้เงินกิบ มีผลทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาว และบทบาทของเงินบาทลดลง ก็จะเป็นแนวทางที่ทำให้ลาวลดการขาดดุลการค้ากับไทย และทำให้เงินกิบมีเสถียรภาพดีขึ้น

5.1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

การวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว สรุปผลการศึกษาได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ที่กล่าวว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคแต่ละตัวแปร มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว และปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 ที่กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มากกว่าตัวแปรอื่นที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคไทยมีขนาดของผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มากกว่าอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ดังปรากฏในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 สรุปผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ตัวแปรที่ได้รับผลกระทบ : มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว				
ตัวแปรที่ส่งผลกระทบ	Vector Error Correction Model	Impulse Response (เดือนที่)		Variance Decomposition (เดือนที่เกิดความผันแปรมากที่สุด)
		+	-	
อัตราแลกเปลี่ยน บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	6.56E-07**			
	(2.8E-05)	1, →	-	3 (1.9238%)
	[0.0232]			
อัตราดอกเบี้ยไทย	1.21E-05			
	(7.2E-06)	-	1, →	1 (3.2067%)
	[1.6951]			
ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย	-7.75E-07**			
	(3.3E-05)	-	1, →	2 (0.3640%)
	[-0.0237]			
อัตราแลกเปลี่ยน ก๊ีบต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	0.0014			
	(0.0028)	1, →	-	1 (2.0873%)
	[0.4987]			
อัตราดอกเบี้ยลาว	-3.57E-06			
	(2.7E-05)	-	1, →	2 (0.2034%)
	[-0.1307]			
ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว	-0.0001			
	(0.0002)		1, →	12 (23.3448%)
	[-0.5832]			

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ** มีค่าสถิติที่ระดับความน่าเชื่อถือ 95%
 * มีค่าสถิติที่ระดับความน่าเชื่อถือ 90 %
 → มีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ

จากตารางที่ 31 สรุปผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว สามารถวิเคราะห์ที่ได้ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสองทางด้วยวิธีการ Vector Error Correction Model (VECM)

การวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคทั้ง 2 ตัวแปร ที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีดังต่อไปนี้

อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ หากมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 0.000000656 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย หากมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม 0.000000775 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวที่เกิดจากดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยมีมากกว่าอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ

2. การวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปร (Impulse Response)

การวิเคราะห์การตอบสนองของตัวแปรด้วยวิธีการ Impulse Response สามารถอธิบายผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้ดังนี้

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในเดือนที่ 11

เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทย มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามตั้งแต่เดือนที่ 1 เป็นต้นไป จนกระทั่งมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพเกินกว่า 12 เดือน

สรุปได้ว่า มีเพียงอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวที่เกิดจากดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยมีผลกระทบที่ยาวนานกว่าอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ

3. การแยกส่วนความแปรปรวน (Variance Decomposition)

การวิเคราะห์ตัวแปรมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อที่จะแสดงว่าในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง จะได้รับอิทธิพลจากความผันผวน อันเกิดจากตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคทั้ง 2 ตัวแปร ซึ่งจะมี

อิทธิพลทำให้เกิดความผันผวน (Shock) ต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ในสัดส่วนร้อยละเท่าใด ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังต่อไปนี้

อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ สามารถอธิบายการผันแปรของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้มากที่สุดในเดือนที่ 3 (ร้อยละ 1.92381)

ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย สามารถอธิบายการผันแปรของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้มากที่สุดในเดือนที่ 2 (ร้อยละ 0.364084)

สรุปได้ว่า จากตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาผลกระทบที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 6 ตัวแปร พบว่ามีเพียงอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย เท่านั้นที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยที่ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยจะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการตอบสนองในทิศทางตรงกันข้ามตั้งแต่เดือนที่ 1 และเกิดความผันผวนมากที่สุดในเดือนที่ 2 แล้วจะปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพนานเกินกว่า 12 เดือน ในขณะที่อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการตอบสนองในทิศทางเดียวกันตั้งแต่เดือนที่ 1 และเกิดความผันผวนมากที่สุดในเดือนที่ 3 แต่จะปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพภายในเดือนที่ 11

4. การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร (Granger Causality)

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว พบว่า มีเพียงดัชนีราคาผู้บริโภคของลาวที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ในขณะที่ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคอื่น ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ดังปรากฏในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร

ตัวแปรที่เป็นเหตุเป็นผลต่อ มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว	อัตราแลกเปลี่ยนบาท ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ไทย	ดัชนีราคา ผู้บริโภค ไทย	อัตราแลกเปลี่ยนกับ ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	อัตรา ดอกเบี้ย ลาว	ดัชนีราคา ผู้บริโภค ลาว
Granger Causality	→ 0.231117	→ 0.94182	→ 0.485937	→ 0.305958	→ 0.17115	↔ 5.06929

หมายเหตุ: → หมายถึงมีความเป็นเหตุเป็นผลในทางเดียว

↔ หมายถึงมีความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างกัน

5.1.3 สรุปผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายในเรื่อง แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว มีผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

บทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

บทบาทเงินบาทและแนวโน้มของบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว สรุปได้ว่า เงินบาทมีบทบาทสูงในการค้าชายแดนไทย-ลาว และมีแนวโน้มในอนาคตที่จะมีบทบาทเพิ่มขึ้นต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม ให้ความสำคัญในลำดับมากที่สุดกับตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐที่มีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

เงินบาทมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้การค้าชายแดนไทย-ลาว แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมีการเปลี่ยนแปลง และการค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เงินบาทมีบทบาทเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกหรือลบ

บทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว เมื่อพิจารณาจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกัน เช่น กัมพูชา ลาว เมียนมา มาเลเซีย แล้วพบว่ามีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาวในอัตราส่วนที่สูงที่สุด และมีแนวโน้มการใช้เงินบาทเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะไทยเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของลาว และการใช้เงินบาทซื้อขายกันโดยตรงของผู้ค้าชายแดนไทย-ลาวทั้ง 2 ฝ่าย ทำให้ผู้ประกอบการไม่มีค่าใช้จ่ายส่วนต่างที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเงินสกุลท้องถิ่นของตนกับเงินสกุลกลาง อีกทั้งเป็นการลดความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลกลาง เป็นการลดค่าใช้จ่ายของสินค้าที่ส่งออกไปลาว ทำให้ราคาสินค้านั้นมีราคาใกล้เคียงกับสินค้าในไทย

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว สรุปได้ว่า ไทยกับลาวมีความเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนกันมาก แต่เรื่องสกุลเงินยังไม่มี ความเชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดปัญหาสภาพคล่องบาทต่อกีบในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว กล่าวคือผู้ประกอบการไทยจะรับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยเงินบาทเท่านั้น ส่วนผู้ประกอบการลาวไม่สามารถหาแลกเงินบาทในลาวเพื่อมาชำระค่าสินค้าและบริการได้ สาเหตุมาจากลาวขาดดุลการค้าต่างประเทศมาโดยตลอดโดยเฉพาะกับไทย ทำให้ลาวขาดเงินบาทและเงินตราต่างประเทศ จึงเกิดปัญหาความต้องการเงินตราต่างประเทศมีมากกว่าปริมาณเงินต่างประเทศที่ลาวมีอยู่ ลาวจึงต้องแก้ปัญหาระยะสั้นด้วยการกู้เงินตราต่างประเทศเข้ามา เพื่อเสริมทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ เป็นการรักษาสถียรภาพของเงินกีบ และลาวต้องส่งเสริมการผลิตภายในประเทศเพื่อลดการขาดดุลการค้ากับไทยและต่างประเทศ นอกจากนี้แล้วเพื่อให้เงินบาทมีปริมาณที่เพียงพอต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ไทยควรจะมีการนำเข้าสินค้าจากลาว เพิ่มการลงทุนไทยในลาว และมีมาตรการ

ผ่อนคล้ายข้อจำกัดในการนำเงินบาทออกนอกประเทศ เพื่อให้ปริมาณเงินมีเพียงพอต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้วยวิธีการดังกล่าวข้างต้น ก็จะมีผลทำให้มีเงินบาทไหลเข้าสู่ระบบเพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณการค้าชายแดนไทย-ลาว

สำหรับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทเพื่อให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้นนั้น จะต้องดำเนินการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ การอำนวยความสะดวก การแก้ไขอุปสรรคทางการค้าชายแดนไทย-ลาว และการส่งเสริมการลงทุนของไทยในลาว พร้อมทั้งพัฒนาช่องทางทางการเงินให้มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการ เช่น การลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างไทย-ลาว และเร่งพัฒนาช่องทางชำระเงินในการค้าชายแดนด้วยระบบ E-Payment หรือ QR Code ก็จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวขยายตัวมากขึ้น ทั้งนี้ในปัจจุบันเงินได้เข้ามามีบทบาททางการค้าและการลงทุนในลาวมากขึ้น จะมีผลกระทบต่อส่วนครองตลาดสินค้าไทยในลาว และมีโอกาสที่บทบาทของเงินบาทจะถูกแทนที่ด้วยเงินหยวน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และบทบาทของเงินบาทด้วย

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลศึกษาเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

5.2.1 การอภิปรายผลการศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

การศึกษารูปแบบการการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้ทำการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาตามประเด็นที่ศึกษาได้ดังต่อไปนี้

การค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการศึกษารูปแบบการการค้าชายแดนไทย-ลาวในอดีตถึงปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) พบว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว ได้เริ่มมีบทบาทอย่างชัดเจนนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเกิดจากไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนามรบในอินโดจีนให้เป็นสนามการค้า ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือการค้าการลงทุนของไทยในกลุ่มประเทศอินโดจีน และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมเนื่องจากในปี พ.ศ. 2529 ลาวได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดระบบเศรษฐกิจ จากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นระบบเศรษฐกิจระบบตลาด เปิดรับการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศนอกกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาว เริ่มมีบทบาทที่สำคัญมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ (2553) www.thaiembassy.org/vientiane คู่มือส่งเสริมการค้า

การลงทุนใน สปป.ลาว ที่ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางเศรษฐกิจของลาว แบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ (1) จากระบบการปลดปล่อยมาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (ปี พ.ศ. 2518-2528) ซึ่งความสัมพันธ์ทางการค้ามุ่งเน้นประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เป็นหลัก (2) การเริ่มเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นเศรษฐกิจระบบตลาด (ปี พ.ศ. 2529-ปัจจุบัน) ด้วยการใช้นโยบายจินตนาการใหม่ (NEM : New Economic Mechanism) ในปี พ.ศ. 2529 และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้กล่าวไว้ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นโลกกำลังประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ อัตราการขยายตัวเศรษฐกิจของไทยในขณะนั้นขยายตัวได้เพียงร้อยละ 4.4 ต่อปี และไทยขาดดุลการค้ามาอย่างต่อเนื่องเช่นในปี พ.ศ. 2528 ขาดดุลการค้า 61,600 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2529 ขาดดุลการค้า 22,500 ล้านบาท ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาพการแข่งขันสูงและมีการกีดกันทางการค้าในตลาดสินค้าของไทย ดังนั้นจึงถือได้ว่าไทยได้กำหนดกลยุทธ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับกลุ่มประเทศอินโดจีนได้ในเวลาที่เหมาะสม ทำให้ไทยสามารถเปิดตลาดการค้าใหม่กับกลุ่มประเทศอินโดจีนโดยเฉพาะกับลาว

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบันการค้าชายแดนไทย-ลาว แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การค้าในระบบ และการค้านอกระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ นนทวัฒน์ มะกรุดอินทร์ (2549) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบการค้าชายแดนของไทย มี 2 รูปแบบ คือ การค้านอกระบบผ่านตลาดมืด (Black Market) และการค้าในระบบโดยผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ระหว่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันการค้านอกระบบได้พัฒนาเป็นการค้าในระบบมากขึ้น เนื่องจากมาตรการลดอัตราภาษีศุลกากรลงเหลือร้อยละ 0 แก่สินค้าที่นำเข้าระหว่างกันภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) แต่การค้านอกระบบก็ยังมีความสำคัญ และมีมูลค่ามากกว่าการค้าในระบบ 1-2 เท่า ซึ่งสอดคล้องกับธนาคารแห่งประเทศไทย (2558) ที่ได้กล่าวว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว มีรูปแบบการค้าในระบบและการค้านอกระบบซึ่งยังคงมีความสำคัญ โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคของไทยซึ่งเป็นที่นิยมในลาว โดยผู้ประกอบการนำเข้าในลาวจะส่งสินค้าจากไทยโดยผ่านคนกลาง หรือผู้ลักลอบขนส่งสินค้า (กองทัพมด) ขนสินค้ามาส่งให้ด้วยวิธีการเหมาจ่ายภาษีบางส่วน หรือหลบเลี่ยงภาษี เพราะสินค้าที่ลักลอบนำเข้าบางประเภทนอกจากไม่ต้องเสียภาษีศุลกากรแล้ว ยังไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ที่ลาวในอัตราร้อยละ 10 หรือถ้าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยก็ไม่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตในอัตราร้อยละ 5-90 จึงทำให้สินค้านั้นราคาถูกกว่าสินค้านำเข้าอย่างถูกกฎหมายแม้ว่าสินค้านั้นจะรวมภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ของไทยแล้วก็ตาม ทั้งนี้ผู้ประกอบการนำเข้าในลาวอาจจะเลือกรูปแบบการค้าทั้ง 2 รูปแบบในขณะเดียวกัน ขึ้นอยู่กับรูปแบบการค้าแบบใดที่จะทำให้ผู้ประกอบการลดค่าใช้จ่าย ลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก และมีกำไรมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ เนตรดาว เถาถวิล และพฤกษ์ เถาถวิล (2563) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการนำเข้าสินค้าชายแดนมักหันไปใช้ช่องทางการค้านอกระบบที่มีต้นทุนต่ำกว่า โดยมีหลักการว่า สินค้าที่ไหนถูกกว่าก็เอาที่นั่น ไม่สำคัญว่าเป็นการค้าในระบบหรือเป็นการค้านอกระบบ

ถือได้ว่าเป็นช่องทางรายได้มาของสินค้าแบบผสมผสานของการค้าในระบบและการค้านอกระบบ สำหรับแนวโน้มในอนาคตของการค้าชายแดนไทย-ลาวนั้น พบว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว ในอนาคตอาจได้รับผลกระทบจากความพยายามของรัฐบาลลาวในการส่งเสริมการผลิตและส่งเสริมการบริโภคสินค้าภายในประเทศ เพื่อลดการนำเข้า ซึ่งจะมีผู้ลงทุนอื่นที่ไม่ใช่ นักลงทุนไทยเข้ามาลงทุนผลิตในลาว และปัจจุบันสินค้าจีนเริ่มเข้ามาตีตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคในลาวคิดเป็นร้อยละ 20 ของสินค้าที่ลาวนำเข้าทั้งหมด

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดนไทย-ลาวพบว่า ลาวมีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบบ่อย ไม่มีความชัดเจนในเรื่องการจัดเก็บภาษี มีขั้นตอนปฏิบัติที่ยุ่งยากและใช้เวลานานในการนำสินค้าผ่านด่านศุลกากร ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ จิรรัตน์สถิต (2559) ที่กล่าวว่าผลกระทบเชิงลบต่อการค้าชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ ภาษีกีดกันการค้าเพื่อควบคุมดุลการชำระเงิน มีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้รถสัญชาติไทยขนส่งสินค้าผ่านแดนไปยังจีนโดยตรง การปฏิบัติต่อกฎระเบียบพิธีการนำเข้าและส่งออกที่แตกต่างกัน โดยแต่ละด่านมีวิธีการปฏิบัติที่เข้มงวดไม่เท่ากัน มีการเก็บภาษีในแต่ละครั้งที่ไม่แน่นอนขึ้นกับดุลยพินิจของศุลกากร ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันสินค้าอุปโภคบริโภคเกินกว่าร้อยละ 70 ในลาวจะเป็นสินค้าไทย ดังนั้นรัฐบาลลาวจึงพยายามส่งเสริมให้ประชาชนใช้สินค้าที่ผลิตเองภายในประเทศเพื่อลดการนำเข้า และการส่งเสริมการผลิตภายในประเทศ โดยใช้นโยบายอัตราภาษีพิเศษจูงใจนักลงทุน แต่ปรากฏว่านักลงทุนที่เข้ามาลงทุนส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจีน จึงทำให้สินค้าจีนที่ผลิตในลาวมีต้นทุนต่ำเพราะได้สิทธิพิเศษด้านภาษี และมีหลายระดับคุณภาพ เข้ามาแข่งขันกับสินค้าไทย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวแบบการค้านอกระบบ ยังคงมีปริมาณที่มากกว่าการค้าในระบบ ทั้งนี้ก็เพื่อลดต้นทุนให้สามารถแข่งขันกับสินค้าจีน หรือสินค้าที่ผลิตภายในลาวได้

ดังนั้นสรุปได้ว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว มี 2 รูปแบบ คือ การค้าในระบบ และการค้านอกระบบ ซึ่งการค้านอกระบบยังคงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการค้าชายแดนไทย-ลาวด้วยมูลค่าที่สูงกว่าการค้าในระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2558) และ กาญจนา โชคदार (2554) ที่กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว มีรูปแบบการค้าในระบบ และการค้านอกระบบซึ่งมีบทบาทสำคัญ นอกจากนี้แล้วการค้านอกระบบยังถือได้ว่าเป็นกลไกที่สำคัญในการเล็ดลอดทะลุทะลวงกฎระเบียบของรัฐที่ไม่เอื้ออำนวยต่อวิถีการค้าชายแดน เมื่อใดที่มีอุปสรรคหรือข้อจำกัดทางการค้าชายแดนมากขึ้น กลไกดังกล่าวจะทำงานเพื่อให้การค้าชายแดนสามารถดำเนินการต่อไปได้ และยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับ เทพรัักษ์ สุริฝ้าย และลำปาง แม่นมาตย์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่า บทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีดังนี้ (1) บทบาทด้านการส่งเสริมอาชีพและการจ้างงาน พบว่า อัตราการว่างงานในชุมชนลดลง (2) บทบาทเพิ่มรายได้ พบว่า คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น (3) บทบาทด้านการลดการย้าย

ถิ่นฐาน พบว่า คนในชุมชนได้กลับมาทำงานในชุมชนเพิ่มขึ้น (4) บทบาทด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พบว่า คนในชุมชนมีการติดต่อค้าขายระหว่างไทย-ลาวเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดี การค้านอกระบบก็มีผลกระทบในทางลบ เนื่องจากรัฐบาลจะขาดรายได้จากภาษีการค้า เป็นช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และไม่สามารถที่จะบันทึกข้อมูลของมูลค่าการค้าขายแดนที่แท้จริงเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมการค้าขายแดนไทย-ลาวได้

บทบาทของเงินบาท

จากการศึกษาบทบาทของเงินบาท ผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) พบว่า ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยในปัจจุบัน และบริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงซึ่งเป็นที่ตั้งลาวในปัจจุบันนั้น ในอดีตตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีในปี พ.ศ. 2321 จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปี พ.ศ. 2436 ภูมิภาคดังกล่าวเป็นประเทศราชและเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ การค้าขายในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงบริเวณนี้ได้ใช้รูปแบบการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือ Barter Trade ต่อมาเริ่มมีการค้าขายกับชุมชนที่อยู่ห่างไกลขึ้น จึงใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น เงินเบี้ย (Cowrie Shells) เปลือกหอยน้ำเค็ม และโลหะมีค่าในตัวเองเป็นสื่อกลางในการค้าในภูมิภาค เช่น โลหะเงิน หรือทองคำ โดยเริ่มจากการนำเอาโลหะมาหลอมให้มีลักษณะเป็นก้อนหรือเป็นแท่ง เพื่อให้สะดวกในการพกพา เช่น เงินพดด้วง (Pot Duang) ซึ่งในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเรียกว่า เงินหมากค้อ เพราะมีลักษณะคล้ายลูกตะกั่ว โดยมีการกำหนดค่าของเงินตามน้ำหนักของโลหะเงิน เช่น 1 บาท เท่ากับ 4 สลึง และ 4 บาท เท่ากับ 1 ตำลึง เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษา มีความสอดคล้องกันจากการศึกษาหนังสือ 100 ปี ธนบัตรไทย ธนาการแห่งประเทศไทย (2546) และจากการศึกษาหนังสือประวัติความเป็นมาของเงินกิบแห่งชาติลาว ธนาการแห่ง สปป.ลาว (2556) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2436 กรุงรัตนโกสินทร์ได้เกิดกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส จนต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง และในปี พ.ศ. 2445 ต้องเสียดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงบางส่วน ได้แก่ เมืองจำปาศักดิ์ และฝั่งขวาของแม่น้ำโขงตรงกันข้ามกับเมืองหลวงพระบาง ถูกนำไปผนวกรวมกับเวียดนามและกัมพูชาเป็นสหภาพอินโดจีนในอารักขาของฝรั่งเศส (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ,2547) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2436 เป็นต้นมา ฝรั่งเศสได้นำระบบเงินตราอินโดจีน-ฝรั่งเศส ที่ผลิตที่ใช้อยู่ที่เวียดนามและกัมพูชา เข้ามาใช้ในลาวทำให้บทบาทของเงินทองถิ่นที่เคยใช้กันในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงต้องยุติลง จนกระทั่งลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสในวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2488 ลาวจึงได้ยกเลิกการใช้เงินอินโดจีน-ฝรั่งเศส และผลิตเงินออกใช้เองเรียกว่า เงินกิบ (Kip) ธนาการแห่ง สปป.ลาว (2556) และต่อมาไทยกับลาวได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกันขึ้นเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2493 แต่เนื่องจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับลาว อีกทั้งปัญหาทางการเมืองภายในของลาว จึงทำให้การค้าในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเป็นเพียงการลักลอบค้าขายกันเล็กน้อย จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2529 ลาวได้

เปลี่ยนแปลงแนวคิดระบบเศรษฐกิจ จากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นระบบเศรษฐกิจระบบตลาด เปิดรับการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศนอกกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และในปี พ.ศ. 2531 ไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนามรบในอินโดจีนให้เป็นสนามการค้า ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือการค้าการลงทุนของไทยในกลุ่มประเทศอินโดจีน จึงทำให้การค้าระหว่างไทย-ลาวมีการขยายตัวขึ้น นับแต่นั้นเป็นต้นมา จึงทำให้เงินบาทเข้ามามีบทบาทเป็นสื่อกลางการค้าชายแดนไทย-ลาว และมีบทบาทสำคัญในการชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาวควบคู่กับเงินกีบ

ดังนั้น จากผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) สามารถอธิบายได้ว่า เงินบาทเริ่มมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเกิดขึ้นจากการขยายตัวของการค้าชายแดนไทย-ลาว อันมีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยกับลาวเป็นปัจจัยหลัก โดยที่ลาวได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดระบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นระบบเศรษฐกิจระบบตลาด และไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนสนามรบในอินโดจีนให้เป็นสนามการค้า จนพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไปสู่ความร่วมมือในการเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 เชื่อมระหว่างไทยกับลาวที่ จังหวัดหนองคายของไทย-นครหลวงเวียงจันทน์ของลาว จึงทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเงินบาทได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับการขยายตัวของการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการศึกษาบทบาทของเงินบาท ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) พบว่า เมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา หรือในปี พ.ศ. 2531 การค้าชายแดนไทย-ลาวใช้เงินบาทร้อยละ 100 ซึ่งสอดคล้องกับ นนทวัฒน์ มะกรูดอินทร์ (2549) ที่กล่าวว่าสินค้าเกือบทุกประเภทจะกำหนดราคาและชำระค่าสินค้ากันด้วยเงินสด และเป็นเงินบาทมากกว่าร้อยละ 95 ของการค้าชายแดนไทย-ลาว แต่ปัจจุบันได้มีการใช้เงินบาทมากกว่าร้อยละ 60 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ที่กล่าวไว้ว่า ลาวมีการใช้เงินบาทคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.6 ของวงเงินการชำระสินค้าและบริการรวม และมีแนวโน้มการใช้เงินบาทเพิ่มขึ้น คาดว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความต้องการลดความผันผวนจากการใช้เงินดอลลาร์สหรัฐฯ และความต้องการในการลดต้นทุนจากค่าบริหารจัดการเงิน และต้นทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนในการแปลงค่าเงินไปเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ จึงมีการใช้เงินกีบค่อนข้างน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 1 นอกจากนี้แล้วผลการศึกษายังพบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว เต็มใจที่จะรับชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินบาทมากกว่าเงินกีบ และเห็นด้วยที่จะใช้เงินบาทเป็นเงินสกุลหลักในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้เป็นเงินหมุนเวียนในลาวควบคู่ไปกับเงินกีบ ด้วยเหตุผลเรื่องเสถียรภาพและค่าของเงินบาทที่ดีกว่าเงินกีบ และสามารถนำเงินบาทไปใช้ซื้อสินค้าจากไทยเพื่อนำเข้ามาขายในลาวได้โดยทันที โดยไม่ต้องไปหาแลกเงินบาทจากตลาดเงินในลาวเนื่องจากประสบกับปัญหาการหาสภาพคล่องเงินบาท ไม่สามารถหา

แลกเงินบาทได้ง่ายจากธนาคารพาณิชย์ในลาวต้องไปหาแลกจากตลาดมืด ซึ่งขัดแย้งกับ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2558) ซึ่งระบุเหตุผลที่ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ใช้เงินบาทเป็นเงินสกุลหลัก เพราะว่าผู้ซื้อในลาวสามารถหาสภาพคล่องเงินบาทได้ แต่สอดคล้องกับเหตุผลที่กล่าวไว้ว่าผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ใช้เงินบาทเป็นเงินสกุลหลัก เพราะว่าเงินบาทเป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในลาว

ดังนั้น จากผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) สามารถอธิบายได้ว่า เงินบาทเริ่มเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ในปี พ.ศ. 2531 เมื่อไทยและลาวได้ยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเงินบาทยังคงมีบทบาทสูงต่อมาจนถึงปัจจุบัน และบทบาทดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนกดดันให้รัฐบาลลาว ต้องจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจแก้ปัญหา และกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนและการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคภายในประเทศเพื่อลดการนำเข้าสินค้าจากไทย โดยมีเป้าหมายว่าถ้านโยบายดังกล่าวประสบผลสำเร็จ จะมีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในลาว และนักลงทุนต่างชาติเหล่านั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายการบังคับใช้เงินกิบ ซึ่งจะมีผลทำให้การค้าชายแดนไทย-ลาวและบทบาทของเงินบาทลดลง ก็จะเป็นแนวทางที่ทำให้ลาวลดการขาดดุลการค้ากับไทย และทำให้เงินกิบมีเสถียรภาพดีขึ้น บทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทยลาวและบทบาทเงินบาทในลาวก็จะต้องลดลงในที่สุด

บทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการศึกษาบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) พบว่า ร้อยละ 50 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดซึ่งประกอบไปด้วยความเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐร้อยละ 75 ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และความเห็นจากผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาวร้อยละ 50 ของกลุ่มผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว มีความเห็นว่า วิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาวในอนาคต ทั้งในระบบและนอกระบบ จะนำเอา E-Banking มาใช้กันมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2558) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาระบบเทคโนโลยีมีส่วนช่วยให้ระบบธนาคารพาณิชย์สามารถให้บริการเข้าถึงประชาชนในบริเวณชายแดนมากขึ้น สะท้อนจากแนวโน้มการใช้บริการทางการเงินพื้นฐานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่น Internet Banking หรือ Mobile Banking ในกลุ่มผู้ใช้บริการรายย่อยแม้ว่าจะยังมีจำนวนจำกัด แต่มีความนิยมใช้บริการมากขึ้นในกลุ่มคนรุ่นใหม่ และผู้ที่อยู่ห่างไกลพื้นที่ที่มีสาขาธนาคารพาณิชย์ ตั้งอยู่เช่น บริเวณชายแดนจังหวัดหนองคาย และจังหวัดมุกดาหาร และผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth-Interview) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 50 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชำนาญการค้าชายแดนไทย-ลาวทั้งหมด มีความเห็นว่า วิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดน

ไทย-ลาวในอนาคต ทั้งในระบบและนอกระบบยังคงเหมือนเดิมไม่แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา และการค้ำนอกระบบจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้มีสาเหตุเพราะข้อจำกัดและอุปสรรคทางการค้า และการควบคุมที่เข้มงวดทางด้านการเงินของรัฐบาลลาวยังคงไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งสาเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับ ธนา จงสิทธิผล และเสรี วงษ์มณฑา (2558) ที่กล่าวไว้ว่า มีการกำหนดกฎระเบียบที่เข้มงวด เพื่อเป็นการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี เช่น สินค้าไทยบางประเภทซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนลาว แต่จะถูกกำหนดปริมาณการนำเข้าหรือบางประเภทถูกห้ามนำเข้าเลย และสอดคล้องกับ สุณัฐวิทย์ น้อยโสภาน (2557) ที่กล่าวไว้ว่า แม้แต่การค้าในระบบซึ่งสินค้าที่ขนส่งข้ามจากไทยมายังลาว และผ่านขั้นตอนทางศุลกากรของทั้งไทยและลาวแล้วอย่างถูกต้อง เมื่อกระจายสินค้าไปยังแขวงต่างๆในลาว ยังต้องเจอปัญหาการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนอันเนื่องมาจากนโยบายส่วนกลางกับแขวงต่างๆไม่เป็นแนวทางเดียวกันแต่ละแขวงมีอำนาจในการแสวงหารายได้ของตนเอง นอกจากนี้แล้วผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ยังพบอีกว่า แนวโน้มในอนาคตเงินบาทยังคงมีบทบาทสำคัญมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเงินบาทยังคงมีบทบาทสำคัญมากในลาว

ดังนั้น จากผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) สามารถอธิบายบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้ว่าในอนาคตเงินบาทยังคงมีบทบาทสำคัญมากต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และเงินบาทยังคงมีบทบาทสำคัญในลาว ไม่ว่าจะวิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาวในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงด้วยการนำเอา E- Banking มาใช้ หรือวิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาวในอนาคตยังคงเหมือนอดีตที่ผ่านมาก็ตาม ก็ยังคงใช้เงินบาทเป็นสื่อกลางในการค้าชายแดนไทย-ลาวดั้งเดิม แต่ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้วิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว และรูปแบบการค้าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับการขจัดข้อจำกัดและอุปสรรคทางการค้า และมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า สภาพคล่องของระบบการเงิน และการชำระเงินค่าสินค้าและบริการที่มีความคล่องตัวเป็นสำคัญ

5.2.2 การอภิปรายผลการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

จากการศึกษาสามารถอภิปรายผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภคไทยและอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้

ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย มีขนาดของผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่ใช้ในการศึกษา กล่าวคือหากดัชนีราคาผู้บริโภคไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม 0.000000775 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคไทยมีการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวทันทีในเดือนที่ 1 ซึ่งจะก่อให้เกิดความผันผวน (Shock) รุนแรงที่สุดในเดือนที่ 2 และจะเข้าสู่ดุลยภาพเดิมเกินกว่า 12 เดือน ทั้งนี้เพราะสินค้าอุปโภคบริโภคเกินกว่าร้อยละ 70 ในลาวจะเป็นสินค้าไทย เมื่อราคาสินค้าอุปโภคบริโภคจากไทยมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้ต้นทุนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ส่งไปลาวมีราคาสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคในลาวจะชะลอการบริโภคหรือเปลี่ยนไปบริโภคสินค้าจากจีนและเวียดนามที่มีราคาถูกและสามารถทดแทนสินค้าไทยได้ จึงทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวลดลง ซึ่งสอดคล้องกับ Sanam Shojaeipour Monfared , Fetullah Akin (2560) ที่กล่าวว่า อัตราแลกเปลี่ยนและภาวะเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กันโดยตรงกล่าวคือ เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อสูงขึ้น ส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้นทำให้ค่าเงินสกุลท้องถิ่นลดลง ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าและระดับราคาสินค้าภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับ พลากร สัตย์เชื้อ (2553) ที่กล่าวว่า อัตราเงินเฟ้อที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นภาวะเงินเฟ้อหรือดัชนีราคาผู้บริโภคไทยจึงมีผลกระทบที่สำคัญต่อราคาค่าต้นทุนของสินค้าที่ถูกส่งไปขายยังตลาดลาว หากไทยไม่ควบคุมภาวะเงินเฟ้อให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมต่อการลงทุน ทำให้ราคาสินค้าภายในไทยมีระดับราคาสูงขึ้นจนถึงระดับที่สินค้าไทยต้องเสียเปรียบในการแข่งขันด้านราคากับสินค้าจีนและเวียดนาม ก็จะมีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีขนาดของผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวมากเป็นอันดับ 2 ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่ใช้ในการศึกษา กล่าวคือ หากอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 0.000000656 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯมีการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ทันทีในเดือนที่ 1 ซึ่งจะก่อให้เกิดความผันผวน (Shock) รุนแรงที่สุดในเดือนที่ 3 และจะเข้าสู่ดุลยภาพเดิมภายในเดือน 11 ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดนในลาวสามารถถือครองเงินได้

ทั้ง 3 สกุล ซึ่งสอดคล้องกับบทรายงานสถิติเงินตราประจำไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ. 2562 ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งระบุว่า ระบบสถาบันการเงินในลาวมีเงินฝาก 3 สกุล ได้แก่ เงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐ และเงินกีบ (Bank of the Lao PDR., 2019) ดังนั้น เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐมีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงว่าค่าเงินบาทมีแนวโน้มอ่อนค่าลงเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ ผู้ประกอบการลาวก็จะลดการถือครองเงินบาท และเปลี่ยนไปถือครองเงินดอลลาร์สหรัฐ หรือเงินกีบมากขึ้น ทำให้อำนาจในการซื้อสูงขึ้น จึงส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกับอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในทางกลับกันเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐมีแนวโน้มลดลง ผู้ประกอบการลาวที่ถือครองเงินดอลลาร์สหรัฐ หรือเงินกีบ อำนาจในการซื้อจะลดลง จึงส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวลดลงในทิศทางเดียวกับอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับ บมจ.ธนาคารกรุงไทย (2550) ที่กล่าวว่า ในระยะยาวการที่เงินบาทแข็งค่าขึ้น จะส่งผลให้มูลค่าการส่งออกสินค้าเกือบทุกหมวดลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่สอดคล้องกับ ประวีณา ศาลิคุปต์ (2556) ที่กล่าวว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าสุทธิระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกายังมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่สำคัญคือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย และอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ หากมีการควบคุมและจัดการตัวแปรทั้ง 2 ตัว อย่างเหมาะสมก็จะมีผลทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะลาวเป็นประเทศที่นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเป็นหลัก โดยเฉพาะกับไทยซึ่งมีชายแดนติดกับลาว 1,810 กิโลเมตร มีจุดผ่านแดนทั้งสิ้น 49 แห่ง โดยปัจจุบันไทยเป็นประเทศคู่ค้าอันดับที่ 1 ของลาวในการนำเข้าสินค้าเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคเป็นหลัก (Royal Thailand Embassy Vietiane Laos PRD, 2010) อีกทั้งนโยบายในการส่งเสริมการส่งออกสินค้าเพื่อการบริโภคภายในประเทศของลาวยังไม่บรรลุผล จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเป็นหลัก หากไทยขาดนโยบายในการควบคุมและจัดการดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย และอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ก็จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวลดลง อันเนื่องมาจากตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคในลาวจะชะลอการบริโภคหรือเปลี่ยนไปบริโภคสินค้าจากจีนและเวียดนามแทน

5.2.3 การอภิปรายผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้ทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาดำเนินที่ศึกษาได้ดังต่อไปนี้

บทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

การศึกษบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) พบว่า เงินบาทและการค้าชายแดนไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับ Ghulam Mujtaba Chaudhary , Shujahat Haider Hashmi , Muhammad Asif Khan (2016) ที่กล่าวไว้ว่า ในระยะยาวอัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญ โดยเงินบาทจะมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกและทำให้สินค้าชายแดนไทย-ลาว มีราคาไม่แตกต่างจากราคาสินค้าในไทยมากนัก เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการแลกเปลี่ยนระหว่างเงินสกุลท้องถิ่นกับเงินสกุลกลาง และเงินบาทเป็นเงินที่มีเสถียรภาพสูงสกุลหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ แต่เงินบาทไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวขยายตัวเพิ่มสูงในทางตรงกันข้ามการค้าชายแดนไทย-ลาวจะเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้บทบาทของเงินบาทมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งไม่สอดคล้องกับ ประวีณา ศาลิคุปต์ (2556) ที่กล่าวไว้ว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าสุทธิระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น เงินบาทจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก และเอื้อประโยชน์ให้กับการค้าชายแดนไทย-ลาว หากภาครัฐของไทยและภาครัฐของลาว หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงทางการเงินระหว่างไทย-ลาว เช่น การใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการค้าชายแดนไทย-ลาว หรือการกำหนดมาตรการควบคุมปริมาณเงินบาท และเงินก๊ิปให้เคลื่อนย้ายเข้าและออกระหว่างไทย-ลาว ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของการค้าชายแดนไทย-ลาว ก็จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงระบบการเงินเข้ากับระบบการค้าและการลงทุนของไทย-ลาวได้อย่างสมบูรณ์

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) พบว่า เกิดปัญหาความต้องการเงินตราต่างประเทศมีมากกว่าปริมาณเงินต่างประเทศที่ลาวมีอยู่ ปริมาณเงินบาทในลาวจึงมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้ประกอบการค้าชายแดนในลาวจึงต้องแสวงหาแลกเงินบาทในตลาดมืด หรือใช้ช่องทางโปกก๊วนในการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการค้านอกระบบ สอดคล้องกับ ธนากรแห่งประเทศไทย (2558) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบการขนาดเล็กและ

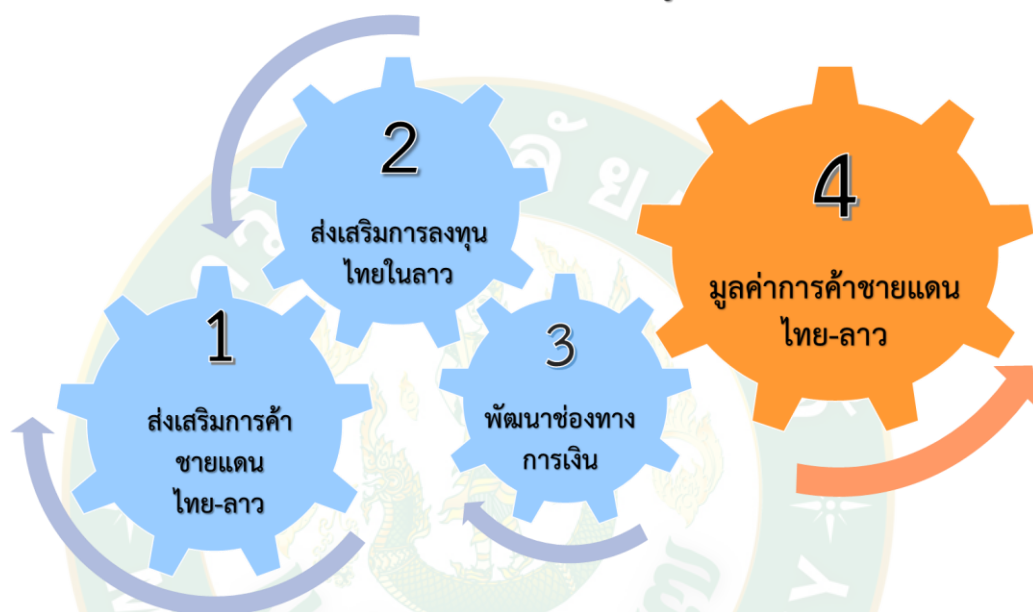
ขนาดกลางนิยมใช้เงินสดสกุลเงินบาทเป็นสื่อกลางในการชำระเงิน ผ่านช่องทางโพลีควิน ด้วยเหตุผลด้านความสะดวก รวดเร็ว และราคาค่าธรรมเนียมถูก เป็นสำคัญ ซึ่งสาเหตุที่เงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศในลาวมีไม่เพียงพอ นั้น มาจากลาวขาดดุลการค้าต่างประเทศมาโดยตลอดโดยเฉพาะกับไทย ลาวจึงต้องแก้ปัญหาระยะสั้นด้วยการสร้างสภาพคล่องเงินตราต่างประเทศ ด้วยการกู้เงินตราต่างประเทศเพื่อพยุงเสถียรภาพของเงินกิบ ซึ่งหากไทยประเมินว่าการค้าชายแดนไทย-ลาว มีความสำคัญ และต้องการที่จะรักษาส่วนครองตลาดของสินค้าไทย ก็ควรพิจารณาให้ลาวกู้เป็นเงินบาทเพื่อเสริมสภาพคล่องเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้ลาวควรจะกำหนดมาตรการจูงใจด้านภาษีที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ และสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานกฎหมายส่งเสริมการลงทุนให้แก่นักลงทุนต่างประเทศเพื่อให้เกิดความมั่นใจเข้าไปลงทุนในลาว และไทยกับลาวควรมีมาตรการร่วมกันในการใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการค้าชายแดนไทย-ลาว และผ่อนคลายข้อจำกัดในการนำเงินเข้าและออกนอกประเทศ เพื่อให้ปริมาณเงินมีเพียงพอต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้วยวิธีการดังกล่าวข้างต้นก็จะมีผลทำให้มีปริมาณเงินในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาวที่เหมาะสม

สำหรับแนวทางการส่งเสริมเงินบาทนั้น ควรจะส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นปัจจัยหลัก ด้วยการอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางการค้า เช่น การลดต้นทุนการขนส่งสินค้าโดยใช้ระบบราง การลดขั้นตอนและกระบวนการทางศุลกากร การทำพื้นที่การตรวจสินค้าร่วมกันของเจ้าหน้าที่ไทยและลาว (Common Control Area) เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาเป็นต้น และการพัฒนาช่องทางการเงินให้มีประสิทธิภาพ เช่น การขยายวงเงินสดในการถือเงินข้ามระหว่างประเทศ การลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างไทย-ลาว และการพัฒนาช่องทางการชำระเงินในการค้าชายแดนด้วยระบบ E-Payment หรือ QR Code เป็นต้น

ทั้งนี้ในปัจจุบันเงินได้เข้ามามีบทบาททางการค้าและการลงทุนในลาวมากขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อส่วนครองตลาดสินค้าไทยในลาว และมีโอกาสที่บทบาทของเงินบาทจะถูกแทนที่ด้วยเงินหยวน สอดคล้องกับ กาญจนา โชคถาวร (2554) ที่กล่าวไว้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ได้แก่ ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งสินค้าทางรถยนต์ภายในลาว ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ปัญหาเรื่องการชำระเงินเนื่องจากลาวยังคงใช้ระบบการชำระค่าสินค้าด้วยเงินสดเป็นเงินบาทโดยไม่ผ่านธนาคารถึงร้อยละ 80 ปัญหาการค้ำอกระบบตามแนวชายแดนไทย-ลาว ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิประเทศ และมีเจ้าหน้าที่ดูแลไม่เพียงพอ ซึ่งประเมินไว้ไม่ต่ำกว่า 3-4 เท่าของปริมาณการค้าในระบบ ปัญหาภาวะเปียบต่างๆในลาวไม่ใช้มาตรฐานเดียวกัน และมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำการค้าชายแดน ปัญหาคู่แข่งจากจีนและเวียดนาม ซึ่งมีสินค้าที่ราคาต่ำกว่า เป็นต้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไทยจะต้องเร่งดำเนินการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว ด้วยการขจัดปัญหาและอุปสรรคทางการค้า และพัฒนาช่องทางการเงินของการค้าชายแดนไทย-ลาวให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมบทบาทเงินบาทเพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงต้องเริ่มต้นด้วยวิธีการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว การส่งเสริมการลงทุนของไทยในลาว และการพัฒนาช่องทางการเงินให้มีประสิทธิภาพดังกล่าวข้างต้น ก็จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวมากขึ้น ส่งผลให้เงินบาทมีบทบาทสูงขึ้นตามไปด้วย ดังปรากฏในภาพที่ 16

แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทเพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

ภาพที่ 16 แนวทางการส่งเสริมบทบาทเงินบาท

ที่มา : จากผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

1.ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดี เป็นจุดเริ่มต้นของการค้าชายแดนไทย-ลาวที่ยั่งยืน และเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.การค้าชายแดนไทย-ลาวประกอบด้วย การค้าในระบบ และการค้านอกระบบ โดยที่การค้านอกระบบมีมูลค่าที่มากกว่าการค้าในระบบไม่น้อยกว่า 2 เท่าตัว และใช้เงินบาทมากกว่าร้อยละ 80 เป็นเงินสกุลหลักในการค้านอกระบบ นอกจากนี้แล้วการค้านอกระบบยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนชายแดนของทั้ง 2 ประเทศ

3.การค้านอกระบบเป็นกลไกสำคัญของระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ในการทะลุทะลวงข้อจำกัด อุปสรรคทางการค้า และมาตรการการควบคุมการค้าและระบบการเงินที่เข้มงวดของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคสินค้าของชุมชนทั้งสองประเทศ ดังนั้น เมื่อการค้าชายแดนถูก

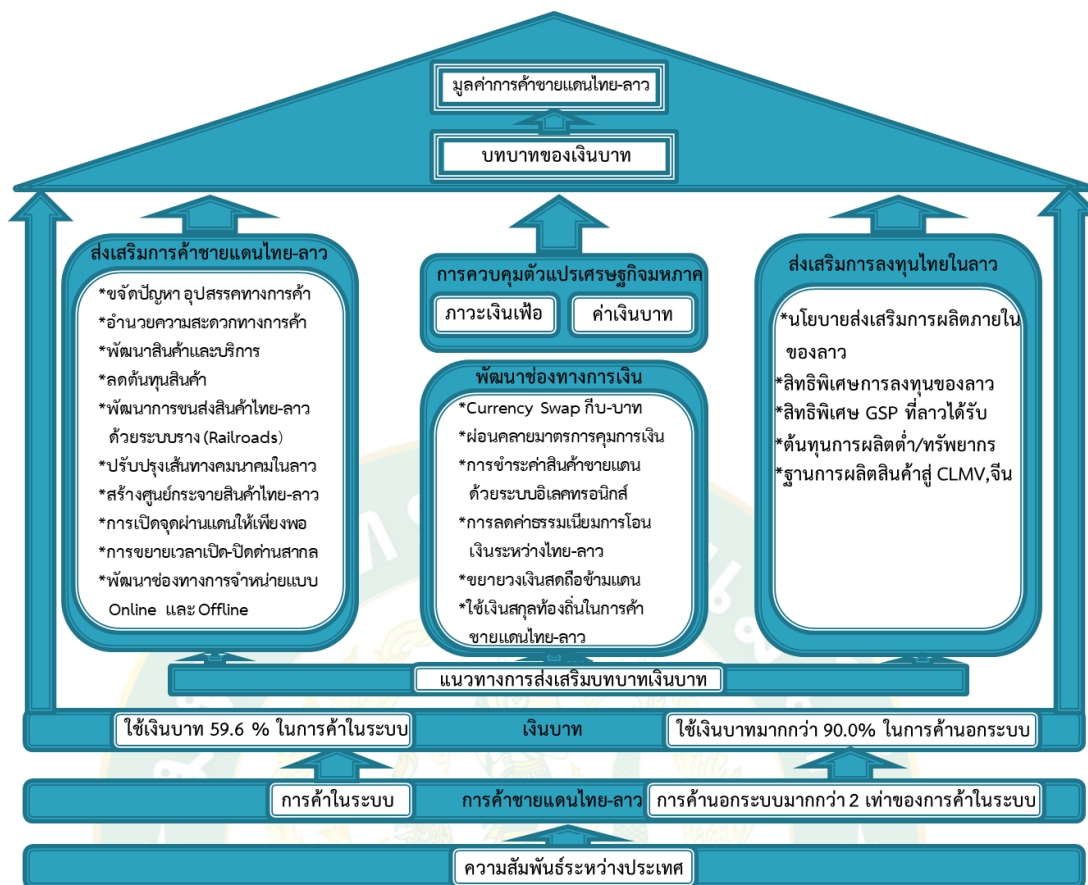
ควบคุม หรือมีข้อจำกัดและอุปสรรคทางการค้ามาก ย่อมส่งผลให้เกิดการค้าเสรีมากขึ้น และผู้ประกอบการที่ทำการค้าในระบบจะมีแนวโน้มเปลี่ยนไปทำการค้าเสรีมากขึ้นเช่นกัน

4. การค้าเสรีจะปรับตัวเป็นการค้าในระบบมากขึ้น เมื่อภาครัฐปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง จากการควบคุมการค้าชายแดนและระบบการเงินที่เข้มงวด มาเป็นบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว ให้มีการค้าชายแดนและการชำระเงินได้อย่างเสรี และมีความคล่องตัวมากขึ้น

5. ภาวะเงินเฟ้อในไทย และค่าเงินบาท เป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ภาครัฐของไทยที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญต่อการควบคุมภาวะเงินเฟ้อ และค่าเงินบาท ให้อยู่ในระดับที่มีความเหมาะสม

6. เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาวมีความสัมพันธ์กัน โดยเงินบาทมีบทบาทเป็นเครื่องมือในการเอื้อประโยชน์ และอำนวยความสะดวกต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ในขณะที่การค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นตัวแปรสำคัญที่จะมีผลต่อบทบาทของเงินบาท ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมบทบาทเงินบาทเพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงต้องส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นประการแรก เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคทางการค้า และอำนวยความสะดวกทางการค้าชายแดนไทย-ลาว ควบคู่ไปกับการพัฒนาช่องทางทางการเงินในการค้าชายแดนไทย-ลาว และการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยเข้าไปลงทุนในลาว ก็จะมีผลทำให้สินค้าไทยสามารถขยายส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคในลาว และจะเป็นแนวทางในการลดผลกระทบที่เกิดจากสภาพการณ์ไม่พึงประสงค์จากอิทธิพลทางการค้าและการลงทุนของจีนในลาวได้ ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว และบทบาทของเงินบาทยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต

ข้อค้นพบดังกล่าวสามารถนำมาสรุปเป็นแผนภาพปรากฏในภาพที่ 17 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 17 สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว
ที่มา : จากการศึกษา

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมบทบาทของเงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาว ดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายของรัฐบาลลาวในการแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า ด้วยการส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคภายในประเทศเพื่อลดการนำเข้านั้น รัฐบาลไทยควรจะให้การสนับสนุน ส่งเสริมการลงทุนแก่นักลงทุนไทยเพื่อเข้าไปลงทุนในลาว ด้วยการหาแหล่งเงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำให้นักลงทุนไทยที่จะเข้าไปลงทุนในลาว เพื่อให้ได้รับสิทธิพิเศษในการส่งเสริมการลงทุนของลาว และเป็นวิธีการที่ให้นักลงทุนไทยได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) จากกลุ่มประเทศต่างๆที่ให้แก่ลาว อีกทั้งเป็นการขยายฐานการผลิตไปลาว ซึ่งทำให้ธุรกิจไทยได้ใช้ทรัพยากรและวัตถุดิบภายในลาว ที่มีต้นทุนต่ำกว่าการผลิตในไทย นอกจากนี้แล้วยังเป็นการบริหารต้นทุนด้านโลจิสติกส์ในการขนส่ง

สินค้าไปยังตลาด ลาว จีน และเวียดนาม ตามอนุสัญญาบาร์เซโลนา ในส่วนลาวจะได้ประโยชน์จาก Foreign Direct Investment (FDI) ทำให้มีเงินทุนต่างประเทศไหลเข้าลาวเป็นการแก้ปัญหาการขาดเงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่กำลังประสบปัญหาอยู่ อีกทั้งลาวยังมีรายรับจากภาษีเพิ่มขึ้นด้วย

2. ธนาคารแห่งประเทศไทยควรจเร่งดำเนินการทำความร่วมมือกับลาวและจีนในการทำ Currency Swap กีบ-บาท-หยวน เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการค้าชายแดนไทย-ลาว-จีน เป็นการยกระดับเสถียรภาพของเงินกีบ เงินบาทและเงินหยวน ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันทางการเงิน กับด้านเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างไทย-ลาวได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพราะลาวได้ลงนามความร่วมมือกับจีนเพื่อทำ Currency Swap เงินกีบ-หยวน ไปเป็นที่เรียบร้อยแล้วแล้วเมื่อช่วงวันที่ 5-9 มกราคม พ.ศ. 2563 (International Cooperation Department (BOL), 2020) ซึ่งจะมีผลทำให้เงินหยวนเข้ามามีบทบาทในลาวเพิ่มขึ้น เนื่องจากการค้าชายแดนลาว-จีนสามารถใช้ได้ทั้งเงินหยวนและเงินกีบ

3. รัฐบาลไทยควรพิจารณาให้รัฐบาลลาวกู้เงินสกุลบาท เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการขาดเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ เนื่องจากไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของลาว โดยที่ลาวขาดดุลการค้ากับไทยมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน การที่ไทยให้ลาวกู้เงินสกุลบาทดังกล่าวนี้ นอกจากจะเป็นการพยุงเสถียรภาพของเงินกีบแล้ว ยังจะเป็นการเพิ่มปริมาณเงินบาทในระบบการเงินของลาวซึ่งจะมีผลกระทบทางบวกต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวอีกด้วย

4. รัฐบาลไทยควรจเร่งพัฒนาการขนส่งด้วยระบบราง (Railroads) เพื่อใช้ขนส่งสินค้าระหว่างไทย-ลาว เป็นการลดต้นทุนค่าขนส่งสินค้าจากไทยไปลาว เนื่องจากการขนส่งด้วยระบบรางจะมีต้นทุนในการขนส่งที่ต่ำกว่าการขนส่งทางรถยนต์ (Truck Transportation) ซึ่งจะทำให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันด้านราคากับสินค้าจีนได้ เป็นการรักษาสวนครองตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคของไทยในลาว

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงการนำผลวิจัยไปประยุกต์

1. ผลการศึกษาพบว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน การค้าชายแดนไทย-ลาว มีรูปแบบการค้า 2 รูปแบบ คือ การค้าในระบบ และการค้านอกระบบ โดยที่การค้านอกระบบมีความสำคัญและมีมูลค่าที่สูงกว่าการค้าในระบบ และผลการศึกษาฯ ยังพบอีกว่า การค้านอกระบบถือเป็นกลไกในการทะลุทะลวงข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคทางการค้าชายแดน และมาตรการควบคุมทางการเงินที่เข้มงวดของภาครัฐ โดยพบว่าเมื่อใดที่การค้าชายแดนไทย-ลาว มีข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคและการควบคุมทางการเงินของรัฐมาก รูปแบบของการค้าชายแดนจะเปลี่ยนจากการค้าในระบบ เป็นการค้านอกระบบมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด จากผลการศึกษาฯ นี้ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จึงมีอามองข้ามการค้านอกระบบไปได้แม้ว่าจะเป็นรูปแบบการค้าที่ผิด

กฎหมาย ดังนั้นจึงควรที่จะเร่งแก้ไขข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคทางการค้า และควรผ่อนคลาย มาตรการควบคุมทางการเงิน เพื่อให้การค้าชายแดนไทย-ลาว ในรูปแบบการค้าอนุกระบบกลับเข้ามา สู่อการค้าในระบบมากขึ้น

2. การส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ควรเริ่มต้นจากการส่งเสริม การค้าชายแดนไทย-ลาว ด้วยการอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางการค้า เช่น การทำพื้นที่การตรวจสินค้าร่วมกันของเจ้าหน้าที่ไทยและลาว Common Control Area (CCA) เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลา การจัดเก็บภาษีที่มีความชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนและชำระภาษีโดยผ่านระบบ ธนาคาร การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าไทย-ลาวให้มีความสะดวก การเพิ่มช่องทางการขนส่งสินค้าไทย-ลาวด้วยการขนส่งระบบราง (Railroads) เพื่อลดต้นทุนการขนส่งสินค้า การเปิดจุดผ่านแดนเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน และการขยาย ระยะเวลาเปิดและปิดด่านสากล เป็นต้น และการเพิ่มความสะดวกในการชำระค่าสินค้าและบริการ โดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Cashless Payment) การลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินระหว่างไทย-ลาว เพื่อให้ผู้ประกอบการค้าชายแดนลดการใช้เงินสดในการค้าชายแดนและลดการถือเงินสดข้ามแดน การขยายวงเงินสดในการถือเงินข้ามระหว่างประเทศ และการใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการค้าชายแดน ไทย-ลาว เมื่อการค้าชายแดนไทย-ลาวมีมูลค่าสูงขึ้น ก็จะทำให้บทบาทของเงินบาทเพิ่มขึ้นไปด้วย

3. การศึกษาตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค จำนวน 6 ตัว พบว่าตัวแปรที่มีผลกระทบต่อมูลค่า การค้าชายแดนไทย-ลาว มากที่สุดคือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย หรือภาวะเงินเฟ้อของไทย ซึ่งจะทำ ให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เกิดความผันผวนทันทีและจะใช้เวลาในการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลย ภาพนานเกินกว่า 12 เดือน ดังนั้น เพื่อมิให้กระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว รัฐบาลไทยและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องควบคุมอัตราเงินเฟ้อ หรือระดับราคาสินค้าภายในประเทศให้อยู่ในระดับ ที่เหมาะสม มิฉะนั้นสินค้าไทยที่ส่งไปขายลาว หรือประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ จะมีราคาต้นทุนที่สูงเกินกว่า ระดับราคาที่เป็นสินค้าไทยจะมีความได้เปรียบเชิงการแข่งขันกับสินค้าจีนและสินค้าเวียดนาม โดยเฉพาะ อย่างยิ่งสินค้าอุปโภคบริโภคของไทยที่ได้รับความนิยมจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นสินค้าที่จีนและ เวียดนามสามารถผลิตทดแทนได้และมีราคาที่ต่ำกว่า นอกจากนี้แล้วยังพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อ ดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว แม้ว่าจะมี ผลกระทบไม่มากเท่าดัชนีราคาผู้บริโภคไทยหรือภาวะเงินเฟ้อของไทย แต่ก็ทำให้มูลค่าการค้า ชายแดนไทย-ลาว เกิดความผันผวนทันทีและจะใช้เวลาในการปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพนานถึง 11 เดือน ดังนั้นเพื่อมิให้กระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องควบคุม ค่าเงินบาทให้มีเสถียรภาพ และมีปริมาณเพียงพอต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

4. ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ประสบปัญหาในการหาแลกเงินบาทไม่สามารถแลก ได้จากธนาคารพาณิชย์ในลาว แม้จะมีเอกสารประกอบการขอแลกเงินตามระเบียบ จึงต้องหาแลกเงิน

บาทจากตลาดมืดทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากลาวขาดเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ เพราะการขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นรัฐบาลลาวควรจเร่งดำเนินการหาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ เพื่อนำมาพยุงค่าเงินกีบให้มีเสถียรภาพ ซึ่งจะมีผลทำให้เงินกีบเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ประกอบการค้าชายแดน ซึ่งรัฐบาลไทยควรจะไปมีบทบาทในการช่วยเหลือ และรัฐบาลลาวควรสร้างความชัดเจนในเรื่องกฎหมาย การจัดเก็บภาษี และการคุ้มครองนักลงทุนต่างประเทศที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในลาวอย่างเท่าเทียมกันทุกประเทศ เพื่อให้ นักลงทุนจากต่างประเทศเกิดความเชื่อมั่นในการลงทุน ก็จะทำให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ Foreign Direct Investment (FDI) เพิ่มขึ้นทำให้มีเงินทุนต่างประเทศไหลเข้าลาวเป็นการแก้ปัญหาการขาดเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างไทย-ลาว ซึ่งจะมีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และบทบาทของเงินบาท ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและต้องให้ความสำคัญในระดับสูงสุด มากกว่าผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุน

6. ปัจจุบันมีสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว และต่อบทบาทของเงินบาทที่สำคัญคือ อิทธิพลทางการค้าและการลงทุนของเงินในลาว ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาวของไทย จะต้องเร่งปรับปรุงคุณภาพและราคาสินค้า อีกทั้งช่องทางการจำหน่ายสินค้าทั้งการขายแบบออนไลน์ (Online) การขายแบบออฟไลน์ (Offline) และระบบการกระจายสินค้า ให้สามารถเข้าถึงตลาดลาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าอุปโภคบริโภคที่ไทยยังคงมีส่วนครองตลาดในลาวอยู่มากกว่าร้อยละ 70

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การค้าชายแดนไทย-ลาว ในรูปแบบการค้านอกระบบนั้น เป็นรูปแบบการค้าที่มีความสำคัญและมีมูลค่าการค้าสูงไม่น้อยกว่า 2-3 เท่าของการค้าในระบบ และเป็นกลไกสำคัญในการทะลุทะลวงข้อจำกัด ปัญหา และอุปสรรคของการค้าชายแดนไทย-ลาว อีกทั้งทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนชายแดนทั้งสองประเทศ ดังนั้นรูปแบบการค้านอกระบบของการค้าชายแดนไทย-ลาว จึงเป็นประเด็นที่ควรทำการศึกษาถึงมูลค่าการค้านอกระบบที่แท้จริง ผลกระทบเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบ ของการค้านอกระบบคืออะไร เพื่อที่ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้กำหนดนโยบายการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาวได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการการศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า มีตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคอีกจำนวนหนึ่ง ที่ควรนำเข้ามาศึกษาผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เช่น ปริมาณเงินบาทในลาว การเติบโตทางเศรษฐกิจของลาว การลงทุนภายในลาว ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป จึงควรนำตัวแปรดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

3. สภาพการณ์ในอนาคตที่ไม่พึงประสงค์ต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่สำคัญคือ การแผ่อิทธิพลทางการค้าและการลงทุนของจีนในลาว จึงควรทำการศึกษาถึง กลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการค้าชายแดนของไทย ที่จะเตรียมรับมือกับอิทธิพลดังกล่าว เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว

4. การศึกษาเชิงปริมาณถึงผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่เกี่ยวข้องโดยให้ความสนใจกับตัวแปร มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว เมื่อถูกผลกระทบจากตัวแปร อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย อัตราดอกเบี้ยไทย อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ดัชนีราคาผู้บริโภคลาว และอัตราดอกเบี้ยลาว และพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคไทย และอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพถึงแนวทางการส่งเสริมบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นปัจจัยหลักที่มีผลทำให้เงินบาทมีบทบาทเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาเชิงปริมาณ เรื่องอิทธิพลของการค้าชายแดนไทย-ลาวที่มีต่อบทบาทของเงินบาท เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง

บรรณานุกรม

- กนกพร ชัยประสิทธิ์. 2559. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ. **วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี** 3(2), 1-12.
- กนกวรรณ กาญจนธานี. 2557. การพัฒนาความตั้งใจใช้การตลาดอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.
- กมล ท่าเรือรักษ์ และตะวัน ศรีดามา. 2549. บทบาทกรมทางหลวงกับการพัฒนาประเทศโดย *Vector Autoregressive Model(VAR)*. **สำนักวิจัยและพัฒนางานทางกรมทางหลวง. (กรมทางหลวง)**
- กรมศุลกากร. 2560. พิธีการศุลกากรว่าด้วยการผ่านแดนตามความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางถนนระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.
- กรรณิกา ศรีสังข์งาม และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. 2016. ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินหยวน. **วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์**, 1(2 January-June 2016).
- กรรณิการ์ เอกเผ่าพันธุ์, วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล, วรากร ทองกวาว, วราภรณ์ ตั้งตรงศักดิ์ และวรวิฑูมิ แซ่ลิ้ม. 2555. การบริหารจัดการคุณภาพการออมและการลงทุนของประเทศ. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562 : <http://www2.fpo.go.th/S-V/Source/Research/R29/document.pdf>.
- กระทรวงพาณิชย์. 2560. มูลค่าการส่งออกสินค้าสำคัญของไทย. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2562.: <https://www.moc.go.th/index.php/palmoil-service-all-4/category/categoryproduct010-copy-3.html>
- กาญจนา โชคถาวร. 2554. ปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบน **วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, 5(3), 48-81.
- จรรยาพร เรืองประดิษฐ์. 2552. การพยากรณ์อัตราเงินเฟ้อโดยวิธีเบย์เซียนเวกเตอร์ออโตรีเกรสชันเพื่อใช้ในการดำเนินนโยบายการเงินภายใต้ระบบการกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ. **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- จันทกานต์ แซ่ล่อ. 2557. ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการเงินรูปแบบพิเศษของธนาคารกลางสหรัฐฯ ต่อราคาสินทรัพย์ในตลาดเกิดใหม่ในเอเชีย. **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- จิรัฏฐ์ บริบูรณ์ธนกิจ. 2548. การเปรียบเทียบพฤติกรรมและความสามารถของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- จุฑาลักษณ์ ชันทะชา. 2551. แนวทางพัฒนาการส่งออกสินค้าผ่านเขตชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดนครพนม **วารสาร MBA-KKU** 1(2).

- ชลิตา รัตตสาร, วรณรัตน์ วัฒนานิมิตกุล และไชยนันท์ ปัญญาศิริ. 2549. การศึกษาการค้าไทย - ลาว ณ จุดที่มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในบริบทของวัฒนธรรมเศรษฐกิจ. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์. 2560. ความเป็นไปได้ของอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมในประเทศสมาชิกอาเซียน-5. *Kasetsart Journal of Social Sciences* 38 (2), 549-561.
- ณัฐกิต การย์เกรียงไกร. 2558. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีหลักทรัพ์กลุ่มขึ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์กับปัจจัยทางเศรษฐกิจด้วยแบบจำลอง VAR. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เดลินิวส์. 2561. รวบเสียขับเบนซ์รับจ้างขนเงิน 30ล้าน ไปสปป.ลาว. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2562: <https://www.dailynews.co.th/regional/652138>.
- ตินา กนกธนาพร. 2551. การทดสอบประสิทธิผลของการป้องกันการความเสี่ยงในกรณีของยางแผ่นรมควันชั้น 3. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพรักษ์ สุริฝ้าย และลำปาง แม่นมาตย์. 2561 บทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกรณีศึกษา จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร. *วารสารการเมืองการปกครอง*,8(1).
- ไทยรัฐออนไลน์. 2561. จับ 3 ชาวลาวซุกเงิน 38 ล้านในรถ เตรียมขนกลับบ้าน คาด่านหนองคาย. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2562 : <https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/1394829>.
- ธนา จงสิทธิผล และเสรี วงษ์มณฑา. 2558. ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดน กรณีศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *RMUTT Global Business and Economics Review*,1(73-90).
- ธนากร กิตติวัฒน์เกียรติ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. 2556. นโยบายเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในประเทศไทย. *วารสารการเงิน การลงทุนการตลาด และการบริหารธุรกิจ* 3(2), 473-490.
- ธนาคารกรุงไทย. 2550. การแข็งค่าของเงินบาท : ผลกระทบต่อการส่งออกของไทย. งานวิจัยภาวะการเงินและการธนาคาร . สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2562 : https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_208Thai_baht_appreciation_and_its_effect_against_Thai_export_business.pdf
- ธนาคารแห่ง สปป.ลาว. 2556. ประวัติความเป็นมาของเงินกีบ,*กรมเงินตรา ธนาคารแห่ง สปป.ลาว นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว*.
- ธนาคารแห่ง สปป.ลาว. 2558. รายงานทางสถิติประจำปี พ.ศ. 2558 .
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2545. 100 ปีธนบัตรไทย. กรุงเทพฯ.: โรงพิมพ์กรุงเทพ(1984)

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2548. การค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ มาเลเซีย พม่า จีนตอนใต้ ลาว และกัมพูชา. ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2558. แนวทางการพัฒนาบริการทางการเงินเพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ธนาคารแห่งประเทศไทย.: สายนโยบายการเงิน
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2559. รายงานประจำปี 2559. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562 : https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/DocLib_/BOTAnnualReport_2559.pdf.
- ธเนศ วัฒนกุล และธนวัตร วัจฉลอะนันท์. 2559. ปัจจัยทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุน โดยตรงจากประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*, 6(2), 75-92.
- นนทวัฒน์ มะกรุดอินทร์. 2549. การค้าชายแดน การค้าผ่านแดนกับอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทพร บุญสุข และจิราวัลย์ จิตรเวช. 2557. เกณฑ์และสถิติทดสอบในการคัดเลือกตัวแปรอิสระในแบบจำลองถดถอยเชิงเส้นแบบพหุกรณีที่ไม่ใช้ตัวแบบเต็มรูป. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.* ,37(2).
- เนตรดาว เถาถวิล และพฤกษ์ เถาถวิล. 2563. เครือข่ายการค้าข้ามพรมแดนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์* 11(1), 215-244.
- เนื่ออ่อน ขรวิทองเขียว. (2560). เปิดแผนยึดล้านนา. กรุงเทพฯ: บริษัทมติชน จำกัด(มหาชน).
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. 2547. ราชอาณาจักรลาว. กรุงเทพฯ.: สำนักพิมพ์สยาม
- ประกอบ สุริเยนทรการ. 2554. อิทธิพลของการซื้อขายคาร์บอนเครดิตที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกรณีศึกษา: กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวีณา ศาลิคุปต์. 2556. ปัจจัยที่กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทกับดอลลาร์สหรัฐอเมริกา.
- พลากร สัตย์ชื่อ. 2553. การทดสอบทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อโดยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง.
- พัฒน์ จิรณกิจ และอรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. 2557. ความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ. *Graduate Research Conferences*, 7(2).
- ไพบุลย์ พงษ์ไพเชษฐ. 2550. การวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเงินโดยวิธี *Factor augmented vector autoregressive approach*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภฤศธร วิญญูวิชัยกุล. 2553. การวิเคราะห์ผลกระทบของวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค โดยแบบจำลองวีเออาร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ภัทรสุดา สุดแสน. 2548. การเปรียบเทียบเกณฑ์การคัดเลือกตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นเมื่อตัวอย่างมีขนาดเล็ก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูมิฐาน รังคกุลนุวัฒน์ และนิรมล สุดคณิง. 2550. ปัจจัยที่กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินเยน: Cointegration and Vector Error Correction Model **วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ NIDA Development Journal** 47(3).
- มจรูดา สมัยกุล. 2557. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน : กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว.
- ยานี ศรีมีชัย. 2561. การค้าการลงทุนไทย-ลาว. สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เวียงจันทน์
- รัชนิวรรณ แสงสาคร. 2546. ผลกระทบของปัจจัยมหภาคที่มีต่อดัชนีวัฏจักรธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภาวณี เผือกบัวขาว, ประสารโชค ชูชนะนุติ และชนัด เผ่าพันธ์ดี. 2560. การกำหนดนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**,10(3), 68-85.
- วีระยุทธ ทนทาน. 2555. แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจของผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการบูรณาการประชาคมอาเซียน. **Naresuan University Journal: Science and Technology (NUJST)**,20(2), 67-77.
- ศุภลักษณ์ จิรรัตน์สถิต. 2559. การศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจชายแดนไทยใน จังหวัดเชียงราย ภายใต้ AEC **MFU Connexion**, 5(2), 195-217.
- สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์. 2553. 60 ปี ความสัมพันธ์ไทย-ลาว. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2562: http://www.thaisavannakhet.com/vientiane/th/60years_thai-laos/.
- สรศักดิ์ จงสมบัติไพบูลย์ และพงศา พรชัยวิเศษกุล. 2559. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างราคาน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันถั่วเหลืองกับราคาน้ำมันไบโอดีเซล มหาวิทยาลัยศิลปากร,9(2), 1046-1059.
- สุจิตตรา ฤทธิ์สกุลชัย. 2558. เส้นทางการค้าใหม่ระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 5 (บึงกาฬ-บอลิคาไซ) **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** 10, 436-445
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2550. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: บริษัท เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง จำกัด.

- สุณัฐวิทย์ น้อยโสภกา. 2557. บทบาทของการค้าระหว่างประเทศผ่านชายแดนทางบกของประเทศไทย **มหาวิทยาลัยธนบุรี** 8(17), 118-126.
- สุนีย์ วรรณโกมล. 2550. รายงานการวิจัยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของธุรกิจค้าส่งไทย. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2562 : <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=52801>.
- สุปราณี วิเชียร. 2544. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2554. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bank of the Lao PDR. 2019. *The statistical report for Q1 2019* o. Document Number)
- Caporale, Guglielmo Maria, Menla Ali, Faek and Spagnolo, Nicola. 2015. Exchange rate uncertainty and international portfolio flows: A multivariate GARCH-in-mean approach. **Journal of International Money and Finance**,54(70-92.
- Chaudhary, Ghulam Mujtaba, Hashmi, Shujahat Haider and Khan, Muhammad Asif. 2016. Exchange Rate and Foreign Trade: A Comparative Study of Major South Asian and South-East Asian Countries **Social and Behavioral Science** 230 85–93.
- Dwyer, Gerlard P. 2015. The Johansen Tests for Cointegration.
- Enders, Walter. 2014. **APPLIED ECONOMETRIC TIME SERIES**. University of Alabama.
- Gutiérrez, Carlos Enrique Carrasco, Souza, Reinaldo Castro and Guillén, Osmani Teixeira de Carvalho. 2007. *Selection of Optimal Lag Length in Cointegrated VAR Models with Weak Form of Common Cyclical Features*. Central Bank of Brazil: Central Bank of Brazil Central Bank of Brazil.
- Hannan, E. J. and Quinn, B. G. 1979. The Determination of the Order of an Autoregression. **Journal of the Royal Statistical Society. Series B (Methodological)**,41(2), 190-195.
- Mishler, E.G. 1986. *Research Interviewing: Context and Narrative*. Harvard University.
- Monfared, Sanam Shojaeipour and Akin, Fetullah. 2017. The Relationship Between Exchange Rate and Inflation:The Case of Iran,Institute of Secince,Gazi University,Ankara,Tukey. **European Journal of Sustainable Development** ,, 6(4), 329-340.

- News, Workpoint. 2560. พี่น้องชาวลาวขนเงิน 98 ล้าน ได้ประกัน ยอมให้ยึดเงินทั้งหมด. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562: <https://workpointnews.com/2017/12/13/พี่น้องชาวลาวขนเงิน-98-ล้/>
- Prasert Chaitipa and Chukiat Chaiboonsri. 2014. An Economics Analysis of Relationship between the AEC's Demand for ICT and Economy Development Using PCHVAR(x)-Mode. **Economics and Finance**,14(110-119).
- Royal Thailand Embassy Vietiane Laos PRD. 2010. 60-year Relationship Thailand - Laos. 12 July 2019 available.: http://www.thaisavannakhet.com/vientiane/th/60years_thai-laos/
- Toda, H.Y. and Phillips, P.C.B. 1994. Vector Autoregressions and Causality: A Theoretical Overview and Simulation Study.
- WEI, WANG. 2013. **Vertical Specialization and Trade Surplus in China**,. Cambridge.
- World Bank Group. 2018. GDP Cambodia; Loas; Mynmar; Veitnam. 11 March 2019 available.: <https://data.worldbank.org/>

ภาคผนวก ก

เครื่องมือการทำวิจัยและกระบวนการทำวิจัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ที่ อว ๖๙.๓๗/ ๕๖๓

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๙๐

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษา
ระดับปริญญาเอก

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช กาญจนการุณ
คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงคุษฎีนิพนธ์เรื่อง เงินบาทกับการค้าไทย - ลาว
๒. แบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ด้วย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เปิดสอนหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๕ เป็นต้นมา และนักศึกษาในหลักสูตรจะต้องทำคุษฎีนิพนธ์
อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาเอก ซึ่งนายจตุรงค์ บุญนาค นักศึกษาระดับ
ปริญญาเอก รหัส ๖๐๑๒๓/๐๑๐๐๒ ได้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง **“เงินบาทกับการค้าไทย - ลาว
(Thai Bath And Thailand-Laos Border Trade)”** โดยเครื่องมือการวิจัยต้องได้รับการตรวจสอบคุณภาพ
จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อใหการจัดทำคุษฎีนิพนธ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นั้น

ในการนี้ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเพื่อประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์ของนายจตุรงค์ บุญนาค
รายละเอียดเอกสารแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ กังวล)

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

งานบริการการศึกษาและกิจการนักศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๓/ ๕๒๖๓

โทรสาร ๐ ๕๓๘๓/ ๕๒๕๒

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญตามวัตถุประสงค์ที่ 1

การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

งานวิจัย เรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (เฉพาะวัตถุประสงค์ที่ 1) โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ซึ่งมีประสบการณ์และมีความชำนาญการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อให้เข้าใจบทบาทของเงินบาทที่เกิดขึ้นจริงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่

1.เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว เช่น ข้าราชการสถานเอกอัครราชทูตของไทย ณ เวียงจันทน์ ข้าราชการสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์ และผู้บริหารธนาคารแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.ผู้ชำนาญการจากองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว เช่น ผู้บริหารสภาธุรกิจไทย-ลาว ผู้บริหารสมาคมธุรกิจไทยใน สปป.ลาว และผู้บริหารสหภาพการค้าไทยจังหวัดชายแดน

3.ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ได้แก่ ผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ไทยใน สปป.ลาว และผู้ประกอบการค้าชายแดนชาวไทยและชาวลาว

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้อยู่ในขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อมุ่งตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบสัมภาษณ์ และรวบรวมข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องความคิดเห็น พร้อมเขียนข้อเสนอแนะในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

1.ทำเครื่องหมาย (/) ในช่อง เหมาะสม +1 หมายถึง เห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.ทำเครื่องหมาย (/) ในช่อง ไม่แน่ใจ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.ทำเครื่องหมาย (/) ในช่อง ไม่เหมาะสม -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ในกรณีที่ท่านมีความเห็น หรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงข้อคำถามแต่ละข้อ โปรดเขียนข้อเสนอแนะของท่าน ลงในช่องข้อเสนอแนะ หรืออาจให้ข้อเสนอแนะโดยตรงแก่ผู้วิจัย นายจตุรงค์ บุนนาค โทร. 098 1985886

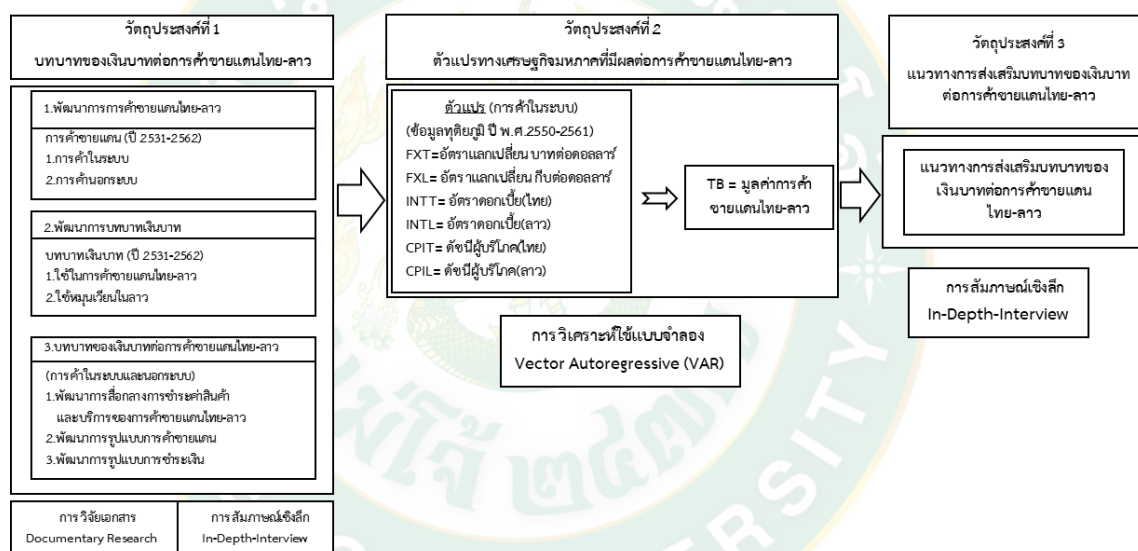
นิยามศัพท์

การค้าในระบบ หมายถึง การค้าระหว่างไทยกับลาว โดยการส่งออกและนำเข้าสินค้าผ่านจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับลาวอย่างเป็นทางการ และผ่านระบบธนาคาร มีการจัดทำรายงานบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย

การค้านอกระบบ การค้าระหว่างไทยกับลาว ที่ไม่ได้ผ่านระบบธนาคาร และไม่มีการจัดทำรายงานบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย เช่น การค้าผ่านคนกลาง หรือโพยก๊วน เป็นต้น

บทบาทของเงินบาท หมายถึง หน้าที่ของเงินบาทเพื่อการชำระค่าสินค้าและบริการ ในการค้าชายแดนไทย-ลาว และเพื่อการชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อ	รายการพิจารณา	ผลการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญ					ผลจากค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	การค้าชายแดนไทย-ลาว ในอดีตตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบัน มีรูปแบบการค้าชายแดนเป็นอย่างไร และคาดว่าจะมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
2	ข้อดี, ข้อเสีย ของรูปแบบการค้าในระบบ และการค้านอกระบบคืออะไร และรูปแบบการค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็นการค้ารูปแบบไหน และคิดเป็นกี่%	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
3	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวคืออะไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
4	ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว คืออะไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0

ข้อ	รายการพิจารณา	ผลการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญ					ผลจากค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
5	นโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมการค้าชายแดน ไทย-ลาว เป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
6	สกุลเงินอะไรที่ใช้เป็นหลักในการชำระค่าสินค้าของ การค้าชายแดนไทย-ลาว และคิดเป็นกี่ % ของ การค้าชายแดน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
7	พัฒนาการนับตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบันของบทบาท เงินบาท ที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวเป็นอย่างไร และบทบาทของเงินบาทภายในลาวเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
8	พัฒนาการตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบันของวิธีการชำระ เงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งในระบบและนอกระบบเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
9	พอใจในการรับชำระ และ/หรือ ชำระเงินค่าสินค้า และบริการด้วยเงินสดอะไร	+1	+1	+1	0	0	0.6
10	เห็นด้วยหรือไม่ ที่ใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้หมุนเวียนในลาว	+1	+1	+1	+1	+1	1.0

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

- 1.รศ.ดร.นิสิต พันธมิตร อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 2.ผศ.ดร.ชูเกียรติ ไชยบุญศรี อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 3.ผศ.ดร.จิระ บุรีคำ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
- 4.ผศ.ดร.ไพรัช กาญจนการุญ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 5.ผศ.ดร.พรชัย วิสุทธิศักดิ์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โดยสรุป

ผลการพิจารณาคะแนนค่า IOC ของแต่ละข้อคำถามพบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป จึงผ่าน เกณฑ์พิจารณา IOC ซึ่งกำหนดค่ามาตรฐานไว้ที่มากกว่า 0.5 และจากผลรวมของข้อคำถามทั้งหมด จากคำถาม 10 ข้อ พบว่ามีคำถามจำนวน 9 ข้อ ที่มีค่าเท่ากับ 1.0 มีเพียง 1 ข้อ ที่มีค่าเท่ากับ 0.6 แสดงว่าข้อคำถามโดยรวมสอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยคุณวุฒิพนธ์ ของนักศึกษาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย **เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว** (วัตถุประสงค์ที่ 1) โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi-Structured Interview)ฉบับนี้ จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความชำนาญการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อให้เข้าใจบทบาทของเงินบาทที่เกิดขึ้นจริงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 10 ท่าน ได้แก่

- 1.เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว
- 2.ผู้ชำนาญการจากองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว
- 3.ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว

คำชี้แจง

- 1.แบบสัมภาษณ์นี้ใช้เพื่อสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์และมีความชำนาญการค้าชายแดนไทย-ลาว
- 2.ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะถูกใช้ในงานวิจัยคุณวุฒิพนธ์ เรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายและลดความเสี่ยง จากการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว
- 3.ผู้วิจัย(นายจตุรงค์ บุณนาค)จะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง หรือจดบันทึกด้วยตัวเอง โดยข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยต่อสาธารณะว่าข้อมูลแต่ละชุดมาจากผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใด
- 4.แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกชุดนี้เป็นการสัมภาษณ์และตอบตามความคิดเห็น โดยผู้วิจัยจะดำเนินการส่งแนวคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับทราบข้อคำถามก่อนล่วงหน้า เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเรื่องข้อมูล

กรณีที่ท่านมีข้อมูลเพิ่มเติมภายหลังการสัมภาษณ์ โปรดให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยโดยตรงที่ [โทร.098 1985886](tel:0981985886)

นิยามศัพท์

การค้าในระบบ หมายถึง การค้าระหว่างไทยกับลาว โดยการส่งออกและนำเข้าสินค้าผ่านจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับลาวอย่างเป็นทางการ และผ่านระบบธนาคาร มีการจัดทำรายงานบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย

การค้านอกระบบ การค้าระหว่างไทยกับลาว ที่ไม่ได้ผ่านระบบธนาคาร และไม่มีการจัดทำรายงานบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย เช่น การค้าผ่านคนกลาง หรือโปกก๊วน เป็นต้น

บทบาทของเงินบาท หมายถึง หน้าที่ของเงินบาทเพื่อการชำระค่าสินค้าและบริการ ในการค้าชายแดนไทย-ลาว และเพื่อการชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาว

ตอนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย-ลาว

1. การค้าชายแดนไทย-ลาว ในอดีตตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบัน มีรูปแบบการค้าชายแดนเป็นอย่างไร และคาดว่าจะมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

2. ข้อดีและข้อเสีย ของรูปแบบการค้าในระบบ และการค้านอกระบบคืออะไร และรูปแบบการค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็นการค้ารูปแบบไหน และคิดเป็นการค้าในระบบกี่% คิดเป็นการค้านอกระบบกี่%

3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาวคืออะไร

4. ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว คืออะไร

5. นโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว เป็นอย่างไร

ตอนที่ 2 คำถามที่เกี่ยวกับบทบาทของเงินบาท

6. สกุลเงินอะไรที่ใช้เป็นหลักในการชำระค่าสินค้าของการค้าชายแดนไทย-ลาว และคิดเป็นกี่ % ของการค้าชายแดน

7. พอใจในการรับชำระ และ/หรือ ชำระเงินค่าสินค้าและบริการด้วยเงินสดหรือไม่

8. เห็นด้วยหรือไม่ ที่ใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว และใช้หมุนเวียนในลาว เพราะเหตุใด

ตอนที่ 3 คำถามที่เกี่ยวกับบทบาทเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

9. วิธีการชำระเงินค่าสินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-ลาว ทั้งในระบบ และนอกระบบ มีพัฒนาการตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบัน อย่างไร

10. บทบาทเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวมีพัฒนาการนับตั้งแต่ปี 2531 ถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร และบทบาทของเงินบาทภายในลาวเป็นอย่างไร

หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ที่ อว ๖๙.๗/ ๒๕๖๒

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๙๐

๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน ดร.สุวิทย์ มังคละ

อธิการบดีที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ สปป.ลาว

ด้วย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๕ เป็นต้นมา และนักศึกษาในหลักสูตรจะต้องทำคุษฎีนิพนธ์อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาเอก ซึ่งนายจตุรงค์ บุญนาค นักศึกษาระดับปริญญาเอก รหัส ๖๐๑๒๗๐๑๐๐๒ ได้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว (Thai Bath And Thailand-Laos Border Trade)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว

ในการนี้ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ในวันที่...๕...ธันวาคม ๒๕๖๒ เวลา...๑๕:๐๐...น. เป็นต้นไป ณ...สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์...ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะนำไปใช้ในการประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว (Thai Bath And Thailand-Laos Border Trade)” เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ กังวล)

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

งานบริการการศึกษาและกิจการนักศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๘๗ ๕๒๖๗

โทรสาร ๐ ๕๓๘๘๗ ๕๒๕๒

การสัมภาษณ์เจาะลึกตามวัตถุประสงค์ที่ 1
ช่วงวันที่ 5-19 ธันวาคม 2562

ภาคผนวก ข

เครื่องมือการทำวิจัยและกระบวนการทำวิจัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 3

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3

ที่ อว ๖๙.๗/ ๓๑๑๗

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๙๐

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษา
ระดับปริญญาเอก

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช กาญจนการุณ
คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครนคุษฎีนิพนธ์เรื่อง เงินบาทกับการค้าไทย - ลาว
๒. แบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ด้วย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๕ เป็นต้นมา และนักศึกษาในหลักสูตรจะต้องทำคุษฎีนิพนธ์
อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาเอก ซึ่งนายจตุรงค์ บุญนาค นักศึกษาระดับ
ปริญญาเอก รหัส ๖๐๑๒๗/๐๑๐๐๒ ได้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “เงินบาทกับการค้าไทย - ลาว
(Thai Bath And Thailand-Laos Border Trade)” โดยเครื่องมือการวิจัยต้องได้รับการตรวจสอบคุณภาพ
จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้การจัดทำคุษฎีนิพนธ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นั้น

ในการนี้ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเพื่อประกอบการทำคุษฎีนิพนธ์ของนายจตุรงค์ บุญนาค
รายละเอียดดังกล่าวแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ กังวล)

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

งานบริการการศึกษาและกิจการนักศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๔๙/ ๕๒๖๓

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙/ ๕๒๕๒

**ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ
ตามวัตถุประสงค์ที่ 3**

**การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective
Congruence : IOC)**

งานวิจัย เรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (เฉพาะวัตถุประสงค์ที่ 3) ซึ่งแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi-Structured Interview) ฉบับนี้จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหาร และนักวิชาการ ที่กำกับดูแลนโยบายการค้าชายแดนไทย-ลาว เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว สำหรับหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 6 ท่าน ได้แก่

- 1.ผู้บริหารภาครัฐที่กำกับและดูแล เรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน
- 2.ผู้บริหารองค์กรสนับสนุนการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน
- 3.นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว จำนวน 2 คน

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหาร และนักวิชาการ ที่กำกับดูแล และเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะถูกใช้ในงานวิจัยดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว
3. ผู้วิจัย(นายจตุรงค์ บุนนาค)จะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ หรือระบบออนไลน์ (เป็นไปตามมาตรการ Social Distancing ของรัฐบาลในภาวะการระบาดของ Covid-19) และเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง โดยข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยต่อสาธารณะว่าข้อมูลแต่ละชุดมาจากผู้ให้สัมภาษณ์ท่านใด
4. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกชุดนี้ ได้มาจากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของเงินบาทที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (วัตถุประสงค์ที่ 1) และผลการวิจัยเรื่อง ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (วัตถุประสงค์ที่ 2) เพื่อนำมาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยืนยัน หรือตอบตามความคิดเห็น โดยผู้วิจัยจะดำเนินการส่งแนวคำถาม และผลการวิจัยทั้ง 2 ฉบับข้างต้น ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับทราบข้อความ และผลการวิจัยก่อนล่วงหน้า เป็นการเตรียมความพร้อมเรื่องข้อมูล

กรณีที่ท่านมีข้อมูลเพิ่มเติมภายหลังการสัมภาษณ์ โปรดให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยโดยตรงที่ โทร.098 1985886

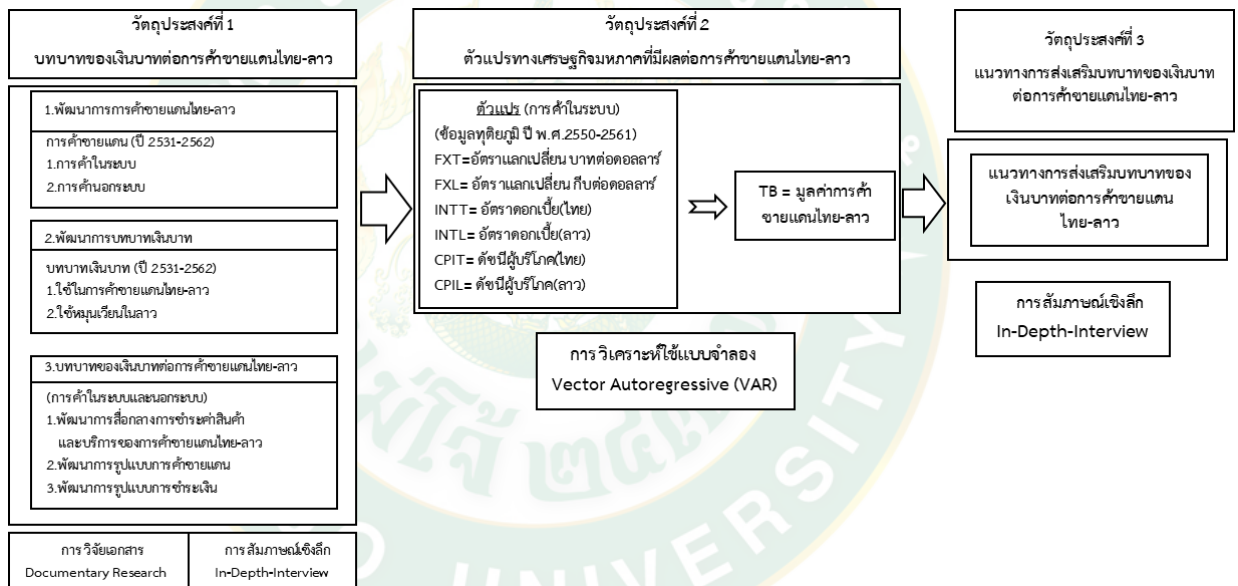
นิยามศัพท์

การค้าในระบบ หมายถึง การค้าระหว่างไทยกับลาว โดยการส่งออกและนำเข้าสินค้าผ่านจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับลาวอย่างเป็นทางการ และผ่านระบบธนาคาร มีการจัดทำรายงานบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย

การค้านอกระบบ การค้าระหว่างไทยกับลาว ที่ไม่ได้ผ่านระบบธนาคาร และไม่มีการจัดทำรายงานบันทึกมูลค่าการค้าโดยกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย เช่น การค้าผ่านคนกลาง หรือโพยก๊วน เป็นต้น

บทบาทของเงินบาท หมายถึง หน้าที่ของเงินบาทเพื่อการชำระค่าสินค้าและบริการ ในการค้าชายแดนไทย-ลาว และเพื่อการชำระค่าสินค้าและบริการภายในลาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อ	รายการพิจารณา	ผลการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญ					ผลจาก ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	ปัจจุบันเงินบาทมีบทบาทสูงต่อการค้าชายแดนไทย-ลาวหรือไม่ และบทบาทเงินบาทจะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ว่าการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาว จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
3	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ว่าการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการใช้เงินบาทในการค้าชายแดนไทย-ลาวเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
4	อะไรคือปัจจัยหลักที่สำคัญมากที่สุดระหว่าง ข้อคำถามที่ 2 กับข้อคำถามที่ 3 เพราะอะไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
5	ท่านมีแนวทางใดบ้าง ในการแก้ปัญหาปริมาณเงินบาทที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการในระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว	+1	+1	0	+1	+1	0.8
6	ท่านมีแนวทางใดบ้าง ที่เป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว (การค้าในระบบ)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
7	ท่านเห็นว่าในอนาคตจะมีโอกาสเกิดสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่อ เงินบาท และการค้าชายแดนไทย-ลาวหรือไม่และท่านจะมีวิธีการป้องกันอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0
8	โปรดเรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยเรียงลำดับจาก มากที่สุดเท่ากับ 1 ไปยังน้อยที่สุดเท่ากับ 6	+1	+1	+1	+1	+1	1.0

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

1.รศ.ดร.นิสิต พันธมิตร	อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2.ผศ.ดร.ชูเกียรติ ไชยบุญศรี	อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3.ผศ.ดร.จิระ บุรีคำ	อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
4.ผศ.ดร.ไพรัช กาญจนการุญ	คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5.ผศ.ดร.พรชัย วิสุทธีศักดิ์	คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โดยสรุป

ผลการพิจารณาคะแนนค่า IOC ของแต่ละข้อคำถามพบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป จึงผ่านเกณฑ์พิจารณา IOC ซึ่งกำหนดค่ามาตรฐานไว้ที่มากกว่า 0.5 และจากผลรวมของข้อคำถามทั้งหมด จากคำถาม 8 ข้อ พบว่ามีคำถามจำนวน 7 ข้อ ที่มีค่าเท่ากับ 1.0 และมีเพียง 1 ข้อ ที่มีค่าเท่ากับ 0.8 แสดงว่าข้อคำถามโดยรวมสอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการทำดัชนีพจน
ตามวัตถุประสงค์ที่ 3

ที่ อว ๖๙.๗/ ๓๖๒

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๙๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการทำดัชนีพจน

เรียน คุณดำรง ไคร์ครวญ
เอกอัครราชทูต สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ สปป.ลาว

ด้วย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๕ เป็นต้นมา และนักศึกษาในหลักสูตรจะต้อง ทำดัชนีพจน อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาเอก ซึ่งนายจตุรงค์ บุญนาค นักศึกษา ระดับปริญญาเอก รหัส ๖๐๑๒๗๐๑๐๐๒ ได้ทำดัชนีพจนเรื่อง “เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว” (Thai Bath and Thailand-Laos Border Trade) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาท ของเงินบาทต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว นั้น

ในการนี้ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการให้ข้อมูล แก่ นักศึกษารายดังกล่าว โดยการสัมภาษณ์ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นมาตรการของรัฐบาลในการป้องกันการ ระบาด ของ COVID-19 จึงขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และ/หรือ การสัมภาษณ์ทางระบบออนไลน์ ในช่วง วันที่ ๑ - ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำไปใช้ประกอบการทำดัชนีพจนเรื่อง “เงินบาทกับการค้าชายแดนไทย-ลาว” (Thai Bath and Thailand-Laos Border Trade) เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ กังวล)

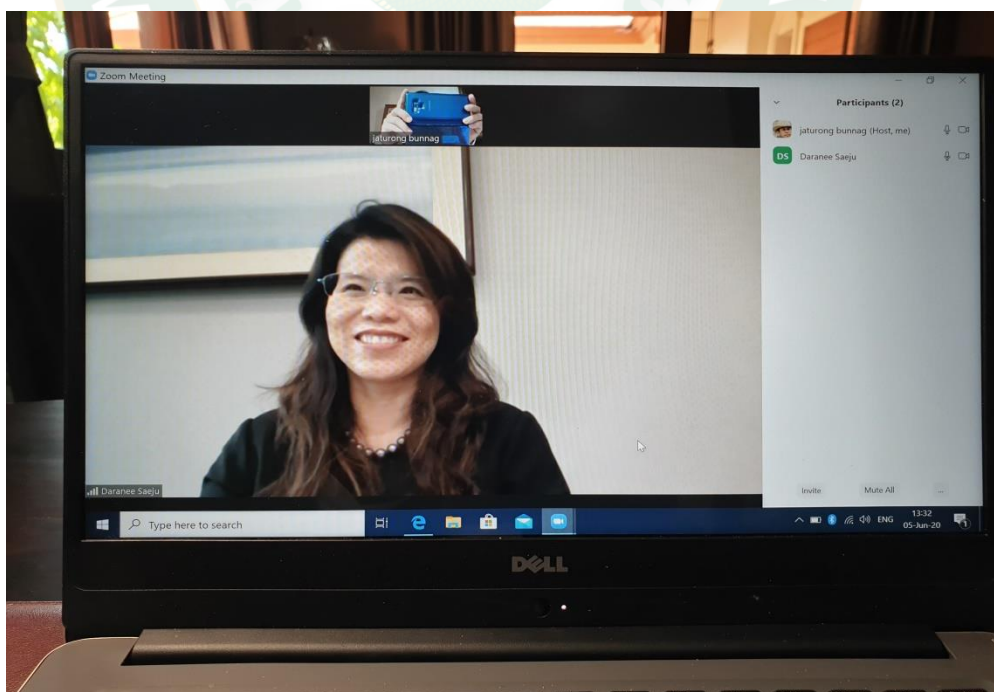
คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

งานบริการการศึกษาและกิจการนักศึกษา

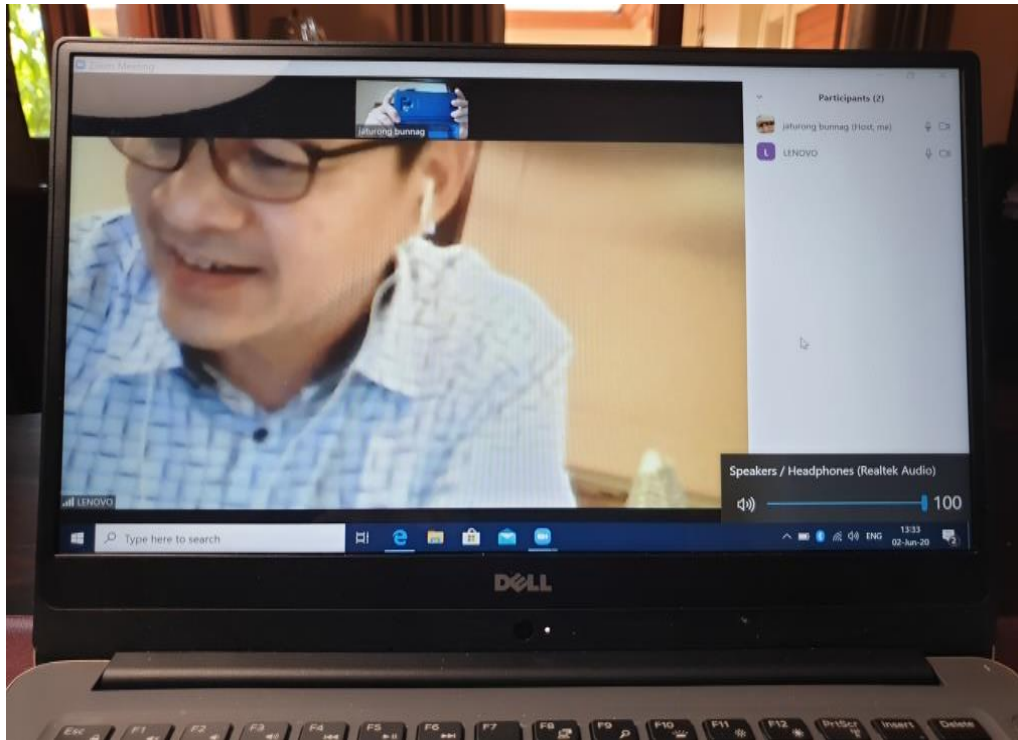
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗/ ๕๒๖๗

โทรสาร ๐ ๕๓๘๗/ ๕๒๕๒

การสัมภาษณ์เจาะลึกตามวัตถุประสงค์ที่ 3
ช่วงวันที่ 1-5 มิถุนายน 2563

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	จตุรงค์ บุนนาค
เกิดเมื่อ	23 ธันวาคม พ.ศ. 2510
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2528 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี พ.ศ. 2533 เศรษฐศาสตรบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2538 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยพายัพ พ.ศ. 2549 เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2533 ดำรงตำแหน่ง พนักงานธนาคารกรุงไทย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2538 ดำรงตำแหน่ง Dream Team(Re-engineering) ธนาคารกรุงไทยสำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าสินเชื่อ/ผู้ช่วยผู้จัดการ ธนาคารกรุงไทย สาขาเชียงใหม่ พ.ศ. 2548 ดำรงตำแหน่ง ผู้จัดการสาขาธนาคารกรุงไทย สาขาสุพรรณบุรี จังหวัดชัยนาท พ.ศ. 2550 ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการฝ่ายผู้บริหารสาขาต่างประเทศ ธนาคารกรุงไทย สาขานครหลวงเวียงจันทน์ พ.ศ. 2558 ดำรงตำแหน่ง ประธานสภาธุรกิจไทย-ลาว พ.ศ. 2559 ดำรงตำแหน่ง ประธานที่ปรึกษา สมาคมนักธุรกิจไทยใน สปป.ลาว พ.ศ. 2559 ดำรงตำแหน่ง กรรมการที่ปรึกษา สมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพกระทรวงการต่างประเทศแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2559 ดำรงตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2561 ดำรงตำแหน่ง คณะทำงานขับเคลื่อนการค้าการลงทุน ไทยในลาว กระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2563 ดำรงตำแหน่ง ประธานสภาธุรกิจไทย-ลาว พ.ศ. 2563 ดำรงตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาสมาคมนัก ธุรกิจไทยใน สปป.ลาว

บรรณานุกรม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	จตุรงค์ บุนนาค
เกิดเมื่อ	23 ธันวาคม พ.ศ. 2510
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2528 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี พ.ศ. 2533 เศรษฐศาสตร์บัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2538 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยพายัพ พ.ศ. 2549 เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2533 ดำรงตำแหน่ง พนักงานธนาคารกรุงไทย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2538 ดำรงตำแหน่ง Dream Team(Re-engineering) ธนาคารกรุงไทยสำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าสินเชื่อ/ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารกรุงไทย สาขาเชียงใหม่ พ.ศ. 2548 ดำรงตำแหน่ง ผู้จัดการสาขาธนาคารกรุงไทย สาขาสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท พ.ศ. 2550 ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการฝ่ายผู้บริหารสาขาต่างประเทศ ธนาคารกรุงไทย สาขานครหลวงเวียงจันทน์ พ.ศ. 2558 ดำรงตำแหน่ง ประธานสภาธุรกิจไทย-ลาว พ.ศ. 2559 ดำรงตำแหน่ง ประธานที่ปรึกษา สมาคมนักธุรกิจไทยใน สปป.ลาว พ.ศ. 2559 ดำรงตำแหน่ง กรรมการที่ปรึกษา สมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ กระทรวงการต่างประเทศแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2559 ดำรงตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2561 ดำรงตำแหน่ง คณะทำงานขับเคลื่อนการค้าการลงทุน ไทยในลาว กระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2563 ดำรงตำแหน่ง

ประธานสภาธุรกิจไทย-ลาว

พ.ศ. 2563 ดำรงตำแหน่ง

ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาสมาคมธุรกิจไทย

ใน สปป.ลาว

